

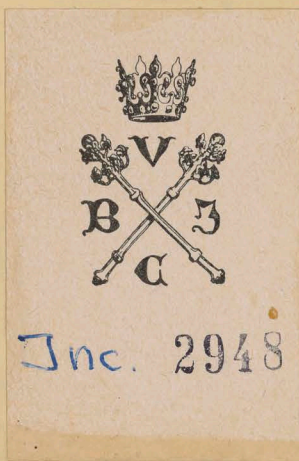

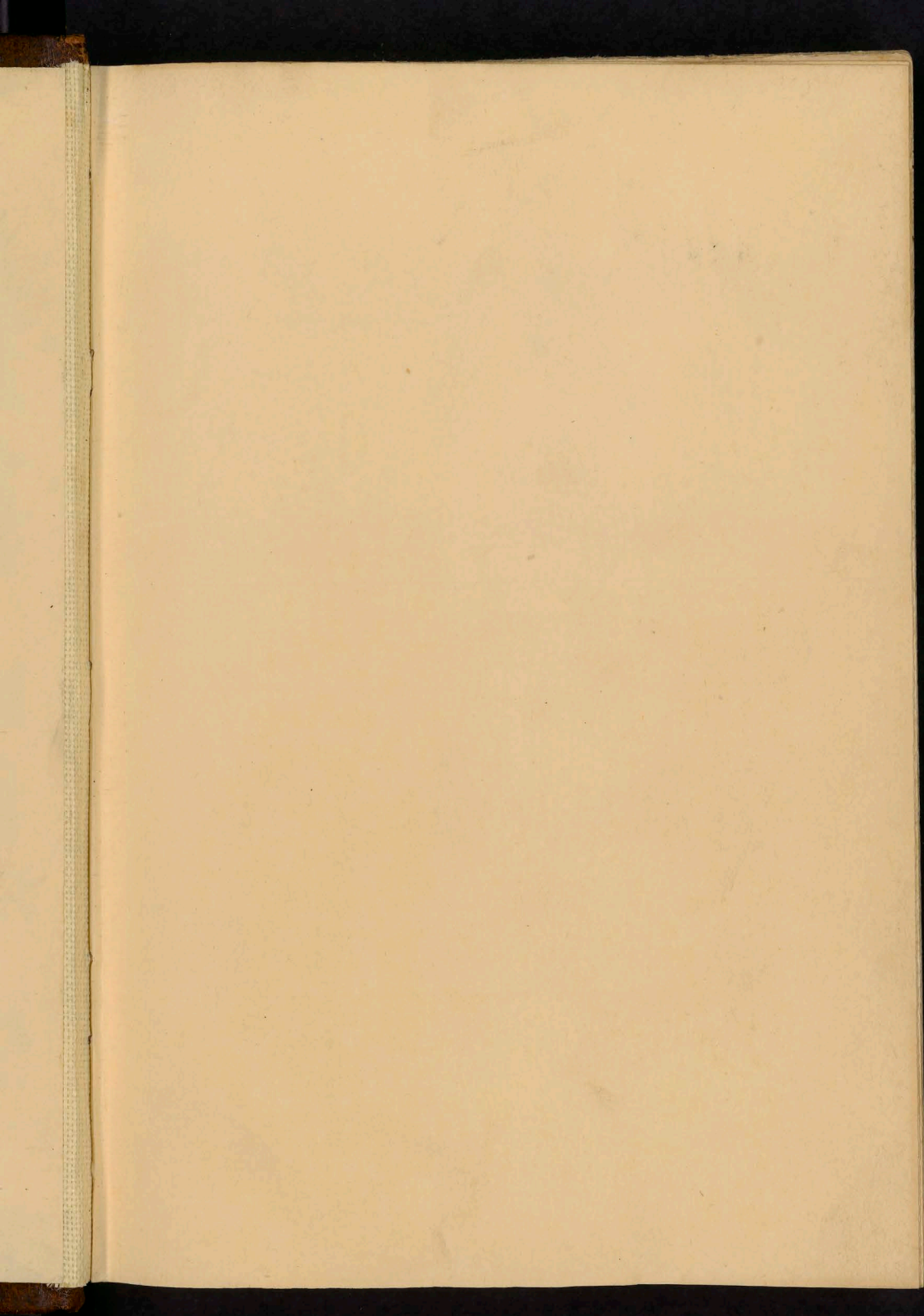
Opramiono w r. 1935 (przedtem bez oprawy)

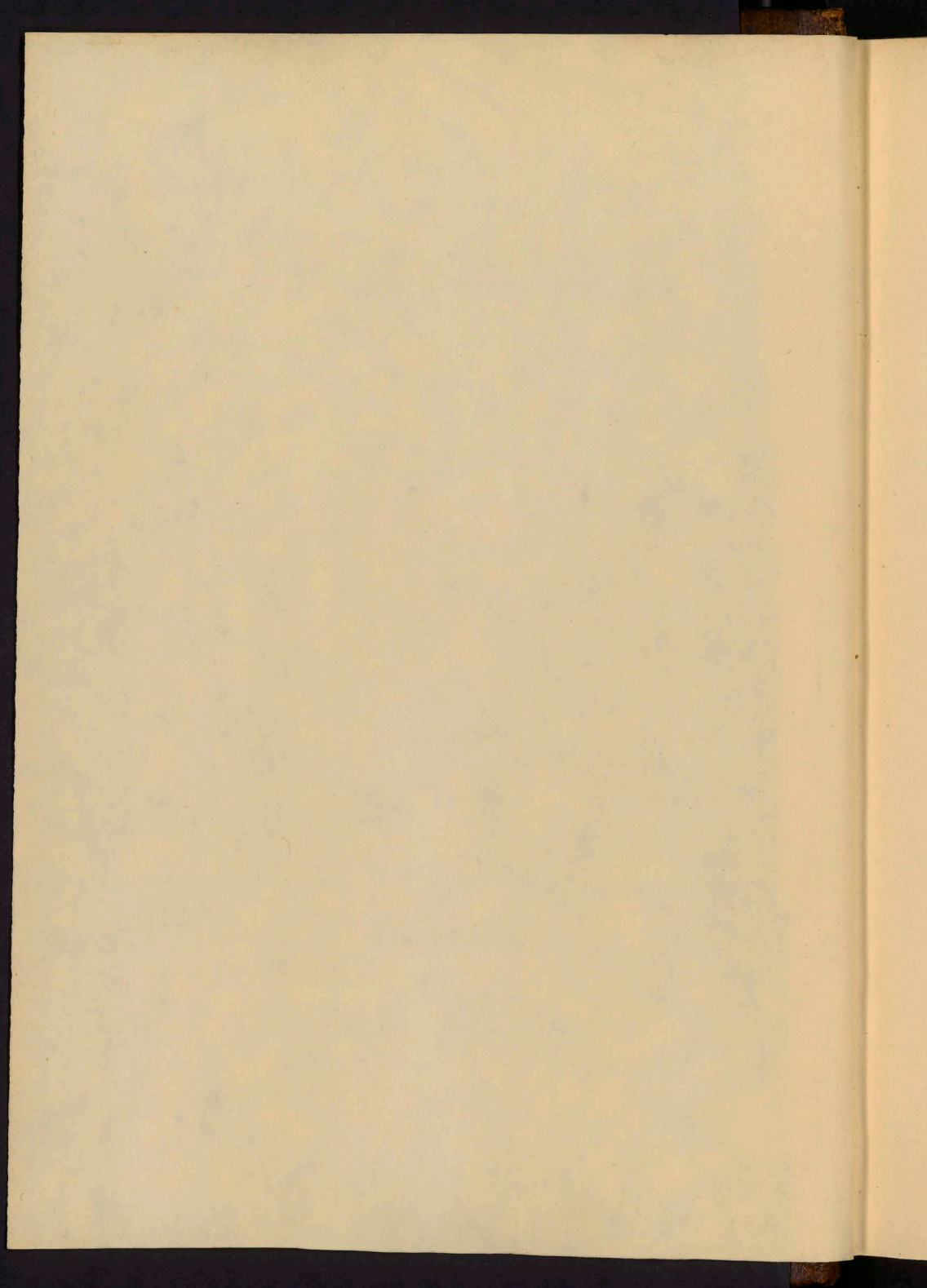
GW 2093

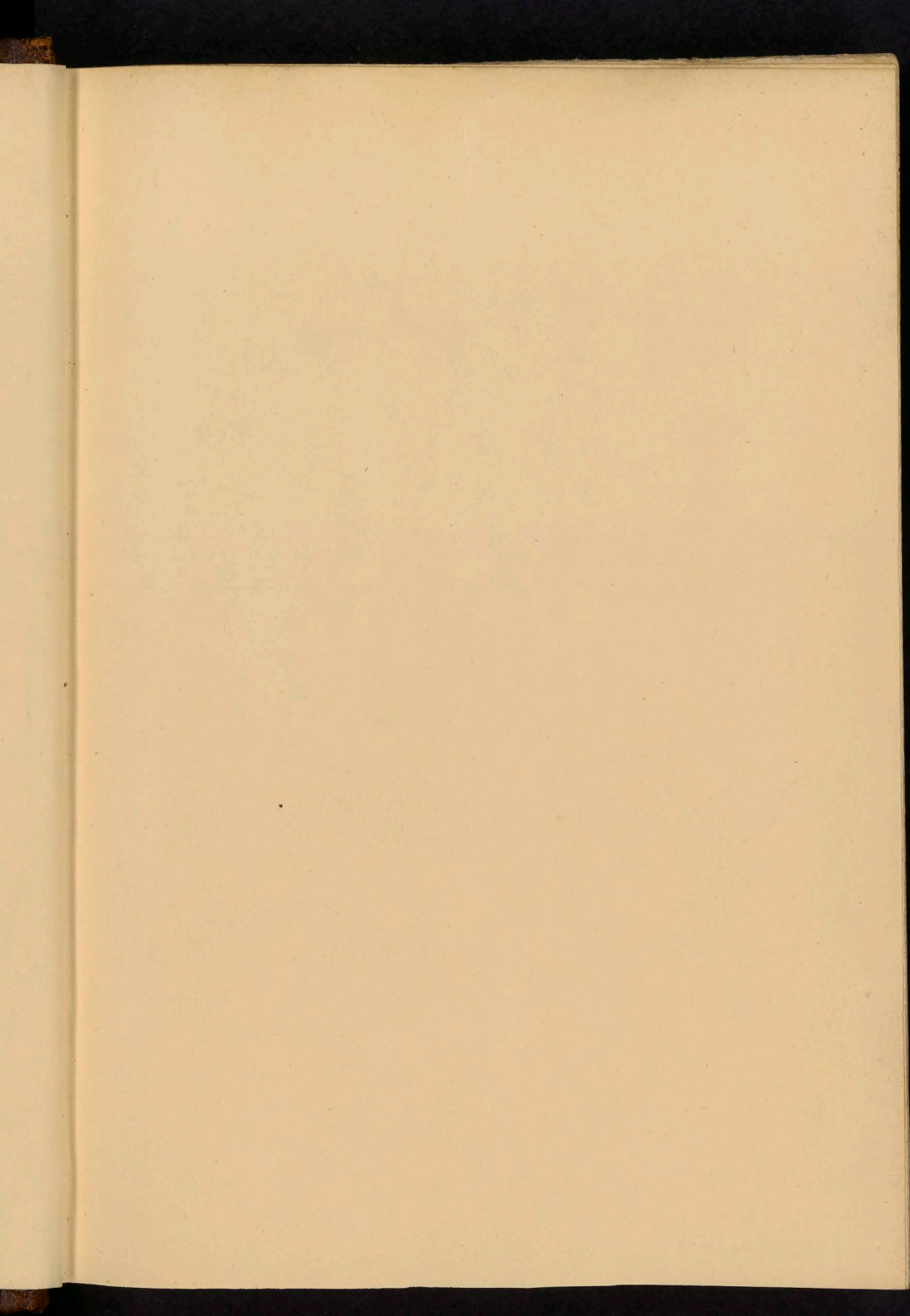
Inc. Qu. 2948

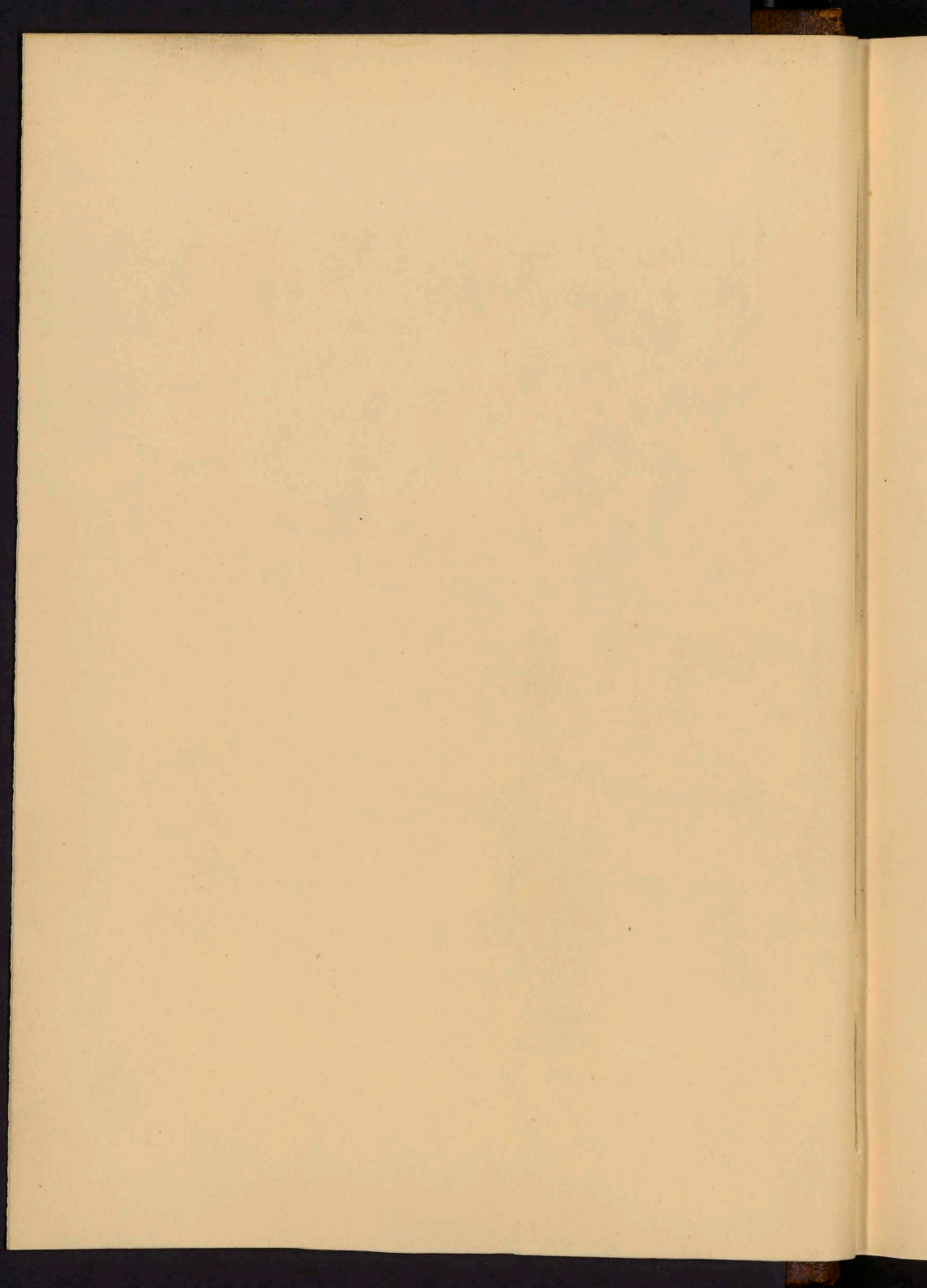
Bibl. Jag.

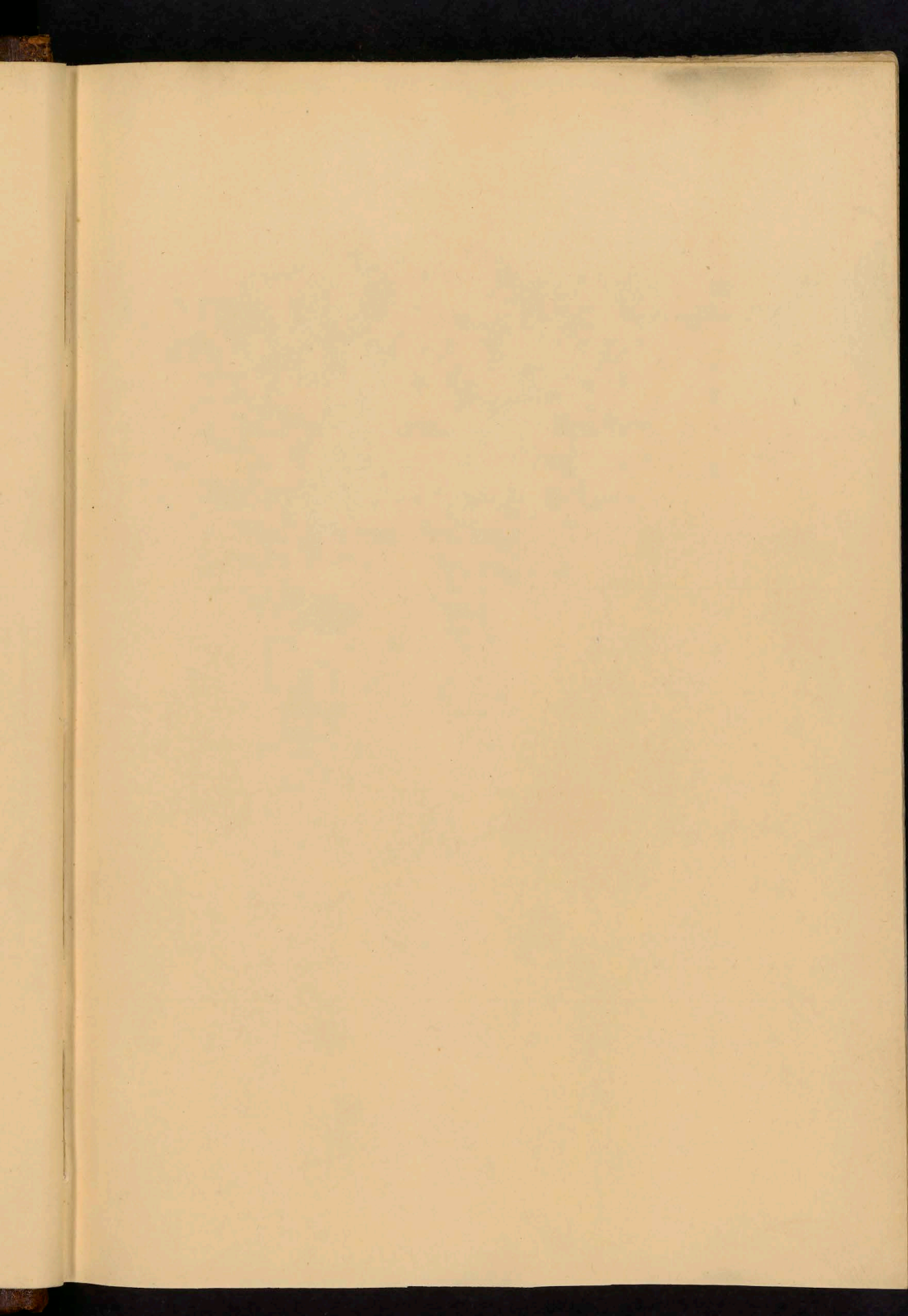

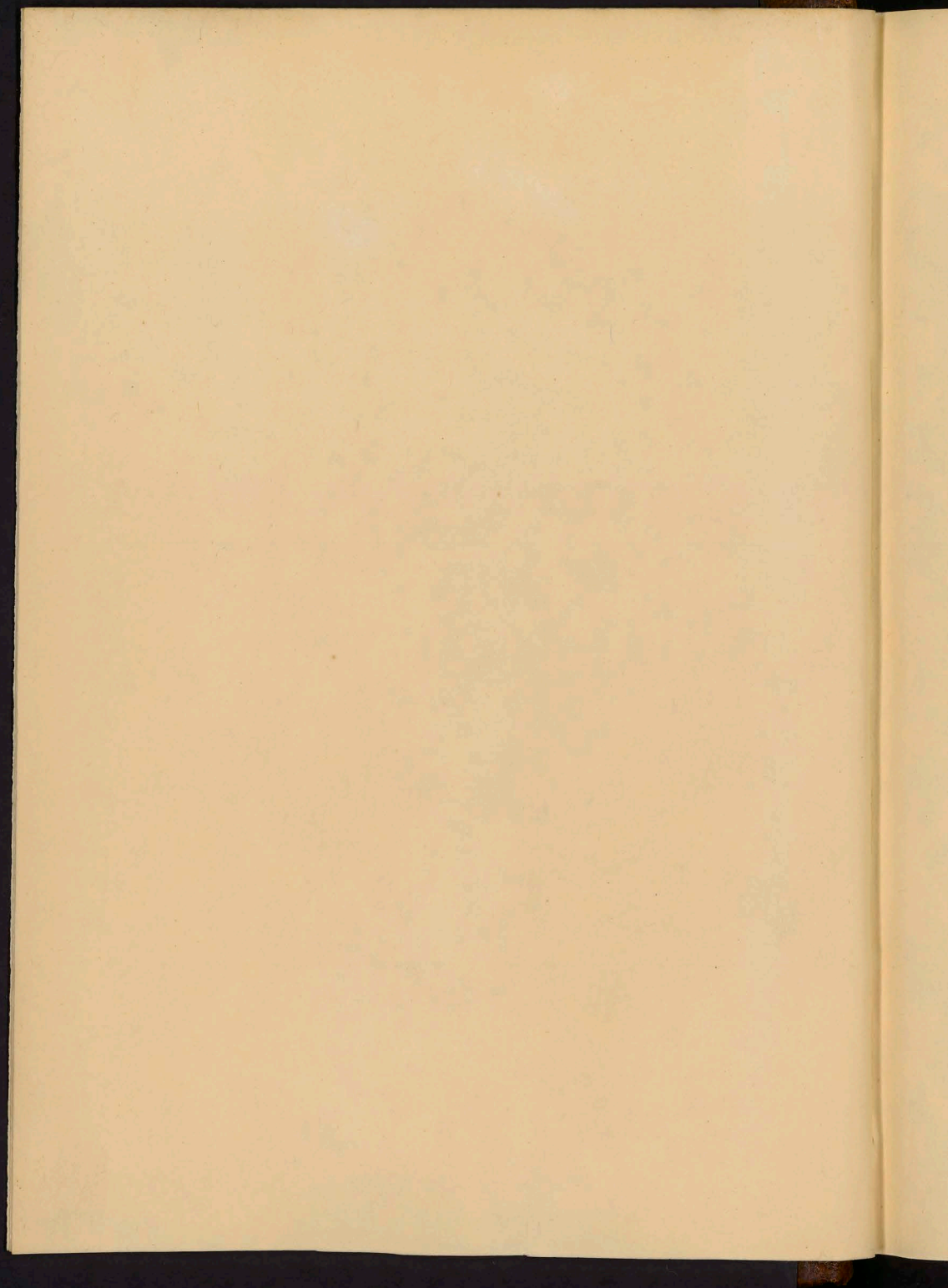

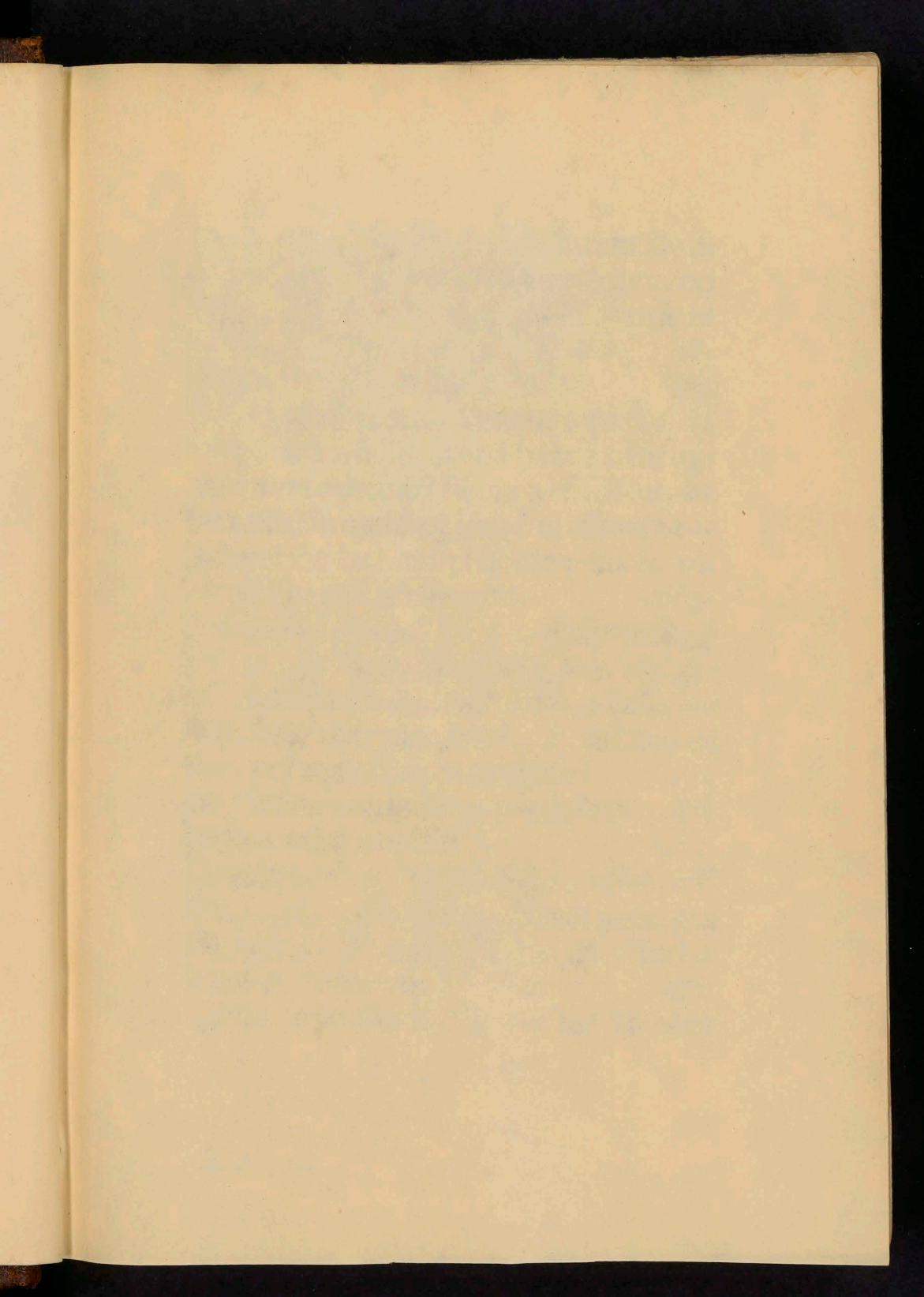

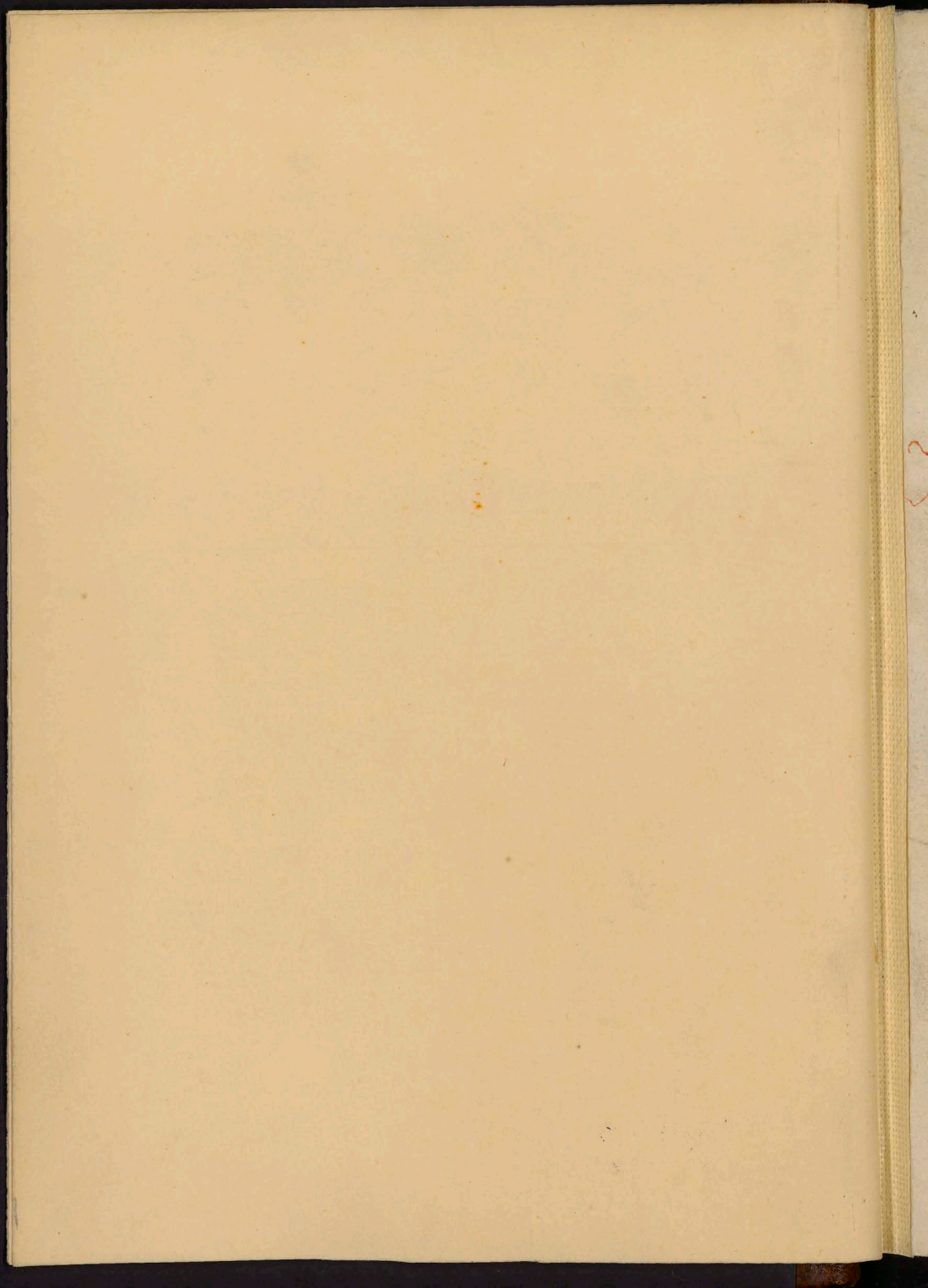

77
Recipiūt Rubrice super Tractatum de in-
structione seu directione simplicium con-
fessorum. Et primo **De** ptate confessoris in
audiendo confessiones et absoluendo. .i.

Quis sit proprius sacerdos. .ii.

De casibus reservatis diocesanis qui sint. .iii.

De pericia confessoris quam habere debeat. .iiii.

De interrogacionibus fiendis a confessore. .v.

De casibus in quibus oportet iterare confessionem. .vi.

De strictione quam debet habere penitens. .vii.

De additionibus confessionis. .viii.

De excoicationibus latis a iure omni posite per
ordinem sicut inveniuntur in decretalibus. .ix.

De excoicationibus extractis de quibusdam con-
stitutionibus extrauagantibus a Bonifatio oc-
tauo per compilationem libri sexti. .x.

De excommunicationibus minoribus que se-
parant a sacramentis. .xi.

De modo interrogandi confessoris confitentes. .xii.

De interrogatione circa decem precepta
Et primo. **De** primo precepto scilicet. Non ha-
beas deos alienos. .xiii.

Item de pronosticatione. **Quo** ad aues

Quo ad ignem. ¶ Quo ad aquā. ¶ Quo
ad terram habes in eodē. c. precepto. ¶
De secūdo precepto scz. Non assumes no-
men dei tui inuani. ¶ De Blasphemia.
De piurio. ¶ De adiuratione. xiiij.
¶ De. iij. pcepto. s. ut diē sabbati scīfices. xv
¶ De. iij. pcepto. s. hēas in hōre pntes. xvi
De gubnacōne pntū quo ad filios et fami-
liā. ¶ De. v. pcepto. s. Non occides. xvij
¶ De. vi. pcepto. s. Non mechaberis. xviii.
¶ De. vii. pcepto. s. Non furtiū facies. xix.
De fraudulētia. ¶ De rapina. ¶ De sacri
legio. ¶ De usura. ¶ De cambio. ¶ De fal-
sificatione. De hys omnibus habet in. c.
de septimo precepto. ¶ De. viij.
precepto scz. Non loquaris contra proxi-
mum tuū falsum testimonium. xx.
Primo de pncōso. ¶ De mēdatio iocoso
De mēdatio offitioso. ¶ De dtractiōe. De
hys vide in. c. pdicto scz de. viij. pcepto
¶ De. ix. pcepto scz nō desiderab uxore xri-
mi tui. xxi. ¶ De. x. precepto scz. nō
concupiscas rem xrimi tui. xxij.

¶ Sequuntur capitula secunde partis tractan-
tes de vicijs capitalib⁹ ⁊ spēb⁹ ⁊ filiabus
eius. .xxiij. Et primo De supbia. ¶ De
presumpcōe. ¶ De ingratitude. ¶ De in
obediētia. ¶ De scismate. ¶ De infidelitate
¶ De ambicōe. ¶ De derisione. ¶ De iudicō
temerario. ¶ De curiositate. ¶ De adulacō
ne. ¶ De inani gloria. ¶ De immodestia vi
rox. ¶ De immodestia mulier. ¶ Deypo
crisi. ¶ De iactantia. ¶ De otencōe. ¶ De
discordia. ¶ De ptmatia. Et de oībus hys
in. c. prox. ¶ De singularitate siue p̄sump
tionē nouitatum. ¶ De secundo p̄cō mor
tali scz inuidia ⁊ spēb⁹ ⁊ filiab⁹ ei⁹. xxiij.
¶ De inuidia. ¶ De odio. ¶ De susurratione
¶ De exultacōe in aduersis proximi. ¶ De
tristitia in p̄speris p̄ximi. De hys habet
in dicto. c. De Tercio peccato mortali scz
¶ Ira ⁊ spetieb⁹ ⁊ filiab⁹ eius. xxv
De Ira. De indignatione. De timore
mētis. ¶ De clamore. ¶ De otumelia. ¶ De
blasphemia. ¶ De sira. ¶ De sedicōe. De
hys habet in. c. p̄dicto. De quarto pecca

to mortali scz Accidia ⁊ spēs ⁊ filiabus
eius.xxvi.

De despatione. De presumptione. De
impugnatione veritatis agmte. De ob
stinatione. De inuidia fraterne gratie
De impenitentia. De rancore. De pu
illatitate. De otiositate. De torpor seu
pigritia. De euagacōe mētis. De ne
gligētia circa ea que tenet facere. De
negligētia cōfessionis. De negligētia cō
muniōis. De hys omnib⁹ tractat in. c. p
dicto. De quinto peccato mortali scz a
uaritia ⁊ spēs ⁊ filiabus eius.xxvii.

De avaritia. De simonia. De p̄ditōe
De acceptacōe psonar. De turpi lucro
De ludo inhonesto. Quib⁹ psonis isti
tui debet qd ab eis lucrat in ludo. De
inquietudinē circa tpalia. De secūdo mo
do avaritie que cōsistit in retinēdo. De
tercio modo avaritie que cōsistit in inordi
nate amādo. De prodigalitate. De hys
omnib⁹ vide supra in. c. p̄ximo.
De Sexto peccato mortali scilicet Gula ⁊

spetieb? ⁊ filiabus eius.xxviii.

Et primo. ⁊ de gula. ⁊ de ieiunio. ⁊ de
ebetudine. ⁊ de inepta letitia. ⁊ de coze
is. ⁊ de multiloquio. ⁊ de scurrilitate. ⁊
de immundicia. ⁊ de pollutione. de cib?
hys habes in predicto. c. ⁊ de septimo
peccato mortali scz. Luxuria ⁊ spetieb? ⁊
filiabus eius.xix.

Et primo ⁊ de
luxuria. ⁊ de delectacōne mozosa. ⁊ de
filijs luxurie. ⁊ de cecitate mentis. ⁊ de
p̄cipitatione. ⁊ de incōsideratione. ⁊ de
inconstantia. ⁊ de amore sui. ⁊ de odio
dei. ⁊ de amore vite p̄ntis. ⁊ de horro
re futuri seculi. de hys. pro. supra in. c.
de septimo peccato mortali.

⁊ Sequūt Capitla tercię ptis hui? opus
culi de interrogacōib? certis. ad certas p
sonas scdm stat? diuersitates. Et primo
de interrogacōib? quo ad coniugatos. ⁊ de
tpibus p̄hibitis ad celebrandum nuptias
seu m̄rimoniū. Et de actu coniugali.xxx.

⁊ de interrogacōibus quo ad principes ⁊
rectores.xxxi. ⁊ de interogacōib?

circa Iudices. xxxij. ¶ De interroga
tiomb? circa Aduocatos. Procuratores
et. Notarios. xxxij. ¶ De interroga
cōmb? circa mgros ⁊ doctores. xxxiiij.

¶ De interrogacōib? circa scolares. xxxv.

¶ De interrogacōib? circa medicos. xxxvi.

¶ De interroga. circa azomatarios. xxxvii.

¶ De interroga. circa mezcatores. xxxviii.

¶ De interrogacōibus circa mechāicos in
genere. xxxix. ¶ De interro. circa me
chanicos in spetie. xl.

¶ Circa Lanifices.

¶ A thabernario ⁊ hospite.

¶ A matellazio.

¶ A pistore. ¶ De hys interro

¶ A Sartore. gacōib? habet

¶ Ab aurifabro. in capto imie

¶ A Cerdone. diate predicto

¶ A locatore equorū.

¶ Ab hystrione.

¶ A Musico.

¶ A seruatorib? vel collaboza.
torib? in quocūq; artificio.

- ✓ A rusticis ⁊ agricolis. xli.
- ✓ A pueris ⁊ puellis. xlii.
- ✓ Circa clericos in omni.
- ✓ Circa beneficiatos ⁊ canonicos. xliii.
- ✓ Circa religiosos ⁊ religiosas. xliii.
- ✓ Quo ad votum paupertatis.
- ✓ Quo ad votum castitatis.
- ✓ Quo ad votum obedientie.
- ✓ Quo ad diuinum officium.
- ✓ De exercitio.
- ✓ De ouersatione cum alijs.
- ✓ De executione officij sibi omitti.
- ✓ De Studio.
- ✓ De Oratione.
- ✓ Quo ad cōsanguineos. de hys vide in. c. p
cedēti. ✓ De excōicacōib⁹ religiosorū. xv.
- ✓ Circa prelatos in omni. xlii.
- ✓ Circa Epōs ⁊ alios supiores. xliii.
- ✓ Capitula quarte ⁊ vltime partis huius
tractatus que tractant de absolutione ⁊
pemtētie iniunctione. xliii.
- ✓ Circa infirmos quid agēdum sit. xlix.

177. **De iudicio a agricultore**
 178. **De iudicio a pueris**
 179. **De iudicio in ciuitate**
 180. **De iudicio a canonicis**
 181. **De iudicio a religiosis**
 182. **De iudicio a notariis publicis**
 183. **De iudicio a notariis castellanis**
 184. **De iudicio a notariis episcopalis**
 185. **De iudicio a notariis officium**
 186. **De executione**
 187. **De executione cum aliis**
 188. **De executione officij sibi omitti**
 189. **De executione**
 190. **De executione**
 191. **De executione**
 192. **De executione**
 193. **De executione**
 194. **De executione**
 195. **De executione**
 196. **De executione**
 197. **De executione**
 198. **De executione**
 199. **De executione**
 200. **De executione**

Prologus sup Tractatum. De instruc
tione seu directione simplicium confessorum
Edictum a dño Anthomo Archiepiscopo.

Florentino.

Efecerunt scrutantes scrutatio
ait psalmista: **S**crutantes aliorum
peccata sunt confessores. **S**crutiniuz
autem est inquisitio facta in confes-
sione. **I**n quo quia multi confessores deficiunt
non bene et sufficienter se habentes in audiendi-
a confessionis: consequenter deficiunt etiam in se-
a gratia dei et multum offendentes. **N**e ergo defici-
ant quod esse ad sui et aliorum precipue diligenter
consideret et obseruet quod ait Aug⁹. m. decre-
de. pe. dis. vi. c. i. videlicet. Caueat spiritualis
iudex. ut sicut non omisit crimen nequitie.
ita non careat munere scientie. **I**udiciaria
enim potestas hoc exposcit. ut quod habeat iudica-
re discernat. **D**iligens igitur inquisitor et sub-
tilis investigator. sapienter et quam astute
interroget a penitente que forte pre vere-
cundia veller occultare. Hec ille. **U**bi tria
insinuat prefatus doctor que requirunt in

idoneo confessor. Et primum est ut habeat
autoritatem siue potestatem absoluendi competen-
tem. Secundum ut habeat scientiam ad huiusmodi
sufficiētem. Tercium ut faciat interroga-
tionem de peccatis diligentem.

De potestate confessoris in audiendo confessiones et absoluendo. Ca. primum

Quātum igitur ad primum ut habeas
autoritatem audiendi confessiones: si es
in ordine medicantium requiritur. pri-
mo quod habeas licentiam a prelatiis tuis. non so-
lum quo ad fratres sed quo ad seculares. Se-
cundo ut habeas licentiam a proprio sacerdote eius
qui est audiendus. vel speciale vel generale
scilicet per prebendam factam coram diocesano. vel ali-
quo equivalens: secundum formam de sepulchro. du. Et
ex hac licentia non vales absolueri habentes do-
milia in alijs diocesis: nec etiam homines illius di-
ocesis in qua prebendam es extra ipsam diocesis: secundum
fran. et ab. et laud. Nec vales absolueri ab
aliqua excommunicatione maiore. non habendo aliam au-
toritatem specialem super hijs quod si hoc facis absolue

do aliquē ab aliqua snia sciēt v^l ex ignorā
tia iuris sentētiā excōicacōis incurris: a
qua citra sedem aplicam non vales absol
ui. Et hoc verū est de sentētia iuris. Sed
si absolueres a sententia hominis q² quis
male faceres. et ille non est absolut⁹. non
tū sentētiā excōicacōis incurreres. scdm
De. extra De p^{re}ui. re. m. Cle. Item ex
tali licētia sic habita. non vales absoluer
a peccatis. quorum absolucō diocesano re
seruat^r. Et q² qui sunt tales casus circa
hoc sunt varie opmōes. et aliqui plures et
aliqui pauciores ponūt. Et in hoc multum
stat^r osuetudini diocesiū vel diocesanorū.
Ido non firmiter inhereas ei qd dicit^r d
ista materia in summa p^{is}ana. quantum ad
illos casus expressos. Sed vt cauti⁹ et cla
rius p^{re}das a diocesano quezas quos ca
sus velit sibi reseruare. quib⁹ exp^llis. de ip
sis te non impedias. sed ab omnibus alijs
autoritatē siue licētiā petas. Si g^o ha
bes p^o manib⁹ casum alic⁹ peccati solum a
quo non potes absolueze. si alias penitens

est bñ disposit⁹ absolvas tu ab hys a q̄b⁹
valeas. ⁊ de residuo mittas eum absoluen
dum ad illū qui habet sup hoc autoritatē.
vel tu vadas p̄ eo ad capiēdum autorita
tem. ⁊ sed si repis eum innotatum aliqua
sentētia excommūicationis maioris a qua
non potes absolvere. qz scz sup hoc nō ha
bes autoritatē sp̄alem. non absolvas eū
a peccatis. nisi prius obtinueris absolutio
nē excommūicationis ab eo qui p̄r. Quia
scdm Tho. m. iiij. d. xviij. absolutio ab ex
commūicatione debet precederē absolutionez
a peccatis. quia excommūicat⁹ non potest
absolui a peccatis cū non sit princeps sacra
mētōr. Et ideo cautū est. ante interro
gationē de peccatis interrogare de hys
p̄pter que possis suspicari cōfiteēm incidis
se in aliquā sentētiā. ne vicz audiēs p̄cā
et non valēdo impēdere absolutionez p̄p̄
impedimētum excommūicationis remāeat
scādalisat⁹. ⁊ Ab excommūicatione autē minori que
scz incurrit p̄cipādo p̄cipue cum excoīca
tis in casu non ocesso. nec tñ in crimine p̄

pter qđ ille est excoīcat⁹: quia tūc et ipse
piformiter eē ligat⁹. extra. e. Contubme
rales absolueri n̄ an̄ debes absolutōz a pec
catis. ¶ Personas aut̄ hñtes domicilia ex
tra dicē. vbi habes autoritatē a diocesaō
vt possis absolvere: oportet vt vel tu vel
ipe qui est audiēd⁹ sup hoc habeat licētiā
spēalem vel generalez. ¶ Sacerdos vero
secularis si habet bñficiū vel ecclesiā que
habet curam animarū. eo ipso quo ipam re
cipit. Habet licētiā audiēdi cōfessiones
prochianorū illi⁹ ecclesie solū sine alia licē
tia spēali: non tñ ex ipsa licētia tali potest
absolvere a casib⁹ Ep̄o reseruat⁹. nec eti
ampotest audire prochianos aliarū ecclia
rum. nisi habeat licētiā ab Ep̄o sup h̄. vñ
alio qui dare possit: aut ipse penitēs hēat
licētiā vt possit cōfiteri. et hoc siue ab ep̄o
siue a suo prochiali sacerdote. vt dicit. ho
stien. in summa. ¶ In articulo tñ mortis
potest quilibz absolui a quolibz sacerdote.
etiā non habēte sup hoc autoritatem. vbi
qui posset non adēet. et a quacūq; excoīca

tionis sententia etiā Aplice sedi reseruata
quo ad absolucōez et ab omni casu pētōz
et de quacūq; diocesi existeret. Si tamē
piculum euadit quātūq; ad sentētias excōi
cacōis oportet qd se etiā repñtet ei qui re
gulariter valet absoluer. alias reīcidit in
easdem sententias. et hoc debes ei decla
rare. Et quis ex sentētia excōicationis p
pter iniectionē manū violētā cui? abso
lutio eēt aplice sedi reseruata posset quis
absolui auctoritate Epī sui in quib? dā casi
bus extra articulū mortis vt no. Innocē
ti. de. excōica. Excōicatione prima Istō
tñ non est extendēdum in absolucōne ab
excōicationib? alijs aplice sedi reseruatis
et sentētis ab hōie. sed solū pmittit in ar
ticulo mortis absolutio hec scdm Innocē.
Sed mlti doctores in hoc dicūt ctra In
nocē. Vnde de ista materia habes diffuse
in ista pte prima. C. xxiij. qd incipit eos q
ibi omnino videas. 7 Et qz qui ligat? est
non valet aliū absolueze idō si eēs aliqua
sentētia irretit? excōicacōis maioris vel

suspensionis et huiusmodi autoritate accessa uti
non vales. Quod si contingeret vel per igno-
rantiam vel per inadvertentiam vel certam sci-
entiam te aliquem absolue a quo non va-
lebas siue sententia siue peccato. Ultra per am-
missum teneris si vales omnimode. manifesta-
re illi errorem commissum. cum apud ecclesiam mi-
litem non sit absolutus. Hoc tamen verum est si
excommunicatus eras notorie. Nam secundum De. d.
pal. Absolutio ab occulte excommunicato tenet.
ut habes infra in. ii. pte. De absolutione.
propter absolutionem tamen a peccatis solum in casu
non accessu et si contra peccas. secundam tamen ex-
communicationis vel aliam non incurris. Dicunt
etiam Iuno. Host. et. Huil. quod qui testis
est ei qui de iure non habet beneficium puta
simoniaco vel intruso et huiusmodi quando hoc sci-
tur. tenet iterum confiteri ei qui possit eum ab-
soluere. extra de. pe. et. re. Si Episcopus. li.
vi. Sed regulariter secundum. Host. debet quis
proprio sacerdoti confiteri vel alteri de eius li-
cetia. extra de pe. et. re. et d. pe. d. vi. pla-
t. Quis sit proprius sacerdos. et. cuit.

Et autem proprius sacerdos. papa quo
ad omnes. Legatus quo ad eos qui ha
bent domicilium in terris sue legatio
nis. Episcopus quo ad eos qui in sua diocesi habent
domicilium et non sunt exempti. Sacerdos pro
curialis quo ad suos procurianos. Et pla
tus in ecclesiis vel monasteriis seu quibuscumque
exemptis quo ad subditos suos. Item pre
lati scilicet patriarche Archiepiscopi Episcopi et alii
exempti prelati possunt sibi eligere confessores
et etiam Cardinales absentes causa legatio
nis. extra de pe. et re. Ne pro dilacione. li.
vi. Qui tamen confessores electi non possunt absol
uere ipsum a maiore excommunicatione et in ca
sibus grauioribus. extra de pe. et re. Si episcopus
li. vi. Quia igitur confessores instituti in or
dine predicatorum et minorum postquam fuerint
promoti per superiores suos diocesani. et ab
eis acceptati si sine causa iusta absoluendi
licentiam dare recusaret diocesani Ex Cle.
dudu. de sepul. possunt audire confessiones non
tamen ex hoc absoluere a casibus reservatis ip
sis diocesani nec tenentur penitentes qui vo

sunt eis confiteri de illa dio. petere licentiam
a prochiali vel alio. **Q**uipmo eis inuitus
et contradicentibus. Et glo. b. que dicebat con-
trarium fuit tanquam falsa addepnata per Cle. in
in quodam privilegio ordinis predicatorum et
minorum. Et hoc ipsum tenet Jo. An. extra
de pe. et re. si Epus. li. vi. nec tenet etiam
sic confessus proprio sacerdoti confiteri ut in ex-
trauaganti Jo. xxij. que incipit. **H**as elec-
tionis. **P**ossunt etiam diocesani sine predicta
sollemnitate scilicet presentationis dare licentiam
predictis religiosis audiendi confessiones et com-
mittere Jurisdictionem eis ut placet et licen-
tia data siue per presentationem siue per alium mo-
dum durat per mortem prelatorum quousque
fuerit ecclesie iuratum et hoc ex privilegio. Cle.
Item secundum Tho. m. iij. d. xvij. Si sub-
dit scit ipsum sacerdotem esse hereticum aut
solicitem ad malum aut fragilem ad pec-
catum quod quis ei confitetur et pronum vel si pro-
babiliter estimatur reuelator confessionum vel si
periculum de quo quis habet confiteri sit commissus
contra eum. **I**n hys et similibus quibus timer

penitēs p̄babilr ex cōfessione sibi vel facez
doti piculum imminere. debz recurrer ad
superiores vel petere licētia; alteri cōfiteri
quā si habet non pōt vel non possit. **Idē**
iudiciū eēt sicut et de eo qui non habz co
piam cōfessor. **Idem tenet. De. Al. et In**
no. et addūt cōsequenter qd si nēcitas immi
neret et aliū non possit habere cōfiteat̄ pec
catum in genere sine eo de quo possit p̄ue
nire malū. **Item scdm Host. vagabūdi**
et qui querūt domicilium quo se cōferant
pnt ubiq; cōfiteri. hys tñ qui valēt absol
uere et audire cōfessiōz. **Et scdm eundē. qñ**
quis intratur? est iustū bellū vel mare. et
dēt p̄pus sacerdos pōt alteri cōfiteri sine
licētia. **Item s̄m Guil. pegni. rom̄pete.**
negotiatores. et viatores. si ceperint perā
et baculū a p̄p̄is sacerdotibz. v̄l aliū d̄ licē
tia eorū iter arripuerit. p̄sumēd ē eis da
ta licētia cōfiteri. sed si sine licētia iter as
sumerēt nō pnt cōfiteri alteri scz vt absol
uāt nisi in nēcitate. **Idē In. et Host. Cui ac**
cōeant ordiārie cōfiteri cardiales. curiales.

Reges et principes et prelati non exempti
et canonici et plbam vel clerici et qui hnt
domiciliuz in diuersis diocesibus: vide in
summa host. de pe. et re. et in summa pi
sani. Confessor. in. v. xiiij. et in sequentibus
et de casibz reseruatis diocesans. in.

Isti sunt casus diocesans reseruati: et
primo in summa. Disam. c. Confessor
dicit qd Bndictus. xi. declarauit qua
tuor casus esse de iure et v. de consuetudine.
Primus pccu clerici: ppter qd incurrit ir
regularitate. Secundus de mcediarijs. Ter
cius de pcco ubi est indicenda sollenis pni
tencia. Quartus de excōicatione maiori.
Quintus de homicidio voluntario. Sextus
de violacōne eccliasice libertatis. Septi
mus de violacōne immunitatis. Octauus de
falsarijs. Nonus de forilegijs. Quia illa ex
trauagās. Bndicti vacat p cle. dudum. de
sepul. Ideo nō pnt induci p iure omniū s;
pie pnt credi qd scz vir sapiēs ipse Bndictus
bn declarauit. Dicit tñ postea qd pnt Epi
in suis Epātibz put eis videbit expedire

reseruare. et multo magis consilium sinodale
et punctiale. Jo. An. extra de pe. et re.
c. Si Epus. li. vi. glo. in. Dicit esse casus
reseruatos. Blasphemia dei et scorum et
mirimorum clādestine tractū interdictū
als ecclesie esse. Dicit etiā q̄ solz Epus re
seruare casus omnū publicorū criminum
enormiū. Oppressores filiorū cūz appposito
vl ex casu. Casus falsi testimonij. periurij.
Incestus. corrupciōis moralium. coit? cū
brutis. cui?libz sortilegij. homicidij. et his
similium. Post. in summa que or̄ copiosa
ponit om̄s predictos casus. et addit Item
de vitio or̄a naturā et maxime cū brutis.
Item si ipse Epus audiuit cōfessionē de a
liquo pccō. et occludit q̄ etiā de alijs enor
mibz que consuetudo generalis et spēalis
ep̄is reseruatur. Idem iudiciū est in quibus
etiā Ep̄i aliquoties mittūt pccōrem ad se
dem aplicam. ppter enormitatē criminū
et aliquoties ad terrores. Guil. Spe. in
suo repositorio vltra p̄dictos casus addit
de vberatibz p̄rem et matrē. De defloratū

bus vrgines vi oppressas vel seductas. **De**
baptisantib? ppios filios sine ncēitate. **De**
tenētib? ad baptismū siue ad cōfirmacōem
ppios filios sine ncēitate. **De** cōtrahente
mrimoniū p? votuz castitatis. **De** simonia
cis in quocūq; genere. **De** fornicacōe cum
iudea vel sarracena. **De** cōcipiēte filium p
adulteriū quem vir credit filiū suū. **De** p
curāte aborsum in se vel alia. **De** strahen
te mrimonium post spōsalia iure firmata.
De coeūte cum baptisata ab eo. vel cui? cō
fessione? audiuit. **De** vsurarijs. **De** celebrā
te in altari non cōsecrato. vel sine ornamēto
vel sine indumētis. **De** celebrante non ieiun
no. **In** fine aut sic dicit. **Donec** tot casus
nihil aliud est q̃ sacerdotū ptate? restrin
gere. **Unde** bñter dico sacerdotes omnia
posse in occultis quo ad forā pñialem que
spēaliter non sunt in iure Ep̃is reseruata.
et que non sunt ip̃is sacerdotibus directe
vel p aliquam cōsequētiā interdicta. ar. ex
tra de Judi. At si clerici. et de sen. ex. nu
per. **hoc tñ** fateor q̃ vbiq; graue dīctū

fuerit vel enorme. superioris est iudiciū requi-
rendū vel etiā ppter casus nouitatem vel
ambiguitatem. **I**dem etiā fateor de oībus
casib⁹ in quib⁹ sic fieri est in qualib⁹ ecclia
osuetum. **I**o. de Lig. in declaracōne quam
fecit super decree. **O**mnis utriusq⁹ dicit q⁹
fratres predicatorum et minores postq⁹ fu-
erint diocesani presentati. pnt ab omnib⁹
peccatis absolueze. exceptis tanē Epis re-
seruatis in iure omniū. **P**robat aut hoc sic
em octau⁹ in constitucōne supra cathedrā d
sepul. **I**nter cetera de cōfessorib⁹. quātūq⁹
ad fratres predicatorum et minores sic di-
cit. **S**tatuim⁹ et ordinam⁹ auctoritate p̄dictā.
vt. **S**gri predicatorū. et minister minorū ge-
neralis. vel ali⁹ de h̄ ibidē p̄ constitucōz pre-
dictam deputati ad p̄nciam prelatoz. p se
vel p alios se cōferant. et hūiliter petant vt
fratres qui electi fuerint ad audiēdas cō-
fessiones subditoz. suorum audire valeāt.
d licētia grātia et bñplacito eorūdez. p̄lato-
rū. et sequit̄ ibidē infra. si vero p̄lati hāc li-
centiā exhiberē recusauerit. nos illaz ex nūc

concedim⁹ fratrib⁹ sic electis de aplice po
testatis plenitudine. Ex quo satis dat⁹ intel
ligi. qd conditor canonis magis intendit. qd
magis et ceteri predicti prelati ecclesie de
bita reuerentiam in hoc casu exhibeant. qd ab
eis dictam licentiam obtineant. qz ea ab ipsis
non obtenta firmitus p istu canone obtine
tur. **C**oncessa igit hui⁹ licentia et obtenta.
ostendit papa quanta sit autoritas que in fo
ro pñiali ocedit. cum dicit p hui⁹ confessio
non intendim⁹ fratrib⁹ ipsis pñatem ob h
impedire ampliores. qd in eo curatis seu sa
cerdotib⁹ prochialib⁹ est a iure ocessa. sed
scdm Bul. in repositō. in Rubca. Super
quib⁹ sit penitens ad Ep⁹m remittend⁹. Sa
cerdotib⁹ prochialib⁹ est a iure concessum.
qd occultis quācum ad forum pñiale pñt
imponer pñiam de omni crimine exceptis
casib⁹ Ep⁹s reservatis in iure. ar. extra d
iudi. At si clerici. de sen. ex. Super. Et hec
autoritas ocedit p ostitutionem dictam fra
trib⁹ predictis. **D**e casib⁹ aut p cōsuetu
dinem vel p Ep⁹s reservatis ques. l. ost.

et plures doctores ponūt omūiter **I**dem
Guil. dicit. Tot casus ponere nihil aliud ē
q̄ prātem sacerdotū restringere. que tñ ē
sibi plenarie attributa. **U**ndō dico breuiter
sacerdotem omnia posse in occultis q̄tum
ad for. pñialem que non sunt spēaliter in
iure reseruata **E**p̄is. vel que non sunt ipsis
sacerdotib⁹ directe vel p aliquā ofēquētiā
interdicta. **H**abēt em̄ sacerdotes prochia
les ptātem ⁊ iurisdictionē ordinariā sup
pplm sibi om̄ssum. extra de pe. et re. om̄
nis vtriusq̄. **E**t licz ep̄i possint sibi reserua
re certos casus. ij. di. in. nouo testamento.
Cui tñ op̄etunt inferiorib⁹ de iure vt dic
tum est: tamē ptātem non habēt generali
seu simpliciter **E**p̄i sup eos scdm. **G**uil. du
rañ. nisi in duob⁹ casib⁹. **I**uno. directe. vt
cum aliqui fuerint legitime deprehensi. q̄
merito sint tali ptāte priuati. **A**lio mō per
aliquaz ouemētiā. vt cum talis casus eue
nerit in quo ad utilitatē ouem expediat q̄
talem casum sibi rtineat. ⁊ aliter nō. **P**ro
bat hoc. xxv. q. i. c. de ecclesiasticis sacra

A pmo

metis vel priuilegiis ubi dicit Greg. Si
nra defendim⁹. ita et singulis quibusq; ec
clesiasticis sua iura seruam⁹. **N**ec cuiuslibet
grā fauēte ultra q̄ mereat impior⁹. **N**ec
vlli hoc qđ sui iuris est ambitu stimulante
denegabo. xi. q. i. puenit dicit. Et sic ex p̄
dictis patz quid tenēdum sit de casib⁹ qua
si infinitis. reseruatis p̄ quedā dila p̄uin
tialia et simodalia post p̄mulgacōem ista⁹
stitucōis. que feze euacuāt totā ptātem
ipsoz. fratū ⁊ parochialū. cui⁹ sit tñ vtzsq;
plenarie attributa a iure. nec expediūt vti
litati subditoz. ymo ponūt eis laqueum in
via salutis. **S**ed quid. si aliquis vellēt
defendere qđ huiōi casus eēnt rōnabiliter
reseruati quātum ad ipsos sacerdotes par
ochiales. cū de foro prelatoz. sint ⁊ eoz
ordinacōib⁹ sint subiecti. nūquid fratres
predicti sunt obligati ad huiōi casus rese
uatos. dicēdum qđ non. **N**am exempti sunt.
nec sunt ordinacōib⁹ prelatoz. subditi. vt
extra de excels. prelā. nimis praua. Et ista
structio remouet ⁊ cassat om̄s cōsuetudi

nes et statuta facta et ordinata extra pmissa in constitucōe vel alicui premissorum p̄reca.
.e. nos etem. ¶ Cum igitur ccedat hic q̄tum
ad forum penitentialem fratribus ipsi illa
autoritas quā habent sacerdotes p̄rochia
les a iure. qui est ab omni crimine. excep
tis tamen casibus Episcopis r̄seruatis in iu
re ut dictum est. manifestū est q̄ fratres
predicti non tenentur ad huiusmodi casus p̄
statuta p̄uincialia et synodalia r̄seruatos.
cum non sint eorum ordinacōibus subdi
ti ut dictum est. ymo negando ne ipsi fra
tres absoluant in casibus r̄seruatis Ep̄is
in iure de omnibus alijs concessisse videt.
quia vnum negādo alterum concedendo cō
cessit. xxv. dis. Qualis. ¶ Nec possunt pre
lati hanc cōcessionem reuocare. nec etiam
defalsare. non directe negādo eā dū ab eis
petit. q̄ negādo ipsas firmas p̄ istū cāonez
obtiēt. ut patet postea. .e. di. vero. ¶ Nec p̄
hibēdo indirec̄te p̄ aliquam finem vel p̄cep
tum. ne p̄rochiani eorū cōfiteantur eis. ut ex
tra de priuile. quāto. ¶ Nec per retencōnez

multorū casuū sicut dictum est. quia h̄ fieri
in fraudē istius legis. qđ fieri non debet. ut
extra de oces. preben. Consti. **S**ileat g̃
hic **Jo. Mo.** qui dicit. si Ep̄s pōt artare
ptātem ordinariāz curatorū. pōt multoma
gis artare extra ordinariā ipsorū fratrum.
Quod p̄ supiorē ocedit p̄ inferiorē artari
seu reuocari non pōt. ut patz. xxi. d. **I**nfe
rior. **Et in Cle. de elec. romani.** **A**d resti
tucōm aut. **Cle. de priuile. rel.** ubi dicit qđ
religiosi in casibz sedi aplice aut locorū or
dinarijs reseruatis. quenqz absolvere non
presumāt. **A**ndendum est. qđ intelligit hoc
de reseruatis in iure. sicut intendit ista cō
stitutio. **N**on aut de reseruatis p̄ osuetudi
nes vel statuta aliorū prelatorū. qz ista re
mouet papa in cōstitucōne prefata. **E**t per
osequēs ut videt quicquid dicat p̄ antiqz
vel modernos doc. de talibus casibus per
Ep̄os reseruatis. totū reuocat p̄ cōstitutōz
istam specialiter quāum ad dictos fratres.
Si em̄ cōstitutō posterior licz non faci
at mētionem de priori ipsam reuocare no

scat. de istitu. licet. li. vi. multo magis rui
care debz dicta doctoz. si in cōtrariū pro
mulget hoc Jo. de Lig. Nota tñ qz presup
posita ista declarazione Jo. tanquam ve
ra non tñ possent p h̄ fratres predicti ab
soluere a casibz reseruatis p sinodales. vbi
esset annexa sentētia excoīcacoīs. qz de iu
re cūi absolutō ab excoīcatione ptinet ad
Ep̄m. Item. remanet adhuc res satis du
bia. quī vīcz sunt casus qui in iure reseruāt
Ep̄is directe vel p aliquā suemētia. a qui
bus alij vel ipsi fr̄s nō possunt absoluere
scdm eundē. lo. et qd vn⁹ dicit reseruātū
alter dicit non reseruātū. et idō tucior via
est si fieri pōt. vt seruet qd dictum est in
principio capli. Item ex tali licētia dispē
sacō vel omutacō votoz. vel iuramētoz.
scdm om̄es ptinet ad diocesanos. quedā tñ
ex hys pape reseruāt. Dispēsatio aut m
ctoz. quō l̄ qñ ad ep̄m ptineat. vide p̄tea
m. ij. p̄te in. c. d̄ resti. Nota qz dicit Jo
An. extra de offi. vica. sup. c. licet. in glo.
qz si Ep̄s dedit vicariū generalē in mā

dato exp̄ressit aliqd̄ de istis. q̄ requiritur
sp̄ealis secuta generali clausula ⁊ om̄ia ali
a que p̄ nos possum⁹ ⁊ etiā si mādatum ex
igant sp̄eale. Scdm̄ Host. satis videt̄ q̄
sp̄etialia possit ad instar p̄curatoris. vt in
fra de. p̄ocu. quid agēdum. Secus si ali
qd̄ de sp̄ealib⁹ non fuisset exp̄ressum. hec
ibi. Quod videt̄ intelligēdum quātum est
de v̄tute v̄borū et in foro otencōso. Nam
si ostaret de intencōne ccedētis autoritatē.
etiam si aliquod sp̄etiale non exprimeret
in generali ccessionē. videt̄ sp̄etalia ccessis
se. xxij. q. v. hūane. Et idē pōt̄ intelligi de
licētia seu autoritate data ab Ep̄iscopo v̄
p̄elato confessoribus.

De peritia confessoris quā debz h̄re. — n̄n̄

Quāntum ad. ij. debz confessor habere
sciētiam que sufficiat ad hoc op⁹ d̄
bite exequēdum. vt sciat discernere
inter lepram ⁊ leprā. quod multipliciter pōt̄
intelligi. **⁊** Et primo scias discernere inter
p̄ccm̄ cui anexa est aliqua sentētia excōica

cōmis vel interdicti quo ad omēs: vel etiaꝫ
suspeñsions vel irregularitatis quo ad per
sonas ecclesiasticas. Et peccatū cui non est
annexū aliqđ tale. ⁊ in primo casu si est ex
cōicatio a iure siue oīi siue p̄ticulari syno
daliū: remittas eum ad suū diocesānū.
nisi esset casus se. ap. reseruat⁹. 7 Si autē
excōicatio sit data ab homine: tūc non va
let diocesān⁹ absolueze nisi eaz fuisse: sed
remittas euz ad illū qui tulit sinām. De his
tñ vide plen⁹ infra in tractatu de excōi.
¶ Secundo scias discernere inter lepram
pccī mortalis et leprā peccati venialis: sal
tem quo ad omnia. Nam venialia quedā nō
sunt de nccitate cōfessionis. Et idō non est
nccarium ita insistere inquisicōi de nume
ro ⁊ circumstantiis eorū. sicut de alijs. Et
dico de illis venalibus: de quibus clarum
est ipsa esse venalia. Nam vbi dubium es
set. an scz mortale aut veniale: siue ex ipso
actū in se: siue quia confitens nescit ita de
clazare. qđ possit inde conclusio elici: tunc
diligentius est interrogandum. ~~~~~

De lepra vero peccati mortalis. scias terco
discernere inter lepraz et lepra. id est inter
vnam spem et aliam. Non enim sufficit confi
teri pctm mortale in genere. sed oportet. qd
confiteat in vltima specie scdm omis docto.
Sed quia circūstantie peccati aliqui vari
ant spem. ideo oportet etiā te scire et inter
rogare de circūstantiis pctorum. et maxie
que trahunt pctm in aliā spem. qz ille sunt
de nccitate confitende. Circūstantie aut cōti
nent in h versu. **Quis.** quid. vbi. p quos.
quibz. cur. quō. quādo. **Bo.** in Sūma cō
fessor. sic expōit istū versum. **Quis.** vtrū
sit masculus vel femina. **Iuuenis** aut **senex.**
nobilis aut **ignobilis.** **liber** vel **seruus.** **In**
digēte vel **offitio cōstitutus** vel **non.** **sane**
mētis vel **insanus.** **sciēs** vel **ignorās.** **clericus**
vel **laicus** vel **claustralis.** **consanguineus** vel **ex**
traneus. et **filia.** **Quid.** vtrū hāc spem vel
illam. scz **fornicacōm** vel **adulteriū.** vtrum
etiā sit illud **enorme** **mediocre** vel **parum.**
vtrū **manifestū** vel **occultum.** vtrū **fetens**
ex **consuetudine** vel **recens.** **Vbi.** vtrū scz

in loco sacro vel nō sacro In domo dñon
vel alibi. **¶** **De** quos: scz mediatores vel
nūctios qz oēs tales sūt pñcipes criminis.
et ipse est obligat⁹ pro pccis eorū. **¶** **Qui**
bus: i. cum quib⁹ pro quib⁹ et cōtra quos
peccauit. **¶** **Cur:** i. quali intencōe hoc fecit.
et quali temptacōe induc⁹: et vtrū puenit
ipse tēptationez vel fuerit preuētus ab eo.
vtrū sponte vel coact⁹: vel quali coactiōe
vtrū animo ludēdi vel nocēdi. **¶** **Quō:** de
mō agēdi vel paciēdi dicat ipse peccator.
Quādo: dieb⁹ festiuis. ieiuniorū. vel alias.
vtrū añ pñiam acceptā. vel post frangēdo
eam. quia maior ingratitudo est. **¶** **Sed** et
circūstantias notabilr aggrauantes pccm
etiā si non mutēt spēm. tutius est dicere p
cipue aut interrogādum est de circūstātia
¶ **Cur:** id est quo motu vel fine fecit: quia
illud aliquñ variat spēm. cum moralia tra
hant spēm a fine. vñd qui mechatur cū mu
liere vt auferat ei sua: magis cēsend⁹ est
fur qm mechus: quis etiam mechus ibi sit.
¶ **Sed** etiā qñ non mutat spēs multū habz

aggzauaze vel alleuiare talis circumstan-
tia pre ceteris. scz cur. Nam scdm. Tho.
m. iij. d. xvi. Quauis circumstantie que no
mutat spem pcc'i non sint de necessitate confi-
tende. tuti? tñ est eas cōfiteri vt dictum est.
vt vbi grā. Si furtum faciendo multū vel
par. abstulit. Si rixādo leuiter vel acrit
vel atrociter pcusserit. a huiōi. sicut dicit.
De. m. iij. d. xviij. Non tñ necesse est ad qd
libz pccm etiā mortale d' omnibz dictis cir-
cūstantiis interrogare. sed pl? a min? s'm
pccā a ipsas circumstantias. Alleuiātes etiā
circūstantias aliqui vt dicit De. m. iij. bo
nū est dicere. precipue qñ posset oriri scā
dalum in mēte auditoris ex taciturnitate
eius. Dicit aut Tho. in quadā Ep̄la. q' cir-
cūstantie que trahūt pccm ad aliud genus
de necessitate sunt cōfitende. et dicunt ille que
habēt spēalem repugnātiā ad aliqd pre-
ceptor. diuine legis. Sicut furtū simplici-
ter repugnat huic precepto. Non furtum
facies. Si vero fiat furtum in loco sacro.
ex circūstantia illi? loci habet repugnātiā

ad illud preceptū qđ est de veneracōne sa-
cr̃oz. et sic addit noua spēs peccati et sic
de alijs. Et in fine dicit qđ illud qđ dicitur
circūstantias non trahētes peccatum in a-
liud gen⁹ peccati: non esse de necessitate
confitēdas non est referēdum ad numerū
quem aliquis cōfiteē si pōt quia non ē vnū
sed multa. ¶ Scias etiā. iij. discernere in-
ter leprā et leprā id est vnū inter peccatū
et aliud quo ad numerū. ne facias de centū
vel mille peccatis vnā leprā. videlicet nō
interrogando de numero seu quot vicibus
cōmisit aliquod mortale. de quo confiteē.
Et si dicit propter multitudinem iteracōis
se non recordari. nō est subito dimittendū.
sed insistēdum quanto tēpore stetit in illo
vitio: et qđ frequēter iterabat infra illud
tempus. vtp̃uta quociens in mēse vel in eb-
domada: ut sic possit haberi numer⁹ illius
peccati: et sic nō pūctualr saltē s̃m aliquā o-
paciōz. et tū dēclarādū ē sibi ne dicat pl⁹ qđ
hēat in cōfēcia sua sub occasiōe. vt mō sit ma-
gis secur⁹ dicēdo pl⁹ qđ min⁹. vt multi fa-

eiunt et non bñ. ¶ Scias ultmō discernē
re inter leprā et lepram: id est inter lepraz
pcēi cui est anexa aliqua obligacō satisfac
cōis vel restitucōis: et leprā ubi non est
aliqd tale. ¶ Nam in primo casu ultra pcēm
de quo debz dolere: oportz insistere et inter
rogare si est parat⁹ satisfacere. ¶ Nam ubi
non habz īpatum animū ad satisfaciēdum
si posset non eēt otit⁹ et p osequēs non de
bet absolui. ¶ De ista vero materia scilicet
satisfaciēdi et restitūēdi que valde difficil
est et intricata: habet in fine secunde ptis.
ubi aliquid dici poterit. ¶ Item si confes
sor circa huiōi et alia difficilia non est ita
perit⁹ qd p se sciat nodos dissolvere: saltez
sciat dubitare de huiōi: et sic cōsiliū que
rere a pitiorib⁹: nulla facta expresse p
sone cui⁹ cōfessione habet pre manib⁹: nec
quocūq; signo vel vbo ipm prodat: nisi pe
nitēs sup hoc expressam sibi daret licētiā:
nam quocūq; directē vel indirectē sciēter
vel inadvertenter manifestaret tale pctm:
non habita licētia: gūiter delinqueret: non

tñ pena que taxat. extra de. pe. et. re. ois
punret nisi in iudicō de hoc cōmiceretur.
sed arbitraria esset huiōi pñia iniungenda.
Et notādum q̄ circa sciētiam confessorii
necariā sic dicūt doc. Tho. m. iij. d. xviij.
in exposicōne lre. **H**ec sciētia et si non sit
maior: tñ tāta debet esse vt sciat discernere
inter pccm et non pccm: et pccm mortale et
veniale. **E**t si in aliquo eēt dubitacō. posset
recurrerē ad discretōres. Al. m. iij. d. xviij.
dicit q̄ sacdos nō tenet sciri nisi in oñi. que
sint capitalia et que sint mortalia omnia: et
que venialia ex genere. **S**ed hec nesciens
sicut idē dicit. puto peccat mortali in audi
endo: et eum instituēs pl⁹ peccat q̄ ipse. et
eum pmittēs institutū ministrare si sua in
ter est talem prohibere. **I**tem dicit q̄ p
plexis questiomb⁹ sacerdos prochialis ec
clesie. debz ita discret⁹ esse. vt talia diffici
lia sciat. nec procedēdum in eis sine supio
ris osilio vel auctoritate. **H**enric⁹ de or
dine predicatorū in quod q̄libeto querēs
vtrum confessor teneat scire de omnib⁹ que

dicunt sibi in confessione siue mortalia siue
venialia. Sic dicit distinguendo. peccata
sunt in duplici genere. Quedā sunt peccā
qz prohibita: que si nō eēnt prohibita nō
essent peccā. vt sunt omnia que sunt mere
de iure positiuo. vt audire missam in die
dñico. Confiteri semel in āno et orationez
recipere. et huiōi. Et talia tenet quilibz ofes
sor scire. nisi habeat causam rōnabilez que
eū excuset. vt si forte tpe prohibicōis e
rat in carcere vel in terra lōgmqua. Alia
sunt peccā. non qz p̄hibita. sed quia sunt d
natura sua mala. etiā si non phiberentur.
Et horz peccōrum quedā sūt capitalia. et te
net ea quilibz ofessor scire ad min⁹ in ge
nerali. scz que sunt. vii. peccata capitalia
scz supbia. auaritia et c. Hec em̄ sunt quasi
elcmeta et principia que de nccitate sciri e
oportet. Quedā aut sunt spēs capitaliū. vt
illa que recipiūt horz predicacōez. vt for
nicatio. ebetas. et huiōi. Fornicatio enim
quedā luxuria est. Ebrietas vero quedā
gula. Et horz peccatorz que sūt spēs. qued

sunt que importāt malū de suba sui actus.
eo q̄ statim noiata hñt ānexum malū vt
fornicacō. Et de talib⁹ cōfessor scire tenet⁹
vtrū sint mortalia vel non. Quedā autē de
suba sui act⁹ non hñt deformitatē: sed ex
libidine faciētis: sicut cognoscere vxorem
ppriam qd non est in se peccatum: posset
tñ eam cognoscere marit⁹ cū tanta libidi
ne. q̄ esset mortale: vt si eam cognosceret
etiā si non eēt sua. Et de talib⁹ non opor
tet q̄ cōfessor sciat. vtrū sint mortalia vel
non: quia nec cōfiteus frequēter scit. Alia
sunt peccata que sunt filie pccōrum capi
taliū. vt illa pccā quorū fines termināt⁹
et reducūt ad fines capitaliū: sicut dolus
et acquisicō pecunie aut alteri⁹ rei iniuste.
Et de talibus peccatis frequenter opinio
nes contrarie sunt inter doctores. Et de
talibus non tenetur simplex Curatus non
ordinari⁹ scire vtrum sint mortalia an nō.
Curat⁹ autē ordinari⁹ sicut est epūs vel az
chepūs et ceteri alij supiores plati ordina
rii tenēt⁹ scire: quia ipse sunt purgatores

et tenet alios purgare perficere et illuminare.
et ideo tenet nouū et vetus testamētūz scit.
Hec ille. Durādus ordinis minor in sua
Sum. ofes. li. id est pte id est. d. id est di
cit. Si deficit sacerdoti scientia. quia scz
nescit discernere inter mortale et veniale.
vel qz ofitens intricatos casus habz et cō
fessor simplex. sic est iteranda ofessio. nisi
forte ofitens iuris sit peritus et ofessorem
sup hoc instruat. Item dicit qz quociens
ofessor se ingerit ad ofessiones audiēdas.
tociēs se offert ad rēdendum de quolibet
et interdum de casibus inopinatis et alias
mauditis. et de questionibz valde pplexis.
Et idem id ē. Debet ofessor discernere in
ter pccā et dñas pctōrum. vñd scire debz
vñ ea que penitēs sibi exprimit sint pec
cata vel non. vt de bellis principū. et de
tallijs et exactiōibz eorū. et tractibz mer
catorū. vñ sint liciti vel illiciti. Et p hoc
sciat vñ prohibere debeat ofitētem vel
suspendere a cōmione. aut licētiaz. vñ re
neat ad restitucōez. an non. Nam cū pre

ceptum sit semel in anno confiteri et iudicare.
si confessor prohibeat illum a communione qui
non habet mortale: quia forte iudicat illi
citum quod est licitum: vel si liceat non licen-
tiandum: quia forte iudicat licitum quod est
illicitum: tam confessor quam confitens ambo in
foveam cadunt: nisi forte per babilis ignora-
tia eius excuset: puta si habet aliquem docto-
rem. Iure autenticum et famosum. cuius opi-
nionem imitetur: unde si confessor non est expertus
in casibus: ita ut per se nec sciat iudicare
nec dubitare novit: cum periculo anime sue
audit confessiones. Sed et illi qui sciunt im-
peritiam eius fiunt. nisi iterato confiteantur
homini scienti. de. pe. et. re. d. i. quem pe-
nitet.

De interrogacionibus fiendis.

Quatum ad terciu[m] et a confessore. v.
debes secundum Augustinum. interrogare
diligenter de peccatis. Querit. Ray.
in Sum. sua. an interrogaciones sint fiende
a confessore. Et respondendum est. quod sic: dummo-
do discrete fiant: de. pe. d. vi. Qui vult.
extra de. pe. et. re. Omnis. Et ut diligenti

us possis circa huiusmodi procedere debes pri-
mo considerari tria. que ponit. Tho. in. iiii.

Primum est. ut interrogent ipsi peni-
tentes. non omnes de omnibus peccatis. hoc
enim inutile esset et aliquando danosum. sed preci-
pue debes interrogare de illis peccatis que
consueverunt reperiri in hominibus illius condi-
tionis. status. etatis. patrie. et huiusmodi. **Que**
ut melius valeas facere. ideo a principio
interrogare debes de condicione. et de patria.
et de exercitio. et huiusmodi. an etiam sit coniugatus
vel non. De alijs autem peccatis plures vel minus
possunt interrogari. secundum qualiter vite quam
audis ex ipso penitente. **S**ecundum est
ut interrogent ipsi penitentes a remotis de
ipsis peccatis. et non subito specificent. modum
peccati. ne si nesciebat addiscat. et inducat
in temptationem. **S**ed in genere interroget
de specie. ut ubi gratia. **S**i interrogatus fa-
tet se commisisse unum peccatum luxurie. inter-
roget ulterius cum quibus et sic procedendo ul-
terius. **T**ercium est quod precipue circa
vitia carnalia non descendat nimis ad parti-

culares circūstantias que nō sūt de necēsa
te cōfessiois. quia hoc est sibi occasiōem
temptacōis dare. et ipsum penitētem qui
aliqui interrogat talia ad mūtionē pccō
rum docere. et etiā talia cū referant socēs
et in plateis et vicis. mō sequat̃ derisio sa
cri et cōfessoris. et scandalū et mala suspitio.
ut vbi grā. **S**i fateat̃ vir cognisse uxore
suā uel aliā mīierē. uel mulierē cognitā eē
a viro extra vas debitū. cum ex h̃ habeat̃
spēs peccati sufficiētes. quia vicium scdo
mīticum est. etiā in quacūq; parte corporis
exerceat. nec ex hoc mutat̃ talis spēs. **I**
deo videt̃ sufficere. nec vltēri⁹ ad p̃ciu
laria eē descēdendum. vīc⁹ interrogādo in
qua parte corporis vel quō. **S**ilr si dicat
per seipsum cōmisisse vicium in luxurie quā
tum ad actum exteriorem. non videt̃ vltē
rius esse interrogādum de modo. cum nō
variet̃ spēs per hoc. et hui⁹. **D**e alijs
vero pccis scz non carnalib⁹. non est ita pi
culosum vel scandalosum ad p̃culares cir
cūstantias descendere.

De casibus in quibus oportet iterare cō

secundo consideret confessionē .ri.
Sessor q̄ cōfitens sibi de hys que
alias rite cōfessus est et absolutus
et fecit p̄nam multam non tenet iterare cō
fiteri. Et ideo sup̄ h̄ non est grauand⁹ ultra
q̄ sua sponte velit. ¶ In .iij. aut casib⁹
tenet quia alias cōfessus est iterare cōfessi
onem. scdm̄ Tho. m. iij. et omnes alios
duo primi sunt ex pte ipsi⁹ penitētis. Et
est prim⁹ q̄ nō est omnia p̄c̄a mortalia
vel que dubitat eē mortalia dubitacōe p
babili cōfessus vni sacerdoti: sed aliquod
dimisit vel ex verecundia vel alia iniusta
causa. Secus aut̄ si aliqd̄ dimisisset ex ob
liuione: quia tūc sufficit illud r̄tum cōfi
teri qd̄ dimisit. Etiam si alteri cōfiteat̄ q̄
priori: nec oportet ex hoc cōfessionē itera
re. ¶ Secundus: q̄ p̄nam multam cō
tempnit facere. et oblit⁹ est eius: nam si ad
huc recordaret̄ vellet p̄ficere non tenere
tur iterare cōfessionem: nisi forte cōfessor
statuisset sibi tps determinatū infra qd̄

deberz ipsaz pñiam facer. intendens ipsuz
obligare ad temp⁹ determinatū. qđ tamē
si non oſtat ſecūdo cōfessozi. credo qđ ppe
poſſit interpretari ſecūdo cōfessor. qđ intē
derit prim⁹ dare licētiā remittēdi ieiū
nia. vel oꝛones. vel alia in alijs dieb⁹ que
ſc3 in hys non fecit in quib⁹ iniunxit. qđ ſic
cōſueuerūt facere periti cōfessoꝛes. ¶ Ali
duo caſus ſunt ex pte cōfessoꝛis. ¶ Prim⁹
eſt. ſi non habuit auctoritatem abſoluēdi.
nec in hoc oportet te eſſe curioſum. Sed
ſufficit qđ non oſtet tibi cōtrarium. ſc3 qđ
prior cōfessor non habuit auctoritatē. ¶ Se
cund⁹ eſt. qñ ipſe cōfessor non habuit ſciē
tiā ſufficiētem. Et iſte ē ſatis difficilis et
intricat⁹ ſc3 ad cognoscēdum et iudicandū
de quātitate ignorantie. que reddat facez
dotem inabilem ad abſoluēdum. Et ſi tibi
non eſt nota pſona cōfessoꝛis. noli ex vno
defectu cōfessoꝛis quē depꝛehēderis. ex
priori cōfeſſione pacta cōtēnare vel irri
tare ipſam. quia qñq; etiā peritiſſimi con
fessoꝛes ex obliuione vel alia cauſa aliqd

dimittuntur et ipsi penitentes aliqui etiam non
plene recordantur de gestis circa eos. sed in
processu confessionis repto defectu interro
gationis examinationis eorum qui sunt magni
ponderis et de necessitate salutis poteris
hoc indicare scilicet de ignorantia confessoris im
peditiva eius absolucioni. et sic consilium pe
nitenti primo sibi declarare necessariam fore
iterationem talis confessionis. ut ubi gra. Si
talis confessor non fecisset sibi conscientiam de
simplici fornicatione. vel de confessione et co
munionem annuali et alijs huiusmodi. ad que tenen
tur generaliter fideles. ¶ Est etiam quintus
casus in quo oportet reiterare confessionem
secundum plures doctores. ut. Bonauen. in. iiii. d.
xvii. Et durandum ordinis minorum in sua
Summa. et Ray. et. Host. Rob. Olety. et
Vincenti. Hist. Sed non secundum Tho. et
Rich. de ordine minorum in. iiii. d. xvii. et
De. et quoddam aliud scriptum sup. iiii. d.
eadem. et Bra. de. pe. d. i. Jo. et. Bern.
et alios quosdam videlicet quod quando quis confitetur
integre sua peccata. sed ab omnibus vel saltem

ab aliquo mortaliū dīspōit non abstinere
et sic mōtrīt? remanet. et h̄ ipse pēntēs
declarat. ¶ Cū igr̄ talis cōfessio tūc non va
leat sibi ad salutē: tuti? est illū facere eā
reiterare: tñ si nollet eam reiterare. non
eēt vere cogendus. cum solēnes doctores
sint illi? opimōis: nisi forte firmiter ad
hereses opimōis cōtrarie que etiā tutior
est. ¶ Videt̄ etiā eē sext? casus: qñ scilicet
quis est absolut? a peccatis et bene cōfes
sus als? cōtrītis exnīs ligat? ex cōicatiōe
maiori quam ignorabat ipse cōfessor vel
pēndit. et p cōsequēs non est absolutus ab
ea. ¶ Nam s̄m De. de palu. in. iij. talis te
net̄ iterare. ¶ Pōit tñ opimōez quorūdā
iuristarū esse. q̄ valeat talis absolutiō. Et
si sic est. non tenet̄ quādo alias facta est
cōfessio cū debitis circūstantiis. ¶ Primo
tñ opinio tutior est. et ideo ipsam teneas.
¶ S̄ in alijs. iij. casib? supradictis oꝝ oīno
q̄ iteret̄ quasi scdm oēs. ¶ Nota q̄ in h̄
casu qñ sc̄ qñ dicit se pēntēs vel nō posse
vel nolle de oīb? mortalib? cōmissis dolere.

et in futurum abstinere. non est tñ abicien-
dus. sed recipiēda est ei⁹ cōfessio. vt dicit.
decre. d. pe. et re. c. **Q**uod quid? **Q**ui qui-
dem tamē nullo mō est absoluend⁹ scđm
Tho. m qđlibeto: sed est ei mīungendum
aliquid boni opis. vt sic ex hui⁹i bonis o-
pibus ⁊ alijs bonis illustretur ad pñiam.
Decarādo tamen sibi plene qđ non est ab-
solut⁹ corā dō. nec al's illa pñia est sibi ad-
meritum fructuosa. **S**ed faciat illud qđ
sibi dicit⁹. et alia bona quātum pl⁹ pōt. vt
dicit⁹ de pe. d. v. falsas. **T**ercio nota qđ
cum cogitacō cum deliberacōn rōnis in ac-
tum peccati mortalis. scz desiderādi illum
actum agere. etiā absq; ope sit pccm mor-
tale. ideo ad singulas spēs pccōrum post
peccata opis interroga. ⁊ de pccis cogita-
cōnis tñ illi⁹ speciei. ⁊ de peccatis oris. ⁊
cñ op⁹ alicui⁹ peccati ⁊ dliberatio mētis
ad aliud agēdum absq; ope sint ei⁹ dē spe-
ciei spēalissime. sed drnt scđm mai⁹ ⁊ mī⁹.
vel scđm pfectum et impfectum. quia scz
maius pccm in ope ē. qđ in sola cogitacōn.

De hys ergo et circūstantiis huiusmodi cogita
tionū quere. ut ubi grā. Si dicit se assen
sisse deliberare cogitacōib⁹ luxuriosis. qz
hoc pōt eē multipliciter et in diuersis spe
tieb⁹. ideo querať ab eo de qualitate cogi
tacōnum ipsarū. id est si deliberasset tale
pccm ommittere cū soluta. quia tūc fornicā
tio est. si ipse etiā solutus sit. Si cū coniuga
ta. quia adulteriū est. Aut cum consanguinea.
quia tūc incest⁹ est. et sic de alijs scēbis
luxuriā. vel aliorū vitiorū. Pro aliqua
li declaracōne predictorum nota qđ dicit
Tho. m. sum. n. q. lxxij. qđ scđ peccat⁹ di
uidit⁹ p hec tria scđ cordis oris et opis. nō
sicut per diuersas spēs opletas sicut drūt
spetie. bos leo et capra. Sed sicut p diuer
sos gđus peccati. sicut dom⁹ in fundamētū
parietes et tectum diuidit. sicut in spēs cō
pletas. Consumacō igit⁹ peccati est in ope
Unde peccatū opis habet opletam spēm.
sed prior mchoacō ei⁹ est quasi fundatio
in corde. Secundus gradus ei⁹ est in ore.
scđm qđ homo prorūpit de facili ad mani

festandū cordis conceptum. Tercius grad⁹
eius est in cōsuetudine op̄is. patet tñ q̄ hec
tria p̄tinent ad vñā p̄fectam sp̄em. cum ab
eodē n. otio procedāt. Tractūsus em̄ ex h̄
q̄ appetit vīdīctam. Primo turbatur in
corde. Secūdo in v̄ba stumeliosa prorū
pit. Tercō procedit ad facta iniuriosa. vt
p̄cussione. ⁊ hūiōi. et sic de luxuria ⁊ quo
libz alio. hec Tho. Nec tñ sic intelligen
dum est p̄cā cordis eē sp̄es incompletas
quāi non sint mortalia. vmo qū in eis est
ōliberacō. cōsensus ad act⁹ qui de se sūt mor
tales. Tales cogitacōes sunt mortalia. q̄
uis non ita gūia vt p̄cā op̄is. sicut dictū
est. Et qñ sunt siml̄ cogitacō cum locucōe
et op̄e. est vñū p̄c̄m. vt de luxuria et alijs
peccatis. Qñ vero quodam tpe deliberat
fornicari. ⁊ alio tempe diuerso ⁊ distanti.
fornicat op̄e. tñc sūt duo mortalia. De
delectacōe morosa dicet inferi⁹. Quaz
to nota. q̄ cum penitēs fatet aliqđ p̄c̄m
a se. vel ad tui interrogacōez. qđ manifeste
vides mortale. hoc ei declara in sinol̄is

ipsius spēbus hoc em̄ videt̄ satis nec̄ariū.
cū vt hēat causaz magis dolēdi. cū vt ip
sum cognoscēs habeat materiaz ab illo in
futurū cauēdi. Et h̄ dico. nisi ipse penitēs
verisim̄ crederet̄ talia scire scz om̄issa esse
mortalia vel venialia. qz tūc non expediret
Item si fecit aliquē actum qui de se ve
nialis erat vel nullum peccatum. ipsuz tū
credebat firmiter eē mortalem vel dubi
tat. De hoc primo nō magis declines ad
vnā prem q̄ ad alterā. q̄ scz esset mor
tale v̄l non esset. Hoc em̄ esset p̄prie dubi
tare. tā in primo q̄ in secundo casu decla
randum est ei q̄ peccauit mortali. Sicut
verbi gratia. **S**i tempe ieiuniorū vel fes
tiuitatum cognouit vxores. putans hoc eē
contra p̄ceptum ecclesie. vnde in huiōi
rectificanda est conscientia ei. cum sit er
ronea. **S**ed si fater̄ aliqd̄ p̄cēm qd̄ cla
re non videas eē mortale. vel de quo sint
opimōes inter doctores varie. vix mor
tale vel veniale sit. noli tu p̄cipitar̄ sentēti
am et mortale expremere. vel propter hoc

absolutōz denegare. si ab eo abstinere nō
vellet. **S**ed bñ ei efficaciter suadeas ut
tutiozem eligat viam. ab eo scz abstinendo
¶ Quanto solideza diligēter adicōz. statū
etate. et peritiā. ac gressu psonaz. **E**t
scdm qualitatem eorū. sic diuersimode te ha
beas ad ipsas in modo loquēdi. **P**am nobi
libz. aut pitis. aut ciuibz. cūter urbāe lo
qui oportet. qñ vicium reprehensione eget.
ne durius increpati indignēt vel scādali
sent. **R**usticis vero vel pīcis pccotis. et
vilis adicōnis. acrius cūmter expedit lo
qui ad oñsionez malicie eorū. ne p nihilo
peccata eorū reputēt. **¶** Item in mis tri
statos ex lapsu. vel quāi despat os ex mul
titudine vel magtūdine oñsionū. oportz
dulcitez exhortari. oñdendo in mēsitatem
dñe clemētie. pponēdo eis exēpla diuine
misericordie. ut latrons. **P**auli. et huiōi.
Presumptiuos vero vl mōuratos. et pec
cata quāi p nihilo hñtes. decet terreze de
clarādo eis seueritatez futuri iudicii. acer
bissimas penas inferni. et huiōi. pponēdo

exempla ad ppositum filr vt de punicōne
primor pntum a huiōi. **S**exto scias q
si psona non est multum perita cautā red
das eam. vt faciat diligēter cōfessionem
vici de pccis omib⁹. dolēdo quātum pōt
pponendo firmiter abstinē ab omī mor
tali in futurū. hoc em̄ est necārium ad cō
tricōm sine qua non remittit peccatū. et
q nullum cōmissum taceat sciēter in cōfessi
one. vel ex verecūdia. vel alia d causa. nec
etiā q reputet veniale qd est mortale. qz
qnq homo in huiōi fallit. et est mortale
quod putauit veniale. nec ppter ea excusat
eum ignorātia. Et precipue de hoc eū ani
moneas interrogādo de vicis capitalib⁹.
quia frequēter in talib⁹ psona multa rti
net turpia. necessaria cōfiteri ppter vere
cundiā. et magis adhuc mulieres in huiōi
taciturnitate offendunt. vnde et diuersis
cautelis extrahēdum est viciū de ore tali
um. **D**eclarādum est eis tñ. q si aliqd pec
catum quod sciūt esse in se non cōiteātur.
etiā non interrogas sup hoc a confessoze

¶ non prodest eis confessio: vñd si confessor
prius interrogauerat in generali de tali
materia: et tunc confitens noluit exprimere
cum tñ bñ recordaret vicij sui. Sed cum
postea interrogat in particulari exprimit.
quia min⁹ videt sibi erubescibile qđ si p se
expressisset ostendendum est ei quō tñte cō
fiteret. Et quia non valet sibi talis cōfessio
scđm Gulh. nisi mutet ppositū scđ q si ha
beret adhuc de illo confiteri p se exprimerz
in particulari quātum ad illud qđ est necēari
um: et doleat de illa fīctione omīssa.

¶ De contrīcone quam debet habere peni

C quia dictum est quō 7 tēs. vii.
debeat penitēs auxiliari de cōtrīcone.
ideo de contrīcone aliquid dicēdum
est. ¶ Nota dñā est inter attrīcōm et con
trīcōnē. ut dicit Tho. in. iiij. d. xviij. Nā
attrīcō importat quādam displicētiā d
pccis: sed impfectam: vñd attritum in ali
quo mō tritum. Sed contrīcō importat p
fectam displicētiā de peccatis: vñd con
trītū id est siml trītū et impuluerē redactū.

Test autem contritio secundum **De. in. iiii. d. xviij**
dolor voluntarie assumptus pro peccatis cum
 proposito confitendi et satisfaciendi. **Et** secundum
 eundem. **e. d.** oportet quod contritio habeat de
 omni peccato mortali. Ratio est. quia in
 omni peccato mortali est actualis auersio
 voluntatis a deo. **Et** quia contraria contrarius
 curantur. ideo oportet quod in omni remissionem
 peccatorum sit actualis auersio a peccatis et con-
 uersio ad deum. et hoc dicitur contritio. **De**
 peccatis autem oblitis sufficit contritio ge-
 neralis cum conatu ad recordandum et con-
 lendum et dolere de oblivione peccatorum que ex
 negligentia contingit. **Si** autem queratur si specia-
 lis contritio de quolibet peccato requiratur. vel suffi-
 ciat una generalis pro omnibus. **Sic** respondet **Tho.**
 in. iiii. d. xviij. quod quantum ad principium contri-
 tionis scilicet cum quis de peccatis suis cogitans doli-
 tur si non dolor contritionis. saltem dolor attentionis. ideo
 quod sit specialis dolor de peccatis que quis habet in
 memoria. sed quantum ad terminum. qui est dolor
 iam gratia informatus. sufficit quod una sit omnis
 contritio de omnibus. tunc enim ille motus

agit in virtute omnium dispositionum precedē
cium. hec Tho. ¶ Et quia nemo scit vtrū
habeat grām que requirit ad contricionem
ideo nemo potest esse certus de sua contricione
nec per omnes de sua remissione. Et dicit Rich.
ordinis minorum. in. iiij. d. xviij. quod si confitens
in peccato mortali est attritus de peccato
suo ut probabiliter possit presumere se esse
dispositum non peccat absolucōem recipiē
do. ymo frequenter virtute clauis per suscepti
onem absolucōis format sua attricō. et
fit contricō. ¶ Item nota quod est duplex contri
cōis dolor scōm. Tho. et Be. in. iiij. d.
xviij. scilicet intellectualis. qui est quedā perfecta
detestatio peccati. scōm rōnem. et dolor
sensibilis. qui est dolor excitatus in parte sen
sitiva ad alteracōem et afflictionem corporis.
¶ Primus dolor de necessitate requiritur ad
remissionem peccati. et ille etiā solus est
sufficiens. quia sic ut peccatum mortale sufficenter
omittitur per solum actum voluntatis et cōpla
centiam deliberatam rationis. ita et suffi
cienter deseri potest per detestacōem voluntatis

et displicentiam rōnis. et hoc etiam est in
potestate nra. presupposita scz grā. ¶ **S**e-
cūndus dolor. scz sensibilis. etiā valz ad re-
missionē peccati. sed non est ncārius sed
de pfectiōe otricōis. nec est in potestate
nra. etiā presupposita grā. ¶ **I**tem dolor
intelleūalis. non pōt eē nimis. sicut nec ca-
ritas vñd procedit pōt eē nimia. sed sensi-
bilis pōt esse nimis. sicut nec ex ieiunijs et
alijs afflictivis corporis. ideo oportet qd su-
mat p mensura debita cōservatio subiecti
¶ **I**tem nota scdm **Tho.** in iij. d. xvj. qd
vera otricō in habitu semp debet manere.
id est hō semp debz habere istā dispōitio-
nem qd qñ recordat de peccatis commissis.
habeat displicentiam saltem scdm racōnem.
¶ **I**tem scdm **De.** m. iij. d. vij. maior d-
bet eē dolor intelleūalis de maiori pecca-
to habitualr non actualiter. si cōsiderant
in omni inq̄tum sunt offensa dei. sed etiā
in spetiali debet eē maior dolor de maiori
peccato. quia maiore rōnem doloris habz
maius pccm. Dolor etiam sensibilis cōueni-

ens est ut sit maior de maiori: quis non
necarius. **I**tem scdm. **Tho.** in qdlibet.
et **Inno.** quia otrit? magis debet diliger
deum q̄ seipsum: culpa aut est otra deum
et pena otra seipsum: ideo debz otrit? po
ti? eligere oem penam q̄ deū velle offen
dere: Descēdere aut ad hāc penaz vel illā
non tenet: pmo fatue faceret descēdendo
ad ista p̄cularia: vel aliū sup hoc sollicitā
do. **S**eptimo penitētem ammoneas. ut
non ex quadā cōsuetudine. qz sic aliqui fa
ciunt: vel etia3 ex timore. i. p̄ncipaliter
p̄pter vitādas penas eternas: vel p̄pter e
uasiōē infirmitatis si eēt infirm? vel ali
cui? alteri? vel tribulacōis t̄palis faciat
cōfessionē. qz sic modicū sibi prodeēt. **S**z
p̄ncipalr eam faciat ad placandum deū.
et sibi recōciliādū. ad satisfaciēdum diuinē
offense: et ecclie obediēdū: que hoc reme
diū ordinauit ad cōsequēdam remissiōē.
Item in processu confessionis si aliqua
diceret ad sui excusacōem vel alleuacōē
peccati p̄mētia. ut puta q̄ dyabolus fecit

eum facere tale malū vel planere vel vici
m. vel ofangnei vel hmoi. eū reprehēdas
ōndendo ei falsitatē suam quia scz nullus
trahit ad peccatū nisi ppria malitia sua l
volūtate. et ideo se non excuset. sed accusz
iij. q. i. **I**nde est. **I**tem si recitat pcca
alioz. sine nccitate. cū scz sine hoc sufficiē
ter possit exprimere suū eum reprehēdas
et amoneas. vt nihil dicat de factis alioz.
vñd posset peccatum alteri? detegi. nisi
hoc faceret ex alicua causa nō solū nccari
a. setiā als valde rōnabili. **I**tem si dic
lōgas fabulas. amoneas eum vt dimittat
supflua. et solū quātum est nccariū ad de
claracōez pccī dicat. nec immisceat narra
cōz suaz. tbulacōnū cū pccis vt faciūt mu
lieres. **I**te amoneas vt non vtat vbis
paleatis seu sophisticis ad dādū mtellige
re vñū p alio. nec etiā vtat vbis nimis t
pibz. vbi possit p vba honestiora pccm d
clarar. **D**e hys tñ in h vltiō scz dictis p
vel min? penitētes amoneas prout videb
eos indigere in prosecucōe sue ofessionis

De ordinibus confessionis. viii.

Ponit autē Tho. in. iiij. d. xviij. q.
Confessio debz habere. xvi. ordinē.
Que quid contineat in hys versibus.
¶ Sit simplex. humilis. confessio. pura. fidelis.
¶ Vera. frequēs. nuda. discreta. libēs. verecū
da. ¶ Integra. secreta. lacrimabilis. accelera
ta. ¶ Fortis. et accusans. et sit parere parata.
¶ Primo sit simplex. ut non recitet in cō
fessione nisi qd pertinet ad declaracōem sui
peccati et quantitatē ei⁹. et non alie histo
rie misceat. ¶ Humilis. ut scz se miserum
cognoscat confitens. ¶ Pura. id est recta
intencione. non ut reputet bon⁹. vel ut lau
det ab omnib⁹. ¶ Fidelis. id ē vera et sine
ulla falsitate. ut scz non dicat que nō fecit.
vel etiā ut habeat fidē de remissione pec
catorū si vere penitet. ¶ Frequēs. scz ut se
pe confiteatur. ¶ Istō tñ est ad bñ eē confessōis
¶ Nuda. scz ut non involuat obscuritate v
borū. sed dicat vba ut intelligat peccatū
cū circūstantiis necessariis. ¶ Discreta. ut
scz maiora cum maiori pondere dicat. vel

non plura similes sed distincte loquendo. et di-
cēdo numerū si pōt scire. vel etiā discreto.
vel sufficiēti cōfessori cōfiteat. **¶ Libēs** id
est volūtaria. non coacta timore verborū.
vt pueri. vel timore penarū tēpaliū. vel et
nālium principalī. **¶ Verecūda**. vt scz re-
mēs erubescat. et non se iactet. vel mente
glorietur ppter seculi vanitatē aliquam. et
precipue cōfundat in rōne respēctū diuine
maiestatis offense. **¶ Integra**. vt scz pēi-
tens nihil retineat de hys que cōmisit. pre-
cipue mortalibz. **¶ Secreta**. vt scz nō pub-
lice s; occulte sacerdoti dicat pccā qui pos-
sit absolueze. **¶ Lacrimabilis**. vt scz doleat
de cōmissis. et ipa detestetur saltem ratione.
¶ Accelerata. vt cōpicius pōt cōmisso pccō
cōfiteat. hoc tñ est de bñ esse. **¶ Fortis**. vt
scz nihil dimittat pze verecundia. **¶ Accu-
sans**. scz se nō alios. nec excuset se et alios
accuset seu inculpet. **¶ Et sit parere para-**
id est adimplere pñiam sibi inunctam. et
facere que ncēario habz facere. vt iñstitu-
ere si habz aliena et hmōi. **¶ Octauo** istō

obserues. ut scz postq̃ ex interrogatōib⁹
factis p̃deris eū debere audiri. dicas ei
ut primo ipse dicat p̃c̃a sua. que cōmisit
post vltimā cōfessionē rite factā. que habz
in memoria. et sic dimittas eū dicere quic
quid voluerit de peccatis suis. et quo ordi
ne voluerit retinēdo bñ in mente ea que
dicit. ut vbi sufficienter expresserit p̃c̃m
suum non eū molestas vel graues de illo
interrogādo. vbi aut non sufficiēter exp̃f
serit. interroga de residuo vsq̃ ad sufficiē
tiam. Et postea etiā interroga de alijs d̃
quib⁹ ipse nihil dixerit. ut p̃t suspicari in
eo esse. Hoc semp seruato. ut de eodē pec
cato de quo interrogasti iterū non inter
roges. ne sic euz atredies. nisi ex aliqua cā
rōnabili hoc faceres. puta estimādo q̃ di
cat secūda vice qd̃ prima nō dixit. vel ex
persecūdia. vel ex ignorātia. vel h̃mōi. Et
si mulier est. facias eam extrāuerso stā
ne eam in faciē videas. qz facies eaz ven
tus irens est. ait scriptura. Si vir ē p̃t
genuflex⁹ et discaputiat⁹ stare. et hoc bñ

quid si pot. sin aut faciat ut pot. nec tñ eū
multū frequēter vel fixe in faciē aspicias.
p̄cipue iuuenē. nobile. vel p̄itum. ne nimis
eū erubescere facias. et sic eum gues de eo
qd non oz. **O**bseruādum etiā cōfessorib⁹
est. ut dicit m̄gr. Nimib. in. li. de officō oz
dinis p̄dicatoz. qd sp̄ libētius et pri⁹ audi
ant cōfessiōes eoz. qui magis indigere pu
tāt. vel raro venire solent. vel sunt extra
nei. ul. qui sūt in maiori statu. ul. d̄ q̄rū cōfessi
ōib⁹ maior utilitas secutura sperat. **N**ec
audiēdo m̄lieres. caueat. ne nisi in publico
eas audiat. et nisi ab aliquo vel aliquibus
videat. nec multum ibi moret. nisi in q̄tuz
necitas cōfessionis requirit. et eis qui ni
mis frequenter volunt confiteri assignet
certum ten. pus. extra quod ipsas non au
diat. nec in alijs colloquijs se eis exponat.
et semper duris et rigidis verbis potius
utatur circa illas q̄ mollibus. **P**ono e
tiam scias ab Ep̄o. **S**i habet aliquas con
stitutōes synodales vel prouintiales. ut i
sint snie exccōcatōis et h̄mōi. et d̄ illis nō te

intromittas vel impedias ultra q̄ velit.
Et nota q̄ si aliquē absolueris innotatū
aliqua sentētia excoīcacoīs. quem eē liga
tū nō aduertis vel nescis. et ideo absoluis
a peccatis. non āt a sentētia q̄uis pecces
absoluēdo eum quē nō debes. qz absolucō
ab excoīcatione debz precedere absolucōz
a pccīs tñ finā excoīcacoīs non incurris
scdm Ben. et Fran. de sen. et Builh. De
bes aut̄ postea qñ p̄ndis de errore illuz
auisare vt procuret absolucōz ab excoīca
cōne. **E**t quia vt dixit. Ray. in sum. sua.
Interrogacōnes de pccīs capitalibz fiē
de sunt. scz Supbia que est mater omniū
scdm Breg. in moralibz a qua procedunt
capitalia. vñ. scz Inanis gloria. Inuidia.
Ira. Accidia. Auaritia. Gula. et Inxuri
a. Et ista habēt diuersas spēs. de quibus
etiā nccārie sunt mterrogacōes fiēde cū
circūstantijs nccārijs habz etiā qdlibz ho
rum multas filias de quibus dicit Ray. et
Host. in Summa sua. esse interrogādum
scdm tñ qualitātē psonar. Ideo de hys

5
ponet interrogaciones. Postremo de quibusdā vicinis lingue et extra ordinariis et fortilegiis et infidelitatibus et huiusmodi. Et ut quia dictum est absolucō ab excoicatione debz precedere absolucōz a peccatis idcirco primo de excoicatione est interrogandum. Sequitur excoicationes late a iure omniū posite per ordines sicut inveniunt in decre

Obi se ingerit pro talibus. ix. papa non electus a duabus partibus cardinalium excoicatur est cum omnibus suis consensientibus. extra. de elec. licet. Qui mittit lras cardinalibus inclusis ad electionem papae vel nūctium ut loquat alicui in secreto. extra de elec. ubi piculum. § nulli etiā. li. vi. Quicūq; officialis non fecerit obseruari dictū decre. de elec. c. papa. Qui dicit Romanā eccliam non esse caput neq; ei tanq; capiti esse obediendū. d. xix. nulli. Singuli qui regalia vel custodiam seu guardiam aduocacōis seu defensionis titulum in ecclesiis monasteriis vel alijs pñs locis de nouo usurpare conant

5
et ppter hoc bona ipsarū ecclesiarū vacan-
tū accipiūt. extra d. elec. generali. li. vi.

Item clerici ecclesiarū. monachi monas-
teriorū. et ceterę psonę locorum eorūdem.
qui hec fieri procurauit. hoc vbi. s. Qui
psequit psonas eligētes expoliādo eas bo-
nis aut aliter psequendo eas. vel ecclesias
aut monasteria aut cetera loca grauādo.
ppter hoc qđ non elegerūt illam psonam
quam rogauerūt eligi. extra de elec. sciāt
li. vi. **I**tem excōicati sunt. et a papa tan-
tū absoluēdi oēs qui dāt auxiliū. cōsilium.
vel fauorem. publice vel occulte. directe
vel indiēte. alicui dño vel psonę ciuilib?
ad hñdū dñium Romane vrbis. vel Roma-
ni imperij vltra ānuale spaciū. vel qui eli-
getet vel electioni cōsentiret absq; spēali
licētia eiusdē sedis. extra de elec. fundamē
ris. li. vi. **I**tem quicūq; vocāt a momē-
alib? in electione discordātib?: si aliquid
facerēt vel dicerēt vñd possit in electiōe
oriri discordia. vel accepta nutriri. extra
de elec. in dēpmtatib?. s. postremo. li. vi.

e

hoc etiam videtur velle de illis qui viuunt re-
ligiose de bonis proprijs vt sunt bisothe. et
hoc vbi. s. ¶ Item quicumque procurat vt
conseruatores qui personis vel locis aliquibus
vt a manifestis iniurijs vel violentijs tue-
ant eosdem. plerumque a sede aplice cedere
se intromittat de alijs quam manifestis ini-
urijs aut violentijs. extra de offi. et pot. in
deli. c. ult. § pars. li. vi. ¶ Item quando
vna ciuitas vel dyocesis diuersas nationes
habet diuersarum linguarum diuersos ritus
et mores. tunc Episcopus potest illis nationibus epis-
copum preficere qui sit eis conformis et ei per omnia
subiectus. si quis autem ad hoc se ingerit ex-
coicatus est. de offi. or. qm. ¶ Item qui
absolucionem et reuocationem sententie ex-
coicationis aut suspensionis vel interdicti
per vim vel metum extorquet. que tamen reuoca-
tio et absolucio irritae sunt ipso iure extra de
hys. qui. vi. me. cau. fiut. c. v. § ne. li. vi.
¶ Item iudex qui casum fingit necessarium
fraudentem vt ad mulieres personaliter vadat
per testimonio aliquem exigendo ab eis cum alijs de re

mittere rebellionē vel aliaꝝ psonam pꝛo
neam ad testiōum iꝛquirendum ab eis. ex
tra de iudi. mulieres. li. vi. ¶ Item excōi
cat⁹ est qui impedit sequestracōꝝ fructu
um. vel sequestracōs occupauerit alicui⁹
bñficij. de quo est questio ad quē spectet.
a qua nō pōt absolui nisi impedimēto pri
us amoto. ⁊ occupatis p eū fructib⁹ resti
tutis illi. cui d iure debēt. extra d sequef.
pos. ⁊ fruct. ad spescēdas. § Si quis aut
in Cle. ¶ Item qui hacten⁹ p vim vel me
tuz psonas ecclesiasticas cogerunt ad sup
ponendū vel submittēdū eccias. vel bona
eccīastica immobilia laicis. nisi post moni
cōm submissione remissa quam p vim vel
metuz exegerūt. psonas ecclesiasticas vel
bona eccīastica eis submissa totalit in sua
libertate dimittāt. extra de re. et non. al.
hic cōsultissimo. li. vi. ¶ Item qui de cete
ro psonas eccīasticas ad talia faciēda cō
pellerēt. ⁊ hoc vbi. §. ¶ Item qui ex con
tractib⁹ hmoi iam dudū initis vel posteri
us iniendis illicite ultra qd quod natura

contract⁹ eis pmittere vſurpauerint. Si
moniti ab hui⁹ vſurpacōe nō deſtiterint
et hoc ſilr vbi. s. ¶ Item m̄gri Bonome
ſes ⁊ ſcolares. adducētes hoſpiciū in preiu
diciū in habitātium añ tps locacōis elap
ſum. excōicati ſunt. niſi ipſi inquilin ſup h
prebeant oſenſum. extra de lo. et con. ex
reſcripto. ¶ Item excōicati ſunt. qui ſciē
ter in cimiteriis corpa defunctorū inter
dicti tempe in caſibus non cōceſſis a iure
ſepelire preſumūt. extra de ſepul. eos qui
in Cle. ¶ Itē qui excōicatos publice aut
nomiatim interdīctos. et etiā qui vſurari
os maſteſtos ſepeliūt. a qua excōicacōe
non abſoluūt niſi prius ad arbitriū dioce
ſani Ep̄i ſatiffaciant. quib⁹ premiſſa fuerit
iniuria irrogata. et hoc vbi. s. ¶ Quicūq;
preſumit deſiſſe res mortui ep̄i que debēt
ſucceſſori oſeruari. ⁊ qui morietium pbro
rum vel clericorū bona rapuerint. ſunt ex
cōicati. xij. q. ij. Ep̄orū. et. c. illud. ¶ Reli
gioſi eccl̄ias non habētes ſub pretextu cle
ricat⁹ vel religionis. vel rōne rez. eccl̄iaſti

tar. decimas iniuste impediētes. excōica
cōmis sentētiā incurrūt. a qua non absol
uūt. an satisfactioez odignam. extra de
deci. Religiosi. in Cle. ¶ Monachi aut re
gulares canonici amminstracōem aliquam
non hñtes qui se ad curias principū absq
spēali p̄latorū suorū līia offerre p̄sumūt.
qui sine suis p̄latis siue monasterijs dam
nū aliqd inferūt. sunt excōicati. extra de
sta. mo. c. ne in agro qui nō in Cle. ¶ Itē
excōicati sūt qui visitatores monialiū im
pediūt ne suū officiū exequāt. in illis que
miungūt in illo. c. attēdētes. extra de sta.
mo. in Cle. § Si quis nisi mōti respiscāt
¶ Item Religiosi religionum mendican
cium abolitarum. deinde aliquem ad suū
ordinem recipientes. vel locū siue domū
acquirētes de nouo. vel loca acquisita abs
q̄ licentia pape alienātes. extra de reli.
do. c. Religionum aduersitatem. libro vi.
¶ Mulieribus que begine vulgari nūcupa
t. q̄ nulli obediētiāz p̄mittūt. nec p̄p̄is re
nūciāt. nec p̄fiter. aliquā regulā appbarā.

sub pena excoꝛcacoꝛis quā in orzariū faciē
res ip̄o fctō icurrant miūctū ē ne statū h̄
mōi dudū ab ip̄is assumptū quoquomō ſec
tent ulterius uel ip̄m a nouo assumāt extra
de reli. do. c. Cū d̄ quib⁹ dā in cle. Itē ex
coꝛcati ſunt religioſi qui mulieribus hmōi
begingagñ statū dudū assumptū aut ip̄m
de nouo assumētib⁹ p̄bent aliquomō ōſili
um uel fauorem. e. t. a. c. p̄dic. Qui accipi
unt pedagia. ul' gūdagia ab eccl̄asticis p
ſonis uel de rebus eazū dē quas non cauſa
negociādī ōferūt uel p̄ſonas quas ip̄i mit
tunt uel p̄ ſe uel p̄ rebus ſuis p̄ ſe uel p̄ ali
um ſuo nōie uel alieno. ſi p̄ſone ſingulares
ſunt excoꝛcate ſunt. Si ouētus uel collegi
um ciuitatis uel caſtri uel alteri⁹ loci ſunt
interdicti. locus uel caſtrū uel ciuitatis h̄
mōi abſolui nō p̄t a p̄dicto. niſi exacta re
ſtituāt ⁊ ſatiſſaciāt ō iniuria extra d̄ cē. ⁊
p. et exact. quāq̄ pedagior. Qui nullo li
vi. Itē excoꝛcati ſunt ōſules ciuitatū reō
res. et alij qui poteſtatē habēt uidēt. ſi fa
ciūt collcās ⁊ exaccōes indebitas in clicos

et ecclesias et ammoniti si nolūt desistere
Nec absolui debēt donec satisfecerit ope
tēter. extra de immu. ec. Non min⁹. et. c.
aduersus. ¶ Item qui iurisdictionez pre
latorū et p̄tatem quam habēt in suis homi
nib⁹ ita euacuāt. q̄ nihil p̄tatis remāssisse
videt. si āmoniti desistere noluerint. e. t.
quo. s. c. non min⁹. ec. alle. ¶ Item succes
sores eorū qui fuerūt excoīcati p̄pter miu
riam factā ecclie. nisi mīra mēsem errorem
suū seu excessum p̄decessorum emēdaue
rint. e. t. quo. s. c. aduersus. alle. ¶ Sec⁹ ē
de successorib⁹ aliorū excoīcatorū. ¶ Item
qui subditis suis interdiciūt ne clericis vel
p̄sonis ecclīasticis quicq̄ vendāt aut emāt
ab eis. vel ne bladū molāt vel panē coquāt.
aut alia obsequia faciāt. extra de immu.
ec. c. Eos. qui. li. vi. ¶ Item quicūq̄ im
pediūt illos que ad ecclīasticos iudices re
currūt p̄ hys qui ad eos p̄tinēt. vel de hoc
hnt lras a sede ap̄lica ne iusticiā valeant
obtinere. vel qui dederit osiliū auxiliū vel
fauorē ad hoc. extra. e. t. quo. s. c. qm̄ nec

intelleri. li. vi. nec absoluāt nisi satisfati
ant iudici. q. ii. **I**te exco. e. religiosus
tacite l' exp'sse p'fessus. q. in scolis l' alibi h'i
cū sue religionis abicit. ul' accedit ad aliqd
studiū absq' p'lati sui licētia obtenta cū o'si
lio sui ouent. uel saltē maioris p'ris ei. dez
extra ne cleri. uel mo. c. ut piculosa. li. vi.

Ite religiosi qui exeūt claustrū ad audiē
dum phicam aut leges. nisi ad clausuras su
as infra duos menses redierint. exco. icati
sunt. **E**t cū talib' sol' papa dispensat ut ad
honores p'moueāt. e. t. quo. s. c. nō mag
no. **I**de ē d' archidia. cois. dia. cois. plebais.
q. alijs p'sonatis hōib' eccl'asticis q. p'sbris.
e. t. quo. s. c. sup spe. q. c. sta. li. vi. **I**tem
sacerdos h'ns offitū vicecomitis uel p'poi
ti secularis. si amonit' nō respuerit. ē exco.
mūicat'. e. t. quo. s. c. cleric'. §. si quis. **I**
tem exco. icati sunt omnes qui in gradu cō
sanguinitatis uel affinitatis. o'stitucōe caō
mica interdictis. uel qui cū monialib' scien
ter inziōmum orzahunt. ex de o'sang. et af
fi. eos qui. in cle. **R**eligiosi. et moniales. et

clerici in sacris ordinibus constituti: si extra
hunc sunt excommunicati: e. t. c. li. quo. s. Item
monachi qui intra septa monasterii sine licen-
tia abbatum suorum arma tenent. Item ce-
lebrantes nymomia sciēter interdictos: si-
militer. e. t. c. et. li. quo. s. Item defe-
rentes arma: ferrum: ligna: galeas: naues et
hominum sarracenis vel regimen navium vel
galearum sarracenorum exercitantes vel aliquod
illis subsidium impēdentes in dispendium ter-
re sancte vel christianorum sunt excommunicati: nec
absoluant nisi totum lucrum et tantundem de suo
dent in subsidium terre sancte. extra de in-
dis. Ita et. c. ad liberandum. Item qui
incidit in heresim iam damnatam: extra de
heretici. ad abolendam: Et. c. excommunicamus.
Item credēs receptor defensor vel fau-
tor hereticorum: e. ti. Sic apud et. c. excommu-
nicamus. §. Credentes. Quicumque hereticos: cre-
dentes: fautores: vel receptores eorum ec-
clesiastice tradiderint sepulture: excommu-
nicati sunt: nec possunt absolui nisi satisfecerint et
proiciant hominum corpora damnatorum: e. ti. quo

supra. c. Quicūq. li. vi. **I**tem dñi inquisi-
tori hereticorū in inuestigacōe capcōe
a locorū vel officiales qui non obediunt
Episcopo. vel seu Ep̄s dederit impedimē-
tum ne contra hereticos procedant. **U**el
qui iudicare aut cognoscerē de custodia di-
ligenti. **E**t qui predictis inquisitorib⁹ he-
resi presumit imperitus. cum sit mere ne-
gocium ecclesiasticum. vel qui ab ipsis ep̄is
copis seu inquisitoribus incarcerationes ab-
soluunt absq; eorū licentia. vel qui eorum
sententiā impedierunt. **E**t qui scienter in
predictis dederunt auxilium. consilium. vlt fa-
uorē isti om̄s sunt excoīcati. extra de he-
reti. vt inquisicōis. li. vi. **I**tem qui offi-
ciū inquisicōis contra hereticā prauitatē ex-
ercēt. si contra iusticiā et cōsciētiam suā ob-
miserunt cōtra quēpiam procedere vbi fu-
erit procedēdum. aut ipsaz heresim vel im-
pedimētum officiū sui falso alicui imponē-
do. et ip̄m sup h̄ vexare p̄sumpserit. **I**tem
si ep̄s vlt superior. suspēsus ē p̄ triēnum. alij
vero sināz excoīcōis incurrūt absoluedi oū-
taxat a papa. e. t. in l. for. §. ver. in Cle.

Item excōicati sunt omiffarii deputati
ab Ep̄is. vel inquisitorib⁹ seu caplis sede
vacāte ad officiū inquisitiōis. **S**i p̄textu
officij predicti illicite ab aliquib⁹ pecūiaz
extorserint. aut sciēter acceptāt bona eccl̄i
arum ob clericorū delictum occasione pre
dicti officij fisco v̄l ecclesie applicā. a qua
non p̄nt absolui nisi satisfaciāt iniuriā pas
sis. e. ti. quo. s. c. Volentes splendore in
Cle. **I**tem qui alienacōes factas a pre
latis hereticis et scismaticis voluerit reti
nere. extra de hereti. c. i. **I**tem qui occi
derit xp̄ianos p̄ assisimos. v̄l ipsos assisimos
receptauerit vel occultaueit seu defende
rit. extra de homici. p̄ hūam. li. vi. **I**te
qui spoliāt naufragum paciētes excōica
ti sunt. nisi r̄stituāt opetēter moniti. extra
de rapi c. excōicacōni. **I**tem colegium
vniuersitatis. vel singularis persona cuius
cunq; dignitatis aut stat⁹. si alienigenas
et alios oriundos de terris ipsorū. exerce
re publice vsuras volētes de cetero admi
serint. ad hoc domos in terris suis aduce

re aut oductas habere. aut alias inhabita
re pmittētes. extra de usu. usuraz. li. vi.

Item illis ad fen⁹ exercendum domos
locātes. vel alio sub quocūq; titulo cede
tes. **S**i p⁹one fuerint ecclīastici Epī vel
superiores. suspēſionis. mīores p⁹one singla
res. excoīcatōis. **S**i aut collegiū v⁹ vni
uersitas. interdicti finā ipso facto incur
rūt. **S**i vero layci fuerint. p suos ordina
rios cēſuris ecclīasticis quib⁹ ouenit opel
cant. extra de usu. usura. li. vi. **I**te ex
coīcati sunt. p⁹ates. capitanei. rectores. cō
sules. iudices aut alij quicūq; officiales cōi
tatum. qui statuta faciūt vt vsure soluāt.
vel qui statuta vt vsure non soluāt. v⁹ re
stitucōs ear⁹ fiāt prohiberet d⁹ cetero fa
cere. scribere. vel dictare. vel vt vsure so
lute cū repetūt. plene et libere nō restitu
ant sciēter iudicā presumpserint. extra d⁹
usu. c. ex graui ad nos in Cle. **I**te sunt
excoīcati predicti. nisi h⁹mōi statuta hactē
n⁹ edita de libris omūtatū ipsaz. si sup
hoc p⁹atem habuerit infra tres mēses de

leuerint aut si ipsa statuta siue consuetudines
aut ediciones quo quo obseruare presump
serint. extra de usu. c. ex graui ad nos in
Cle. Item falsarii litterarum domini pape cum
fautoribus et defensoribus suis. extra de fal
sa. c. dominam. Item scienter litteris prefatis
pretenses. e. ti. quo. s. c. ad falsarios. Item
recipientes in Romana curia litteras ab alio quam
a papa vel vicecancellario de crimine falso.
e. ti. quo. s. c. dura. Excommunicati sunt reli
giosi qui clericis aut laicis sacramentum
vinctiois extreme vel eucaristie ministrant
vel qui in matrimonium sollemnizant sine licentia spe
ciali prebri prochialis. extra de priuile. Et
excess. prela. c. religiosi. in Cle. Item qui
absoluunt excommunicatos a canone. preterquam a
casibus in iure expressis vel per priuilegia se
dis apostolice accessis eisdem: vel qui absoluunt
a sententiis excommunicationis per statuta prouinci
alia aut synodalia promulgatis seu qui a
pena et culpa absolueze presumpserit quem
quam hoc ubi supra. et huiusmodi absoluendi sunt a
papa tamen. Item qui procedunt reprehensas

cōtra psonas ecclīasticas. vel bona eorū.
vť generalr̄ ocella extēdūt ad has psoās
nisi infra mēsem ocelliones premssas re
uocauerint. **S**i psonae singlazes sint excōi
cacōis. vniuersitas vero interdīcti sināz
incurrūt quacūq; etiā cōsuetudine non ob
stān. extra de inu. et dam. c. **E**t si pigno
racōs. li. vi. **I**tem quicūq; sancte. Roa
ne ecclīe cardiales hostiliter fuerit insecu
tus. vel pculserit. aut ceperit. aut soci⁹ fue
rit hoc faciētis. aut fieri hoc procurauit.
vel mandauit. aut factū ratum habuerit.
vel dederit auxiliū cōsilij vel fauorē ad h.
vel qui hmoi faciētem r̄ceptauerit siue d̄
fenderit sciēter. **I**sti omēs excōicati sunt.
et a papa tm̄ absolūēdi. extra de pe. c. feli
c. s. pñci. li. vi. **P**riniceps autē vel dñs
qui cōtra predictos sacrilegos cōstitucōnē
editam seruari non fecerit. infra mensem
et etiā eius officiales. postq̄ ad eorū no
ticiā puenerit. excōicationem incurrūt. e.
ti. et. c. quo. s. **R**eligiosi mendicātes ip
so facto sūt excōicati. si sine sp̄tiali licētia

sedis aplice domos vel quecūq; loca rece-
perint. seu hactenus recepta mutauerint.
vel ea vëdicōis. pmutacōis donacōis aut
cuiusuis alienacōis titulo quocūq; modo
in alios trāsserre presumpserint. extra d
pe. c. Cupiētes. in Cle. ¶ Item religiosi
qui in suis sermōib; vel alibi proferre p
sumpserint aliqua. vt audientes a decima-
rum ecclesijs debitarū solucōne retrahāt.
excōicati sunt ipso facto. e. ti. et. c. quo s
¶ Item illi religiosi qui ppter sciētez ob-
missionē faciēdi cōsciētiam sibi cōfitentib;
de soluēdis decimis suspēsiōnem incurrūt.
donec cōfitentibus cōsciētā fecerint si pnt.
Sed si sic suspēsi predicauerint. excōicati
sunt. et hoc vbi. s. ¶ Item violatores con-
stitucōis illius. que prohibet religiosi et
clericis secularib; ne aliquos ad vouēdu;
vel iurādum vel fide interposita seu aliā
pmittendū inducāt. vt sepulturā apud eo-
rum ecclias eligāt. vel iam electā vterius
non mutēt. excōicacōnem incurrūt. nec ab-
solui pnt nisi a papa. e. ti. c. quo. s. s. sane

Item qui quēuis pontificem iniurioſe
vel temere pcuſſerit. aut ceperit ſeu bāne
rit. vel hoc fieri mandauerit. aut facta ab
aliquo rata habuerit. vel ſocius hmōi pre
trātis fuerit. aut ōſiliuz vel fauorē in hys
dederit. ſeu ſciēter deſenſauerit. eandem
excōicacōem incurrit de quib⁹ in p̄dictis
caſib⁹ habet. ⁊ p̄ canones editos ſc̄z. xviij.
q. iij. Si quis ſuadēte. de ſen. ex. ſup.
et. c. quicunq; in. Cle. et extra de pe. Si
quis ſuadēter a ſolo papa abſoluēd⁹ eſt
hmōi. Item prātes. Balini. ſcabini. ad
uocati. rectores. cōſules. et officiales ciui
tatis. quocūq; nomīe cenſeāt. ſi in p̄miſſis
ſunt culpabiles. eodē modo ſunt excōicati.
extra de pe. c. Si quis ſuadente. Excōi
cati etiā ſunt qui man⁹ iniciūt violētās in
clericū. vel in quācunq; p̄ſonā religioſam
profefſam. vel nouitiā. vel ouerſam. cūq;
religionis. extra de ſen. ex. Non dubium.
et. c. Religioſo. li. vi. Item qui talē eti
am ſine leſiōe detinet in cuſtodia publica
vel priuata. vel detrudit in vincula. e. ti.

6
quo supra .c. **Rup.** Item qui in hmoi p
sonas man? micit remezarias et iniurio
sas: sed non violētas. scz cum cleric? se vo
luntarie submittit aliquib? p cussionib? fus
tium p pace hnda cum illo quē lesezat. e.
ti. quo. s. c. **tingit.** Item qui ratū habet
q? aliquis suo nomine in tales manus mie
cerit violētas. q? quis factū fuerit ipso nesci
ente. nec etiā tunc volente. e. ti. quo. s. c.
Cum quis. li. vi. Item qui pōr eos dfen
dere et tenet ex officio. et non defendit. e.
ti. quo. s. c. **Quanto.** Item qui p alios
non p seiplos violētas man? micit in ta
les. e. ti. quo. s. c. **Mulieres.** Item qui
spuit in faciem clericici. vel sup eum fundit
aquā vel oleum in despectū et derisionem
ei? vel qui secum trahit equū cui insidz p
habeās. vel cū minis et terrorib? facit euz
stare in vno loco vel ire secū quāi capruz
excōicat? est. **hec Host. in Summa. §. qua
litez pro se de sen. ex.** Item qui vestes
hmoi clericis iūctas scindit violenter. vel
aliā rem sibi coherētez. **hec Ray. et Host**

¶ q̄ aut̄ isti debeāt a solo papa absoluti. parz
extra de sen. ex. c. Ea noscūt. et. c. prouēit
.c. Non dubiū. c. q̄ h̄ij. c. Mulieres. in fi.
.c. Quis. et. c. Tua nos. Et. xvij. q. iij. si
quis suadēte. **¶** Sunt aut̄. xvij. casus in
quibz non oportz vt p̄ absolucōe iniectio
nis manū violēter in clericū recurratur
ad papā. **¶** Et alij. xiiij. casus sunt in quibz
etiā vberz clericū non incidit in canonē.
De istis inuenies infra in. ij. c. sequenti.
¶ Item excoīcati sunt. qui de cetero fece
runt obseruari statuta et consuetudiēs inui
etas oīa libratez eccl̄ie. extra de sen. ex.
nouem. **¶** Itē qui statuta talia infra du
os mēses d̄ libris suis nō d̄leuerint. e. t. c.
c. q̄. s. **¶** Itē excoīcati sūt filij et statutarij et
scriptores statutorū. p̄fatorū. et ptātes. et
rētores locorū vbi d̄ cetero h̄ statuta fue
runt edita v̄l s̄uata. et filij illi qui s̄m ea p̄
sumpserit iudicari. v̄l in forāz publicā scri
beri iudicata. e. t. c. c. quo. s. **¶** Itē q̄ sta
tuit q̄ Clerici debeant conuenire Coram
Judice ciuili. Vel debeant custodire ca
stra et h̄mōi. eodē. ti. quo. s. c. Trauem.

¶ Quicūq; p eo q sentētia excoīcatōis
suspēsiōis vel mēdicti fuerit extra aliquē
promulgata licētia dederit alicui occiden
di. vel capiēdi. vel aliter grauādum psonis
seu bonis suis vel suor. eos qui talē finē
protulerūt. siue quor. occasione sunt pro
late. vel easdē sentētiās obseruātes seu ta
liter excoīcatos cōmunicā volētes. excoīca
tus est. nisi licētiā ipsam reuocauerint. et
bona ablata ex dictā causā infra octo dies
sint restituta. aut satisfactio facta. eo. ti.
quo. s. c. **¶** Quicūq; p eo. li. vi. **¶** Sicut oēs
qui vtunt hac licētia vel aliquo pmissor.
aut etiā alior. filium. ad que cōmittenda li
centiā dari est prohibitū. vel etiā qui pe
trat huiusmodi malafacta prefata suo motu p
prio. excoīcat⁹ est. Et si permāserit in ista
sentētia ultra duos menses. non pōt nisi p
solum papam absolui. extra. e. ti. li. et. c.
quo. s. pro. x. **¶** Item incēdiarū eccliarū.
vel religiosor. locor. vel cimiterij priuile
giati in circuitu ecclie excoīcati sunt. et p
denūciatōnem a solo papa absoluēdi. eo.

ti. quo supra. c. Tua nos. xvij. q. iij. Si
quis suadete. **S**ilicet et effractores eccia-
rum: qui etiam post demeracōnem factā
a solo papa sunt absoluēdi. e. ti. quo. s. c.
exquesti. **S**ilicet et illi qui faciunt aliqua
enormia in eccia. scz frāgendo crucem. vel
altare. vel filia. eo. ti. et. c. quo. s. p. r. o. x.
Item picipātes in crimine excoīcato
nec absolui pnt nisi ab excoīcatore vel ei⁹
supiore. e. ti. quo. s. c. Sigificauit. R. u. p.
et. c. Cōcubium. Sed si difficile sit ex ali-
qua iusta causa accedere ad excoīcatorez
cōcedit a iure qd absoluat a suo Epō. vel
pō sacerdote prestito iuramēto. qd excoī-
tori se exhibebit. eo. ti. quo. s. c. R. u. p. m.
fi. **C**leric⁹ cōuincans excoīcatis a papa no-
minatim. recipiēdo eos ad dōna incidit in
excoīcatōem. absoluēd⁹ a papa. e. ti. quo
supra. c. Sigificauit. **I**tem si excoīcati
tempe immētis mortis vel alteri⁹ neci-
tatis articulo ab aliquo absoluūt. n. pnt⁹ h
cessante impedimēto. se illi a quo h cessan-
te absolui debeāt q̄cito poterūt ip̄ntare

et absolui petere neglexerint in eandē sen-
tētiā qua prius ligati fuerāt relabūt. **e.**
ti. quo. s. c. Eos qui. li. vi. **¶** Idem iudici-
um est d illis qui a sede apostolica vel ei⁹
legatis absoluūt ab excōicacōne. **¶** eis in-
iūgit vt suis ordinarijs vel alijs peniten-
tiaz ab eis suscepturi se repñtent. **¶** passis
iniuriā satisfaciāt si hoc cum pmo mōde
potuerint implere non curauerint. **e. ti. a.**
. c. s. Idem statum. **¶** Item excōicati
sunt frēs minores si frēs vel sorores de tē-
cio ordine tēpe interdicti in suis ecclījs ad-
miserint ad dīna. **¶** absoluendi tñ a papa
vel satisfactione pmissa ab Epīs locorum.
extra de sen. ex. Cum ex eo in Cle. **¶** Excōi-
cati sunt religiosi cuiuscūq; ordinis vel o-
dicōnis existāt si non seruauerint interdi-
ctum absq; dolo **¶** fraude non pforādo su-
ar ecclīar. ianuas et fenestras in eis faci-
endo seu alios modos exquisitos inueme-
do in scādalum plurimor. **¶** cū kathedrales
eccleliaz vel matricē ecclīam loci viderint
aut sciuerint obseruare ipsum interdictū.

non obſtātib⁹ quibuscūq; appellacōib⁹ e
tiam antea ad eandem ſedē vel aliū inter
iectis et alijs obiectiōib⁹ quibuscūq; ex
tra d̄ ſen. ex. ex frequētib⁹ in Cle. ¶ Excōi
cati ſt. ⁊ a ſolo papa abſoluēdi illi dñi. vel
nobles qui in locis interdētō ſu p̄pōitis co
gūt aliquos celebrare dīma aliquo mō pre
dicto. ⁊ ad officia p̄dicta audiēda excōica
tos et interdīctos euocāt ſiue cogūt. aut q̄
publice excōicatos ſeu interdīctos. ⁊ mōitos
exire dū dīma celebrāt cogūt ſtare. e. ti.
quo. ſ. c. grauius in Cle. ¶ Eodē mō ſunt
excōicati ⁊ a ſolo papa abſoluendi illi qui
ſunt publice excōicati ⁊ interdīcti. ſi mōiti
nomīatim vt exeat a celebrātib⁹ in hys
eccleſijs remanere p̄ſumpſerit. e. ti. et. c.
quo. ſ. ¶ Item excōicati ſunt nec ab alte
ro q̄ a papa abſoluēdi: quicumq; ex certa
ſciētia dep̄auerēt vel ſcriberēt vel predi
carēt oīa decre. de declaracōne regule
frat̄. mīōr. nullo p̄uilegio ſuffragāre eiſ
dē. extra d. v. ſig. ¶ Exiūt q̄ ſciat. in fi. li. vi.
¶ Qui rōipetas ⁊ pegnos ⁊ ad ap̄lor. limā

et ad aliorū scōrum ozatoria pegrinantes
cape. vel reb? quas ferūt spoliare tētaue
rūt. excōicacōi subdāt. extra de ra. ex eo
et. iij. q. iij. Si quis romipetas. ¶ Ite? 3
noua theolonea ⁊ pedagia peregrinis et
mercatoribus imponētes. ⁊ hoc ubi supra
¶ De duob? tñ pro? supradictis casib? du
bitat. qz non vidēt excōicati ipso facto.
¶ Excōicacōes que sequūt sunt extracte
de quibusdam cōstitutōibus extrauagāti
bus a Bonifatio. viij. post compilacōem
libri sexti. ⁊c. .x.

Excoīcati sunt omēs qui venientes
ad sedem apostolicā vel redeūtes
ab eadē capiūt. spoliāt. vel detinerē
presumūt. aut aliqd impedimētum exhi
bēt. quo min? ad eandē sedem libere cū p
sonis ⁊ reb? alijs veniāt. ⁊ redeāt ab eadē.
et qñ appēunt lrās talium aut auferūt. ex
tra de sen. ex. et interdic. c. Excōicam? ⁊
Anathematizam? Bonifaci? viij. ¶ Ite? 3
finām excōicacōis incurrūt illi cuiuscūq;
fuerint enmētie dignitatis. ordinis. ꝑdicō

nis aut stat⁹ qui talib⁹ vel alicui eorū sa-
cramēta vel sacramētorū aliqd presume-
rint ministrare. nisi in mortis articulo cō-
stitutis. sed nec tūc nisi de stādo mādatis
ecclie satisfactione. vel sufficiēti caucoe p̄
missa. et hoc vbi. s. ¶ Item excōicari sunt
oēs illi qui in terris suis noua pedagia im-
ponūt. et hoc vbi. s. ¶ Item excōicari sunt
oēs pirate et lacrūculi marini. qui gazarei
et cuppellici vocāt. et filii oēs fautores re-
ceptores et defensores eorū. extra de sen.
ex. Excōicam⁹. Bonifacius. viij. ¶ Item
si quis demceps fuerit exhumās mortuū
vel mēbratim occidēs et coquēs. vt tādē
ossa tegumēto carnis excussio. ad remotas
ptes mittat vel deferat tumultāda. Excōi-
cat⁹ est ille. et a solo papa absolūendus. ex
tra de sepul. c. Detestante. ¶ Item nota
glo. m. c. Cum non ab homine de sen. ex.
q̄ q̄cito aliquē scio excōicatum. statim de-
beo ipsuz vitare. q̄uis adhuc non sit denū-
ciat⁹. nisi solus hoc scirem. quo tñ casu et
am priuatim ipsuz euitabo. q̄dū ab ecclia

tolerat. vi. q. ij. si tñ. a. c. placuit qui em
scit cerciozari non debuit.

Sequuntur excoicaciones minores que
sepant a sacramētis. .xi.

Participās cum excoicato. nō tñ in
crimine. **P**otorius fornicator.
Simoniac? etiā occult? in ordiē
Recipiēs eccliam de manu laici. a sine oſen
su Epī. **B**alistarij a sagittarij. **M**au
per. oppzellores. **M**anifesti raptorez.
Publici vsurarij. **M**ezetrices publice
Decedēs in torneamētis. **D**ecedēs in
notorio crimine. **I**n can. autē illo. **S**i
quis suadēte. xvij. q. iij. Due regule cōti
nent. **P**rima est q? quicūq; in clericū te
meze man? iniecerit violētas. incidit in ex
coicacōnem. **S**ecūda quicūq; ppter violē
tam manuū iniectionē incidit in excoica
cōnem. mittēd? est ad papā p absolucōne.
Prima. re. fallit in. xij. casib?. **P**rim?
in apostata pculso. qz ignorat cleric? esse
a pculsoze. extra. e. **S**i vero. **S**ecūdo?
in clericis qui non ferūt habitū neq; tōsu

ram nec aliquid de clericali onduunt: et se
apostate: si tercio mōiti se nō retraxerint.
extra. e. attingit. ¶ Tercio in clerico qui o
tēpto habitu ferret arma et tercio amonit?
se non retraxerit. extra. e. inaudiētius. et
etiā si non sit monit? et se tizāndi immiscet.
extra. e. Cum non ab homine. ¶ Quartus
in clerico exercēte negotia secularia si am
monit? non desistat. ut extra de vi. et ho
ne. de. c. fi. ¶ Quintus in clerico cōcubina
rio coniugato si non fert habitum et tōsurā.
extra de cli. co. li. vi. ¶ Sextus in clericis
buffomb? et etiam macellarijs si hoc p an
num exercuerint. et etiam si minori tempe.
nec amoniti destiterint. extra. e. ti. et. c.
quo pro. s. ¶ Septimus in illis qui nō ex
ira s; iocose pcutiūt. e. t. quo. s. c. i. ¶ Oc
tauius in mgro. cum hoc fecerint leuiter et
causa discipline extra. e. Cū volūate. s.
fi. ¶ Nonus in eo qui in otinti vim vi rpel
lit. tpate tñ/extra. e. si vero. ¶ Decimus cū
q̄s muēt clericum turpit agētez cū uxore.
mire. soror. v. l. filia p̄pauit in dō. c. si vero

¶ Undecim? si fiat a prelato vel de man-
dato ipsius causa correctiōis. vt in palle.
c. Cum voluntate. et. c. Ex tenore. Et si nō
fiat ex causa correctiōis. tam vberans q̃
precipiēs incurrūt excoīcaciōem. extra. e.
vniversitatis. Si tñ causa subest. pōt cle-
ricū cape ⁊ incarcezare et etiā p laicū. ex
tra. e. si clericos. Sed pcussio non debet
fieri p laicum qz tūc iter ābo incurrerēt
excoīcacionē. scz prelat⁹ et laicus pcuciēs.
vt in. d. c. vniversitatis. nec si cleric⁹ eēt
adeo incorrigibilis q̃ aliter capi et corri-
gi non posset. extra. e. vt fame. **¶** Duode-
cim? in turbāte officia dīma. quē pbr vel
alius ad quē ptinet pōt eicere de ecclesia.
extra. e. veniēs. et. c. Cum voluntate. §. si
pezo. Si pezo siml cum rōne officiū qd in
eccia optinet pcurit clericū ⁊ etiā cuz sem-
or causa deuocōis facit hoc. aut dñs. aut
parēs. seu p̃miquis. qui familiā corrigit.
hec omnia in hoc. xij. dicto. intellige. cum
sint in immozib⁹ ordinib⁹. vt in. c. Cum vo-
luntate. allegato. §. si. **¶** Terciusdecim? Si

clericus sit depositus vel degradatus. extra
de iudi. Cum non ab homine. et de pe. de
gradatum in fi. li. vi. ¶ Quartusdecimus.
qui clericus transfert ad actum prorsus cle
ricatus strarium ut puta erat in minoribus
et factus est bigamus. vel miles. vel hmoi.
lxxiiij. d. Quisquis. ¶ Sed quid. si quis
non ob sui sed ob prius. iuris. uxoris. filij
filie. familie. vel etiam extraneorum tuicōem
clericum ledat. ¶ Unde secundum Innocentium. talis non
incidit in canonem ar. ff. qd me. causa. l.
isti quid. §. fi. ¶ Nam socij iniuriā apulsan
da est. xxij. q. iij. fortitudo. et. c. Non in
ferenda. Quidā tñ dicūt qd hoc verū est. d
offensioe illarū psonarū solūmodo. p quas
intelligit nob iniuriā fieri. ut Iust. de in
iur. §. Datuit. ¶ Secūda reglā fallit in
xxij. casibus. ¶ Primus est in. ar. mortis.
xxij. q. iij. Si quis suadēte. Est tñ iniun
gendum ei. qd si euaserit se repñtet sedi a
plici. vel ei qui possit eum absoluerē māda
tum eius sup hoc receptur. extra de sen
ex. a nobis. Et idem est in casib⁹ sequēti

bus remoto scilicet impedimento. preterquam in
puero. vt extra de sen. ex. de cetero in fi.
et. c. Ea noscit. in fi. Et si cessante impedi
mento non se rependant. vt prescribit. r. incidunt
in eandem sententiam. extra de sen. ex. eos qui
li. vi. ¶ Secundus est quando quis habet inimici
rias capitales. vel alias iustas excusaciones.
propter quas non potest se sedi Aplice presentare.
extra de sen. ex. de cetero. De ista tamen excu
sacione stabit arbitrio boni viri. ff. de v.
obli. l. xxiij. § Cum ita. Et extra de do.
quod super hijs. ¶ Tercius in hostiario qui pre
textu officij clericorum non grauiter lesit. ex
tra de sen. ex. Si vero. ¶ Quartus in of
ficiali. qui accedendo turbam non ex proposito. sed
non sine aliqua culpa clericum perussit. ut
in dic. c. Si vero. ¶ Quintus. si sit mulier.
nec distingui debet vtrum sit fortis vel de
bilis. ¶ Sextus. si sit senex et valitudinari
destitutus. ita scilicet quod ad sedem aplicam acce
dere non possit. ¶ Iste casus cum duobus pro
ximis supradictis habetur de sen. ex. Mulie
res. et. c. Ea noscit. et. c. Quauis. ¶ Oc

rau? de infirmo qui p̄peruū habet infirmī
tatis impedimētum vel etiā tempale si ti
meret q̄ sequezet̄ mors. extra de sen. ex.
q̄ de hys. ¶ Non? in paup̄e quē oportet
mēdicare. vt in dicto. c. qd̄ hys. ¶ Decim?
si regularis p̄bezar regularē. extra de sen.
ex. monachi. ¶ Et. c. Cū illor̄. et etiā si per
cussisset secularē. vt extra de sen. ex. religio
so. li. vi. ¶ Undecim? in hys qui nō sunt
sui iuris sc̄z famulis ⁊ seruis. extra d̄ sen.
ex. Mulieres. ¶ Duodecim? in his qui no
biles ⁊ magne potētie sūt ⁊ sic delicati q̄
labore eūdi nō sustinerēt. tñ sup̄ h̄ eēt pri
us p̄oan? pōtifex cōsulēd? vt notat̄ in di
cto. c. Mulieres. ¶ xiii? in pubere. extra
de sen. ex. c. fi. et hoc etiā si post pub̄tatē
postulat se absolui. ⁊ h̄. v. p̄ox. s. ¶ xiiii?
d̄ clericis qui cōiter viuūt ⁊ sub vno tecto
dormiūt et in eadem domo vestiūt. extra
de vi. et ho. cle. qm̄. qd̄ cōiter expom̄t qm̄
sunt viuūt in aliquo collegio. ¶ xv? in mo
nialibus. extra de sen. ex. de monialibus.
¶ xvi? in hospitalarijs sancti Johannis

hierosolomitā: extra d sen. ex. ex caōica
¶ Decimusseptim⁹ in hys que clericis nō
enormē sed modicam et leuē iniuriā irro
gauerūt: extra de sen. ex. peruenit. **¶** Que
quid decretalis non omittit dispēfacōnem
vt quidā dixerūt sed poti⁹ ius omne. qd
hodie satis inuenit: extra de sen. ex. ex re
ligioso. li. vi. **¶** Punc quedā p declaracō
ne dictorū casuū dicemus. **¶** Vñ nota circa
p̄mum casum. scz de piculo mortis. q̄ intel
ligit illud piculum non solū ppter infirmi
tatem. sed etiā si sit in quocūq̄ piculo vici
no morti: puta si timeat hostē. vel predo
nem. vel crudelitātē prāris. vel si nauiga
tur⁹ sit. vel p loca insidiosa transitur⁹. ff.
d. do. cā. mox. l. iij. et iij. **¶** Idē pōit host
et addit q̄ idem est ac si obsessus sit. vñ ob
sideat vbi iaciūt machine vñ baliste. **¶** Cir
ca terciū et quartū casus nota. scz de ho
stiaro et officiali. q̄ si talis non casu for
tuito sed ex deliberacōe pcusserit clericū
grauiter. absolucio est a papa impetrāda.
extra de sen. ex. **¶** Si vero.

¶ Sequit̃ interrogacō cōfessoris. xij

Postq̃ cōfitẽs dixit ex se ea que vo-
luit de pcc̃is. Si non dixit suffici-
enter qđ quasi vt frequēter accidit.

Interroga de hys que plene nō dixit. p-
ut videb̃ expedire. Si aut̃ modicum vel
min⁹ dixit. potes interrogare scđm ordiēz
hic positū inferius. scz primo de p̃ceptis.
postea de vicijis capitalib⁹. non tñ oēs de
omnib⁹. sed de hys solū que in talib⁹ repi-
ri solēt. Et non solū de istis pcc̃is interro-
gādum est. sed etia⁹ de circūstancijs eorū.
que supra posui in hoc vsu. Quis quid ac-
Non tñ etiam est necē de quolib⁹ peccato
mortali oēs circūstantias querere. sed so-
lum illas que trahūt peccatum in aliā spe-
ciem. que. scz habēt sp̃ealem deformitate⁹
oppositā alicui p̃cepto. ¶ De nūero tñ
peccatorū nō obmittas interrogare. scz quo-
tiēs h̃ vel illud pcc̃m mortale omisit.

¶ Interrogatio p̃ma scz de .x. p̃ceptis
Et primo circa p̃mum p̃ceptum scz non
habeas deos alienos. xij.

Primo interroga. si falsam de fide
opinionē inuenit. aut ab aliquo in
uētam fecut? est. **S**i male sensit
de. vii. sacramētis ecclie. vl' circa scripture
veritatē. **I**tem si credit qd non sit infer
nus. vel qd non sit alia vita post istā. vel a
nimaz non esse iudicādam cū corpe. **S**i
non credit qd de? creauit omnia. taz visibi
lia qz inuisibilia. **S**i nō credit qd in xpo
fuerūt due nature. dīna scz a hūana. **S**i
non credit qd p nobis passus est p crucis
mortem. a qd resurrexit. **S**i non credit
resurrectionē mortuor. a vltimuz iudiciuz.
Si nō credit qd ecclie pastores sint veri
pastores. **S**i cōicaunt cū hereticis. quia
tūc eēt excoīcatus. **S**i sciētez ecclīasticā
sepulturā hereticis tradidit. qz tūc etiam
excoīcat? esset. nec absolui posset nisi pri?
manib? ppijs. publice dictū corpe? vel cor
pa hereticor. extumulet. a dānatis piciat.
Locus etiam ille ppetuo carebit xpīana se
pultura. **S**i inuocauit deōnes vel inuo
cari fecit p malifitia ad faciendum mala

aut fieri faciēdo quod est pccm magnū. ⁊
dignum corpali morte. **¶** Si adorant ali
quam creaturam faciēdo reuerētiā vel
orōnem ad eam. ut ad lunam nouā. vel so
lem. vel stellam. aut ad sonum cāpane. qđ
pccm mortale est. **¶** Si ex cōstellacōib?
vel planeris sub quibus natus est. aliquid
iudicauit dēterminare dē vita ⁊ uersaciōe
ipsius. **¶** Idem si credidit ex **Wisonomia.**
aut ex **fato.** vel **cōstellacōe.** aut **plexio**
ne. hominē cogi ad bonum vel ad malum.
qđ etiā heresis est. **¶** Sequitur de pre
nosticacōe. **¶** Primo quo ad Aues.

Sestimauit aliquod malū futurū pro
pter garritum auium. puta quia cantauit
Hallus de sero. vel quia cantauit **Hallina.**
Vel Coruus. **Vel Noctua.** vel quecumq;
alia auis. aut etiam cuculus et hmoi. que
omnia fatua sunt ⁊ uana.

¶ Quo ad Ignem.

S habuit malā opmōez de igne si
bilāte credēs eē signū qđ morietur
aliquis vel sile. qđ fatuū ⁊ uanū est.

Si negauit dare ignem extra domū in
calēdis mēsum timēs ⁊ credēs ppter hoc
malū euentur in domo. **S**i truncū ignis
factus in natiuitate dñi seruauit et posuit
in vinea extra grandines vel illo figuit an
gulos ⁊ hostia domus et hmōi.

Si fecit vel fieri **Q**uo ad aquam
fecit vel fieri pcurauit aut docuit aliquā
mētacōnem cum sacramētis vel sacram
talib⁹ ecclie vt oleo scō. vl aqua baptisma
li ⁊ hmōi ob sanitatē vel aliā causam quod
grauissimū est pccm. **S**i mētauit cuiu
trium eccliarū vel triū fontium. **S**i pro
re aliqua respexit ampullam plenā aqua
vel vas vini qd dī sancti Johis. **S**i ex
effusione olei vel vini credit aliquē euen
tū euenire. **S**i prenosticauit ex rumo
re aquarū currētium qd fatuū ⁊ vanū est.
Si mētauit cum speculo vel pelui ple
na aqua. **S**i aliquid fecit cuz sanguine
mēseruato qd est mortale. **S**i lauit fili
os cum aqua bñdicta qd filr mortale est.
Si mētauit grādmez qd etiā ē mort.

Sfecit vel fieri **¶** Quo ad terras
fecit aliquā dīmacōnem ad inueniēdum a
liqua furtū. **¶** vel ad sciēdum aliqđ occultū
vel futurū qđ sibi vel alteri attingere dbe
at qđ mortale est. **¶** Si vsus est sortibus
dīmatorijs. vt psalmo vel libro cum filiis. et
hīmōi p se vel p alio seu etiā quo quō qđ
mortale est qđ tñ si ex leuitate fecit venia
le est. **¶** Si dixit pater nr ad fenestrā au
rib⁹ obturatis. vt postmodū p prīma vba
que audierit ab extra interpretet⁹ id qđ
scire desiderat qđ mortale est. **¶** Si didi
cit artem notoriā. vel vsus est ea ad scien
dū aliqua. **¶** Vel si vsus est arte nigromā
tica quod mortale est. **¶** Et si hīmōi artis li
bros habet. inducēdus est qđ illos oburat.
qđ si facere rēnueret. non esset absolūēd⁹.
¶ Si fecit sibi man⁹ inspicere. aut alteri⁹
inspexit pñosticādo de fortuna. **¶** Si cre
didit qđ aliquis haberet malos oculos sup
pueros. vel ad aliqđ malum obuiamētum.
¶ Si in ortu librorū. respexit libros faci
dicos. **¶** Si credidit aliquid sibi euēire

debere vel significari ex sibulacōne aurium
vel ppter tremorē oculi. vel ppter sternu
tacōnem in exeūdo domum. **¶** Si cātavit
cum ciphō ligneo. vel cātare fecit puezos
et puellas. vt audiret quid promūctiazent.
¶ Si frondes oliue bndicte. vel gramin
frumēti acceptum de presepio. posint sup
ignem. ad prenosticādum de vita vel de
morte alicui. **¶** Si obseruauit somnia. fa
ciēs aliquas oōnes ad sanctā Annam. vel
ad sanctā Helenam. vel ad tres reges. vñ
aliuz quēcūq; sanctuz aut scōs. volēs ppter
hoc ex hys que somniat de futuris vel oc
cultis dīmare. qđ mortale est. Alias autē
sine tali oōne vel obseruacōne adiuncta.
nimis fidez somnijs adhibere. et si nō mor
tale est pccm. piculosuz tñ est hmoi insiste
re. quia sic dyabolus multos decipit. **¶** Si
estimauit mulieres cōuersas in cattos. vel
simeas. vel alia animalia. et de nocte ambu
lare ac fugere sangumē puezon. Et exire
et intrare domuz ostijs clausis. et volare
p longaterraz. spatia et hmoi que impos

sibilia sunt talibus. et ideo falsa. **¶** Si an-
notauit vel anotare fecit aliquā bestiam
peditam. **¶** Si obseruauit vnā diem pl⁹ q̃
aliā. nō incipiēdo aliqd opus. vel nō lauā-
do caput. vel si obseruauit dies egiptiacos.
vel diem in quo occurrit festū decollatio-
nis beati Johis baptiste. vel diē veneris.
in nō incidēdo pānos qđ veniale videtur.
precipue qñ ex simplicitate h̄ credit. qz nō
audiuit atrariuz. **¶** Sed si in aīo obstinato
h̄ defendere velle. mortale eēt. **¶** Si in ca-
lēdis mēsum. noluit aliquid dare aut ope-
deri extra domū. putās qđ ex h̄ fieret dimi-
nucō rex. **¶** Si in calēdis ianuarii. come-
dit in lecto sic? cū melle. vel fecit sibi por-
tare piscē viuū. **¶** Si eo die dedit pueris
pecuniā. vel si ipse ab aliquo recepit. qđ di-
cit^r vulgariter lamantia. vel offerta. vel la-
strina. **¶** Si eo die misit vel portauit in
domo tpalia aliq. qz eēt pma dies aīi. et h̄
vt sic toto āno intrēt multa bona. et sic no-
luit intrare sine aliqua re tempali. **¶** Si
eo die fuerit suspect⁹ de pmo quē viderit

Si in calēdis Marchi signauit ostia dō
m⁹ vel aliā rem posuit in fenestra vel an
domū. **S**i signauit et posuit ouum natū
in die natalis dñi. vel in die veneris sanc
to. vel in die ascēsiōis: credēs q̄ comedēs
illud non possit occidi ille. vel simile. **S**i
in die sancti Johis baptiste collegit her
bas. quāi illo die essent maioris vritis col
lecte q̄ altero. vt cu3 illis faceret fumiga
cōnem oīra infirmitatē. **S**i in p̄festo
dicti festi trāsuiit sup ignem factū de her
bis. cum incenso. qui dicit ignis sancti Jo
hānis. **S**i in nocte talis festi fecit vinū
qđ dī vinū sancti Joh: ad prenosticandū
de furtis vel alijs secretis. **S**i Mulier
dedit suo viro vel etiā alteri aut vir muli
eri aliqđ ad comedendum. vt eam amaret
vel eum qđ est mortale. **S**i fecit vel fi
eri fecit aliquā incāracōnem ob sanitates
osequēdam. Et qñ h̄ fit sciēter. qz sciē esse
prohibitū. tūc est omūiter mortale. Cum
vero fit ex simplicitate. putādo eē bonas
orationes. videt veniale. **S**ed si nollent

In futurū abstinere ab huiusmodi neganda
est eis absolucō qz ex obstinacōne ⁊ mali
tia fit mortale. Et interrogandum est de
v̄bis quibz vtūt ⁊ de ceremonijs ⁊ obser
uantijs quas addūt. ¶ Si exercuit artem
geomātie qd̄ est mortale. ¶ Si ostra ver
mes vel febres scripsit in fructu amigдали
vel in hostia vel alibi. ¶ Si incātauit vel
incātari fecit cōtra dolorē dentiū capitis
pliorū aut supcilioꝝ vel oculoꝝ cum faba
et p̄r n̄r ⁊ hmōi. ¶ Si portauit puezos in
firmos ad sambucū vel ad rubum vel aliū
similem locum causa sanitatis recupande.
¶ Si fecit vel fieri fecit aut visus ē lris
vel bulbꝝ que sunt omūiter supsticōse ex
v̄bis vel caracteribz vel carta in qua fue
erit vel ex modo imponēdi aut portādi vt
tempe aut loco scribēdi. Et inuēta supsti
cōne eorū imponēdum est vt oburāt ⁊ si
nollet non eēt absoluēdꝝ qz sic fieret mor
tale. ¶ Si sup se portauit cartā scrip tā
que dicūt sancti Cipriam vel cartā nō na
tam vel v̄gineam vel aliqd̄ aliud simile ob

spem sanitatis vel alteri? cuiuscūq; supsti-
tiosi qđ non esset naturalr ex arte medici-
ne vel alteri? appbarum. **¶** Et generalr si
quancūq; aliam incāracōnem. iuracōem.
vel maleficiū. aut qđcumq; supsticiōsum ex-
ercuit. aut eis fidez adhibuit. que omnia sūt
vana et fatua ac prohibita. **¶** Et in quibus
omnib? non seruat primū pceptum. **¶**
De. ij. pcepto scz Non assumes nomē
dei tui inuanū. Et primo de blasphemia.

Sicq; blasphemavit. **¶** .xiiij.
in deum vel aliquē scōrum dicēdo
sibi maledictionē. vel alia opprobrio-
sa vba. qđ semp est mortale. **¶** Si blasph-
mavit in deū dicēdo eum non esse iustum.
et non omnia iuste disponere. sed accepta-
re psonas. vel non curare de actib? hoī.
aut eos non videre. vel esse ptialē. vel sine
de merito punire et flagellare eum. vel a-
liquē. vel posset melius istud vel istud fe-
cisse. vñ silr arguere deū de aliquo. qđ totū
est mortale. maxime cum aduertit a intel-
ligit qđ loquit. **¶** Si murmuravit cōtra

deū vtputa de frigore. calore. pluuiā. vē
to. aut niue. **S**i murmurauit extra deū
de infirmitate. paupertate. aut filiorū mor
te. aut quia non genezat filios. **S**i mur
muraui extra deū de prosperitate malorū.
aut d' aduersitate bonorū. **¶ De piurio.**

Si iurauit in aliqua curia alicuius iudicis
medatiose qd mortale est. quocumq; etia
proueniat. et filius peccat qui aliquē inducit
ad h' aduerteter. vt aduocat. procurator. et
filius. **S**i iurauit extra iudiciū in omni
sermone quacūq; ex causa. vel utilitate. vel
leuitate. uel iocositate. uel qualicūq; modo.
non solum p scā dei euāgelia uel p corpus
xpi. sed etia p fidem. per deum. aut dicen
do. sic me deus adiuuet. vel etia p vginem
Mariam. per Crucem. p animas meā. aut
hmōi qd semp est mortale. qn aduertit se
iurare et falsum dicere. et hoc totiēs quo
tiens. **S**i iurauit aliqd certū affirmā
do. de quo tñ dubitat an sit verū. mortalr
peccauit. et precipue si hoc fecit in iudicō.
Si iurauit facere aliqd malum. puta ali

quā vindictam aut rationē reddere nō di-
mittere cōcubinā. seruare iniusta statuta.
tenere secretam diuacōnem iniustā. quod
semp mortale est. **¶** Si manifestauit aut
prodidit aliqd secretū in consilio aliquo trac-
tatum. qd iurauit non manifestare. q̄uis
etiā nulli noceat. tñ mortale ē. Et ipse aut
etiā ille qui aliquē ad sile manifestādū o-
pellit. mortali peccat. **¶** Si iurauit obser-
uare statuta alicuius ciuitatis aut vniuersi-
tatis que tñ iusta et rōnabilia sunt. et ali-
qua ex eis sciēter trāsgredit. qd etiā mor-
tale est. **¶** Si tñ aliqd statutum iam eēt ab-
rogatum p contrariam consuetudinē. quia vīc
quotidie seruaret contrariū. **¶** Si ex h̄ h̄mōi
statutū trāsgrederet. nō videret piur⁹ eē.
qz h̄mōi statutū nō videret āpli⁹ h̄re vī
statui. dīl. iij. §. Leges. **¶** Si iurauit p ali-
qd mēbrū dī vel scōr. modo ribaldorū. qd
est mortale. etiā si res vera esset quā affir-
mare intēderet. Et hoc ppter blasphemīā
que ex hoc cōsiderat. vt. xxiij. q. i. **¶** Si quis
p capillos. **¶** Si vero res iurata aut falsa

aut illicita est. Dupliciter mortaliter peccauit
scilicet per blasphemiam et per iurium. **S**i iura
uit facere aliquid licitum in honore dei aut
sanctorum eius et illud facere neglexit quod mor
tale est. **S**i etiam iurauit aliquid fidei fac
turus sed tamen non intendebat illud adimplere
filius mortale est. **S**i vero etiam intendebat
seruare sed veniente termino quo implere
promiserat seu iurauerat non seruat promissum
cum tamen possit licet cum incommoditate sua ad
huc mortaliter peccauit nisi tamen prius Episcopus
vel papa relaxaret et dimitteret sibi homini
promissum. **S**i tamen promissio facta est homi
ni potest ille sibi homini relaxare. **S**i ed si non
potest adimplere excusatur a peccato si tamen quicquid
poterit adimpleuerit. **S**i quis promittit
cum iuramento se aliquid facturum quod non est
alicuius importantie boni vel mali ut videlicet si
mihi promittit cum iuramento percutere filium vel
fidei vel homo promittit mediante iuramento
non bibere vel comedere illud vel hoc vel
homini quod videtur veniale nisi tamen fieret in con
temptum quia iuratio et piuratio est in hoc

Si iurare consuevit etiā p quibuscumq;
minimis dicēdo tñ veritatē qđ veniale ē
nisi fieret in otēptum. Et inducēdi sunt ta
les vt abstineant ppter piculum periurij.

Si induxit aliquē ad iurādum quez om
nino credebat falsum iuratur. qđ mortu
le est. nisi talis inducēs foret **J**udex. hoc
faciēs ex officio scđm ordinē iuris. **S**i
vir iuramētum sue vxoris irritauit. qđ nō
debz nisi sit tale qđ vxor non possz adimple
re sine scādalo viri. **De adiuracōne.**

Adiuratio est inductio alicz ad faciendū
aliqđ ob inuocacōnem alicui rei sacre. et
fit p modū coactionis. intēdendo aliquēz
obligari p modum iuramēti ad aliqđ faci
endū. **Q**ue si fit ad supiores et alios in qui
bus adiurās non habz ptātem pccm mor
tale est. **S**i vero fit ad inferiores et sibi
subditos quibz adiurās pcepit habet. eo
casu licita est. et alis non. Et tūc adiuratus
tenet facere vel dicere illud ppter qđ ad
iuratus est. alis mortalr peccatz quēadmo
duz trāsgressor pcepti. **S**i adiurauit

prelatos vel superiores vel socios aut inferiores p modū deprecacōis non coactio-
nis. intēdens inducere ad aliqd faciēdum
non est malum vel veniale. **¶** Si leuiter et
sine causa adiurauit et adiurat? nō fecerit
non peccat. **¶** **Dec Tho.** **¶** Si adiurauit de
mones p modum precis ad aliqd sciēdum
ab eis vel ad aliquid auxiliū obtinēduz ab
eis. mortale est. nisi quis faceret hoc ex
familiarī cōsilio spūs sancti vel ex quadā
simplicitate querēs ab obsessis a dyabolo
licz tñ illum adiurare p modum coactiōis
ne noceat. **¶** Si adiurauit creaturas ir-
rationabiles ne diabolus eis utat in nostri no-
cūmētum tunc licitum est. Si aut ut dya-
bolus in eis opet tunc mortale est ut per
incāracōnes serpētum. **¶** Si incantilem
seu fabulis mūdānis et in narracōibz tur-
pibus vel amatozīs miscuit deū aut scōs
qd mortale est si fecerit in cōtēptum alias
vero veniale. **¶** **De votis.**

¶ Si trāsgressus est seu obmisit adimple-
re votum illicitum deliberate factum et si

aduertit scienter. semp est mortale. ⁊ toti
ens quociens frāgit. **S**ecus si ex obliuioe
vel quia non poterat ex aliquo accidēti su
puemēte. **S**i vouit aliqd malum se fac
tur. vtputa vndictam de aliquo. vel alic?
pfectus impedimētum. vtputa non ingre
di religionē vel sile. mortalr peccauit. et
pōt illud votū frāgere absq; aliqua dispē
sacōe. **S**i nimis tardauit implere votū
licitum. sic q; ex hmoi mora a memoria ex
cidit omnino. vel q; ipse vouēs iam venit
ad statum non valēdi ampli? implere qd
prius potuisset. qd videt mortale. **I**dē
qn dimisit ppositum implēdi cum tñ potu
isset. alias mora implēdi votū qñ sibi non
prefixit tps. non videt mortale. nisi forte
eēt valde nimia. et nisi cū ex hoc immine
ret ei piculum non valēdi implere. vt d vo
to ingrediēdi religionē. cum tñ non habe
ret causam cogētem dilacōem. **S**i fecit
votum de re licita. vt de elemosina. de ieu
nijs. ⁊ hmoi. sed ob malum finem. puta vt
posset facere vndictā. adulterium. vel sile.

mortale ē. nec tenet adimplere. **S**i fe-
cit votum abstinētie et huiusmodi et dubitabat
utrum posset implere vel non et sine omni
cōne vel dispensacōne superioris. cum possit
defacili habere recursum ad eum vel con-
fessorē. p consilio desup sumēdo. frangit vo-
tum. qd videtur mortale. **N**ota tñ q viri
pnt irritare vota. abstinētie pegrinacōis.
et elemosine. vxorū. si nō habeat nisi dotē.
absq aliqua alia dispensatione. **E**t si fiat ta-
lis irritacō voti etia absq causa rōnabi-
li a viro. nō tenet vxor implere talia vota.
De irritacōne vtorū. impuberū. et filio-
rū familias. et religiosorū. vide in Sūma
in. ij. pte. ti. ult. **S**i votum fecit stultū
et irrōnabile. ut ieiunare in dñica. nō laua-
re vel pectinare caput in sabbato. et huiusmodi.
si hoc fregerit non peccat. ymo prohibē-
dum est illis huiusmodi vota implere. qz sicut.
Tho. et alij dicūt sunt poti⁹ deridēda qz
obseruāda etia si p honore scōrum fierēt.
Si filius morietī pri promisit aliqd vo-
tum implere. tenet. ut extra de vo. licet.

¶ Si fuit sibi aliqd votuꝝ iniunctum a pa-
tre puta satisfactio pecunie. vel sile. tenet
implere. extra de usu. Tua. et de. sol. c. i.

¶ Si fuit heres alicuiꝝ vouētis subuenir
terre sancte tenet votū illiꝝ implere. Et
scdm Inno. apelli pōr.

¶ Si filius puen-
tus ad ānos pūbtatis vouit aliqd qd pūnz
ad suam psonam. et hoc si fuerit licitū tene-
tur scdꝝ Tho. in. ij. q. lxxxviii.

¶ Ser-
uus aut non pōt vouere votū pegrinacō-
nis aut religionis absqꝝ dñi cōsensu. quia in
pāte sua est. ut dicit Tho. e. loco quo. s.

¶ Si religiosus vouit aliqd votū absqꝝ p-
lati sui licētia illud non debz exequi absqꝝ
eiusdeꝝ licētia. Secꝝ est tñ de voto oꝝois.
vel fili quod pōt exequi absqꝝ sua licētia.

¶ Si sacerdos vouit votum pegrinacōis
sine licētia sui pzelati non debz adimpleri
absqꝝ licētia eiusdem.

¶ Si habēs votum
castitatis vel religionis. et traxit. qz qꝫis
mīrmomium teneat. tñ etrahēdo mortali
peccat et cōsummare non pōt mīrmomium
sine mortali pccō. quia adhuc añ cōsumma

cōnem mīmonij. id est aī copulam carna-
lem: qua mediāte mīmonijū cōsumatur:
pōt adhuc et debz implere votum suū pri-
factum. **P**ost cōsumacōnem vero tenetur
reddere debitū etiā interpretatiue petēti. s;
exigere non pōt absq; mortali pccō. **V**nd
cōsulēdum tali est. q; peteret dispēfacōnē
a papa sup voto suo. **S**cōm tamē **G**uillh.
pōssz etiā Epūs dispēfare in h casu. **S**i
mulier sine cōsensu viri sui vlt ecōtra. vouit.
et si ipse vir vel mulier cōsentit. implere te-
net. **S**i alter coniugū. sine cōsensu alteri-
vouit votum de non reddēdo debitū. im-
plere non tenet. **N**ota tñ. q; alter coniugz
pōt sine cōsensu alteri-
vouere de nō petē-
do debitū. scōm quosdā. **S**i vnanimitē
cōcordēs ambo vouerint castitatez. qz tūc
non pōt alter reuocare votū sine peccato
mortali. **E**t si vir reuocat. vxor debz instā-
ter pseuerare. et econtra. **S**i vir vouit
absq; vxoris licētia votum pegrinacōnis.
nō tenet. qz nō pōt. **S**i v vouit votū hie-
rosolomitā. tenet implere illud. etia; in

uita vxore. que tñ vt ofentiat amonēda ē.
n si nō vult imaneze. pōt vix sequi. **S**i
vir vouit votū abstinētie. n tradicēte vxore.
pōt illud implere etiā ea mūta. **S**ec⁹
si p dictam abstinētia. impediret reddicō
debiti. **S**i vir añ carnalē copulā ad he
remū trāsiuit redire tenet ad vxorem. nisi
intraſſet aliquā religionem appbatā. **S**et
nota q de trāſgreſſione votoꝝ. pōt de iu
re omni. n ofuetudine. ſimplex confessor ab
ſolueze. qz non ē de reſeruatis caſib⁹. **S**z
de diſpēſacōne et omutacōne votoꝝ. non
pōt ſe intrōmittēze ſine ſpēali omiſſiōe
diocesani. vel alteri⁹ qui poſſit dare. **E**pī
aūt non in omnib⁹ poſſunt dare omiſſiōez.
n omutare vel diſpēſare. niſi in voto caſti
tatis. n religionis. n tribus votis pegrina
cōis. ſc3. Hieroſolomitā. ad ſactū Jaco
bum. n ad limina Aplōrum. **P**e. n **M**au.
in quib⁹ papa ſolus vel ſummus pñarius
diſpensat vel omutat.

De Tercio precepto ſc3 **M**emēto vt di
em ſabbati ſanctifices. xv.

Est primo interrogandum. Si reco-
gitauit tā bñficia. scz creatōis ho-
minis et toti? mūdi ppter homines?
Redemptōis hūane. et gloriificacōis. ut p-
tales meōriam caueat a uetitis et sanctifi-
cet diem in exercitijs spūalib?. **S**i die-
bus festiuis se oposuit et ornauit precōsis
vestib? et alijs ornamētis ad pompā et ua-
nam glām. siue ad placēdum aliorū aspec-
tib? ut desideret. **S**i dieb? festiuis ac-
cessit vel ad eccliam vel ad alia spectacula
cōpta et ornata ad capiēdas animas. ut in-
uicem se oculis occupiscāt. sic frequēter mu-
liezes faciunt. qd est mortale. **S**i uero in
ecclis vel alijs locis sacris hmōi fiant. du-
plex causat sacrilegiū. scz loci et tēpis san-
cti ultra principale pccm. **S**i his dieb?
corisauit. uane cātavit. inan? vel alia mē-
bra cum alio libidinosē tangendo. et uana.
inhonesta et ad malum incitācia vba loquē-
do. ut uic? prouocet occupiscēcia in corde.
vnd qñq? etiā opus sequit? qd totū morta-
le est. **S**i hys dieb? luxurie vacauit. qz

si extra mrimoniū fuit duplex peccm omi
lit. **I**n talib9 em diebus etiā mrimonialr
diūcti ab illo ope se abstinere decz. **S**i
stās in mortali die dñico non strit9 fuit
de illo aliud incurrit mortale. **S**i sona
tor musicorū instrumētōz his dieb9 cau
sa fuit vanitatis sonādo vicz corā vanis p
sonis vt sic fierēt vaniores qz mortaliter
peccauit ⁊ graui9 quia causa fuit pecca
ti mortalis aliorū. **S**i mulier ornata in
fenestra se posuit vt a trāseuntib9 inspici
ret mortalr peccauit ⁊ graui9 hys dieb9
q̃ alijs. **S**i oculos suos vanis aspectib9
impleuit ⁊ si hac de causa hinc inde circui
uit qz mortale est. **S**i ebrietatib9 et co
messacōib9 vacauit vel tabernis ⁊ ludis
blasphemis se occupauit vel aliorū vt ta
lia ⁊ filia facerēt causa fuit qd mortale ē.
Si tardauit vsqz ad sezo añ festum vel
vel vsqz ad mane festi ad se radere facien
dum vt magis polit9 opareat aspectibus
mulierū. **S**i hys diebus ociose vixit va
gādo vicz p plateas et vicos siue ludendo

aut murmuracōib⁹ vacādo et ocōsis v̄bis
et h̄mōi. ¶ Si hys dieb⁹ laborauit aut ex
ercuit aliqđ opus manuale extra causas ne
cessitatis qz mortāl̄ peccauit maxime si
aliquo notabili spacio h̄mōi laborib⁹ m̄ste
tit si vero momētanee uel p aliqua tempis
pūcta id fieret non int̄m peccar⁹. ¶ Si aut
fiat ex nccitate quia scz alit non possz h̄re
victum et necessaria pro sustētacōe vite
sue et aliorū suorū vel si timēt hostes vel
veniūt inuudacōnes aquarū aut alia filia
picula quia tūc licz r̄mouere sup̄pellectilia
et cetera bona ne p̄dant sine pccō. ¶ Et
nota qd debēt festa seruari et festiuari a
vespa vsqz ad vespam d. iij. p̄nūciandum.
¶ Sic ecia⁹ requirit magna discrecō in cōsu
lēdo si in dictis dieb⁹ fecit aliqđ mercatū
quia general̄ loquēdo nullomō licz his di
ebus mercatū facere quib⁹ sp̄eal̄ alique
psone excusent ppter aliquā nccitatē mag
nam. ¶ Si vendidit vel emit hys diebus
aliqua p̄ter ea t̄m que sunt comestibilia
que etia⁹ si venderēt vel emerēt añ diem

festum illum ppter correpcōem quā incur-
rerēt seruari non possent. vt sunt carnes
cocte. dapes. ⁊ oleza. lac. ⁊ fructus aliqui.
nē hmōi qz mortali peccauit. **I**n estate tñ
qñqz ppter plura festa otigua. carnes cru-
de ⁊ filia ad esum nccaria. vēdi ⁊ emi pñt
absqz pccō. **S**i hmōi aliqd mādauit fili-
is suis. discipulis. seruis. vel laborātibz
facere sine nccitate. peccauit mortali ipe
mādans. filii ⁊ exequēs. **S**i tñ mandans.
vel ingi. vel pñus. non habet nccitatem.
sed ipse seruus. discipulus. vel laborās habz
necessitatem. quia aliter viuere non possz.
⁊ sic non obedit mādati sibi ne hmōi opus
faciat hys dieb9. sed laborat p aliquo tpe
in exercicō artis illius. ⁊ aliud exercicium
facere nescit. videt excusari. **N**am si in ob-
sequium pauperz. psonaz. eccliaz. paupcu-
laz. aliquid laborare licz diebus festiuis
scdm qz doctores dicūt. quare non magis
talis rōne sue sustētacōis in nccitate ali-
quid laborare possz. **T**uci9 tñ esset aliā ar-
tem. eligere. qua se meli9 questuare possz.

¶ Si in hys dieb⁹ pro se vel p alio placitavit nisi forte in causa miserabiliū psonarum. **¶** Si in dictis dieb⁹ iuramētūz prestitit vel exegit nisi p pace vel fide vel obediēcia vel fama quia alias non liceret. **¶** Si talib⁹ diebus aliquē ad morte⁹ vel ad penam iudicavit qd non licet. **¶** Si macellarius in die festo carnes crudas vēdidit quia nec vēdere nec emere licet nisi qñ in estate plura festa continua occurrūt tūc em licet si alias obseruari non possit. **¶** Licet etiam macellarios vel alios carnes in die festo coqueze et ppare ut illas tūc vendat si prius non poterat ppare aut pparatas seruare. **¶** Si tabernari⁹ hys dieb⁹ tabnam añ horam terciarū aperuit vel si ibi tenuit hys dieb⁹ instrumēta ludēdi vel inde nō repulit ebrios lusoꝛes blasphemos et hmōi. **¶** Si mercator hys dieb⁹ suas mercūculas vēdidit ppe eccliam vbi fīstū occurrit vel forte qd pēyus est in ecclia pphanādo locum sacꝛ. **¶** Si hys dieb⁹ acutit vel afferri fecit aut māpauit cū besti

is vel alijs psalmas blador. vel aliar. re
rum. quia tam precipiēs q̄ exequēs est in
culpa mortali. nisi in magna nc̄itate h̄ fie
ret. ¶ Si hys dieb? opulsus ab officiali
vel dño laborauit. qz tam precipiēs q̄ ex
equens mortaliter peccat. nisi ex nc̄itate
guerre ⁊ h̄mōi hoc fieret. qz tūc ambo ex
cusant. ¶ Si vero sine iusta necessitate in
precipiēte et non sine iusto metu in obedi
ente tūc obediēs excusat. s; non precipiēs.
¶ Si vectigal portauit hys dieb? merces
aut psonas aut alimēta vel loca longa vel
r̄mota. quia quiescere debz in festo. nisi ex
magna nc̄itate cogat. ¶ Si viator. vel
cursor. talib? dieb? itinerauerit. qz non de
bz nisi ppter magnā necessitatē. ¶ Si azo
matarius seu apotecarius hys diebus te
nuīt apotecā aptam. vel v̄didit aliquid d̄
apotecā. nisi vrgente necessitate infirmo
rum. quibus aliter subueniri non pōt. sed
nō ppter h̄ nō debz aptas apotecas teneri.
¶ Si barbitōsor de nocte festi. vel d̄ die.
artem suaz exercuit. ⁊ sic causam prestitit

lasciuie alicui⁹ qui vt policōr appareat radi
vult in mane festi quāq. qd mortale vidē.
¶ Si ferratores animalū talib⁹ dieb⁹ la
borauerūt qz non licz nisi vrgēte magna
necitate eorū quibus seruiūt. ¶ Si sartor
vel sutor vestimētorū qz pmissit qd imple
re non pōt sine festi violacōne vt pmissa
seruaret. laborauit in nocte vel die festi
vel alios fecit laborare qz peccauit pmit
tēdo tali intencōe. ¶ Si p⁹ peccauit seruādo
talē promissa. ¶ Item si in mane festi to
taliter se occupauit in induēdo nouas ve
stes dimittendo missam vel predicacōnez
propter hoc. ¶ Si Molendinarius mo
luerit quia non debet. ¶ Si Lanifex lauit
Lanam prope festum ex Cupiditate pro
uidens vt in die festo Illam extendat ad
Solem quia nō licet. ¶ Si extendit pā
nos in die festo in Tiratorijs qz nō licz
¶ Si Tinctores lane ⁊ pānorum diebus
festiuis maxime in tinctura grauati labo
rauerūt quia non licet nisi timerent picu
lum magni dampni in tali Tinctura.

Item si tunc studuit inq̃tum potuit au
dire missam ⁊ dei vbum vt debz. **I**tem
si tūc quātum potuit p̃euidit vt festū cele
brazet ⁊ sanctificaret bonis opibus vt de
bet. **S**i mercator vel ali⁹ artifex in die
vel in nocte festi cum suis osocijs aut la
boratorib⁹ aut agricolis fecit rōnem qz
non licz. **S**i illis dieb⁹ mūerauit aialia
ab animalib⁹ ⁊ scripsit in quīterno mer
cācie. **S**i notari⁹ illis dieb⁹ fecit instru
mēta aliquorū tractuū qz non licz nisi ex
magna necessitate vel suadente pietate et
pace ⁊ hmōi. **S**i scriptor in festo scrip
sit p̃ precio qz nō licz nisi scolari⁹ tempa
te suos sermones aut lcōnes ānotare ⁊ si
milia pua dūmodo rñ sine precio fiat. **N**ō
etiā licz hys dieb⁹ nimis insistere p̃pe scri
pture. **S**i Scolaris in festo neglecta
missa ⁊ alijs dīnis actibus disputacōes
suas ordinauit aut exercuit in mane solē
nis diei quia non licz. **S**i cōsiliari⁹ se ag
gregat Consilio in mane diei festi omīssa
missa quia non licz nisi fieret ex magna ne

cessitate aut p̄tate. ¶ Si in die festo
duxit oparios faciēdo pactum cū eis quia
non licz. vel si detulit solvere salariuz vel
mercedem opariis. qz non debet sei uire
solucōnem vsqz ad diem festum sed añ vel
post cū indignerint prestar. Cum Leuitici
xix. scriptū est. non morabit̄ opus merce
narū tui apud te vsqz mane. ¶ Si in die
festi suos debitores requisuit. vel debita
exegit. quia non licz. ¶ Si sciēter sibi pa
uit occasionē laborādi in die festo. qz non
licz. ¶ Si in die festo fecit ferra. coronas.
aut filēs vanitates. quia nō licz. ¶ Si va
cauit piscacōni. venacōni. aucupacōi. aut
alijs siliis. ¶ Si in ecclia loqūdo. vel a'i
um strepituz faciēdo. interrupit siue impe
diuit dñum officiū siue dei vbum. ¶ Si
Mulier in ecclia velatū caput non habuit.
quia tenet. ¶ Si non orauit. mēte atten
ta. quia ad hoc conari debz vt in festis ad
mīn⁹ mēs a t̄renis sepata orōnis tēpe libe
re deum oret. ¶ Si dño officō dñi potuit
non interfuit. ⁊ si dñum officiū deuote ⁊

attente non audiuit cū reuerētia ⁊ hono
re. **¶** Si stando ad officiū magis delec
tatus est voce cantācium vel organorum
sono q̃q̃ ṽbis ⁊ meditacōib⁹ sacris. **¶** Si
diebus festiuis ṽbum dei vel dīna officia
cum tedio audiuit ⁊ non libēter interfuit
quia modicum sibi profuit. **¶** Tenet enim
quilibz xpianus missam integrā audire ar
tēto ⁊ deuoto corde ⁊ cū Euāgelium legi
pedester stare ⁊ aduerteze et cum Hiesu
nomen nominat⁹ genuflectere seu inclina
re. **¶** Si vidua tanq̃ despata ex morte sui
viri p̃ annū vel mēsem sine missa in domo
reclusa p̃māsit quia mortaliter peccauit. **¶**
¶ Si in die festo retinuit in domo filias
nubiles aut filios vel etiaz famulos seu fa
mulas p̃pter quācunq̃ causam ne missaz au
dierint quia a mortali culpa excusari nō
valent. **¶** Si missam obmisit ex otētū vel
cupidine lucrādi vel itmezādi vel causa e
undi ad solatia vel quiniā vel ex negligē
tia vel ex ignorātia crassa quia mortali⁹
peccauit toties quoties dimittit ex fili cau

sa. **S**i pbr sciēter dimisit missam. p̄pam.
p peculiari. extra de cele. mis. c. ij. **S**i
vero simplex est psona. et ex simplicitate
hoc fecit. excusari videt. **S**i in die fes
to audiuit missam in aliena prochia. sine li
cētia sui pastoris. **D**imittētes aut missas
ppter infirmitates. vel ex tali occupacōne
quaz euitare nō pnt neqz dimittere. vt ser
uū infirmo. excubar in castris. et filia que
ex iusta causa pcedūt. excusant. **D**uelle
eriam que a pntibz dimittūt. vidēt excu
sari. non autem eūtes ad coreas. vel vidue
que manēt clausē in domo. de quibz supra
.§. vii. ab hoc iam dicto.

De quarto precepto scz. Habeas in ho
nore parentes. .xvi.

Et pmo si pntibz nō obediuit in lici
tis et honestis q̄rumcūqz etiā puiis.
qd mortale ē. secz tñ si ex negligēti
a et in rebz nō multi pōderis. **S**i nō re
uerēter se hūit in alloq̄ndo et assurgēdo. s̄
stendit et locutus est dure cum eis. vel p
uocauit eos ad iraz. vel nō supportauit eis

¶ Si non impleuit legata facta ab eis. et
precipue ad ppas causas. sed multū distu-
lit ppter incōmoditatez cum tñ posset. qđ
mortale est. **¶** Si tempe senectutis vel
infirmittatis eorū. aut alijs magnis necēta-
rib⁹ non p̄uouit eis cum potuisset. quod
mortale est. **¶** Si in tractādīs eorū nego-
cijs non fuit fidelis. **¶** Si dixit p̄tib⁹
v̄ba otūeliosa vel opprobriosa. qđ morta-
le est. **¶** Si Blasphemauit eos viuos aut
d̄functos. qđ mortale est. **¶** Si v̄bezaui-
t eos etiā leuiter. aut derisit. qđ est filr mor-
tale et graue. **¶** Si ppter auaritiā. aut li-
bertatem. vel infirmitatez eorū. aut senec-
tutem. vel aliā quācūq; causam desideza-
uit eorū mortem. **¶** Si post morteꝝ eorū.
non fuit memor animarū eorū. **¶** Si pri-
spūali. scz pastori. vel supiori suo. aut eum
baptisanti vel ad baptisandum tenēti. vel
eius cōfessioneꝝ audiēti. vel aliqđ fide faciē-
ti. non exhibuit debitum honoreꝝ. vel si ei
non obediuit in reb⁹ spūalib⁹. vel si aliquē
ex eis blasphemauit aut derisit. aut d̄ ipso

murmurauit. **S**i p̄ribus temporalibus. ut
sunt dñi et superiores seculares et eorū offici
alibus non obediuit in temporalibus rei
publice. **¶ De gubernacōe p̄ntum quo**
ad filios et familiam.

S p̄ntes non p̄uiderint magnis necita
tib⁹ victus et vestit⁹ filiorū. et vxoris seu
seruorū. cum possent. sed ex auaritia et cupi
ditate obmittūt. qđ mortale est. **S**i p̄
pter auariciā. vel crudelitatem filios suos
etiam illegittimos misit ad hospitale. vel
seruos qui bñ sibi seruiūt. qđ etiā mortale
est. **S**i non adhibuit diligētiam ad hoc
ut fierēt boni. et mādāta dei et ecclie obser
uarēt. vīc⁹ de cōfessioe. cōmūioe et audicōe
misit. de honestate vite et hūmōi. **I**n quib⁹
p̄ntes maxime laborare et insistere debēt.
cū filij adhuc sunt in iuuenili etate. et tene
ra. in qua flexibiles. docibiles. et corrigibi
les sunt. et hoc tam doctrina v̄borū. q̄ exē
plo operum et discipline correctione. **E**t si
in hoc notabilē omiserint negligētiam. non
curādo v̄ negligēdo talia. mortalr peccāt.

9
Alias vero veniali. **¶** Si uxori vba stue-
liosa dixit. scz vocado scortu. uel hmoi. vl
vberado aspe sine causa ronabili. qd mor-
tale est. **¶** Potest tn viz mulieri bn satis du-
re a aspeze loqui. si viderit expedire. **¶** Si
uxor attendit cum viro illicite nolens obe-
dire. ex hoc prouocans eum ad blasphe-
madium deum. vel sanctos. vel ad aliud ma-
gnum incouemens. mortale est. qz occasio
dedit ad hmoi. **¶** Si vir pmittit uxorem
plurimas vanitates facere. que puocant ad
lasciuia. vt ornat? fatuos. aut tripudians
cant? facere. vel filia qd mortale videt. si
vero non fit mult? accessus videt veniale
¶ Mater que mittit filias ad cozeas et a-
lias vanitates. et non mittit vel ducit eas
ad missam audiendam. vel confessionem facien-
dam. aut cunionem recipiendum. a hmoi. no
videtur excusari posse a mortali. **¶** Si mi-
mis dure vel nimis rmissse se habuit in gu-
bernacoe familie. in quo oes quai delin-
quunt etiam perfecti. omuiter venialiter.
dis. xxvi. Qualis.

De .v. precepto .f. Non occides. .xvii

S occidit extra ordinem iuris aliquem
voluntarie. vel propter intentionem a casu
dando opera rei illicita: ut in ludo
noxio. .f. ad perditionem saxonum. vel silem. seu
etiam rei licite sed non adhibendo debitam di
ligentiam. ut proiciendo regulas de tecto in
circumspecte. quod mortale est. et casus tamen re
uat? Episcopus. **I**tem si ex necessitate evitabili
vel etiam inevitabili ad quam duemur ex culpa.
ut quia adulter deprehensus a viro adultere.
ut evaderet mortem occidit ipsum viam ad
ultere. **I**tem semper interrogandum est
de causa homicidii. **S**i Iudex occidit
vel ad occidendum iudicat aliquem innocen
tem secundum iura vel nocentes. sed preter ordi
nem iuris. vel secundum processum ordinatum. sed
non habens legitimum dominium. vel huius
præterit. sed non ex iusticia. primo ex vindic
ta vel avaricia. vel crudelitate. quod morta
le est. et casus Episcopalis. excepto ultimo pun
cto mortis. **S**i mulier Gravida procu
rauit sibi abortum per medicinas vel labores

vel alium modū etiā si non sequat̃ effect⁹
qd̃ mortale est in ea et in quocūq; ad hoc
cōsulēte et coopante non tñ est casus Epā
lis si vero sequat̃ effect⁹ et puerperiū erat
formatū homicidium in ea est et etiāz coo
perāte et cōsulēte in hoc est Epālis casus
et alicubi p̃ constitucōnes synodales est ex
cōicatio. ¶ Si mulier occidit filium suum
sponte ad occultādum crimen suū grauiissi
mum et graui⁹ si puer adhuc non sit bapti
sat⁹. ¶ Si pater filiū vel frater frēm vel
vir uxore ppter adulteriū si uxor uir p
pter odium vel amorem alteri⁹ vel si fili⁹
prēm aut mrem ex ira vel auaricia occide
rit qd̃ grauiissimū est et dignū magna pe
na et cuius tñ Epō reseruat⁹. ¶ Et nota qd̃
omūiter Epī solent mittere p̃ casu homici
dij illos qui ire pnt ad pñarios curie ad
terrore aliorū tñ si volūt pnt absoluerē p
seipsos aut suos pñarios. ¶ Si mater vel
nutrix suffocat filiūz quē tenet iuxta se in
lecto maduertēter opprimēs eum qd̃ mor
tale est ppter negligētiam et casus epō re

seruat? **¶** Si grauida mulier p̄ter m̄tē
cōnem seu p̄positum abortum facit si om̄i
fisset in hoc notabilē negligentia. vt qz mi
mis saltauit. vel qz nimis mōdinate labo
rauit. vel p̄pter mōdinas lasciuas. non
eēt absqz mortali. **¶** Idem in viro vel alio
p̄cuciente eam vñd hoc sequat. **¶** Sec⁹ si nō
est in culpa. **¶** Si quis mutilat mēbr̄z ali
cuius. vel āputat. aut alias inutile reddit
extra ordinē iuris. vel vulnezat. aut alias
p̄cutit aliquem ex iniuria. mortali peccat.
¶ Idem si iniuste m̄carcezat. vel tenet p̄ vi
olentiā quenqz. ne libere possit abire. nisi
hoc faceret ad p̄ctum. impediēdo maluz
eius p̄positum quez in eo cōsiderat. **¶** Si ve
ro aliter fecerit. et in clericū etiā solum p̄
mam tonsuraz hñtem. excōicat⁹ est. **¶** Si
quis alic⁹ mortui corp⁹ exhumauerit. et in
frusta occiderit ad coquēdum. et ossa a car
nib⁹ euellendum. vt ea ad p̄tes alias defe
rat sepelienda. etiā si mortu⁹ ille idem ele
gisset sepulturā. excōicat⁹ est. et absolutō
illius tm̄ pape r̄seruata. vt in extrauagā.

Bonifa. viij. ¶ Si quis vbo. s. mādando.
pfluadēdo. ratificādo. incitādo. coopatur
ad aliqđ predictōz in mortē. vel aliquā le
sionem corpalem. mortalr peccat. etiaꝫ si
non sequat̃ effect⁹. ¶ Si vero sequit̃ effec
tus. graui⁹ peccat. ¶ Et si pcussus. vel mcarce
rat⁹. ⁊ hmōi eēt clericus vel religiosus. in
quolibz predictōz casuū pcutiēs vel inclu
dēs eēt excoīcat⁹. nisi eēt prelatus qui hoc
facezet ad corrigēduz. ¶ Et ubi in predictis
scz mādato. vel consilio. coopacōne. vel facto.
eēt enormis iniuria clerico facta. non pos
set ppetrās absolui citra sedem apostolicā.
vel legatum ei⁹. aut summū pñiarum. sec⁹
si non eēt enormis. de hmōi diffuse habes
in. iij. pte. Sūme. ti. i. c. i. ¶ Si quis mē
fici fecit. vel mandauit aliquem xpianum
assessmos. etiā si non sequit̃ effect⁹ est ex
coīcat⁹. ⁊ deposit⁹ ab omni gradu. ordine.
et dignitate seculari et ecclīastica. ⁊ filr re
ceptor. vel defensor hmōi assassinor. ex
tra de homici. ne p hūam. li. vi. Dicunt̃
aut̃ assessini heretici qđ etiaꝫ vide in. iij.

pte Sūme .ti. i. **S**i quis desiderat mor-
tem alteri? deliberata rōne in malum ei?
siue ex odio: vel inuidia: vel Auaricia: vel
vt habeat bona eius: vel ex luxuria: vel ali-
am accipiat: vel Ex supbia vt succedat in
prelacōem: vel ex accidia ne habeat labo-
rez gubernādi eum: vel vt magis sit liber
ne habeat corripiētem. **I**n quolibz horz o-
mittit mortale pccm. **S**ecus autē si hoc
desiderat: ne ille ampli? deū offēderet: vel
ne peyor efficeret: aut ne bonis viris aut
ecclesie dei noceret: sicut Tirāni. **S**ed
si quis ex impaciētia et ira seipsum inu-
riose pcutit: peccat mortalr. **E**t si est cleri-
cus est excōicat? secus si ex zelo duocōis:
vel ad reprīmēdas tēptacōnes: nō tñ ex h-
licz abscindere mēbrum aliqd: quia hoc fa-
ciēdo peccaret mortalr: et eēt irregularis.
Et si clericus est: excōicat? est. **S**i occi-
disset: vl' vulnerassz in loco sacro: eēt sacri
legiū: et ecclia violata. **S**i p violētiā ze-
tiā si eēt official' malefcōzes: vl' dōbitozes
eduxit d loco sacro: fecit cape absq spēali

mādato supior. peccauit mortali. **¶** Si
fecit torneamētū vel fieri fecit. vel aliud
spētāculū. vbi sit piculū uite. peccauit mor.
¶ Si testificat? est iniuste vel false. et
aliquē. qd est mortale. **¶** Si liberacōnem
alic? adēnati impediuit. vel de morte eua
dentem cepit et reduxit. **¶** Si neglexit a
morte aliquez liberare cum posset. **¶** Si
iactum lapidis vel baliste et hmoi cūfuluit
v? fecit. ex quo mors secuta est. **¶** Si sua
sit alicui ciuitatē aut castra cape. aut alitez
guerrā facere. et inde mors secuta ē. **¶** Si
Venenum pregnantī Mulieri. vel alteri
dedit. vel si vīro vel mulieri ob amorē ali
quid ad māducandum dedit. ex quo mors
secuta est. **¶** Si tempe famis p̄imos su
os occidit. eis victualia denegādo. et occul
tādo. cum h̄ret supflua. vel alio tempe po
sitos in nccitate extrema. **¶** Si detinuit
p̄ciū pauper. p̄sonar. videndo eas posi
tas in extremo. **¶** Si seduxit aliquem ad
pccm mortale faciendum p se vel p alium.
p se vel p alio. **¶** Si malo exemplo aīas

occidit: vbiis: s. gestib? et vanitatib? et h?i

De. vi. precepto. s. Non mechaberis.

Suas primo q? Luxuria .xviii.
que omittit extra minimum semper
facit mortale peccatum: in omnibus spe-
ciebus suis: que hic omnes ponuntur: et igitur distin-
cte oportet confiteri et interrogari: si ex se con-
fiteres non dicit. Nullomodo tamen de omnibus
hys est interrogandum: ne quis discat pec-
catum quod prius nesciuit: sed prout venit pro-
mis que confitentur. Et cum habet aliqua species
spirituali tamen ultima: non est semper ultra descendendum
ad omnes circumstantias particulares non
necessarias. Et ideo caute et honesto modo
interrogandum est de hominis peccato. **P**rimo
igitur si cognouit solutus soluta: quod fornicatio
dicitur: interrogandum est si fuit meretrix: vel
serua sua: vel vidua: et si eam ad hoc induxit.
Si tenuit concubinam: et quanto tempore: quia
ultra fornicationem est ibi scandalum: primo
quia publicam facit fornicationem. **S**i
virginem deflorauit extra minimum: quod dicitur
stuprum: et si seduxit eam: mittendo eam duce

re in uxorem cogendū est in foro sciētie
vel ducere eā vel dotare si pōt. **I**nuriatū
est etiā pntibus illi in hoc si nesciuerunt.
Si cognouit uxor alteri vel ipse ux
oratus cognouit solutā qđ adulteriū dī. et est
duplex adulteriū si uterq; sit in mīrimonio
legitimo constitutū. **S**i intulit violentiā
alicui qđ dī raptus et si etiā cōtra volūta
tem pntum suorū hoc facit grauiū peccatū
si fuerit talis rapta nupta vel vgo vel mo
nalis ad huc grauiū. **S**i cognouit cōsan
guineā suā vel uxoris sue vsq; ad quartū
gradū cōsanguinitatis vlt affinitatis inclusi
ue quod dicitur incestus. **I**dem de muliere
que fili modo pmittit se cognosci a cōsan
guineo viri sui. **I**dem si pater cognouit filiā
adoptiuā aut filiā adoptiue filie aut ux
orem vel filiam filie adoptiue. **A**ut etiam
si filius adoptiuus cognouit filiaz natura
lem aut uxorem adoptantis. **Q**ue omnia
faciūt incestū. **S**i cognouit filiastraz
suā sciēter qz tūc vltra incestū quē omisit
non pōt āplius a nrē debitū petere. **S**i

cognouit mortalē uel habētē p̄fessionem
castitatis. scelus opatus est. et d̄r sacrilegi
u. n. **I**de si mulier cū clerico in sacris ordi
nibus constituto uel religioso. p̄lato. ordiato.
et h̄mōi. **S**i cognouit matrē uel quā te
nuit ad baptisimū scz filiā suā spūalem. d̄r
incestus uel sacrilegiū. **I**de de muliere cū
opatre. uel filio spūali. h̄mōi. **S**i suscep
tus cognouit filiam suscipientis uel uxore
ei. uel etiā incestū cōmisit. similr fit de cō
firmacōe. **S**i p̄ semetip̄m vigilās uolūta
rie se polluit. uel māib? p̄p̄rijs. ul alijs mo
dis. qd̄ d̄r mollicies. **S**i masculus opat?
est turpitudinē cū masculino. uel femiā cū fe
mina. uel vir cū muliere extra uas debitū.
qd̄ d̄r. sodomiticū. ē grauissimū omnium.
Si cū brutis. opat? ē nephas. et cū quib?
qd̄ d̄r bestialitas. **S**i diebus festiuis ali
qd̄ horū opatus ē. qz magis graue. Et s̄m
aliquos h̄mōi circūstancias nc̄e est confi
teri. quia mutant speciem peccati. quia si in
ecclesia uel loco sacro aliqd̄ horū commisit.
ultra hoc qd̄ fecit. opat? est etiam sacrile

gium. et ob h^o graui⁹ pccm. ¶ De peccatis
que omittunt^r in iungio et actib⁹ inhonestis
vel tactib⁹ et osculis aut vbis et hmoi dice
tur infra. c. de Luxuria. ¶ .xix.

¶ De .vii. precepto vic⁹ Nō furtū facies.

Et primo de usurpacōne rei aliene
que in hoc phibet pcepto. ¶ Nota
q^d in omnib⁹ infrascriptis spēbus
est pccm mortale et tenet^r ad restitucōz ei
a quo est rcepta res. si ille nō inuenit^r vel
ignorat^r paupib⁹ eroget^r. Et nota q^d non
solū qui accipit. sed heredes etia⁹ ei⁹ tenē
tur. si tñ ad eos de bonis illis puentur sit.

¶ Si abstulit rem alienam occulte inuito
dño. non solū ab extraneo sed etia⁹ fili⁹ a
pitib⁹. vxor a viro. seru⁹ a dño. discipul⁹
a magistro. soci⁹ a socio. sanguine⁹ a cō
sanguineo. quia semp furtum est. Et si fue
rit notabile aliquod dānum mortale est. et
tenet^r ad restitucōz. sec⁹ si qd minimū. vt
fruct⁹ et hmoi. ¶ Si furat^r ē oues. agnos.
oua. aut pullos. aut colūbas. aut fruct⁹ ag
rū. ¶ Si azādo. v^l alias culcīnādo furat^r ē

alienā terrā qz tenet ad restitucōnē toti⁹
damni. ¶ Si furātī dedit osiliū aut modū
furandi aut aliqđ auxiliū quia tenet in so'i
dum si p̄babilī credit ex suo consilio. ⁊ h⁹
mōi damnu fuisse securū. ¶ Si vidit fieri
furtū et dolose zelauit qz tenet ad restitu
cōnem si ex officō habebat impedire. ¶ Si
interrogat⁹ d furto ei noto tacuit qz tene
tur māifestare. ¶ Si scienter emit rem fu
ratam qz tenet restituere. ¶ Si cōedit aut
bibit aut induit de rebus furatis qz tenet
de om̄ibus que sic cōsumpsit nisi egerit cau
sam spoliatorū monendo ⁊ inducēdo furē
uel raptorem ad debitā restitucōnē. ¶ Si
pro⁹ p annū vixit de rebus quas vir eius
furatus est qz potius deberet viuere d e
lemosinis. ¶ Si furatus est aliquid vsurari
o uel alteri ut inde faciat elemosinā p̄ aia
illius qz non sunt faciēda mala ut veniant
bona. .

De fraudulentia.

Si rem sibi mutuata retinuit fraudulen
ter uel aliter rem alteri⁹ ad man⁹ suas ve
mentē non restituit nisi ille d suo haberet

tantūdem certitudinalr qđ non vellet re
stituerē. **S**i muēta que non habēt pro
derelicto. non restituit. sed ad sibi retinen
dū accepit. **S**ed inquisicōne facta. si non
repiť. debet paupib? dare. alias peccaret
mortalr. nisi ipsi indigēti hoc daret. **D**e
thesauris inuētis multū stat cōsuetudini.

Si re pignozata vsus est ad vsū cōsu
mētē ad suā vtilitatē. et a volūtatem dñi
illius rei. quia tenet de cōsumptis. **S**ed si
sua culpa. alias quousinō pign? deteriora
tum est. **S**i re cōmodata vsus est ad ali
um vsū qđ fuit cōmodata. vel si re depōi
ta sine licētia depōitis vsus est. nisi pzelu
mat dñm rei esse cōtentū. qz tenet d deter
rioracōne illi? rei. **S**i religiosus de re
b? monasterij siue licētia superioris habita
vel psumpta. aliquid aliquid accepit. **S**ed
si aliquid recepit vel retinet occulte p se.
qđ mortale est et ppetuariū. **S**i platus
expēdit in turpes vsus bona ecclia. deputa
ta ipsi? repacōni. vel paupib? vel bona mo
nasterij. **S**i recepit a religiosis aliqđ sine

causa rōnabili. s. p. turpitudine. v. ludi ac
quificōne. vel causa amicitie et pntele siue
aliqua indigētia quia tenet ad restitucōz
T De fraudulētia etiā nota que fit in suba
rei. vendēdo vnam rem p. alia. viz si vinuz
limphatum p. puro vēdidit. vel carnes pe
cudinas p. castratis. aut cezā et alia arōa
ta non pura. sed mixta alijs rebz. et huiōi.
T vel in qualitate. vt rem pzauā p. bona. vt
pānum. ferreū. coreum. aromata. animalia.
fructus. et huiōi defectuosā. et si ea vēdit p.
bonis. **T** vel in quātitate. dando mēsuras di
minutas. et pōdera. vt. xi. vntias p. libra. et
huiōi. **I**n hys si notabilr. damificat p. xi
num peccat mortalr. et tenet ad restitucō
nē. si paz. nec plus intēdēs. venialr. et pau
pibus eroget. **S**i vēdidit rem aliquam
multo maiori p. cio q̄ valeat scdm. omunez
estimacōem illius tempis aduertēter. pec
cat mortalr. et tenet ad restitucōem si p. xi
m. notabilr. ledit. secus si paz. **I**dem si e
mat minori p. cio q̄ valeat. et hoc si veniat
ex Ignorantia. vel imperitia venditoris.

Si fraudauit iustas gabellas ⁊ pedagi
a. q. uia tenet omnitati restituere. etiam si
multū vel par. fraudauit. **S**i etia; mul
tum defraudauit. mortali peccauit. **S**i
emēdo aut vendēdo causa fraudis mēit?
est. quia quociēs hoc facit sciēter. tociens
peccat mortali. ⁊ tenet ad restitucōnem.

Si ouenit cū mercatorib; ut ipse solus
vēderet p. omnib; quia illicitū pactum est.

Si in ciuitate impetrauit. ut ipsi soli
vendere liceat. qz scōm leges debet omni
bono suo spoliari. ⁊ ppter ea exilio dānari.
Et hec etiā pena incūbit ocedētib; hmoi
licētiā. **D**ñi qui grauāt subditos in col
lectis vel exactionib; iniustis. qz tenētur
ad restitucōnem. **Q**ui distribuūt prestan
tias sciēter aliquē grauātes oīa debitum.
tenet de dānis.

De Rapina.

Si rapuit rem alteri; violēter. qz mor
tale est. ⁊ ultra hoc tenet ad restitucōnez.

Si rem raptā inique celauit. qz tenetur
ad restitucōnem insolidū si ex hoc impedi
ta fuit restitucō. **S**i fuerit pirata. id ē

10
predās p mare quoscūq; indrītez. qz vltra
pcēm et restitucōnem est excōicat⁹. excōi
cacōne papali. **S**ecus tñ est de illis. qui
hoc faciūt extra certos aliquos. cum quib⁹
hñt bellū. **S**i ōpredauit romipetas eūtes
et redeūtes ad urbē. vel portātes ncēaria
ad vsū curie. vltra pcēm excōicat⁹ est ex
cōicacōne papali. **S**i in bello iniusto ō
predatus est aliquē. vltra mortale pcēm et
restitucōem. nō debz absolui. nisi firmiter
pponatur et se disponatur ampli⁹ non interesse
hmoi vel alio bello iniusto. **S**i in bello
iusto abstulit aliquid ab amicis. sicut qñq;
faciūt stipēdarij. vel etiā si abstulit aliqd
ab ecclīis inimicorū. qz tenet ad restitucō
nem. **N**ota qz oēs dātes cōsiliū ad ag
grediēdum vel sumēdum aliqd bellū iniu
stum. sine quorū cōsilio non fuisset factum.
vel non poterat fieri. tenēt insolidum de
omībus dānis inde secutis. **S**i pticipa
uit in crimine rapine. vel furti. vel alteri⁹
iniuste dānacōnis. in aliquo infrascriptorū
modorū. qui in hys cōmēt vñbus. **I**ussio.

consiliū. consensu. palpo. recursus. **P**artici
 pās in t⁹ non ostās. non manifestās. **T**e
 net in solidū de omī dāno in d^o secuto. quo
 usq; illi qui passus est sit satisfactū. **I**ntelli
 ge tñ. **I**ussione vel consilio vel consensu. coopa
 cōis. vel palpo id est adulacōe. vel recur
 su id est receptacōe latronū. vel re. abla
 ta. tal^r qd sine hoc nō fuisset. facta rapi
 na vel dānum. alias nō tenezet nisi in q^o tūz
 puenisset ad eum de re rapta. vel de quan
 to dāno fecisset cum suis. vel quātum plus
 fuisset factū ppter aliqd p^rdictorū ab eo
 factorū. **Q**uantum ad secūduz vsum nota.
 q non obstās non manifestās et mult⁹ te
 net. qñ est officialis. et pōt impedire dam
 num. et non facit. als em etiā non tenetur.
Quātum uero ad p^ricipacōem. **I**stud pōt
 fieri multipliciter. **U**nōmō p^rocurādo cū
 alijs ad rapiendum. et tūc tenet ad illd qd
 recepit vel dānificauit. si tñ non fuit in cā
 p^rincipali vel quāi. **S**ecūdo modo recipi
 endo p viam domi de rapina. et de illo te
 net. **T**ercio p^rosumpcōnem rapine in vic

tu et restituere et homini: sicut famulus rapto
ris et usurari? que omnia habet de rapina
et usura: et tenet de illo quod consumit. Quid
autem debeat talis facere: vide in Summa

Quarto modo per dotacionem: ut videtur in marito?
qui sciebat socerum suum non habere nisi bona
rapta vel de usura: quia non potest recipere
dotes ab illo. Si recepit: tenet ad restitu-
cionem. Si autem cum remanet vidua tene-
tur restituere dotem. Quia de alieno est.
Si vero nesciebat maritus socerum suum esse
talem: tunc diuersa est opinio doctorum: utrum
possit tenere maritum? si filia vidua tenetur.

Quinto propter empcionem rei rapte vel fu-
rate: et si scienter hoc fecerit ob suam utilitatem
ultra mortale peccatum tenetur restituere si in-
uenire poterit dominum rei. Si vero non inueni-
re poterit pauperibus erogabit: vel precium
eius etiam si iam consumpsit. Si ignorantes
siue ignorancia iuris siue facti: a peccato potest
excusari: quando tamen scit: tenetur restituere si non
dum distraxit etiam pretio perito a domino rei.
Sed repetat a creditore si potest. Idem de

omnibus qui successive emerēt huiusmodi res nisi
si prius distraxerint illā quia si bona fide
ex his distraxerit redendo non tenet ipse
sed emens. De hys vide plenius in summa
in preteritis. Interrogandum est ergo de pre
dictis nouē modis dictorum vsu singulariter.
Et primo. si iussit fieri rapinā aut si eius
nomine facta est mortali peccauit et tene
tur in solidū si aliter quā ex eius mandato facta
non fuisset alias tenet per quāto vis. Si
raptori consiliū dedit ad rapiendum quia te
net in solidū si ex suo consilio factum sit. Si
consensit rapine coopando tenet similiter in soli
dum eodem modo. Si adulat⁹ est raptori
quā strenuo et benefaciēti tenet in solidū
si ex hoc dānum secutū est. Si raptorē
vel rē raptā recepit vel inique celauit
quia tenet in solidū si ex hoc dānum secu
tum est vel impedita fuit restitutio. Si
vidit rapinā fieri et non obstitit cū possit
vel si celauit et non manifestauit quia si offi
cialis erat tenet ad restitutionem aliter non.
Si procurauit cū alijs ad rapiendum quia

tenet in solidū si ex ei⁹ sequela vel fauore
raptores hoc fecerūt si autē sine ipso fecis-
sent. tenet de quāto puenit ad eum. vel d
eo qđ ipse dānificauit. ¶ Si recepit p viā
domi de rapina. qz ad illud tenet qđ rece-
pit. ¶ Si in victu et vestitu cōsumpsit de
reb⁹ rapine. qz tenet ad illud qđ cōsumpsit.
nisi talia recipet in agēdo causāz spoliato-
rum monēdo et inducēdo raptore et c. ¶ Si
dotem recepit a raptoze vel vsurario quia
tenet ut s. declaratum est. ¶ Si scienter
emit de reb⁹ raptis vel furatis. qz restitui-
ere tenet. ¶ Si autē ignorāter non tenetur.
nisi ad suā noticiāz puenierit. qz res rapta
fuit ut s. ¶ Si quis impediuit alios iniuste
a cōsecucōe alicui⁹ bñficij vel officij ecclia-
stici vel secularis. vbi iā erat acquisitū ius.
tenet ad restitucōem talis dāni. ¶ Si non
dū erat sibi ius acquisitum. sed erat in via
vt acquireret. tenet ad arbitriū boni viri.
qđ pōt illd dānum in illo dubio estiāri.
¶ Sili qui iniuste deicit ab obtēto. vel pcur-
rat alios eici. secus autē cum iuste pcedit.

¶ Qui infert dānum qđ in specie restitu
non pōt. ut mutilacō mēbri. vel sile ut ma
num āputando. cū qua ille se nutriēdo scri
bebat. vel v̄ginitatem puelle auferēdo. p̄ci
pue p violētiā. vel seductionē. vel etiam
mortē alicui inferēdo. qui suo labore se et
familiā suā nutriebat. aut sciēter dādo v̄t
pēdendo equū. claudicantē vel alias noci
uum. aut etiā aliud aīal ad vecturā vel ali
um v̄sum. et non emptori indicādo illud no
cumentū v̄nō sibi postea aliud sequit̄ dā
num. et h̄mōi tenet̄ satisfaccere de h̄mōi ad
arbitriū boni v̄ri. **¶** Si mulier supposuit
sibi partū alienū. vel ocepit p adulterium
nesciēte viro. tenet̄ viro de om̄ib⁹ expen
sis factis filio putatiuo. et cōsanguineis id ē
filijis vel alijs heredib⁹ p his q̄ puenerūt
ad eum. nō tñ tenet̄ illa mulier manifesta
re fēm. cum piculo vite sue. **S**ed quid agē
dum sit. vide in summa. ij. pte ti. **¶** Si fue
rit officialis alic⁹ cōmunitatis vel ciuitatis
aut dñi. puta. camerari⁹. Thesaurari⁹. aut
notari⁹. vel filis. vel aliud officiū h̄ns pro

quo sufficiēter est salariat⁹. nec otē⁹ illo
sallario a psonis in quib⁹ suū exequit⁹ offi
cium. exigit vlt extorquet aliquid vltra su
um sallariū pzetatū. nec puto qd excuset e
um cōsuetudo sic nec rapina. ppter ea em
statuūt sallaria. ne talis vltra hec aliquid
petat. vñd ⁊ peccat talis et debz paupib⁹
ezogare. qd dico. qz difficile est semp illd
reddere illis a quib⁹ recepit. maxime cum
modicū fuerit. ⁊ psona mueriri nō pōt vñ
illud receptū est vel nescit. **¶** Si cū pe
cunijs quas habz omūitatis in deposito ne
gociat. et siquid cum eis lucret⁹ p tract⁹
vsurarios. tenet⁹ rstitueze ei a quo accepit.
Si per cōtractum licitum videtur teneri.
saltem p parte omūitati vel paupibus ezo
gare partem. **¶** Si vsurpauit sibi bona o
mūitatis. aut iura procuracōis. Aduoca
cōis. ⁊ hmōi. quia vltra mortale. tenetur
restituere. **¶** Si rapuit aut pro se impe
trauit aliqua bona ciuū spoliatorum vlt
expulsorū. quia tenet⁹ ad restitucōz. **¶** Si
Quis Ingressum in Religionem bonam

et appbatā educit vel p violentiā vel p sua
sionē. ultra pccm mortale ommissuz. et excōi
cacōem. cum infert violētiā p sone tenet
illum vel aliū reinducere ad religionē in
satisfactiōē. vel tenet ipse ingredi. si nō
habet impedimentum. de pe. et re. de eo.
Qui aut eum qui intēdit ingredi aliquam
religiōē. a suo bono pposito reuocat. eci
am si nondū ingressus fuerat. eodez modo
videt peccare et puniri debere. De
furto rerū sacraz. qđ sacrilegiū dī.

Imposuit vel dedit sup hoc cōsiliū. ut
imponerēt clericis vel psonis ecclīasticis
collctē uel exactiones. non habita licētia
a Romano pōrifice. Si secut⁹ est effect⁹.
ultra mortale et obligacōem ad restitucō
nem nisi desistat post amonitiōem. est ex
cōicat⁹. Si fecit vel fieri fecit aut cōsup
suluit statuta cōtra ecclīā. libtatez. ultra
mortale tenet de dānis. et est excōicatus.
ipse. et scriptozes. et iudicātes. Eatū vide
plenus supza in. i. pte. Si accepit pro
natum de nouo alicui⁹ vacāis ecclesie. ut

monasterij. vel locor. ppor. vel bona ipso
rū locor. vacantium. de hoc vide supra in
pma pte. ¶ Si usurpauit bona hospitaliū.
vel alior. ppor. locor. aut bōa religiosor.
aut pauper. aut rem ecclie. aut bona capli.
aut collegio. ¶ Si abstulit rem sacratam.
vt calicez. pamēta. ⁊ hmoi. de loco sacro id
est de ecclia. aut rem sacrā d loco nō sacro.
aut rem non sacrā de loco sacro. ¶ Si e
mit aliquid de pecunia ecclie. quia talis pos
sessio ecclie est. ¶ Si effregit locum sacrum.
vel locum religiosor. vt portas ecclie. vel
portas quētus. aut monasterij. quia ultra
pccm ⁊ obligacōnem ad satisfaciendum de
miuria ⁊ de dāno. est excōicat⁹. si tñ hoc
fecit miuriose ⁊ violēter. ⁊ añ denūciacōz
pōt absolui a diocesano. de post vero a so
lo papa seu summo pñario. ¶ Item iudiciū
est. si incendiū fecit studiose ⁊ miuriose in
pdictis locis. ¶ Incēdiarij aut alior. locor.
de iure omni non sunt excōicati. ¶ In aliqui
bus tñ locis. p sinodales constitucōnes sunt
excōicati. ¶ Si legata fctā ecclis et alijs

pñs locis aut paupib⁹ non solum integre
non soluit. sed etiā solucōem differt. qz pec
cat mortalr. nisi legitimo impedimto im
pediat. ¶ In aliquib⁹ vero locis. est excōi
cat⁹ p synodalia statuta. ¶ Si non dedit
layc⁹ decimas suas quas tenet. n solucōez
faciat vt cōsuetū est. n spēaliter ecclīasticis
psomis. vltra pccm. tenet ad restitucōnem.
Si mutuauit pecuniā nūera. ¶ De vsura
tam. vel aliquid eorū que vsu cōsumūtur. vt
frumentū. vinū. oleum. et hmoi. cum intēci
one aliquid recipiēdi vltra suum capitale.
mortale est. n illud qd vltra recepit tenet
restituere. ¶ Si mutuauit supza pign⁹ a
liqđ. rei mobilis. vel rei immobilis. vt sup
vestes. vel equū. n hmoi. aut sup domū. aut
agrū. vel silē. et interim accipit vsum pig
neris illi⁹. donec reaccipiat pecuniā suā.
qz vsura est. ¶ Excipit tñ casus. s. Cum ge
ner accipit possessionē in pignus a socero
suo. quousq; ille donauerit sibi dotē. et si
ipse gener sustinet oneza mrimoni⁹. s. nūc
at vxorem. ¶ Si deposuit pecuniā penes

mercatorē vel artificem cum intencōe re-
cipiēdi aliquid vtilitatis. **L**icet non faciat
pactū sup hoc sed ponit in discrecōe eius.
volēs in omni casu capitale suū saluū esse.
quia vsura est. **S**ed si vult picipare tam
de dāno q̄ etia de lucro. sic licet etia cum
pacto. **E**t in hoc q̄q̄ solēt offendere muli-
eres de dotibus suis. **E**t dicunt deposita
vulgariter sed vsura est. **S**i quis ppter
pecuniā mutuatā alicui petit v̄l sperat p̄i-
cipalr ab eo aliqd obsequium vel vtilitatē
que precio possit estimari. vt opa boum
vel p̄sone. ad colendum terram. vel aliud.
vel mutuacōem sui iumentī. vel cuiuscūq̄
rei. vel aliqd remū. vt molar in molēdinis
suis. vel vt pcuret sibi b̄nficiū. vel officiū
ecc̄iasticum vel seculare. vel vt det sibi p̄-
ter hoc plns d̄ fructibus terre eius q̄ co-
lit. **V**sura est. **E**t si ppter hoc non ab eo cui
mutauit s̄ ab illo vt d̄ni vel cōmunitatis r̄-
cepit vtilitatē exind illd debz paupibz da-
re. **S**i veniēte termiō noluit plogatio-
nē ei? ceder nisi darz sibi aliqd qz usura ē.

Si in fraudē vsure prestitit. x. brachia
vl' vlnas pām vni? vt recipet. x. vlnas pā
mī alteri? qz vsura est. **S**i recepit ab
furario aliqua dona qz tenet rstitueze nō
illi sed illis a quib? ipse vsuzari? recepat si
sua suba tota fuerat de vsura. **S**i credi
dit pecuniā p fili pecūia. vel rem p fili re
estimādo pl? valeze hmoi tempe rstitucō
nis vsura est si fecit cū illa intencōe vt re
cipet illā melioracōm. **S**i mutuauit pe
pecuniā rceptur? in certo termino alteri?
generis monetā aut aliaz rem que pl? va
leat aut in alio loco vbi pl? valeat qz tene
tur si hac intencōe fecit. **S**i mutuauit
nauigāti vel eunti ad nūdimas cu? pacto
recipiēdi aliquid vltra sortē ex eo qz susci
pit in se piculū pecūiaz. et meritum extra
de vsu. nauigāti quis in se suscipit piculū
nihilomin? tñ tract? ille non est licitus.
Si dedit granum vet? vt postea recipi
at nouū quia vsura est si tñ cōsiderauit in
hoc melioracōez qua ppter hoc fecerit ex
tra. e. quo. s. c. s. s. c. In ciuitate **S**i

necari? rogat? scripsit tractū usurariuz,
quia ultra pccm mortale tenet in solidū. **¶** Si fuit
fili si fuit testis in tali tractu. **¶** Si fuit
causa vl mediator ⁊ exhortator inter mu
tuatē ad usurā ⁊ recipientē. qz mortali
peccat ⁊ ad restitucōem tenet. **¶** Si appo
nit penā tractui praua intencōe. qz usu
ra est. et restituere tenet. **¶** Si tutor vel
curator pupillor. vel pcurator. aut fctōz
cuiuscūqz. pecuniā pupillor. vel patroni
dedit ad usurā. etiam in utilitatē illor. vl
tra pccm mortale ommissum. tenet restitu
erē. **¶** In casu tñ quo illi nō possint vel nolint
restituere illi mōz qui habuerūt utilitatez.
naz ipsi principalr tenet sed nō faciētib?
ipsis tenet tutor. vel pcurator ⁊c. **¶** Si
quis accipit sub mutuo ad usurā. nō ad p
uidendū siue necitati. sed vt faciat usuram.
vel ludat. vel al's male utat. mortali pccat.
¶ Idem si inducat aliū ad hoc faciendū. qui
alias non fecisset.

¶ De Cambio.

¶ Si fecit cābia ⁊ mīnuta de vno floreno
aureo supza monetaz accipit. uel ecōtra p

cābio dedit aliquid scdm cōmunē cursum
non est illicitū. **¶** Si fecit cābia p lrās re
alia de loco ad locū non ficta. **¶** Inde cepit
moderatū lucr. qz non est illicitū. **¶** Si
fecit cābia que vulgariter dicūt cābia sic
ca. aut p venecias. aut ad libras de grossi.
usura est. qz ibi realr est mutuū sub specie
lucris. **¶** Hec habundāt in florentia. **¶** Si
mutuauit cum intēcione nihil recipiēdi si
postea debitor dedit ei aliquid. tenet ad
restituōem si p babilr credit q ppter mu
tuū acceptū h ei dedit. vel creditū vltēr?
retinendū. secus esset si ex beniuolentia ei
dedit. **¶** Si in empcoe fructuū terre vel
aliar rerū ex eo q an p aliquos mēses q
recipiat h mōi fruct? vel res alias precius
soluit emit m m? iusto precō ppter dilacōz
receptōis dictor. fructuū vel aliar rer.
¶ Secus si hoc faceret cū verisilr crederet
fruct? illos aut res alias etiā posse m m?
valere tempe receptōis eorūdem quia vt
prius usurā faceret. **¶** Si aut non vēdidit
pl? iusto. **¶** nō vult illi qui vēdit facer fru

etum bonū sicut ei qui dat sibi pecuniā mu-
tuatā sic non est usura. **S**i veditit aliquā
rem p̄ precio qđ ad p̄ns currebat cū pac-
to qđ si tempe solucōis valeret plus etiaꝫ
vellet illud pl⁹. **S**ed ecōtra si valeret mi-
n⁹ non vellet illud min⁹ qz usura est. **S**i
vero otent⁹ sit recipe precii illud siue va-
leat plus siue min⁹. **E**t sic otingat pl⁹ vale-
re non est usura. **S**i quis emit donum
vel agrū multo minori precō qđ valeat cū
pacto qđ veditōr reemat eam vel eū cum
placuerit p̄ eodē pretio. **I**psē prius emp-
tor interim fruct⁹ illarū rerū p̄cipiat quia
usura palliata est. **N**ota qđ usurarius te-
net ad omnia dāna que passi fuerint debi-
tores p̄pter solucōez usure. **S**i eius oſi-
lio aliqua ciuitas aut ciuitas dedit suam
pecuniā ad usurā qz usurari⁹ est. **E**t eodē
mō si ciuitas aut ciuitas aliqua recipit pig-
nus aliqd et eius fruct⁹ non opurauit in
fortē extra de usu. Conquestus. viij. q. i.
sicut vir. xxx. q. iij. si heres. ff. qđ me. cā
.l. metum. §. Cum aduertendū. Idem est

de illis qui phibere pnt a non phibet. ex
tra de sen. ex. **Q**uaten? et non tenet risti
tueze nisi q̄tum ad eos puenit. **S**i ocel
sit. v̄didit. aut locauit aliquā domū vsura
rijs aut alijs ad exercēdum fen? quia nō
licz. **E**t si priarche. Archēpi. aut Ep̄i ipso
facto suspētionem incurrūt. **S**i sunt ali
pzelati. aut clerici ipso facto excōicacōem
incurrūt. **S**i est vniuersitas. interdictum
incurrūt. **E**t si tales talē sinām sustinuerit
p mēsem terre eorū etiam sunt interdicte.
q̄ diu vsurarij ibi morāt. **S**i fieret sta
tutū in aliqua ciuitate. q̄ vsure soluantur.
vel solute non possint repeti. aut repetite
non possint restitui. excōicari sunt qui fa
ciūt hec statuta. a qui iudicant scdm ipsa.
Undē illi qui faciūt capitula cum iudeis.
vt dñi. a omnitates. crimētia q̄ possint fe
nerari. et q̄ vsure ab eis extorte. non pos
sint repeti in iudicio et hmōi. videntē inci
dere in hāc excōicacōem. oēs vicz dñi qui
faciūt hmōi capitula. et ciues qui h̄ vsulūt.
extra de vsu. ex. in Cle. **D**e empcone de

nariorū mōti florētie: vel prestitis. vene-
tiaz. vel locis ianue: quia aliqui ponūt eē
vsurariū tractum: licz alij strariū teneāt.
Et ideo nemini cōsulas vt faciat. **F**actum
aut si potes inducere vt post mortem suā
et vni⁹ alterius sinat cōmunitati: vel ptez det
paupib⁹ bonū erit. **S**i non vult adherēs
opimoni strarie: non facile cōdēpnēs. **I**n
hmoi em scdm doc. non est precipitanda
sententia.

De vsurpacōne

Si quis falsificat testamētum defuncto-
rū: aut aliud instrumentū: aut lrās vel pe-
ticōes aliquas: aut aliquo taliū sciēter vti-
tur: videt⁹ mortale: et tenet⁹ ad omne dam-
nū qd mōd sequit⁹. **S**i quis falsificauit
lrās papales: vel talib⁹ falsis sciēter vtit⁹:
est excoīcat⁹: cui⁹ absolucō pape reserua-
tur. **S**ed qui ex falsa causa suggesta: ob-
tinuit aliquam lrām in Curia: que causa si
fuisset expressa. nō obtinuisset perita: vel
qd ex illis lrīs recipit. **L**icz non sit excoīca-
tus: tñ tenet⁹ ad restitucōem illi⁹ quod sic
recepit. **S**i quis in bullis papalib⁹ appo-

11
mit vel remouet vnā lrām vel pūctum fm
Doct. est excōicatus excōicacōne papali
que fit in curia. nam in iure omni hoc nō
habet. Et hoc si bulle hnt vigozez. Nam
si expirasset eoz vigor aut valor vtputa
quia otinebat grām ad temp⁹ accessam et
iā expirauit illō tps qz si tūc totū radere
ē non ppter ea incurreret q̄s ex. fm Rich
¶ Si quis falsificat lrās aut sigilla prela
torū aut ciuitatis vel dñonū vltra mortale
tenet ad satisfactiōē omniū dānonū inde
secutorū. Idem de falsificacōe quēcumq; li
brū vel scripturā in dānum aliorū. ¶ Si
quis fecit alchamiā aut falsificauit mone
tā quia vltra mortale tenet ad restitucōz
Idem si falsis sciēter vtit⁹ et si in hoc de
ceptus fuit. ¶ Si quis falsificauit mensu
ras vel pondera ciuitatis vel sciēter illis
falsis vtit⁹ vltra mortale tenet ad satisfac
tiōē dānonū inde sequētium. / De. viij. p̄cepto. s. Non loquaris cōtra
proximū tuum falsum testimoniu. Et pri
mo de mēdatio pnicōso. .xx.

Si dixit mendatiū p̄m̄cōsum. id est
qđ ē str̄a honorē dei. ut in his que
sunt fidei. v̄l in dānum notabili p̄x
imi sp̄uale vel tempale. quia mortale est.
v̄bi gr̄a. **S**i dixit fornicacōnem non esse
p̄c̄m. et vsuram. et h̄m̄i. vel. **S**i negat se
vel alium esse debitorem p̄ximi. cum tñ no
uit se esse debitore. aut aliū. et h̄m̄i. **S**i
dixit mēdatium in iudicio. interrogatus a
iudice. quia mortale est. **S**i dixit mēda
cium in cōfessione. de necessario cōfitendis.
quia mortale est. **S**i dixit mendatium
in predicacōe studiose. quia mortale est.
nisi ex surrepcōne subitaneae locucōis imp̄
meditat⁹. **S**i mēdatiū dixit ad laudan
dū aliquē. vel adulēdū alicui. **De mēda
cō iocoso.** **S**i dixit mendatiū iocosus. id
est causa solaci⁹. v̄l ad vtilitatē aliquā in d̄
sequēdaz sp̄ualem vel tpalem sine nocumē
to alteri⁹. qđ est veniale. **De mendacō
officioso.** **S**i persona que dicit mendati
um etiam officiosum est persona autorita
tis. vel magne reputacōis. seu p̄fectōis.

posset p accūs tale mēdatium eē mortale.
si vīz osequat inde magnum scādalum in
mētib⁹ hominū. ¶ Si dixit falsum testiō
mum cōtra aliquē in iudicō. vel accusauit
iniuste. vltra mortale pcēm. de omni dam
no leso tenet etia ad r̄stitucōem fame. s.
vt dicat se falsum dixisse. postq̄ ille est pu
nit⁹. non tenet. ppter piculū qd ei immine
ret. ¶ **De detractione.** ¶ **D**e detra

ctione p quā auferē fama alteri⁹. multipli
citer etia interrogādum est. vīz. ¶ Si quis
imponat alteri aliqd falsū. qd sit peccatū
mortale. qz peccat mortali. ⁊ tenet r̄stitu
cōem faciendā. nisi ex hoc immineret ei pi
culum magnū. ¶ Si ad pcēm alteri⁹ quod
narrat. addit aliqd notabile. vltra peccatū.
tūc tenet ad r̄stitucōem. si illud importat
infamiā. ¶ Si pcēm alteri⁹ mortale. cum
esset occultū. manifestauit alijs ad infamā
dum. peccauit mortali. ⁊ tenet ad restitu
cōem inq̄ritum pōt. nisi illud crimē postea
p aliā viam esset publicatū. ¶ Si peccatū
alteri⁹ occultū manifestauit. non intencōe

famādi. vel alias nocēdi. sed ex quadā lo-
quacitate. non videt̃ mortale. ¶ Per accūs
tñ. vicz. si ex hoc sequezet̃ diffamacō illius.
vt qz audiētes publicāt. ¶ Si accusauit in
iudicō vel denūciauit prelato crimē alte-
ri. nō zelo iustitie. sed ex malivolētia. pec-
cauit mortali. sed ad restitucōnem fame
non tenet̃. seruato ordine iuris. ¶ Si fe-
cit libellū famosum. id est cedulas siue scri-
pturas in detractiōē alteri. ponēs in lo-
co publico vt legāt̃. aut etia3 caucōnes et
hmoi. qz mortali peccat. et tenet̃ ad resti-
tucōem. ¶ Si pccm alterius etiā manife-
stum. narrat ex odio vel intencōne nocen-
di. peccat mortali. sed ad restitucōz fame
non tenet̃. ¶ Si aut̃ ex loquacitate. veniali
peccat. ¶ Si de factis illorū que sunt ṽei
alia amūiter recitauit ex loquacitate. vel a-
liqua indignacōne. non est mortale. nisi in-
tēderet sic diffamare. ¶ Si significauit pec-
catū alteri. mortale n̄ occultum prelati.
vel pntibz. vel cōfessoribz. aut alijs psonis
maturis: qui pnt illū peccātem impedire

ne amplius sile faciat: vel qđ non fiat si ad
huc nō fuerit factū: puta si tīmeret homi
cidiū ab illo fieri. qđ significauit nō. quia
non est pccm sed caritas: et non tenet ad
restitucōem fame: maxime cū verū signifi
cauit. **S**ecus si falsum significaret. **S**i
falsum dixit de aliquo: debz accedere illuz
vel illos corā quo vel quibz hoc dixit: et di
cere corā eis falsum dixisse: nec excusatur
qđ hoc sit ei verecūdia magna: si aut verū
dixit: sed non iuste vel bñ: non debz dicerē
se falsum dixisse: qz hoc tūc eēt mendaciuz.
Sed debet dicere: iniuste et male dixisse.
Si quis narrat crīmen alicui? put audi
uit: dicens: se sic audiuisse dici ab illo: licz
sit occultū: et hoc ex leuitate vel etiā loqua
citate: non videt mortale: neqz teneri ad
restitucōem fame. **S**ed est dubiū de illo.
Si bona facta alicui? dixit mala intēci
one facta: s. ppter ypocrisim: vel supbiam:
vel hmōi: intēdens eum infamare: peccat
mortalr. **I**de si negauit bona facta: **I**de
etia: si taceat bona alicui? que scit: cū est

nec̄arium q̄nq; ad Liberacōnem p̄ximī.

Si audiuit infamacōes et diffamacōes
aliorū. et in hoc delc̄atur peccat mortaliter.

Si aut̄ nō delc̄atur in infamia. p̄mo displi
cet sibi infamare alios. sed tñ delc̄atur de
loquacitate. Non videt̄ mortālī peccare.

In p̄latis tñ qui p̄nt p̄hibere talia cuz
aduertūt. et nō faciūt ē mortale. **¶ xxi.**

¶ De. ix. p̄cepto. s. Non desiderabis vxō

Primo nota de **¶ rem p̄ximī tui.**
cogitacōibus circa Luxuriā. q̄ co
gitacōes omitterēdi aliq̄d p̄c̄m lux
urie. quādo sunt cū ōsensu rōnis semp fa
ciūt p̄c̄m mortale. et sp̄ealī extra istō p̄cep
tū. Et s̄t diuersarū sp̄erū. sic etia; opa car
nalia licet nō ita ḡue mortale faciat simplex
ōsensus. sicut op̄ exteri. **C**um ḡ dicit pe
nitens habuisse cogitacōes quib; ōsensit
rōne. **I**nterrogat ōfessor. cū quib; p̄sonis.
seu erga quas p̄sonas habuit h̄mōi cogita
cōes. q̄ si erga coniugatam dixerit. quia ad
ulteriū ē. **S**i vero erga solutā et ipe solu
t; fuerit. q̄ fornicacō ē. si erga ōsangneā

quia incestus est. et sic de alijs. ut supra dic-
tum est m. c. de. vi. precepto. **I**nsuper inter-
rogandus est penitus quociens huiusmodi habuit
cogitationes. quia totiens peccauit mortaliter.
Item si per interualla temporum hoc fecit.
puta desiderat nunc cum consensu rationis omit-
tere fornicationem cum aliqua. postea se oc-
cupat in aliquo alio negotio. ut vix cogi-
tat de gubernatione domus sue. vel huiusmodi. et
exinde iterum deliberat fornicari. quia iterum
peccat mortaliter. et sic deinceps. **S**ed si con-
tinue versatur in tali cogitatione. viz per horam
plurimam aut minorem. unum peccatum est. sed tanto gra-
uius quanto diutius. **S**i mutat cogitati-
onem de vna in aliam personam. vel ad diuersam
speciem cum eadem persona. vel deliberans de per-
se semper de nouo peccat mortaliter. vnde si ce-
cum mulieres videret vnam post aliam. et ad
quolibet specialiter determinaret animum suum.
ceterum mortalia omitteret. **D**ecus si vna
cogitatione omnes appetere. quia ut sic. vnus
esset peccatum. huiusmodi deformitatem tot pecca-
torum. **I**tem si diebus festiuis huiusmodi habuit

cogitacōs discurrendo p ecclias ⁊ p uocādo mulieres ⁊ si filocapt⁹ ex aliqua secut⁹ est eā ⁊ quāto tempe. ¶ Item qđ dicit⁹ de viro erga mulieres: idem semp dicēdum est de muliere erga vir. ¶ Item de delcātiōne mozoſa habes poſtea in .c. de Luxuria

¶ Si mulier cōrentat⁹ habere amatores ⁊ et cū ꝑrendit vel cōsiderat aliquē eam ꝑcarī: seu amar carnalī: ponit se ad fenestrā vel vadit ad aliquē locū vt videat⁹ ab eo vel ponit se in ecclia: vel alio publico loco vbi discurrūt iuuenes ad pꝛouocāduz eos in ſui amorem: qz mortale est: etiā si non appetat peccare cum eis: cum occasionem rume preſtat.

¶ De .x. ꝑcepto. ſ. nō occupas rem pꝛi

De cogitacōne ſeu deſiderio hñdi res alienas. nota: qđ vltra ꝑccm opis iniuſte vſurpacōis diuerſarū ſpēz de quib⁹ dictū eſt. ſ. m. c. de. vii. ꝑcepto ¶ Interrogādum eſt etiā de deſiderio habito circa res alienas hñdas ſeu acquirēdas mō iniuſto: quia tale

desiderium siue cogitatio: si cum cōsensu
rōnis est ⁊ alicuius rei notabilis semp est
mortale: et eiusdē spēs: cui⁹ op⁹ est illi⁹ in
iuste acquisitiōis: vbi grā. Si desiderat a
liquid habere ex vsura: spēs vsure est. Si
p rapinā: est rapina. Si p viam occultā
est furtum: et sic de alijs. Et ideo interro
gāus est quō desiderauit habere rem ali
enam: vt habeat spēs peccati: que necāria
est cōfitei. In hys tñ peccatis cordis tm̄.
non tenet quis ad restitucōnem: nisi opus
fuerit securum. Nota etiā q cum quis in
quātumcūq; minimo ope dānificat proxi
mum p quēcūq; etiā modum. Si habet
ppositum etiā in multo dānificandi si pos
set peccat mortali. Vnde euentes et vē
dentes quādocūq; parati sunt decipe pr
imum in multo si possent cōmode: morta
liter peccāt: licet actu in modico decipiūt.
Sequitur secunda pars huius tractatus
que Tractat de vicis Capitalibus et spe
ciebus et filiabus eorum. Et primo De
Superbia. .xxiij.

Supbia scdm greg. ē mīr omniū ca-
pitaliū viciō. et ē viciū multū sub-
tile. et difficile ad agnoscendū et cō-
sistit in appetitu morziāto pprie excellen-
cie. Et habet quatuor species siue modos.
de quibus potes interrogare p ut videbr̄
expedire. si tamen penitens intelligat. **P**ri-
ma species. **S**i videlicet bona que habuit
naturalia uel spiritalia aut temporalia si-
bi attribuit. et non a deo eadem recepisse
recognouit. **S**ecūda species. **S**i bona ip-
sa a deo recepisse cognoscēs principaliter.
estimat tamen se ea meritis proprijs rece-
pisse. ut ppter suā industriā. uel ingenium.
aut prudentiā. uel ppter sua ieiunia. aut o-
racōes. et hmoi. **T**ercia. ut si ea bona que
non habuit. reputauit se habere. scilicet cū
estimat se habere multū hūilitatis. carita-
tis. paciē. sapiēcie. et prudētie. &c. **Q**uar-
ta. si rputauit se meliorē ceteris. et epnēs e-
os siue despiciens. **I**n qualibet harz spē-
rum pōt esse mortale uel vēiale. s̄m q̄ zōe
consentit uel non. **D**e p̄sumptione

Si fuit p̄sumptuosus ponendo se ad faciendum vel dicendum que sunt sup̄a vires suas: vel non p̄tinet ad edicōem suā: vel in sp̄ualib⁹ vel etiā in tempalib⁹. ut puta secularis iudicādo clericū: vel eos qui nō sunt sibi subditi: vel de hys in quib⁹ non habet p̄tatem: quia peccauit mortalr. **¶** Si posuit se ad faciendū ea exercitia: ad que non erat apt⁹: et vñ pōt venire piculum sp̄uale vel tempale alteri: ut si medic⁹ ignar⁹ posuit se ad medicādum: Aduocatus ignarus ad aduocādum: Cōfessor ignarus ad audiendas cōfessiones: et h̄mōi: qz peccauit mortalr. **¶** Sec⁹ aut si op̄etēter de illa arte erat perit⁹: nō tñ excellēs. **¶** Si p̄sumēs de sanctitate sua vel de v̄tute: exposuit se piculo p̄ccōr: ut vadēs ad loca inhonestā: vel frequētans cōuersacōem cū mulieribus: sp̄ealiter leuibus: et alia h̄mōi: vbi defacili pōt labi in mortale. **¶** Si nimis p̄sumens de se: non p̄uidet de nēccitatib⁹: vel piculis occurrētib⁹: sp̄ualib⁹ et corpalibus: expectans effectū miraculosum a deo: ut q̄ sa

net eum in firmū siue medicinis. vel minif
tret ei cibū sine labor. qz mortale ē. et dicit
tēptare deū. **S**imilr si sit p̄dicatoz sine stu
dij puidētia. uel doctoꝝ aut cōsul. r̄ndēdo ul
cōsulendo in p̄uise. **¶ De ingratitudine**

Ingratitudo. que repitur in oī pccō mor
tali ē sic. circūstācia aggrauās ipm. qz ubi
homo semp' d̄buit seruire deo. eū offendit.
Est tñ etiā vñū sp̄ale pccm. Inquantū. s.
recipiēs bñficia a deo ul' ab hōie. nō ea re
cogitat regraciari. n̄ r̄cōpēsare. ul' qd' pei?
est. in mente vilipēdit bñficia recepta. uel
murmurat de eis. uel iniuriat benefactori.
Cōiter tamē repitur mixtum cū aliquo ali
o genere pccī. qñqz est mortale et qñqz ve
male. **I**nterroget ergo singulariter. si r̄
cogitauit. si regraciat? ē. si r̄cōpēsauit. n̄.
Ite si ea vilipēdit. si murmurauit de illis.
uel si illi bñfactori iniuriat? est.

¶ De inobediētia etiā in **¶ De inobediētia**
terrogandū est. **S**i viz nō obediuit supio
ribus suis sp̄ualib? et t̄palibus. legib? caō
nicis uel ciuilibus rōnabilib? statutis. aut

statutis sinodalib⁹ aut puincialib⁹. aut eti
am ordiācōib⁹ supior⁹ hñtū vñ pcepti ul
picipiendi ut qñ mandat verbo aut scripto
hoc uel illud seruari in virtute obedientie.
uel sub pena excomunicatiōis. ul alijs pe
nis grauib⁹. ⁊ hñmō equipolētib⁹. qz mor
taliter peccauit. ¶ In alijs aut ordiācōib⁹
simplr factis. transgrediendo. ē veniale. ni
si fiat ex contemptu. qz tunc esset mortale
quantūcūq leuib⁹. ¶ Si non obediuit do
mīicis pceptis. d quibus s. tractatum est.
uel pprie consciētie. ¶ Si non pbit debita
reuerentiā maioribus suis. uel dñis spūali
bus et temporalibus. ¶ Si obediuit alicui
supiori. illicitis. qz uterq peccauit.

Schisma dicitur cū quis re. ¶ De schismate
cedit ab obedientia sancte Romane ecclesi
e. sumens sibi aliud caput. uel sequēs alium
papam qñ canonicē electum. nisi essent duo
electi. quorū quilibet haberet a suis sequa
cibus p papā. ⁊ nesciret clare quis eorum
canonicē esset elect⁹. quia in hoc casu vidē
tur excusari populi. si non tamen sunt ptiā

cēs sed parati semp obedire illi ul' adhere
re quem scienter scirent verū papā qz ali
as mortaliter peccarent. **S**i quis inmitit
ordinacionibus factis a scismaticis qz est
excommunicatus extra de sen. ex. c. i.

De infidelitate iudeorū. **D**e infidelitate
uel paganorū uel hereticorū quorū qdlibet
est grauissimū p̄m ducens ad damnatio
nem non oportet hic dicere. **I**nter hos so
lum heretici sunt excommunicati sed et cum a
lijs p̄cipue iudeis non debet haberi minis
domestica conuersatio et p̄cipue p̄deote. **N**o
tes tamen interrogare p̄ ut videt si habz
aliquod dubium in his que sunt fidei ut d̄
sacramento altaris et h̄mōi et si de hoc ha
bet displicētiā non curandū. **S**i autē volū
tarie et sponte dubitat esset mortale. **H**e
reticus quilibet ē excommunicatus et nō pōt
absolui circa sedem ap̄olicam ut patz in p̄ces
su. **I**tem credēs receptator ul' fautor he
reticorū similr est excom̄icatus ut extra de he
reticis

De Ambitione. **D**e ambitione que p̄cedit ex superbia et in

portat inordinatū appetitū honoris. et mul-
tum rēpitur in p̄latis et dñis etiā interrogā-
dum est. ut scz. **S**i desiderauit aliquā dig-
nitatē uel beneficiū curatur rōne delibera-
ta. principalr. ppter honorē uel utilitatē tē-
poralē. peccauit mortalr. **S**i desiderauit
dignitatē. ul' officiū. aut bñficiū eccl̄asticū.
uel secularē. ad qđ est indignus et inept⁹. ut
qz ignarus. ul' crimiōsus. et hmōi. qz pecca-
uit mortalr. maxime si desiderauit hmōi. e-
ciā faciendo extra p̄cepta. **S**i quesuit ho-
nozem de quacūq; re ita inordinate. qđ ibi
ostituerit finē mortale ē. **I**n alijs casib⁹
tamen veniale.

De derisione
De derisione que aliquñ p̄cedit ex supbia.
etiā interrogandū est. si viz derisit sacram-
ta. aut uerba sacra. uel alia d̄ma. vilipēdēs
ea. aut sanctos viros. aut p̄latos. aut p̄sōas
religiosas. aut parentes. aut volentes deo
seruire. ut sic retrahent eos. qz mortalr pec-
cauit. **S**i studiosē derisit aliquē. intēdēs
ex hoc iniuriā eius et vilificacōnem. uel no-
tabilem pturbationem eius. uel derisit de

festuosos sensu uel corpore ut eos faceret p
turbari qz mortali peccauit. **S**ec9 si ex le
uitate et cā ioci et si nullū ex hoc pturbauit

S viz facta. **¶ De iudicio temerario**
alteri9 que dubia sunt quo aio fiant in ma
lam partem interpretat9 ē. **¶ Si delibera**
te iudicauit alium de pctō mortali sine sig
nis sufficiētibz ad iudicandū maliciā il
lius qz mortali peccauit. **¶ Si iudicauit d**
emali de liberate demalit peccauit. **¶ De**
etiā si iudicauit de mortali sed nō delibera
to animo. **¶ De curiositate**

S fuit curiosus circa additionem intelle
ctiua ut querendo scire que sunt supra ca
pacitatem suā ut de trinitate de pdestiā
tione et similia. **¶** el querendo scire parum
utilia et dimittendo multū utilia et magis
necessaria ut querendo sciētiā aut aliquid
scire solum ad sciendum nō autē ad hoc ut
deum ex illo cognoscat ut ad aliā utilitatē
quia peccatū ē et qñqz mortale et qñqz ve
male uel querendo scire aut scientiā ab ill
a quibus nō debet querere ut a demomb9.

uel p fortes quia mortaliter peccauit. **S**i
 quesuit scire mala et vana. ut cātilenas. in
 cantacōnes. aut similia. **S**i fuit curiosus
 circa vsus sensuum. s. uel aspiciendo. uel au
 diendo. uel adorando. uel gustando. uel tā
 gendo aliqua sine necessitate uel utilitate.
 sed sola delectacōne sciendi. sine ramē ali
 qua deformitate. quia peccatum est. et cōi
 ter veniale. **S**i vero cum deformitate. p̄t
 esse mortale. **S**i iuit ad videndū specta
 cula mundana et offitiosa. ut torneamēta.
 Hastiludia. seu ad videndū currere p bra
 uio. et h̄mōi. **N**am si in h̄mōi ē piculū moz
 tis spūal' u' corpāl'. ut qñ sunt spectacula re
 pñtatiua turpitudinis. vel cum in illis pōt
 recipe lesionē aliquā notabilē corpis. moz
 tale est. et multo maius in exerceute h̄mōi
 spectacula. uel p̄bente occasionem ad ea. a
 lias est. veniale. nisi ppter h̄mōi aliquis ita
 delectaret. q̄ mens eius a deo auertēret.
Ita viz q̄ esset paratus transgredi p̄cep
 ta dei et ecclesie. ut illa aspiceret aut face
 ret. **E**t hoc idem intellige de quocūq̄ pec

cato qđ ex se est veniale. quia p hunc mod
pōt effici mortale. ¶ De adulacōne

¶ **A**dulacōne que cōmuniter est scādali
satiua et consistit in hoc qđ quis uerbis uel
factis suis mōdinate intēdit placere alijs.
ad bemiolentiā capiendā. Et si in malo a
dulatus est criminali. puta laudans aliquē
de vīdicta facta. uel de turpitudīe et hīc
qđ mortale est. ¶ **S**i adulat uel laudat ali
quē intendens eum decipere. et p̄cipue no
tabiliter in aliquo in spūalibus uel t̄palib⁹
est mortale. ¶ **S**ecus si aliquid iustū intēdit
ab eo habere. uel quid parū r̄cipe p mod
domi. ¶ **S**i nimis laudat aliquē. ex quo ille
sumpsit occasionem supbie uel inanis glo
rie. cōmuniter est veniale. pōt tamē aliqñ
esse mortale. ¶ **S**i autē laudat aliquē ad ma
gis excitandū illum ad virtutes. uel ad cō
fortandum eū in tribulacōne et tēracōne
fuerit. obseruatis tamen debitis circūstan
cijs. est veniale. ¶ De inani gloria

¶ **I**nani gloria. que p̄cedit ex supbia. et in
portat inordinatum appetitū laudis huma

ne seu inordinatam opacenciam eius cui
offertur. et cui fit aliquid opis. principalr
ppter laudem ppriam amittitur meritū ei
us. et peccatum incurrit. Et ergo interro
gandū est scdm statuz hominū de diuersis
materiis in quibus homiēs querūt sibi lau
dem. ut a doctore de sciētia et doctrina. a
scolaribus de ingenio et disputacōne. a re
ctore d regimie. a muliere de ornatu. et pl
critudine. et hmōi. ¶ Si opera sua in gene
re bona. ut ieiunia. elemosine. et hmōi. qua
si omnia ad laudem humanā fecit. mortale
videt. cū ibi constituit finem suum. si cum
pura intencione et iusta fecit opera bona.
et audiens se inde laudari. sumpsit compla
centiā d laude sua. videt veniale. ¶ Si que
fuit laudem et gloriam de ope pccī morta
lis. mortalr peccauit. et hoc si scdm rōnem
deliberatā hoc egit. secus si scdm motum
sensualitatis. uel etiā si d aliquo veniali glo
riatur. ¶ Si ita inordinate appetit laudem
et gloriā de aliquo ope. q ppter eam conse
quendā patus est facere contra aliqd pcep

torum dei quia peccat mortaliter. **S**i gloriatur
est de fortitudine aut pulcritudine aut sa-
nitate corporis aut de memoria aut intellectu
presenti aut de spiritualitate aut gratia spirituali
uel de potentia uel domino seu prosperitate de scientia
aut de diuicijs de eloquentia de artibus de
cantu et ceteris hominum aut gloriatus est de
uisione ciuium uel de reuerentia sibi fac-
ta aut de sequela famulorum et ceteris mul-
tis hominum.

**De immodestia uiro-
rum.** **O** immodestia. Et primo uiro-
rum. quae procedit ut frequenter ex maiori glo-
ria posset tamen ex alijs causis procedere.
Unde interrogandum est si nunc uel sit
habitu religiosorum in despectum eorum uel in
ludis uanis et inhonestis quia si hoc fecis-
set grauer esset puniendus. ar. extra de epi-
audi. vel mime. **S**i ex lasciuia et uanita-
te usus est ueste muliebri quia grauer
peccauit. **S**i ad ostentacionem et manere
gloriae superfluum habuit ornatum et superfluum
apparatum in uestibus. uiz si uestitus est bis

so uel purpura cū ad hoc non sit autorizatus. vel ueste racamata. aut picturata falcomibus aut radijs. et hmoi. vel si circa uestes cōpositas apposuit nimia sollicitudinē. et si de hys supbiuit et gloriatur est. mortale est. si tam inordinataz delectacōem hūit ex hys ad laudē. et gloriā inanem. q̄ non curauit transgredi mādata dei et ecclesie. **S**ilr si dicto modo vsus est uestibz diuinitatis. id est diuersis coloribz et sutis. vlt raparis. **S**i talibz uestibz et supfluis ornatibus vsus est ad inducēdum mulieres ad sui concupiscētiā. extra tñ mīrmoniū. quia mortale est. et dico extra mīrmoniū. quia vxor pōt se ornare ut marito suo placeat. et econtra marit⁹ ut uxori. absq; tamē peccato et honesto modo tamē fieri debet ille ornatus. **S**i coram mulieribz stetit aut incescit inhoneste uestitus. demonstrando femozalia et alia inhonesta incitācia ad libidinē. **S**i nouā inuenit portaturā in uestibz ex lasciuia et vanitate. **S**i radi fecit barbam sepius causa lasciuie et vanitatis.

Si ad ostentacionē et manē gloriā vel su-
pbiā habuit supflūū ornatū et apparatū
in equis·sellis·fremis·aut utēlibus dom⁹
ut ciphis·lectis·et alijs rebus·et supelle-
ctilib⁹ ornatis·aut si alijs ornamentis vsus
est pter honestā cōsuetudinē·et decentē si-
bi similiū·vel si ad hmōi manem gloriā
domū uel cameram depingi fecit stellis·ul-
rosis·aut alijs varijs·et mundanis histori-
is·vel inhonestis picturis·et hmōi qd mor-
tale uidet·

De immodestia mulier⁹

Oornatu supfluo et inhonesto·etiā inter
rogande sunt mulieres·scz de ornatu fucō-
rum·capillature·gēmarum·vestium preci-
osarum·et d foderaturis et caudis earum·
et planellis minis altis·et pictis·quibus
ut frequēter vtunt mulieres p talice·et co-
romis aut ballis capitum·et hmōi in quib⁹
aliquādo ē mortale et aliqn veniale·**S**i
vsa est fucis·et alijs ornatibus ad ostenta-
cionem et manem gloriā suā·et de hmōi
supbiuit·uel gloriata est·quia mortale ē si
tam immoderatam delectacōnē habuit ad

laudem et gloriam illam quod non curauit trans-
gredi mandata dei et ecclesie. **S**i vasa est
fucis et alijs ornatibus ad inducendum vi-
ros ad sui concupiscentiam extra matrimo-
nium quia est mortale indubitanter. **S**i
ob lasciuiam uel ad placendum aspectibus
viroz aut ad contemptum depilauit collum
aut supercilia aut barbam uel frontem quia
mortale est nisi id faceret ad vitandam ini-
miam deformitatem ut non despiciatur a suo
legittimo viro. **S**i adhibuit nimiam dili-
gentiam et studium et tempus ad ornandum
se vel si fecit excessum in portatura vesti-
um ultra suum statum uel conditionem vel non
secundum morem patrie uel vasa est vestibus ni-
mis molliibus et delicatis quia peccatum est.
Et si inordinare delectatur in huiusmodi ita quod e-
ciam si sciret homines ex huiusmodi sui ornatu
scandalisari id est trahi ad sui concupiscenti-
am non curaret de ruina proximi quia mor-
tale est. **S**i ex lasciuia et vanitate mulier
est vasa veste virili mortale videtur esse. **S**i
mulier se colorauit uel aliud figmentum adhi-

buīt ad apparentem pulcritudinē. si fit ppter
ter lasciuā. uel ad trahendum alios ad suū
concupiscentiam. quia mortale est. Si ta
men aliquam turpitudinem. aut maculam a
liquam. et hmoi ex infirmitate aliqua. uel a
lia causa supueniente delere uel occultare
conaretur. non esset peccatū. Si ad com
placendum viro suo. ul' ad repiendum virū
si est innupta. vel ne despiciatur ab alijs. l'
ex aliqua leuitate vsu est fucis. uel alijs or
namentis supfluis. non est de se peccatum
mortale. sed potius veniale. nisi sit notabil'
excessus in hmoi. q' possit iudicari d' occa
sione data rume alior. et non accepta. qd'
tamen difficile est iudicare. Si coreā du
xit aut corisauit. et qua intencōne. et cū qui
bus. et quo loco et tempore. si cantilenas
cantauit. et precipue turpes. et qua intencō
ne. et coram quib9.

De ypocrisi
Si simulauit sanctitatem habere p' ieiuni
um. orōnem. et hmoi. cum malus esset. ul' si
hoc egit ad consequendā laudem humanā.
constituens ibi finem. quia mortale est ali

as veniale nisi aliud viciū adiūgatur. **S**i
simulauit sanctitatem intendens p hoc ali
quid facere quod sit contra honorē dei ut
utilitatem proximi. ut videlicet ex hoc pos
sit adipisci licet indignus aliquam dignita
tem uel offitium aut beneficium. uel ut ex
hoc scipere possit proximum spiritualiter
uel temporaliter quia mortale est. **S**i simu
lauit sanctitatem cum esset malus ut dare
tur ei elemosine. sicut sancto viro. uel pen
ratoribus ecclesiarum ut cerritams. et simi
libus quia mortaliter peccauit. **S**i simula
uit maiorem sanctitatē q̄ habuit. uel occul
tauit aliquem defectum suū. et hoc ad edifi
cationem proximorum. nō est peccatum. uel
leue veniale. si tamen hoc facit ob aliquale
vanitatem uel vanam gloriam. veniale est.
Si laudauit seipsum de aliquo opere pec
cati quia mortale ē. **De Iactancia.**

Si laudauit seipm d aliquo peccato mor
tali mortaliter peccauit. si de veniali. veni
aliter quantum est d se. **S**i iactauit se d
aliquo opere bono. scz de virtute. scientia.

industria: ut diuicijs. aut potēcijs. et hmoi.
ex supbia et inani gloriā mortale est uel ue
male. secundū radicem ipsius superbie. vel
inanis glorie vñ procedit. **S**i laudauit
se contemnendo alios. ut phariseus publica
num mortale videtur. si autem ex aliqua le
uitate. uel utilitate consequenda. veniale ut
nullum est. **S**i se laudauit mendaciter. et
malo uel bono quod non fecit. vel de eo quod
non habuit. uel quod non fuit propter su
perbiam et inanem gloriā. potest ēē mor
tale uel veniale. **S**i vilificauit se uerbis
uel factis plus quā sentiat in seipso in mēte.
dicens aliqua mala de seipso que in se non
recognoscit cōmuniter veniale est. et dicitur
pronia.

De contencōne

Si contendit aduersus aliquem scienter
contra veritatem in rbus alicuius impor
tancie. mortale est. secus si in rebus paruis
et maduertenter. **S**i contendit pro veri
tate et nimis inordinate. communiter est
veniale. posset tamen tanta esse inordina
tio. quā rōne scādali psequētis. esset mortale.

De discordia

S habens tractare aliqua cū aliquibus in his que sunt ad dei honorē et proximi utilitatem. discordiā habuit et fecit. eo. qz male afficitur ad eos cum quibz tractauit. vel ut eis ostendat se non minus scire. sed tantū quantū ipsi. quia mortale est. **S**ecū autē si idcirco discordat. quia videtur sibi magis secundū deum et rationem. quod ipse intendit q̄ quod alij. Et tunc uel non ē peccatum uel leue. nisi tamen esset nimis pertinax.

De ptinacia.

S fuit nimis pertinax in sententijs suis discrepans a communī iudicio ceterorū. cōi ter est veniale. sed periculosum. et inducti uū erroris. **S**i excusauit ul' defendit peccatum commissum. ut tanq̄ benefactum. et si scienter. quia mortale est.

De singularitate siue p̄sūpcōe nouitatū.

S fecit singularitates in conuersatione vite. uel in uestibz. uel in ceremonijs. uel alijs adinventionibus. peccatum est. Et si adinuenit aliquam malam consuetudinem. o

nia mala exinde sequentia ei imputantur

De secundo peccato mortali et speciebus
et filiabus eius.

De inuidia que est secundum peccatum mortale. et est tristitia de alieno bono in quantum est diminutivum propriæ excellencie. et si fit cum consensu rationis. est mortale. nisi esset aliqua re parva. Si autem puer invidet alteri pueri. quia plures habet fructus. et hominibus. Sed si fit secundum motum sensualitatis et cum displicentia rationis. est veniale. vel nullum. etiam de re notabili. Est ergo interrogandus penitens secundum statum suum de hominibus videlicet. Si prelati alteri invidet de maiori prelatione et dignitate. Si officialis de digniori et meliori officio. Si doctor de maiori scientia vel concursu. Si scolarius de acutiori ingenio alterius. Si curialis de maiori acceptatione coram domino. Si mercator de maiori credito. Si nobilis de maiori honore et reputatione. Si spiritualis. de maiori devotione. reputatione. vel fama. Si vicinus

de maiori honore. uel familia. uel diuicijs.

Si mulier de maiori ornatu uel pulcritu dine. aut de marito. uel filijs. et hmoi. **S**i artifex de artificijs. uel de maiori lucro. et sic de alijs. quia totum est inuidia. et peccatum mortale. **S**i tamen quis dolet d bōis proximi. non ex eo q ille habeat. sed de defectu suo. scz q ipse eis caret. est tamen contentus proximū illa habere. non est inuidia. **S**imiliter etiam. si dolet de bono inimi ci. ex hoc solum. quia timeret sibi ex hoc nocu mentum venire. non proprie pertinet ad inuidiam.

De Odio.

Odium est filia procedens ex inuidia. vñ interrogandum est. **S**i habuit odium ad deum. quia flagellauit eum infirmitate. vel penuria. aut aliquo simili. vel quia impedi uit eius mala desideria. uel propter aliam causam. quia mortale est. **S**i habuit odiū ad proximum. desiderans malum eius siue spirituale siue temporale. uel gaudens ma lo illius. et si est malum notabile quod ipe appetit ratione deliberata. mortale ē siue

malum sit in psona. uel in fama. uel in suba.
uel alio modo. secus autez si non consentit
ratio. pl' si quid non multū damnosum ma
lum appetat. **S**i doluit ex eo q' inimicus
eius non sustinet aduersa. sed p'spera eius
semp' uidit. **S**i autē desiderauit malum al
teri. puta infirmitatem in bonum ei. ut bo
nus ppter hoc efficiat. uel ne alijs noceat.
non est odiū. **I**tem interrogandū est hic
et inuestigandū caute. Nam laici omnē dis
plicentiam solent appellare odiū. qd' tamē
non est. nisi modo iam dicto. **I**tem odiū
qd' hnt cōtra vnū. reputant tantū vnū pec
catum. **S**ed nota. q' sicut in alijs sic et i' illo
quociens reuocando iniuriā mēte. de nouo
odiuū habuit ad illum cū consensu ratiōis.
tociens peccauit mortaliter. **E**t ideo inter
rogandum est de tempore in quo odiū i'
eo perseuerauit. et quomō frequenter odi
uit. **I**tem nota. q' non oportet. p'mmo nō
debet illi petere veniā de h'mōi odio men
tali. nisi illum offendisset verbis. aut alijs
modis ab extra. qz tūc tenet veniā petere.

De susurracōe que. **¶ De susurracionē**
est. ponere dissensionē ppter malam inten
cōnem inter amicos uel consanguineos. de
vno dicens mala alteri. et econtra. vel rfe
rens studiosē que possunt odium causare.
et hmoi. quia mortale est. ut frequēter so
let facere nurus contra socrum. et ecōtra.
Si tamē dixit aliqua vñ ozra est dissensio
inter amicos uel consanguineos. non hoc in
tendens. sed quia incaute locutus est. de se
non est mortale. sed potest esse rōe scāda
li. **¶ Si** quis tantū intendit malam auicici
am vel ouersacōnē alicuius cum aliquo. ne
alias decipiat cōgruis modis. non est ma
lum. **¶ De exultacōe in advlsis prīmī**
Si vidēs mala et damna fieri his quib?
invidet. uel ad quos odium habet. letatur
deliberato animo de malo illoz. est mor
tale. **S**ecus si non deliberato animo letat.
aut de malo inimici nō inquantū malū est.
sed inquantū non poterit ei nocere. potest
esse sine pco. **¶ De tristitia ī pspis prīmī**
Tristitia ī prosperis proximi. differt ab

inuidia in hoc quia inuidia tristat d' bono
proximi. et propter hoc cogitat et considerat quomodo
mala habeat. Sed contingit sepe quod non pa-
titur ille damna que ei appetit. sed magis pro-
spera sibi contingunt. et de hoc tunc apostolus tris-
tat. et est mortale. si tamen fit cum consensu rationis.

De detractioe etiam filia inuidie habes s-
in. c. d' octauo precepto.

De Ira
De tercio precepto mortali scilicet Ira nec non spe-
ciebus et filiabus eius. Ca. xxv.

Ira est appetitus vindicte. et viciu
capitale. quod frequenter ministra-
tur cum odio. unde interrogandum est
de ea ut sequitur. Si viz propter aliquem defe-
ctum in se vel in altero commissum. considerauit
vindictam seu punitionem alicuius quocumque vel
a se. vel a deo. vel ab alio. solum intendens sa-
tisfacere animo suo irato. mortale est. et hoc quoniam
intendit istam punitionem absque ordine rationis.
et etiam si notabile malum intendat cum consensu
rationis. quia alias veniale esset. ut est ira propter failias
in gubernanda familia sua. nisi tamen illa fieret more
prescripto. Si iratus contra seipsum propter aliquem

defectum: turbatur contra se: quia veniale
est. **S**i iratus contra deum propter aliquod
flagellum murmurat corde: uel ore: impaci
enter ferens: quia potest esse mortale et ve
niale: secundum modum impatientie.

Si indignatus est. **De indignatione**
contra aliquem: non valens eum videre: ut
audire: reputans indignum: quod illi displic
uit: cum potius deberet sibi seruire: quod
veniale est communiter. Et si propter hoc
retinet sibi loquelam: et per alia signa ostē
dit sibi displicentiam: que auferenda sunt
ad tollendum scandalum proximorum: et
opinionem odij. **S**i petenti veniam et
parato satisfacere de iniuria: non dimittit
uel reconciliatur: quia mortale est.

Si excogitauit. **De timore mentis**
diuersas vias et modos ad vindicandum
se de iniuria: et hys impleuit mentem cum
cogitationibus altricatiuis: quia secundum
processum potest esse mortale: et veniale.

Si ex ira clamauit contra aliquem: **De clamore**
inordinato: et confuso: et furiose lo

quando: veniale est communiter: Si tamē
expressam sibi dixerit iniuriā propter quā
scandalisari posset mortale esset.

Si dixit alteri verba. ¶ De otumelia
iniuriosa impotencia vicia uel opprobria
animo iniuriandi: ut vocando aliquem fu
rem: aut proditorem: uel alias inhonestaz
personam: aut dicendo huiusmodi mala: vel
alia de parentibus suis: quia mortale est.

Si dixit verba opprobriosa familie sue:
vel discipulis uel subditis suis: causa corre
ptionis: si fit debito modo et honeste: est
sine peccato: alias communiter est veniale:
nisi tamen infamatoria diceret: unde seque
retur magnum scandalum: quia tunc esset
mortale.

¶ De blasphemia

Si blasphemauit aliquem animo delibe
rato: ut percuteretur: uel castigaretur in
hoc tali maledictione maledicto in malum
eius: esset mortale nisi hoc affectaret ad e
mendationem. Si autem hoc non deside
rauit secundum rationem: sed secundum su
bitum motum ire: quod tamen si cōtingerz

valde doleat. sic est veniale. et committitur
fit a parentibus erga filios. cum ex ira su-
bita quoniam maledicunt ipsis. quod tamen corde non vel-
let. **S**i maledixit annum. vel diem. aut horam
natiuitatis sue. uel in iuramentum coniunctionis. uel
hominum. animo deliberato. mortale videtur. si tamen ex so-
lo primo motu ire hoc fecit. veniale. **S**i
maledixit creaturis irrationalibus. hoc fecit
in detestacione creatoris. uel in dampnum domini. e-
orum. mortale. alias est veniale. et ociosum.
Si blasphemauit animas defunctorum. suorum. su-
orum. parentum. uel aliorum hominum. videtur mortale. quia
videtur interdere notabile dampnum. vel malum. hoc
idem cum sibi ipsi maledicit ex impacia. **S**i blas-
phemauit diabolum. malum est. quia ociosum saltem.
De maledictione dei et sanctorum. dictum est secundum
secundum preceptum.

De rixa

Rixa. quod fit cum homines ex ira se inuicem percu-
tunt. etiam interrogandum est. nam quod fit animo nocendi. l' iuu-
riandi ut in adultis. est mortale. et in incipientes. **D**e
in persequente. si fit animo vindicandi. secundum si fit animo
defendendi se tamen ad excitum ut pueri faciunt.

Sedico. est quando una pars ciuitatis insurgit contra
de seditione

13
tra aliā et ex pte ei⁹ q̄ iniuste mouit ē mor-
a in oib⁹ sequētib⁹ eū et tenet d̄ oib⁹ dāms
ind̄ secutis alteri pti. Ex pte at̄ ei⁹ q̄ resistit
iniuste sedicōi mote extra se uel extra bonū
cōe ciuitatis nō ē scd̄ se p̄m nisi misceat
odia et uindicacōs. qd̄ ut frequent̄ accidit in
hmōi. Qm̄ etiā ex resistētia sequerēt̄ alte-
ri pti multa picula et mala. cedendū eēt p
ptem resistantē sic. qz alias nō euaderz mlt̄
ta p̄ca que in cōflictu partiū sequerēt̄. Si
quis ē etiā ita parcialis et ita obstinat⁹ aīo
uel aliter p̄tialis. q̄ appetat exterminium
alterius partis exiliū uel damnū p̄ fas uel
nephas. paratus etiā in malis sequi ptem
suam. ut sunt in Italia. guelfus et gibellin⁹.
non ē sine p̄co mortali. et in malo statu. Si
milr̄ si ex hoc uel alias iniuste op̄erā dedit
ad expellendū aliquē. uel impediuit ne pos-
sit reuerti. De homicidio etiam filia ire.
dictum est supra in capitulo d̄ quinto pre-
cepto. De quarto peccato mor-
tali scilicet Accidia et speciebus et de filia
bus eius. Ca. xxvi.

Accidia est quartū p̄c̄m capitale. et
 importat tediū bene opandi. Unde
 interrogandū est d̄ ea. si ita accidi
 osus et attediatus est. q̄ habuit in
 horrore bona d̄ma. et in abhōiacione sp̄ia
 lia. et opa bona ad que tenet. ut p̄cepta di
 et eccl̄ie. et hoc cū cōsensu rōnis. qz mortale
 est. si tamē hz tales moti scdm sensualitatē
 cū tñ displicēcia rōnis. est veniale. Si ita
 cōtristat? est de morte cōsanguinei vel alio
 casu. q̄ pemitz eum bñfecisse. vel p̄ponit ani
 plus nō bñracere. v̄l dimittit aliqua neccā
 ria ad salutē. ut audire missam. et h̄mōi. qz
 ē mortale. Si ita cōtristat? est q̄ veller
 nūq̄ fuisse creatū. vel natū se in mūdo. vel
 q̄ ēet aīal brutū. vel q̄ uellz mori quocūq̄
 ecīa siue male siue bñ. dūmodo hinc exiret.
 tal tristitia scdm sensum rōis. est mortale.
 Si esset ita cōtristat? de casu aduerso. q̄
 incurreret in grauē infirmitatē p̄t nimia
 tristitiā p̄uens somnū. aut dimittēs cibum.
 et hui? d̄i. videt mortale. qñ pōt se iuuare
 in hui? mōi. Si cōtristat ex cōsideracōne

bonorum qui habent aliqui et quibus ipse caret. vi
lipendens dona sibi data a deo et inde sumens
tedium bene operandi quod est mortale secundum sub
et si et repit in personis spiritualibus. **S**i ex lap
su in peccatum ita contristatur quod incurrit tedium
bene operandi et quam diffidentiam. **S**i contris
tatur ex hoc quod bona proposita que facit sepe
fragitur ex hoc incurrit tedium bene operandi quia
sibi uideatur non posse perficere. accidia est et r
pitur in spiritualibus deo seruire incipientibus.
Si attediat ex frequentia temptationum.
veniale est si tamen ipsis resistit quod etiam inci
piunt deo seruire coniungit. **S**i attediat
in operibus bonis ut in oratione legendo uel au
diendo lectionem uel missam uel predicationem uel
dicendo officium et huiusmodi non tamen dimittit de
necessitate fieri quod contra est veniale et respicit hoc
in spiritualibus. **S**i in officiis suis dimittens de
fectus supplet nimiam tristitiam respectu consuetudinis
humane accidia est et veniale et ex superbia prece
des. **S**i de peccatis suis doluit magis respectu
humane verecundie quam domine offensionis sibi accidia
est ex superbia precedens et potest esse veniale contra.

De filiabus accidie quādoq; ē difficile ag
noscere an sit mortale nisi cū miscent cū a
liquo pēto noto et oītra pcepta vel ubi p
ceptū aliqd depmāt.

De despacōe
Si despauit de mia dei estimās deuz
non posse uel nolle sibi indulgere uel
parcere ecia remēti ad pnam vel nō pos
se abstinere a pēto cū adiutorio dei. mor
tale est si sit cū deliberacōe cōsensu. sec?
si scdm aliquē pulsū tēptacōis. **S**i dīspa
uit se non posse euadere aliquas misérias
mūdanas uel picula ppter que decreuit se
occidere aut aliqd aliud malum facere qz
mortale est et si aliqd huiōi opatus est ul
īcepit pep? ē et multo graui? **S**i oītep
sit oīma bona et spūalia ex tristitia aggra
uantē mentē mixta cū accidia est mortale.
Si at oītepnerz et refugeret ea p que pos
set vitare pām qz tūc pmet ad blasphe
miā in spm sanctū que hz sex spēs que sunt
Presupcō despacō inuidētia fratne grē
Impugnacō ueritatis agnitiō **O**bstinacō
et finalis impēitencia. **De hys interroga**

put expedire uidet. qz cōiter nō omittū
tur huiōi nisi a multū sceleratis.

Presumptio dī. *De p̄sūptione*
cū quis nimis p̄sumit de dei mīa. esti
mās q̄ parcat sibi ad placitū suū. uel q̄ sal
uet eū in p̄tō p̄seuerantē. *De despacione*
dcīm ē h̄ p̄. s. *De impugnacōe ueritatī*

Impugnacō ueritatis agm. *Agmte*
te dī. cū quis contradicit ueritati. quā
tamē bene nouit. et maxime circa ea que sūt
fidei. *De obstinacōe*

Obstinacio dī. cū quis firmat se in p̄posi
to peccādi. *De muidēcia fratne gracie*

Iuidencia fratne grē est. oīra carita
tē dei. in quātum dolet de eo q̄ deus est
bonus. et ex bonitate sua dat graciā. et est
oīra caritatē p̄ximi. *De impenitencia*

Impenitencia finalis dī. cū quis p̄ponit se nū
q̄ cōfiteri uelle. uel p̄nitere. aut nūq̄ reuer
sū. ad penitenciam. *De Rancore*

Rancore. ecīa rilia accidie querēdū est.
si uidelicet hūit mōisplicēciā uel tedium
correptioēs. et ecīa corrigētes eū. veniale

est nisi illos odiret qz tūc fieret odium et mortale

De pusillanimitate

Subtraxit se ab his bonis ad que erat captus ex timore deficiēdi: ut a ieiunijs. ab ingressu religionis. a p̄latioē inuēta. ab offitio p̄dicacionis. ab audiēcia cōfessionis. et huiusmodi qz cūter ē v̄iale. nisi ēet p̄ceptū in eo qd dimittit.

De ociositate

Stetit ociosus m̄l boni spūal' uel t̄pal' opans. vñ t̄ps amisit irrecupabile. v̄iale est ut uidet. nisi ex ocio addat aliqd viciū qd frequēter accidit. vñ eciā interrogandū ē q̄to t̄pe stetit ociosus.

De tor

Sfuit piger et rar. De porre et pigricia
Sd ad bñ opand. quis tñ recit. ut videlz tarde uenit ad eccliam. tarde dedit elemosinā. et filia. qz cūter est v̄iale. nisi tñ ex illa tarditate obmitteret aliqd p̄ceptoz. ut qz non subuenit paciēti extremā n̄ccitatē cū t̄ret. aut infirmo ex quo sequit' mors. et h̄mōi qz tunc est mortale.

Shūit distraccōz. De euagacōe mētis
Smentis uel si uolūtariē vagat' in audien

do dīna. cogitādo interī vana et inutilia. qe
cūter est veniale. nisi addat aliqd si eāle
pctm. uel si pmittit eas durare p totū offi
ciū ad qd obligat ex pcepto. **S**i loquitur
inutilia ex tedio. ul' audit noua. ul' mutat lo
ca hic m. ul' distrahīt sensus uel mēbra dī
fīōde. qz ē vēiale cūte. **De negligēcia**

Negligēcia. q ē imissio uolūtatīs circa
ea q dīz racer. q ecia pōt dici tepiditas. n h qd
tidie os offēdi. h ē vēiale. nisi omittat ali
qd nccariū. **S**i fuit negligēs circa opera
mīe spūalia. q orinēt ī h vīu. **C**ōsule. castig.
dimitte. solari. fer. ora. **E**t nota q sub cōsilio
cōphēdit dōctriā. i. docere ignorātem. f. ci
pue utilia ad salutē. **S**i fuit negligēs ad
discendū nccia ad salutē ut pcepta dei et ec
clesie generalia. quia in huiusmōi ignoran
cia non excusat. uel ad eūdum ad pōicacō
nem. uel ad missam audiendam. uel similia.
primo mō est mortale. scdō mō veniale. **U**ti
le em est pdeotis et laicis valde ire ad p
dicacōnem. **S**i fuit negligens in audieu
do diuinum officium. uel predicationem.

ut ibidē dormiendo uel loquendo aut alia
cogitādo uel curiose querendo audire aut
de p̄dicatore murmurādo ¶ Si fuit negli
gēs ad p̄curādū sacramēta sibi et familie
sue ut si ex negligēcia mortua est p̄les sine
baptismo uel h̄mōi qz mortale ē ¶ Si m̄riz
mus mortu⁹ ē sine oratione ⁊ cōmunionē uel
ex̄ma p̄uictio. ⁊ et cū ex negligēcia crassa
hoc p̄cessit mortale uidet. uel graue venia
le scdm̄ q̄ ip̄e pl⁹ uel nim⁹ indigebat ¶ Si
negligēs fuit ad recipiendū sacramentū ⁊
firmacōis p̄ se et familia sua ¶ Si nō con
firmat⁹ tenuit aliū ad cōfirmacōz ¶ Si ite
rato fecisset se cōfirmari uel recepisset ite
rato ordmē semel receptū et si scirent mor
tale est et otrahit irregularitas in suscipiē
te ¶ Si fuit negligēs ad correpcōnē fr̄at
nā cum ad eā ea tenet. uidelz d̄ occulto pec
cato et mortali ⁊ nō spabat emēdacionē
eius qz tūc ēet mortale ip̄az obmittēdo at
ueniale eā retardādo uel si obmisit de his
que non sunt mortalia ¶ Si nō seruauit or
dmē debitū in fraterna correpcōne ut viz

minis aspe. uel in tpe uel loco indebito qz
pctm est. **De negligēcia cōfessionis**

Quoniam omisit ad mī? semel in āno cōfiteri
uel ex negligēcia uel ex ignorācia. secus
si ex impotencia scz qz non hūit copā cōfes
soris. si etiā nō suppleuit dfectū cū potuit
mortale est. **E**t si suā familiā ad hoc quātū
potuit nō induxit. **S**i recolēs aliqd mor
tale omisit nō habuit cōfessionē et ppositū
confitēdi tpe suo. sed fuit cōtent? omisisse
uel si penituit eū non omisisse aliqd pecca
tum mortale. qd sibi uidet. iam potuisse cō
mittere. si cōsensit in hoc mortālī pecca
uit. **S**i faciēs cōfessionē scienter dimisit
aliqd mortale. peccauit mortālī. et tenet re
iterare totā cōfessionē. **S**i dixit se ēē con
tritū d oibus peccatis. et dispōitū ad absti
nendum et satisfaciendū. cū hoc non inten
deret. mortālī peccauit. et tenet reiterare
cōfessionē. **S**i pñiam sibi mūctā p morta
lib? ex negligēcia omisit. mortālī peccauit.
et tenet reiterare cōfessionē. si est ipi? obli
tus. **S**i ad cōfessorē simplicē et grossum

accessit et insufficientē eū agnoscens cum
tamē hrēt casus difficiles qz tenet iter. q
fiteri alteri magis piro et sufficienti. vñ si
ofessus ē in excōicacōne maiori exñs ecia
si ipse nesciuit. et suus ofressor. qz nō fuit ab
solutus a peccatis. et dñ iterū ofriteri. qz nō
fuit tūc capax absolucōis. ¶ Si scienter of
fessus ē ei quē nouit excōicatū. ul' suspēsus.
uel nō habentē auctoritatē. puta qz symoni
ace recepit bñficiū. uel qz intrusus ē p lay
cam pñtatem. peccauit mortalr. et tenet re
iterare ofessioē. ¶ De negligēcia diōis

Somisit omūicare semel in anno scz in
pascha. et hoc post ānos discrecōis. pec
cauit mortalr. nisi fuisset legitime impedi
tus. ut qz alterat⁹ stomacho. uel excōicat⁹
querēs tñ absolucionez. uel delicētia ppñ
facēdotis ul' ofessoris p aliquos dies differ
ret. in hñ. oī. tñ casib⁹ debz supplere defec
tus qz cito poterit. ¶ Si omūicauit nō ieiū
musa. s. q post mediū noctis aliquid su
psit cibi ul' potus. qz mortalr peccauit. nisi
esset grauter infirmus. qz tunc licet. ¶ Si

cōiōnem sup̄sit cū staret in p̄posito p̄etrā
di aliq̄d mortale qz mortali peccauit. Si
non gressus de aliquo mortali cōmissio uel
aduertēter ex uerecūdia uel maduertentē
ex indiscrecōe aut mōdiscussione scīē uel ex
ignorancia crassa uel sup̄ma sup̄sit cōiōnez
qz peccauit mortali. Et nota qd si quis ob
mittit cōiōnem tpe statuto conari debz cō
fessor ut moueat illum ad supplendū defe
ctum nisi sit oīmo indispositus. Item cū re
pit aliquē deditū vicīs turpibz usqz ad fi
nem quadragesimē cautū vidr ut nō subito
admittat talē ad cōmūiōnē sed plōget sibi
t̄ps p aliquas ebdomodas. De alijs defec
tibus circa cōmūiōnē vide infra in in p̄te
in c. de clericis. Interrogādū ē etiā hic
Si p̄cipauit cū aliquo in crimine p̄pt qd
crimē ille erat excommunicatus puta excōi
catus est qz uerberauit clericum uel etiā
cum aliquis clericus subicit se alicui laico v̄
berādū ad placandū ipm de iniuria illata
clericus ille est in ex̄cat? qz p̄cipauit i crimē
ē v̄berāte p̄pt qd ille ē ex̄cat? ut ex d̄ se ex

Si contumace. et est mortale. **S**i exis in ex-
coicatione maiori scienter. participauit in di-
uinis audiendis in ecclesia aut in sacramentis
percipiendis. quia peccauit mortaliter. **S**i etiam
existens excoicatus maiori excoicatione scien-
ter participauit cum alijs fidelibus etiam extra
ordinaria. precipue in his que continentur in hoc versu.
Quod. orare. uale. diuino. mensa. negata. et si
hoc fecit ex contemptu. uel contra prohibitionem
superioris. peccauit mortaliter. alias uenialiter.
sicut et ille cum quo participauit. si sciuit eum
excoicatum. quia ille sicut etiam efficitur excoica-
tus maiori excoicatione. a qua tamen potest
absolvere omnis qui eum potest audire. **E**xci-
piuntur etiam quicunque casus in quibus licet partici-
pare cum excoicatis. qui continentur in hoc versu.
Utile. lex humile res ignorata nocet. **D**ecula-
rationem tamen istius usus et alterius paulo
vide in. iiii. parte. **S**umme.
De. v. peccato mortali. scilicet. **A**uaricia et specie-
bus et filiabus eius

Auaricia est inordinatus appetitus
habendi et consistit in tribus scilicet in iniuste

acquirēdo tenaciter retinēdo ⁊ inordiāte
amādo. De his trib⁹ ergo et filiab⁹ et spē
b⁹ eius est interrogandū ut sequit⁹ et pri
mo de priō mō viz de iniusta acquisitione
dictū est s̄ in .c. de .vñ. p̄cepto restant tñ
aliqua de quib⁹ nūc dicendū est.

De symonia que vsat⁹ **De symonia**
circa spūali ⁊ et semp ē mortale p̄t̄m ⁊
in omī casu ei⁹ pecūia r̄cepta p̄ eā restitui
deb⁹ non tñ ei qui eā dedit sed paupib⁹ d⁹
erogari et hoc de ncc̄itate uel illi ecclie in
cui⁹ iniuriā data ē. Si dedit pecūiā uel
aliquo qd̄ p̄cio pōt̄ estiāri p̄ hūdo aliq̄ sa
cr̄o ut est baptis̄m⁹ eucaristia benedictiō
nuptiar⁹ et hūmōi ⁊ fecit hoc quāi daret p̄
nām illi⁹ cui⁹ signū ēē p̄t̄ si pactū fecit cuz
dante hūmōi sacramēta qz symōia ē ⁊ mor
tale. Idē p̄sumit qñ negat̄ sac̄m si nō de
tur pecūia nec excusat̄ cōsuetudo. Sec⁹ est
si dat aliqd̄ scdm bñplacitū suū gratis ⁊ ut
elemosinā nō coact⁹ aut exact⁹ sed sponte
ad cōseruādā cōsuetudinē quā tñ si seruār
nollet nō esset cogend⁹ neqz sac̄ra ei dene

gāda. **S**i emit uel uēdidit aliquā capellā
uel aliū locū in eccīa qz symōia est. **S**i e
mit uel uēdidit sepulturā eccīe uel sepulcrū
ubi ponat cadauer ei⁹ qz symoniā cōmisit.
Si emit uel uēdidit ius prōnat⁹ alicui⁹
eccīe ul capelle qz symoniā cōmisit. **S**i pa
tronus alicui⁹ eccīe uel capelle aut altaris
uel alteri⁹ bñficij p pecūia elegit et pnta
uit instituēdum in eccīa sua qz symoniā cō
misit. **S**i porrexit pces carnales p indig
no aliquo ordmādo ul pmouēdo aut bñfi
ciendo qz symoniā cōmisit. Et hoc si scuit ip
sum indignū. Et si plat⁹ rōe hmoi pti uel p
cio eū admisit filr symoniā cōmisit. **S**i fu
it mediator ad pcurandū alteri aliqd spū
ale bñficiū uel ordmē a hmoi p aliquo tē
pali qz symoniā cōmisit. **S**i conduxit aliquē
ad pdicandū cū pactiōe pecunie uel inten
cōe lucri symoniā cōmisit. Et filr pdicatoz
qui hoc mō acceptauit. **S**i filiū aut filiaz
aut aliū misit in monasteriū pacciōe facta
p certa quātitate danda p ingressu mona
sterij symoniā cōmisit. Et filr religiosi recipiē

res hāc pecūiā de quib⁹ dā alijs symonys
clericorū vide p⁹ea m. iij. pte m. c. de clezi
cis Et d ista materia hēs ple. in Sūma. i
scda pte ti. i. p. totū. ¶ De pdicione

Pdidit ciuitatē aliquā ant cast⁹ mī
cis qz ultra mortale tenet de oī damno
inde secuto. ¶ ¶ Si si pdidit res alterius in
iuste auferētib⁹ aut ecia⁹ psonā eius ¶ Si
pdidit secreta alicui⁹ iniuste qz ultra mor
tale tenet satisfacerē d dānis mō sequētib⁹
¶ Sec⁹ si secreta miqua et iuracōes et tra
ctat⁹ oītra ciuitatē ul omīe bonū uel si no
cuniēra psonarū iniusta māifestat qz tūc bñ
facit et facere tenet ¶ Si recepit aliquid
sub sigillo cōfessionis ecia⁹ nō in cōfessioē si
reuelat illud peccat mortali⁹ nisi illud esset
quid miquū cui posset obuiare manifestā
do et si de hoc perpen dit quando promi
sit peccauit mortaliter sed non debet tene
re secretum quia tūc eciam peccaret ¶ Si
legit alteri⁹ litteras clausas videtur mor
tale nisi poneret spem in rati habicioē mit
tentis uel eius cui mittitur.

Accceptauit p **De acceptōe pfoāz**
sonā in iudicō ut scz magis audiat vnā p
tem q̄ alterā. uel credat vni magis q̄ alte
ri nō seruato ordme iuris. uel magis decli
net ad vnā ptem q̄ ad aliā rōe auaricie. qz
forte spezat lucrū aliqd ab ea r̄ceptur. ⁊
hmōi mortale p̄t ēē scōm circūstācias sub
et s. **S**i in distribuēdis bñficijs. uel offi
cijs eccl̄asticis. uel spūalibus. admittit indi
gnos et malos. peccat mortali. et tenet d
damnis inde secuturis. **S**i in faciendis ce
dulis que vulgariter dicūt. scrutina. scien
ter admittit indignū. uel qui p h. b. z admit
ti seu excludit dignū. peccat mortali. **S**i
in distribuēdis honozib⁹. uel imponendis
collectis ciuitatis. sciēter grauat. aliquem
ultra debitū. uel alleuiat. peccat mortali. ⁊
si solum ex ei⁹ determinācōne fieret talis
distribucio. tenet ad satisfactiōē de dam
no. secus aut si plures alij imponunt cū eo
Si cū habet distribuere elemosinas alic⁹
societatis uel testamēti hmōi non fidelit̄
distribuit. si dedisset non indigentib⁹. ultra

mortale teneret ad restitutionem.

Si iudex accipit pecuniam ab aliquo ut iudicaret aut non iudicaret aut bene pro eo iudicaret aut iniuste iudicaret peccat mortali et tenet illa restituere danti nisi ille dedisset ut male iudicaretur quia tunc tenet dare pauperibus. **I**dem de teste qui pro testimonio ferendo pecuniam vel aliquid accepit quia ultra mortale etiam tenet restituere. **S**i fecit instrumentum in fraude usurarii ut notarii quia peccat mortaliter et mercedem quam accepit de pauperibus erogare. **S**i seruivit usurario in arte usuraria qui a peccauit mortali. **E**t si omnia bona usurarii essent obligata restitutioni non posset obtinere solazium sed restituere creditoribus usurarii alias autem pro sed illud de pauperibus dare de honestate non de necessitate nisi esset pauper. **S**i recepit pecuniam pro turpitudine ut meretrix de illa pauperibus dare non tenet de necessitate sed secundum consilium. **S**i quis facit aliquam artem vel aliquid artificium cuius usus est ad mortale ut facere taxillos et homini peccat mortaliter.

14
nec debz absolui nisi disponat se illud dimit-
tere. de lucro inde recepto debet paupibz
dare. nō ex pcepto s; ex consilio. ¶ Si diebus
festiuis emit uel uēdidit negociando. nisi
forte in nūdum. ul' fecit tract? nō nccio.
uel scripsit. ul' aliud manuale fecit p lucro.
qz ultra pētū. debz illud paupibz dare. fm
aliquos. qđ tñ uidet de hoēstate magis qđ
de nccitate. ¶ Si tpe messis uel vindemiaz
emit bladū. uel vinū. ul' fructus. ut alio tpe
vendat carius. nō exis talis rei cōtinu? ne-
gociator. nec ppter aliquē hoēstum finem.
nisi solū ppter cupiditatē et auariciā. quia
turpe lucrū est. nec tñ tenet in aliquo. ¶ Si
accepit aliquid ad eligendū aliquē ad dig-
nitatē aliquā tpalem ul' officiū seculare. uel
si uēdidit hmoi officia secularia. qz turpe
lucrū est. nec tñ tenet ad restitucōnem.

Si lusit ad taxillos. ¶ De ludo inhoēsto
uel cartas. uel ad aliū ludū fortune. si vi-
cit p fraudē. puta cū falsis taxillis. uel men-
daciōse. ultra mortale tenet sic lucratur re-
stituere amittet. nisi foret quid parū. ¶ Si

vicit ab eo qui alienare nō potuit. ut a ser-
uo. uel religioso. aut uxore. uel filio familias.
et hūmōi tenet ad restitucōnem his qui hūc
curā illorū. et est mortale. si ē quid notabile.
et si ludit ex cupiditate atquirendi. Si p
multā importūitatē traxit alios ad ludum
qui hoc non intendebāt. uel retinuit uolen-
tē recedere. qz ultra mortale tenet r̄stitu-
ere illi. si tamē est quid notabile. Si acqui-
siuit seu lucratus ē hūmōi in locis ubi p̄hibe-
tur ludus. et mandat fieri r̄stitutō siue le-
gibus imp̄ialibz siue municipalibus et ser-
uantur quantū ad utrūqz. debet fieri resti-
tucio illi qui amisit. secus si leges ille sunt
abrogate p̄ contrariā cōsuetudinē. Consequē-
ter nota qd si vicit p̄ ludū in alijs casibz ex-
ceptis p̄dictis. nō tenet restituerē illi qui
amisit. quis posset elemosinali si esset pau-
per. sed debz paupibz erogari scd̄z aliquos
ex cōsilio. scd̄m alios uero ex nēcitate. qd
tamē tūc ē nō tū ita oportz tales strigerē
ad citā r̄stitutōz sic ī furto. usura. et hūmōi.
Itē p̄soē qbz r̄stitui d̄z lucrātū ab eis

Iste sunt persone quibus indistincte restitu-
endū ē quicquid ab eis lucrātū est in ludo
alee aut taxilloꝝ uel alio mō sꝑm Ray. scz
furiosi. p̄digi. mīnores. xꝑ. ānis et max
ime pupilli. filij familias. ⁊ uxores que nō
habēt res paraphernales. āministratores
rezū ecclīaz uel paup̄ez. ⁊ similes. itē mē
tecapti. surdi. muti. ceci. ⁊ qui morbo labo
rāt p̄etuo. serui. religiosi. ⁊ similes. Et nota
qꝫ talis pecūia nō est simplr restituēda illi
qui amisit. nisi ēet emēdat⁹ et corrept⁹ ita
ut crederet eā ad pios usus expēsur⁹. Sꝫ
tutori. curatori. dño monasterio. primari
to. ecclīe. hec in summa gres. **D**e iꝑetudīe

Sꝫ adhibuit mīniā sollicitudinē circa tē
palia acquirēda et cōseruāda. qꝫ ppter hoc
dimisit aliqd nccariū ad salutē ut missaz ⁊
hīnō. qꝫ est mortale. **S**i non dimisit nccā
ria ad salutē. sed tamē remissus est in eis
aliquātulū ppter inquietacōnem tꝑalium.
qꝫ uemale est. **S**i mīniā sollicitudinē hūit
circa spūalia ex puitate confidentie auxili
dei in se. non est mortale. sed uidet multū

impedimentū deuocōis et aliorū bonorū
¶ Sequitur de secundo mō auaricie que cō-
sistit in retinendo

De auaricia que consistit in tenaciter reti-
nēdo etiā interrogandū est. si viz ita in-
huānus fuit. qd non fecit elemosias corpa-
les summe indigētib? cū posset. uel si non
opatus est opa mie corporalia que ornentur
in hoc vsu. Visito. poto. cibo. redimo. tego.
colligo. cōdo. primū est uisitare infirmos.
scōm potare siciētes. terciū cibare esurien-
tes. quartū redimere captiuos. quintū col-
ligere et agregare dispsos. sextus est tege-
re nudos. septimū ē cōder. i. sepelire mor-
tuos. **¶** Si habes supflua quo ad naturā et
quo ad decenciā stat? sui. et familie sue. nō
subuēit ncēitatib? aliorū maxime in extre-
mis. **¶** Si habēs supflua quo ad naturā. nō
tū quo ad decenciaz status. nō subuenit pa-
cientib? ex mā ncēitatē. quos tū sciuit et no-
uit. qz mortale iudicat omūiter. **¶** Sed hic
oportet multa cōsiderare ad bene intelligē-
dum. ¶ nō vide de hoc in sūma. ij. pte ii. i.

Tercio habēs pñ subuenire possit nō subuenire
paupibus. eciā non ex mas nccitates paciē
tibus. uel tardauit ipis dare. ul' eos exaspa
uit. ueniale ē. **S**i pauit paupib⁹ mimis sup
tuosa ul' dlicata. aut eciā mimia cibaria. uel
questuātib⁹ sine causa urgēte. uel male utē
tibus elemosimis. qz pñm uidet' potius q̃
meritū. **S**i laborantib⁹ p eo quocūq; mi
nisterio mimis distulit dare mercedē ultra
factā ouencionē cū tñ possz soluere. qz pos
set esse mortale. maxie si incurreret graue
dammū uel scandalū. **I**de si aliquid d'frau
dauit. **De tercio mō auaricie qui**
consistit in inordinare amando

De auaricia in amādo inordinare nota q̃
si quis res eciā iuste acquisitas. ita inor
dinate amat. ut inhereat eis quēadmodū fi
ni. cuius signū est. quādo ppter eas non a
mittēdas patus est facere o'tra aliqd pce
torū. qz mortalr peccat. et hoc ideo. qz pl⁹
diligat creaturā q̃ creatorē. **S**i aut nullo
mō uellet facer o'tra salutē suā ppter h⁹ oī
tpalia. q̃uis tñ aliquāl' inordinare afficiat

ad ea seu amet ea. est veniale Et ex his cōsiderari p̄t quātū peccat qui res iniuste ac quisitas ita inordiāte amat ut s̄.

De prodigalitate que **De prodigalitate**
contraria est auaricie etiaꝫ interrogādo
est. Si viz supflue expēdit suā substāciā
uel in edificijs sup̄tuoſis. uel i equitaturis.
uel in diuinis nimis delicōſis. aut frequen
tibus. uel in paleſtris et ludis. uel in orna
mentis. et p̄cipue mulier. uel in xenis. uel
histrionibus. et hmoi. quia peccatū est. Et
qñ est notabilis excessus scđm p̄porcionē
sui stat⁹ est mortale. alias aut in modico
est veniale. Descendere at̄ ad p̄ticularia in
determinādo qñ sit mortale et quādo v̄ia
le nō ē facili p̄t dari iudiciū et̄. vñ hoc di
mitto

De sexto p̄tō mortali
f. **Gula et spēbus et filiab⁹ ei⁹**

Gula est sextū p̄t̄m capitale. et impo
tat inordinatū a p̄petitū seu dīcācōz
circa cibū et potū. vñ de ipsa nota
quicqz modos que continētur in hoc versu
Pre. p̄pere. laute. nimis. ardēt. studiose.

Primus modus est. pre uel appere. i. si come
dit ul' bibit ante horā debitā uel sūetam
sine causa rōnabili urgēte. **S**ecundus. laute.
i. si usus est cibus uel potib⁹ minimis lautis
et delicatis ultra pōtionem sui stat⁹. **A**li
em̄ decz comedere infirmū q̄ sanū. et alitez
nobilem q̄ rusticū et sic ulterius. **U**el si usus
est cibus uel potib⁹ multū nutritiuis uel ca
lidis p̄uocantib⁹ ad luxuriā. et si ex hac cau
sa fecit mortale uidet. **T**ercius. **N**imis. i.
si comedit ul' bibit in nimia quātitate s̄m
indigēciā sue p̄plexionis. qd̄ em̄ parū ē vni.
minis est alteri q̄nq̄. **I**dem tñ comeder in di
e ieiunij q̄ altera die p̄ vna oīestioē. non
est de se malū. **Q**uart⁹. ardent. i. si come
dit uel bibit minimis ardore gule. ul' si minimis
auidē uel uelociter aut rapaciter cōmedit
p̄pter gulā. uel cū nimia p̄placencia. oīent⁹
magis satisfacere gule q̄ nēcitate p̄uider.
Cumt⁹. studiose. i. si adhibunt uel adhibe
ri fecit minimā diligēciā et studiū circa ci
baria delicata p̄panda. ut varijs saporib⁹
et diuersis mōis et h̄mōi. **I**n his omnibus

uel etiā alijs spēbus gule. tunc est ibi mor-
tale. qñ delicatō gule querit̃ ut finis. cū. f.
patus est quis facere oītra aliqđ p̃ceptoz.
ut satisfaciāt delcāciom gule. ul̃ cū oīmedit
usq; ad crapulā uel vomitū aduertent̃. sic
fit a plurib; in carnis priuio. uel cū utit̃ ali-
quo cibo ex quo peresil̃t credit incurrere
magnā lesionē p̃sone. in alijs aut̃ casibus
omūiter ē veniale. *De ieiunio*

DE ieiunio qđ est oītrariū gule. etiā inter
rogandū ē. Si vñ dimisit ieiunia eccl̃ie. scz
xl. uel quatuor tpm̃ aut festozum vigiliās.
post. xxi. añū. peccat mortali. nisi hēat cau-
sam eū legitime excusantē. uel saltē estimat
se h̃rē. i. hēat cām estiāndi. puta cū ēet de-
bilis satis. uel sibi vid̃r ēē p̃pter qđ nō cre-
dit posse ieiunare sine notabili corpi detri-
mento. licz scđm ueritatē possit. tal̃ non vi-
det̃ defacili oīdēpnand; de mortali. ex quo
erat par; obedire p̃cepto si credidiss; pos-
se. alias ē mortale. et rociēs quociēs dimittit
aliquē diem ieiunare. qz quelibet dies ē
sub vno p̃cepto. sed añ. xxi. añū. moucēdi

sunt iuuenes ad ieiunandū. Item interro-
gandū ē d̄ nuēro dier̄ p quos dimisit iei-
nare. et de causa. **¶** Si notabil̄ āicipauit
horā comedēdi sine cā legittā. qz nō ē iei-
niū. vñ mortale. **¶** hora aut̄ ograua ē circa ho-
rā nonā. tardare aut̄ post nonā non est vi-
ciū. nisi fieret ex supsticōne. **¶** Si cū ieiuna-
uit ex statuto eccl̄ie uel ex uoto uel ex mūic-
cōne ofessoris. d̄ sero comedit frustū pais.
uel de plurib⁹ fructib⁹ de vno genere i q̄-
titate. ieiuniū frāgit. **¶** Si aliquid d̄ ofeccōe
sumit in pua quātitate. non frangit. nisi fi-
eret in fraudē. scz ad nutriendū. **¶** sed sumen-
do aliquid fructuū p motū medicine. scz ne-
viciū diruat stomachū. nō uidet̄ malū. **¶** pōt
aut̄ pluries in die bibere et nō frāgit ieiū-
niū. qz potus ē sequela cibi. nisi fiat in frau-
dē. sic dictū ē. **¶** De debilib⁹ et multū laborā-
tibus. pgnatibus. nutrientib⁹. ābulatibus.
paupib⁹. et h̄mōi quō uel qñ excusant̄ vide
in summa. c. Ieiuniū p totū. **¶** Si comedit
carnes in .xl. uel alijs ieiunijs eccl̄ie. uel sex-
tis ferijs aut sabato p totū ānū nisi urgēte

causa necitatis uel infirmitatis. qz peccauit
mortalr. Si usus e lacticijs tpe. xl. sine
causa infirmitatis o osilio medici. peccauit
mortalr. In alijs ieiunijs ecclie seruari pr
mos patrie quaru ad usuz lacticimoz. qui
si non appareat. tuci? est abstinere. Si bi
bit usqz ad ebrietate. aduertēs nimia pote
cia vmi ad mebradu. uel de hoc dubitans
p. habili. peccauit mortalr. secus si ignora
uit potenciaz vmi. sic Noe. Si fuit ca me
briacōis alteri? aduertēter inducēdo ali
qnē ad nimiu potu. uel ponēdo sal in vinu
et hmoi. qz peccauit mortalit. Si induxit
aliquem ad frangendum ieiuniū ecclie si
ne causa legitima suis psuasiomb?. qz pec
cauit mortalr. Item si induxit pueros et
iuuēculas ad labacitates tabernas. et hmoi
mōi. ut puertat eos ad turpia. Si frequē
tauit tabernas sine causa racōnabili. uel o
uiuia dissoluta. pētū ē. Si abstinuit mis a
cibo et potu et alijs necarijs uite. ppt qd in
currit infirmitate. oiter veniale est. nisi fiat
notabil excessus. ut viz si addat obstinacio

contra amonicoſ in hmōi defectu. qz tunc
videt mortale rōne piculi inde ſequentis.

¶ Sequit de filiabus gula quaz prima ē

Sex morumata amestione **¶** Ebetudo
a potu incurrit obſcuritatē ſeu groſſici
em intellectū. et ex hoc ineptitudinē ad cō
ſiderādū ſpūalia. ad cōſulendū. orādū. legē
dum et hmōi. qd cōiuter eſt veniale

Sex morumacōe **¶** De mepra leticia
cibi uel potus nimis fuit leuis et diſſolutus.
riſibus ludis et iocis et alijs leuitatibz cor
pis qd cōiuter ē veniale. niſi addat aliud vi
cium

¶ De Cozeis

O Cozeis que fiūt ut cōiuter ex morumā
ta leticia et frequēter cū mortali. eciam in
terrogādū eſt. Nam quicqz modis fiunt cū
pccō mortali. **P**riō mō. cum fiūt ex libidiē.
Secōdo mō. cū fiūt a clericis et religioſis cū
mulieribus. et hoc rōne ſcādali. **T**ercō. cū
fiunt in eccl̄ys ul' alijs locis ſacris. qz ſacri
legiū eſt. **Q**uarto. cū fiunt ex mani glā. uel
vana leticia tā morumāta qz ibi cōſtituit ſi
ms **Q**uinto. qn tales chorizantes nō curāt

de scādalo primi etiā mortali. In alijs ar
casibus cūter ē vēiale posset tñ qñq esse
mortale ex aliquo accidēte. nec de facili pē
dari de hmoi iudiciū

De multiloquio

Scum fuerit replet? multū fuit loquax
uel dixit uerba ocōsa. i. sine nēcitate ul' ra
cionabili utilitate. qđ vēiale ē omūter

Sfecit actus et gest? **De scurrilitate**
immorigerat? qz si sunt puocantes ad libi
dinē extra mriōmū ē mortale. si aut ad dis
solucōs et leuitates ut uētositates et h?ōi.
est veniale

De immūdia

Immūdia pōt intelligi cū quis immūde
comedit. et ē veniale. pēcipue si ex hoc atuz
qat alios. uel qz vomitū facit. Et si hoc ra
cit qz nimis comedit. uel ut auidi? comedat
uel bibat. pētm ē. Decus si cā medicine. ul'
pōt intelligi de immūdia pollucōis que cū
accidit in somnis nō imputat ad peccatuz.
sed pētm pōt ēē cā eius. scz si pcessit ex cra
pula. uel turpi cogitacōe pcedēte. uel ex ne
gligēcia. uel etiā cū post vigiliā recolens
de immūdia ipa et somno turpi delectat.

et si est ibi ofensus rōis de hūmōi delectacōe
turpi ē mortale. alias aut vēiale uel nullū.
scz si ex alleuatōe nature

De pollucōe
Immūdicia seu pollucōe pcurata nota.
qz si quis aliqd agit hac intēcōe principa
lī ut pollucōnē hēat siue vigilādo siue doz
miendo mortali peccat. ecia si faciat cā sa
nitatis. Si aut ecia ipa pollucō oringat in
vigilia et ppter uolūtātē ac sine pcuracōe.
non est mortale.

De vii. pēō
mortali. s. Luxuria et spēb9 et filiab9 ei9

Luxuria ē septimū vicinū capitale. Et
qz supra m. c. d. vi. pcepto satis di
ctū ē de spēbus eius in ope ac ecia3
cogitacōe. et hoc m. c. de nono pcepto su
pra. Ideo illis omīssis ad que ibidem re
currendum est. Videndum est de quibus
dam alijs pertinentibus ad ipsam luxuri
am et delectacionem morosam. Unde in
terrogandum est de hoc ut sequitur. Si
viz osculat9 ē aliquem uel aliqua ex libidiē
et extra coniugium. quia mortali peccauit.
etia3 si nō sequat9 act9 turpis. s3 si sequat9

actus cum huiōi facit peccatum vnum: sed
tāto graui⁹ q̄to plura de huiōi occurrunt.
¶ Sed si fiunt diuersis t̄pibus: sunt diuersa
peccā. ¶ Qui scripsit l̄ram vel misit vel por
tauit: vel recepit l̄rās cōmētes amatoria ⁊
prouocatiua ad libidmē: qz mortali⁹ pecca
uit: hoc aduertēs. ¶ Qui cantauit vel legit
vel cū dēlectacōe audiuit vba lasciuia ⁊ tur
pia ad prouocandū se vel alios ad lasciuia⁹
mortale est. ¶ Qui se sociauit alicui quē no
uit euntē ad peccādū vel turpiter agēdū:
vel ad faciendū secomotas vel matinas
peccauit mortali⁹. ¶ Qui fuit mediator inter
aliquos ad huiōi turpia: v̄l posuit aliquos
mediatores inter se et alios in huiōi pecca
uit mortali⁹. ¶ Qui recepit xeniū aliqd vel
donū quodcūqz vel misit huiōi ex amore li
bidinoso: mortali⁹ peccauit. ¶ De dēlectacō

Delectacō morosa repit̄ vt morosa.
frequēter in tepidis ⁊ multū negligē
tib⁹. ¶ Nam feruidi subito cogitacōes expel
lūt noxias ⁊ feruidis cogitacōib⁹ deside
rijs ⁊ opib⁹ acquiescūt. ¶ vñ interrogād est.

Qui habuit cogitaciones immundas et carna-
les in quibus traxit moram postquam ratione pre-
ndit. propter delectationem ipsam. tamen omni cogitatio
mortaliter peccauit. Non solum enim peccat homo
quando cogitationibus luxuriosis ratione consentit
deliberans malum facere. sed etiam cum non curat
ipsas libidinosas cogitaciones expellere post
quam eas prendit. sed in eis uoluntarie immoratur.
peccat mortaliter.

De filiis luxurie
Que filiabus luxurie non oportet multum in-
terrogare. quia difficile est intelligere. nisi cum
mixtura alicuius rationis.

De cecitate mentis
Sicut fuit ita mente occupatus circa mundana.
quod nesciuit de deo cogitare. uel rebus spiritualibus.

De precipitacione
Sicut fuit precipitatus et
subitus in excessibus suis. sine consilio et examina-
tione mentis debita agens.

De inconsideracione
Sicut fuit incautus in factis suis. et non bene iu-
dicauit circa occurrentia.

De inconstancia
Sicut in eo quod deliberauit bonum agere. muta-
bilis et inconstans fuit ex passione.

De amore sui
Sicut nimis seipsum dilexit. et credo delectationes corporis. et comoditates. et habet omnia.

15
Si habuit displicentiam De odio dei
in deum vel legem suam quia prohibet concu-
piscencias eius. De amore vite presentis.

Si nimis amavit vitam istam presentem propter
voluptates carnis quibus est dedit? Nam ita
amare vitam presentem: quod aliquis velit hic pe-
tuari: scilicet diu. De: est mortale. De hoc

Si horrorem habuit De: futuro seculi.
ad vitam futuram. De aliis que pertinent
ad viciu[m] luxurie circa coniugatos. vide in
f. 2a in .c. de coniugatis.

Sequitur tertia pars huius opusculi de in-
terrogacionibus certis ad certas personas
secundum statum diversitates. Et primo quo ad
coniugatos. .xxx.

Nunc formande sunt interrogaciones
non ad omnes. sed ad quosdam secundum
statum eorum. Et primo quo ad coniuga-
tos. Interrogandi sunt ergo coniugati: non tamen
omnes: sed de quibus videtur expedire. Si
videlicet in aliquo casu prohibitio contraxe-
runt: quia mortale est: nisi ignorantia facti
probabilis excuset. Unde sciendum est

15
q̄ quedā sunt impedimēta que impediunt
matriōniū strahendū et dirimūt iā strac
tum. i. nullū faciūt illud qđ tamē intelligē
dū est. qñ dicta impedimēta prius fuerūt
inter eos q̄ sit stractū mriōniū. Et omēt
in his v̄sibus. Erroz. dīcō. votū. agnacō
crimē. Cult⁹ disparitas. vis. ordo. ligamē
hoēstas. Si sis affinis si forte coir nequi
bis. Hec sociāda vetāt onubia iūcta r̄tra
ctant. Pro horz quolibz breuissima decla
racōe. nā de his satis inuenies in summis.
Nota ē singlis intellectu. Erroz. intelligit
de p̄sona. nō de fortūa. cū scz quis cōtrahit
cū berthā. credēs strahere cū katheriā cū
qua intendebat strahere. Condicō. intelli
git de dīcōe seruli. cum. s. quis strahit
cū serua. credēs eā esse liberā. nā si sciētez
liber strahit cū serua mriōniū teneret. Et
filr si seru⁹ strahit cū libera. credēs eā ser
uam. Hōē uidet si seru⁹ cū serua. licz cre
deret eā liberā. Votū. intelligit ē solēni.
Cum scz quis fecisset p̄fessionē tacitaz uel
exp̄ssam in aliqua r̄ligiōe app̄bata. et p̄ea

contraheret. nā tal' eet etiā excōicat⁹. **C**ognacō est triplex. s. natural. spūalis. et legalis. **N**aturalis dīr consangūitas. ⁊ habz tres lineas. s. Ascendētū. ut pī. auus. pauius. ⁊ hī mōi. Descendētū. ut filios. nepos. pīnepos. ⁊ c. **C**ollateralīū. ut frēs. sorozes. ⁊ hī mōi. **E**t habet quelibz linea quātuor g⁹dus occlusiue. pīcipue collateralis. **P**am inter ascendentes et descendētes videt esse pīetua pīhibicio. qui ergo inter istos etiāz contrahit. est excōicatus. **C**ognatus spūalis habet tres gradus. ⁊ trahit in baptisimo et cōfirmacōne. **P**rim⁹ est inter tenentes ad baptisimū uel confirmacionem. et eum qui tenetur. et dicit⁹ patermitas et filiatio. **S**ecūdus est inter patrem et matrē carnales illius qui tenetur et illum tenentes. ⁊ dicitur cōpatermitas. **T**erci⁹ est inter filios naturales illius qui tenet ⁊ illum qui tenetur. et dicitur fratermitas. **C**ognacio legalis fit p adoptiōnem. ⁊ habet tres lineas uel gradus. **P**rimus est inter ipm adoptatē ⁊ adoptatū ⁊ filiū l' filiā adoptati.

Secūds est inter uxore adoptatis et ipm ad
optatū. ac etiā inter uxore adoptati et ad
optatez. **T**erci⁹ est inter filios naturales
et legitimos ipsius adoptatis et ipm adopta
tū et hoc tñ cū ipi filij sint adhuc in ptate
pris. **I**nter hos em̄ oēs ē phibitū m̄riōi
um. et ergo si tractus fuerit. dirimat. **C**ri
men hoc. s. q. hz impedire et dirimere ma
triōnū tractū. intelligit tñ de duob⁹ cri
minib⁹. **P**rimū ē cū mulier machiat cum
effectu in mortē alteri⁹ uxoris. ut habeat
maritū illi⁹ in virū. et extra cū vir in mor
tem alteri⁹ viri machinat. ut hēat uxorez
eius. **S**ecūdū cū quis dat fidē alicui cōiu
gate d. ducēdo eā in uxore post mortē ma
riti sui. et cū ex illa pmissione sequit⁹ adul
teriū. **C**ultus disparitas. ut. s. si fidelis cō
trahat cū iudea uel pagana pmanēte in in
fidelitate. si aut cōtraheret cū heretica te
neret m̄riōnū. sed cohabitare ei non orēt.
et hoc si ēet piculū ei incurrēdi hezēsim. s.
peccat cū tali otrahēs. **D**is. s. cum quis p
violēciā cogit ad cōtrahendū et intelligit

de violencia absoluta. et filr de violencia
que fit p metū qui potest cadere in ostan
tem viz. qui cōmetur in hoc vsu. **Stupri**
atq; stat? verberis atq; necis. nisi tñ p?ea
de minto efficiat uolūtari? **Ordo** intelli
git de ordme sacro. s. cum otrahēs fuerit
in subdiaconatu. uel supra. tal' etiā ē excōi
cat? **Greco** tamē in sacris ordmibus pñt
uri mriōmō iā otractos sed cōtrahere non
pñt. **Ligamen**. s. si sit alteri ligatus p cōiū
gium p uerba d pñti. etiā non dū cōsumatur.
Nā talis in nullo casu potest alteri matri
mōialr copulari. nisi ille cū quo otraxerat
pfiteret in aliqua religiōe ante cōsuacionē
mriōmō. **Si** aut recederet alter cōiugum.
ita q p multos annos nihil de eo audiret
adhuc nō liceret alter otrahere. nisi prius
per filr sciret de morte ipius. **Honestas**. i
publice hoēstatis iusticiam sentēcia que o
rit ex spōsalib? otractis cū aliqua cū qua
postea non sequit mriōmū nisi ppter mor
tem. uel ppter causam aliquā aliā. nā cum
nulla cōsanguinea illi? otrahere pñt usq; ad

quartū gradū inclusiue. **A**ffinitas est pri-
mitas que cōtrahit̃ inter eū qui ducit ux-
orē et oēs cōsanguīneos uxoris usq; ad quaz-
tū gradū. similr̃ inter uxorē et oēs cōsang-
uīneos eā ducētis usq; ad quartū gradum
inclusiue. **E**t nota q; affinitas strahit̃ etiā
p fornicariū coitū. ita q; illle qui fornicat̃
cū aliqua nō pōt cōtrahere mziōmū cū ali-
qua cōsanguīnea illi? usq; ad quartū gradū.
nec illa mulier pōt strahere cū aliquo cōsan-
guīneo secum fornicātis usq; ad eūdē gradū.
Impotēcia exercēdi actū cōiugalē potest
puemire uel ex naturali frigiditate. uel ex
maleficio. ul ex indisposicōne mēbri gemitā-
lis viri uel mulieris. **D**e his autē omnibus
impedimentis hēs plene in sumis. **I**nsup
nota q; nō oportet nec expedit interroga-
re oēs cōiugatos singlātī d̃ p̃dictis impedi-
mētis. sed d̃ illis saltē d̃ quib; possit p̃sumi.
Et p̃cipue de impedimētis criminis. uel cog-
nacōis. uel publice honestatis. et añ omnia
affinitatis. **S**i enī quis agnosceret cōsan-
guīneā ei? cū qua iā cōtraxit p vba d̃ p̃nti.

et graui⁹. si iā cōsuāuit mriōnium tale mri
morum non dirimit aut diuidit. s; amittit
ille qui hmoi fecit. ptatem. seu ius petendi
debitū. ita qd petet nō pōt sine pctō mor
talit. tenet tñ reddere exactus. **I**dē in mu
liere que pmitit se agnosci a cōiugineo
mariti sui. **S**i tñ alicq; cōtraxit p vbi d pā
ti cū aliqua cōiuguit cōiugineā ei⁹. ita q
semen emisit intra claustra pudoris. nō
pōt illā hrē. et si iam cōsumasset mriōnium
cum illa nō teneret. nec in hoc pōt dispensa
ri nisi p papā. vñ aū dispensacōz sp peccat
mortalit. exigēs. et reddēs debitū sciens di
ctū impedimentū. alter aut cōiugū nesciens
excusat ex ignorācia facti p babil. **E**t de
his et alijs qñ casus occurrit. vide plen⁹
in sumis. **I**n sup interrogādū est. **S**i cōn
traxit mriōnū clādestine. qz mortale ē. p
pter phibicōnez ecclie. **I**tem si hñs uotū lim
plex continēcie. cōtraxit. mortali peccauit.
nisi prius dispēsatū fuerit a papa. et tenet
adimplere uotū usq; ad cōiugacōnē mriōn.
Nā ipo cōsuāto efficit impotēs ad uotū m

plendū qz reddere tenet exact? debitū ex
psle uel interpretariē sed tñ exigere nō pōt
sine dispensacōe qz peccaret mortali. **I**te
Si traxit cū aliqua uel mulier cū aliquo
p vba de futuro et postmodū cū alia trax
it uel alio etiā p vba de futuro uel de pñti
mortali peccauit ppter fidē fractā nisi de
omni consensu mutuo se absoluerint qd fieri
debz p iudiciū ecclie ul si aliquis pdictorū
casuum seu aliorū septem quos hēs i suma
quibus sponsalia solui pūt supuenerit. **I**te
si post nūciōmū cōtractū p uerba d pñti cō
traxit cū alia qz peccauit mortali nec tenz
nūciōmū secundū etiā si ēet cōsumatū et rili
os iam genuissz redire em oportet ad pri
mū nūciōmū nisi ille uel illa cū quo ul qua
prius traxit intrasset religionē aliquā et
ibi pfessus ēet uel nisi papa dispensassz m
secundo. **T**amē sūm **T**heo. in hoc dispēsari
non pōt. **S**ed qz difficile est disputare de
prāte pape si sine suppleciōe obtenta ē for
sitā trāsiri pōt. **I**te **S**i traxit nūciōmū
aī etatē legitimā uel filios aut filias iux

ut mriōmō añ legitimā etatē qđ phibituz
est. Etas aut legitimā sñm iura ē. xij. an. m
femella. et xiiij. m masculo. s. m strahēdo
p uerba de pñti uel m ssumādo. **B**te si cō
sumauit mriōmū añ bñdictionez nuptiarū
qz mortale est. et oīra phibicionem ecclie.
Et hic aduertēdū est. qđ m multis locis qđ
uis sponsi non ssumāt mriōmū cū sponsis
ante nuptias. mltas tñ turpitudines et cor
ruptelas faciunt cū ipīs eas visitando. et
vñd interrogandū de hmōi ē ubi repiunt.
Btez Si celebrauit nuptias m tpe phibi
to ab ecclia. qz mortale ē. **M**ota tpa phi
bita ab ecclia ad celebrād nuptias ul mriō.
Tempa phibita ab ecclia ad mriōmū cele
brandū sunt ista. s. Ab aduētū dñi usq
ad Ephīā. nō tñ ante octauā eius. et a. lxx
usq. ad octauā pasche. et trib⁹ dieb⁹ letani
e minoris ante Ascensioēz dñi usq. ad octa
uas pēthecostes. **B**te de actu cōiugali no
ta. qđ quādoq. fit ubi ē manifestū mortale.
scz cū fit extra uas debitū. uel ecīā cū fit m
tra uas debituz tñ eo mō ut non suscipiat.

semen ad euitandam prolem uel generacio-
nem. vel cū ex actib⁹ uel tactibus ipudicis
sequit⁹ pollucō in altero ipōz. vel cū exer-
cens actū coniugalem appetitū habet delibe-
ratū ad aliū uel aliā. vñ si ita morōmato af-
fectu fert⁹ ad actū coniugalem. q̄ etiā si non
esset uxor sua ul⁹ marit⁹. adhuc āgerz op⁹
carnale cū illa uel illo. difficile tñ ē hoc di-
scernere. vel si cū alter alteri exigenti dñe-
gat debitū sine causa legitima. ppter qd̄ exi-
gēs incōtinenciaz incurrit. ul⁹ aliō scādālū.
Esset autē causa legitima ad denegandū de-
bitum. si timeret p̄babiliter notabile nocu-
mentū p̄sone. uel cōiugis. uel plis in utero.
vel qui ex adultero omissio amisit ius petē-
di. vel etiā si in loco sacro peteret uel etiā
in publico. qz esset contra debitā hoēstatē.
Nō autē est legitima causa dñegādi. dies ie-
iunior. solēpnitātū. ul⁹ ira admittē. **Q**ñqz
etiā fit act⁹ coniugal⁹ ubi dubiū ē. an sit mor-
tale uel veniale. scz qñ seruat⁹ vas debitum.
sed mod⁹ indebit⁹. puta si lateralr. uel si ex
pre posteriori accedat viz ad uas debitum.

uel mulier supgrediat vir. **I**n quib? mo-
dis et p̄cipue in ultio dicunt aliqui ēē mor-
tale de se. **A**ly uero ut **Tho.** et **Al.** dicūt q̄
nō sit mortale de se. sed p̄t ēē signū morta-
lis occupiscētie. nec p̄ hoc impedit genera-
cō. si non ita apte p̄curet. **N**ū in hoc noli
p̄cipitare sententiā. nec denegare absoluti-
onē in h̄mōi p̄seuerāti. sed detesteris et p̄-
hibeas q̄tū potes. q̄n aut fieret primo ut
scōdō mō. et hoc p̄pter piculū abozliis. forte
esset sine p̄tō. **D**ubium est etia an sit mor-
tale. cū sit tpe menstruoz. et p̄cipue in exi-
gēte. sciēte talem defectū. qd quid ponunt
esse mortale. p̄cipue q̄n est quā otinu? se-
cundū osuetudinē ut mensari. **A**ly tamē o-
trariū dicunt ut **De. de pal.** Et hec opinio
cōior est. vñ etia p̄pter hoc nō dnegas ab-
solucōnez. p̄hibeas q̄tū potes de exacti-
one. et exactā amoneas ut non assenciat ex-
igenti. nisi tamen ex hoc de incontinentia
ipius timeret. **D**ubium etiam est de exigē-
te debitum a coniuge p̄manēte in adulte-
rio siue occulto siue māifesto qd ip̄e nouit.

Hoc tamē quid dicūt esse mortale in ipso
exigēte qz facit cōtra cōstitutōnē ecclie. ut
notat Lugo. xxij. q. i. Si quis uxore. Et
hoc firmat in suma pisana. Sed in suma
ofesso. et Ardo. in rosario mitigāt hūc rigo
rem excipiētes casum illū viz. cū exigens
hoc faceret ad puidendū incontinēcie sue.
Sed pe. de pal. multo magis mitigat dñi
rigorē viz cū nō sperat ex hoc emēdacio
pmanētis in adulterio. sed poti⁹ deteriora
cio nō peccat exigēs. saltē mortali. Quāqz
eciā exercet actus coniugalīs ubi fit ueniale.
cū viz exercet seruato debito vase et modo.
tñ principalr fit intencōe dñcācōis asquē
destra tamē qz sistat intencō intra limites
inriōnñ. vel cū exercet actus hñmōi coniuga
lis ppter sanitatē corpālē solū qz ad hūc fi
nem non ordmatū est. veniale tñ puto. ut
si in sollēnitatib⁹ et dieb⁹ ieiuniorū exegit
debitū aliqua infirmitate. s. occupiē duct⁹
sine cōtemptu sacri tpsis ul' ecclīastice exhor
tacōis. veniale est scdm Tho. et Ray. S3
redoēs debitū nō peccat. cū timet de mco

tinentia uel scādalo cōiugis. peccaret autē si
 negaret omnino. ¶ Itē tpe pgnacōis exigere
 vēiale est. et si nō est piculū abortus. rōde
 re non ē pētīm. ¶ Itē an purificacōne post
 partū exigere. seruatis tñ alijs debitis ciz
 cūstācijs. nō est mortale ut uidet. ¶ 3° sūm
Bullh. Exigere ul' reddere dōbitū an ingres
 sum ecclie post ptū. nō uidet pētīm. Et pos
 sunt mulieres intrare eccliam an. xl. diem
 sine pccō. ¶ In quo tñ seruāda ē cōsuetudo
 patrie. si fieri pōt. ¶ Item act⁹ impudiciē
 que ibi exercent pētmetes ad delcācionem
 opis. seu exerciciū illius excepto tñ ope. ut
 in tactib⁹ osculis et alijs hūmōi inordiātis.
 omīter sunt venialia. quib⁹ tāta posset ēē
 inordiācio. qd fieret mortale. ¶ Quāq; ecia ex
 ercet actus cōiugal' sine pccō aliquo. cū viz
 fit cā plis cōcipiende. uel ecia causa reddē
 di debitū seruatis tñ alijs debitis cūstā
 cijs. ¶ Tenet aut exactus et debet reddere
 debitū. et p̄cipue vir uxori nō solū exp̄sse
 petenti. sed ecia p signa ul' circūlocucōnes.
 nec debet uir uxore auertere ne petat. ppter

piculum. **E**ciam fit huiusmodi actus sine peccato. cui
fit causa fornicationis vitæ in se uel in cō
iuge. **C**irca prædicta autem sic formentur interro
gationes. **S**i viz usus est matrimonio extra vas
debitum. **S**i aliquid fecit ad euitandam gene
rationem. **S**i usus est modo in debito licet in va
se proprio et quomodo. **S**i utendo matrimonio huiusmodi in
tentionem ad alium uel aliam. **S**i tempore menstru
orum exegit uel reddidit. **S**i tempore prægnationis
et precipue prope partum uel ante purificationem
post partum exegit debitum. **S**i exegit uel red
didit a permanente in adulterio. **S**i principa
liter causa dissolutionis exegit. uel alia. et qua.
Et circa huiusmodi iudicandum est de peccato morta
li uel ueniali secundum prædicta. de quibus tamen plures
habet in summis. **S**i petenti homo denegauit
debitum. **S**i propter actum coniugii. per actus oscu
la seu alia secuta est pollutio. **S**i extraxit ma
trimonium ex his excoicatur maiori excoicatione
quod peccauit mortaliter. et precipue si sciuit se
fore excoicatum. et hoc quod precipauit in diuinis
seu sacramentis cum excoicatione maiori. **I**dem
videtur de minori si eam nouit. quod separat a suscep

tionem sacramentorum. et mriōmū est sacramē
tum ergo. **S**i ex nris in mortali cōtraxit
mriōmum. uidet mortale. qz sacramentum
suscepit in mortali sciēter. p̄cipue autē si sit
factus p̄ uerba de p̄nti. qui ibi ē essentia sa
cramenti. **S**i cōtraxit cū aliqua d̄ futuro
uel d̄ p̄senti p̄ uerba. non intendens illum
uel illā habere in cōiugē. sed tantū carna
lē copulā extorquere. mortaliter peccauit.
Et quāuis regulariter non sit ibi mriōmū.
cogendū? tamē est in foro consciē illam du
cere. uel aliter illi satisfacere. maxime si se
cuta ē copula carnalis. **I**n quo tamē casu
ecclesia iudicaret mriōmū. si ueniret ad fo
rum contencōsum. nā ip̄a iudicat de mani
festis non de occultis. et tenet obedire ec
clesie. **S**i vir non p̄uidit uxori et familie
in necēariis. nō tamē sup̄fluis. **S**i nimis ex
aspauit uxorem dictis uel factis. **S**i zelo
tip? et nimis suspicōsus fuit extra eā. uel mis
rimissus ī custodia ei? **S**i p̄xor iobiēns. et
otēcōsa ac sui sēsus erga virū. fuit. **S**i mis
iculta et negligēs fuit in gubnacōne domū.

Si irreuerēs et discola fuit ad soceros et cognatos. **S**i dedit de reb⁹ viri pntibus uel paupibus plus q̄ debuit. **S**i dedit licēciā viro eūdi ad alias cū p̄gnat⁹ qđ ē mortale. **S**i nō volt sequi viā trāfferentem domiciliū ad qđ tenet⁹ nisi vellet eā traherē ad p̄ctm aut dubitaret de morte sua aut si esset uagabundus. **S**i uterq; etiā filios educauit in timore dei et obedienciā mādatoꝝ eius ad quod tenent⁹.

Interrogacōs ad p̄cipes et rētoꝝes
Quia p̄cipes et rētoꝝes seclares sic pūt formari interrogacōs p̄ ut videb̄ expedire scđm addicōnē p̄sonē. Et primo. **S**i viz p̄ usurpacōs iniustas et non iusto titulo obtinuit dignitatē regimē ul̄ dominiū ciuitatis uel castri qz mortali ter peccauit et sp̄ in isto p̄ctō maēt. dū tenet hmoi usurpacōnem nisi postmodū titulū iustificasset. nec ibi ante iustū titulum pōt exercere iudicia sine p̄ctō. **S**i ambici osus fuit ad dignitates et regimē nimis aspirās et si intendit negligere iusticiam ad

querendū amicos ut sic pmaneat in domi
nio qz mortali peccauit. **¶** Si p̄latis eccl̄ias
ticis uel alijs maioribus suis non fuit obe
diēs et ānomicōes et correpcōs ab eis fa
ctas non sustinuit patient. aut si eos stem
sit qz peccauit mortali. **¶** Si sententiā excō
municatōis uel interdicti nō curauit aut sic
ligatus om̄is se ingessit qd̄ est mortale. **¶** Si
ppter crimen ei⁹ ciuitates sunt interdicte
qd̄ est sibi ad magnū iudiciū. **¶** Si phibuit
lapicis qd̄ non venderēt clericis neq; coque
rēt eis ex eo qd̄ nō habet ex eis qd̄ iult. **¶** Si
ppter excōicacōnē in se larā iudices uel ac
cōes aut ministros grauauit qz ultra mor
tale excōicat⁹ est. **¶** Si de factis eccl̄astica
rū psonarū ad eum nō ptinētibus se intro
misit ut trahendo eos ad suū iudiciū et hu
i⁹ mōi qz mortali peccauit et excōicat⁹ est.
¶ Et si cepit aut cape fecit ul' incarcerationē cle
ricos aut religiosos eccl̄ia d̄linquētes est ex
cat⁹ si nō hūit pri⁹ licēciā a p̄lato suo. **¶** Si e
lectionē alicui⁹ impedierit maliciose uel p
violētiā aliquē intrusit ul' si grauauit aliquē

monasteriū uel collegiū eo q̄ nolebant eli-
gere illū p̄ quo rogabat qz ultra mortale
excommunicat⁹ est. Si pronat⁹ eccliarū de
nouo sibi usurpauit uel bona vacaciū ecclī-
arū aut monasteriorū quia ultra mortale
excoīcat⁹ ē. Si imposuit collectā aut talī
a uel exactiōes clericis ⁊ alijs p̄soms ecclīa-
sticis sine licētia pape quia si post monico-
nem nō desistit est excoīcat⁹. Si fecit sta-
tuta uel leges contra libertatē ecclīe uel iudi-
cauit scdm̄ illa uel iudicauit scdm̄ illa uel de-
dit consiliū ad hmōi uel nō remouit cū po-
tuit qz ultra mortale excoīcatus ē. Si no-
ua pelagia uel guidagia instituit nō habēs
ptatem a principe sup̄ hoc. vel si ātiqua pe-
dagia seu theolonea augmentauit excoīca-
tus est. Sed si hoc fecit cū licētia princi-
pis et causa rōnabili nō ē p̄ctm̄. Si non
tenuit stratā uel viā publicā securā a p̄dōi-
bus ⁊ latronib⁹ ut debuit qz peccauit mor-
tali ⁊ tenet ad restitucōnem dānorū inde
secutorū. Si a clericis aut religiosīs theo-
loneū aut gabellā accepit p̄ his que d̄fēz.

7

non tamē cā negociacōis qz peccat graui
ter et est excoīcatus. q̄uis aliqui ut. **Jo.**
al. hanc nō admittūt qz nō recepra. ⁊ papa
scit et tollerat. p̄mmo hoc facit in terzis su
is. **Si** publicos usurarios et alienigenas
et non inde oriūdos scz in terris suis ad ex
ercendū fen⁹ in ciuitatib⁹ suis admittit. ut
admissos si infra certū t̄p⁹ nō expellit. qz
excoīcat⁹ ē. ⁊ hoc si fuerit p̄sona ecclīastica
habēs dominiū tpale. **Si** uero fuerit pri
ceps secl̄aris excoīcand⁹ ē extra d̄ vsu li.
vi. nō tñ Ep̄i. et supiores incurrūt sed alij.
Si nauigantes in districtu suo dep̄datus
est uel dep̄dari fecit. uel hoc factū nomē
suo ratum habuit. quia ut pirata excommu
nicatus est excoīmūicatione papali. **Si** nau
gantes exspoliavit. uel res eorū ad portus
terrarū suarū a mari delatas sibi appriauit.
qđ est rapina et secūđ aliquos sunt excoī
cati. **Si** incendia fecit. uel fieri fecit. uel
effregit ecclesias loca religiosa quia excom
municatus est. et postquam fuerit denun
ciatus. spectat ad ip̄m papā absolucō eius.

Si immunitatē eccliarū violauit puta qz fe-
cit cape hōies ppter debita uel ecclā malefi-
cia aut aliā quacūqz causam in ecclā uel lo-
cis pūilegiatis qz sacrilegiū cōmisit qd est
mortale et pōt excōicari. **S**i expoliauit ec-
clesias ul' psonas ecclīasticas qd multi tirā
m faciunt aut pūilegia iporū violauit mor-
taliter peccauit. **S**i fecit rēpsalias uel fe-
cit fieri aut ab antiquo cōsuetas extendi cō-
tra psonas ecclīasticas est excōicatus nisi re-
uocauerit infra mensem et satisfecerit de
iniuria et damno. **E**t si pignozāris. li. vi. v-
trū aut liceat facere rēpsalias cōtra laicos.
vide in. iij. pte summe. iij. c. i. **S**i ad ecclī-
as in quibz patronz fuit pdoneos nō rpn-
tauit sed meptos ut pdeotas ul' cōcubina-
rios uel alios malos pntant uel subditos
suos eccliarū pōnos tales eligeri aut pūta-
re suasit qz peccauit mortalr. **S**i recepit
pecuniā ut pſentarz aliquē cū eſſet prōn-
uel ut supplicaret pape uel Epō qz būficiū
alicui oſerat qz symoniā cōmisit uel eccliam
absqz pecunia si porrexerit pces p indigno

quia mortale ē et syn. oia. **S**i fuit fautor
et defensor hereticorū aut etiā scismatico-
rum quia mortalī peccauit et est excōica-
tus. **S**i impediunt uolentes recurrere ad
forū ecclīasticū sup causis. que ad talem fo-
rum ptinent ne scz coram ecclīastico iudice
tales cause agitent. uel ad hoc dāns consi-
lium. auxiliū. uel fauorē qz excōicat⁹ ē. ut
extra de immu. ecclīe. c. qm̄. li. vi. **S**i bel-
lum supsit iniustū. uel adiutor fuit iniuste
bellantis qz oia mala que mō sequūt tene-
tur restituere et hoc verx nisi ad iuuandū
et seruandū tenet. illi. qui hmōi bellum in-
stituit. ut puta qz est miles. aut uasall⁹ ei⁹.
Talis etiam adiuuās cum est dubiū si bel-
lum sit iustū uel iniustum excusat. ut. xxiij
q. i. quid culpā. nō aut excusaret⁹ d pccō.
si sciret bellum iniustū. **S**i cōsulit existēs
in officio cōmunitatis qz assumat iniustum
bellum ad omnia mala et dāna inde secuta
tenet. nisi forte pponeret materia in cōsili-
o falsa. mō tamen et forma ac si esset iusta.
tunc em hoc ignorātes videntur excusari.

De materia belli et quō dicat iustū uel in
iustum. vide in summa in tertia pte ti. ij.

Si indiscretos et tirānos officiales fecit.
seu iposuit terris suis qz tenet d damnis
et malis eorū. si sciebat eos tales ēē. **S**ec?
si nesciebat et tunc qz cito pcepit eos tales
esse. imoueat eos qz alias peccaret ut pre
scriptū est. **S**i iniustas exactiones et colle
ctas fecit qz rapinā fecit. **E**t que collecte
dicant iniuste et quō deat satisfaceri. vide
in tertia parte summe ti. ij. c. i. **S**i posuit
iudeos in officiis publicis qz phibent ut
xviij. q. iij. **S**i ea que sunt cōitatis appa
uit sibi ut filias cāpos et hmōi qz mortale
est et tenet restituere. **S**i liberos hōies
in seruos subiecit nā xpiani non pnt redi
gi in seruitutē rōe belli uel etiā capti non
pnt licite emi in seruos ul empti redi. **S**i
infideles bñ in seruitutē redigunt ac emi
et vendi pnt capti tamē in bello iusto. **Q**ui
si postea efficiant xpiani nō tamē ex hoc
liberant a captiuitate uel seruitute. qz quis
tamē piū sit tūc eos liberos facere. **S**i a

heredētib⁹ sine filiis accipit bona illorum
pmitte⁹ d̄ eis testari uel legari ad placitū
nisi priā illa talem hzēt cōsuetudinē a tpe
cui⁹ incōtrariū nō esset mēōria homī. **¶** Si
nimis v̄mdicat⁹ fuit. **¶** Si hōicidia. mutila
tōes. incarcerationes. vulnera. et h̄mōi seu a si
ne iusticia. uel etiā cū iusticia. et ex odio uel
ob v̄mdictā fecit. pcurauit. uel facere pmi
sit. qz in hoc graua mortalia sunt. **¶** Si tor
neamēta aut duella fecit fieri. uel ludos a
spectacula piculosa aiē uel corpi ut picer la
pides adinuicē. uel si alias rep̄ntacōes tur
pitudinū fieri fecit aut pmissit. uel si h̄mōi
nō p̄hibuit cū tū potuit sine graui scanda
lo. qz mortali peccauit. di. lxxij. terrozi.
¶ Si leges statuit quas nō potuit uel nō d̄
buit. qz inique erāt. qz mortale est. **¶** Si ni
mis dur⁹ fuit ad dispensandū uel p̄cendū
in quibus potuit. uel ecōtrario si nimis fa
cilis ad p̄cendū delinquentib⁹ fuit. in p̄iudi
ciū iusticie et om̄nis utilitaris. **¶** Si feoda
vasallis suis absqz iusticia dnegauit. uel ser
uiciū iōbitū ab eis exegit. et fidē nō seruauit.

Si ipse exns vasallus alteri? non fuit fidel
dño suo ut debuit. scdm q in iuramento fi
delitatis exprimitur uel obsequiū debitū nō
pstitit uel iniuriā aliquā fecit dño. scz alie
nādo pheodū aut dimmuēdo aut aliqd h?
mōi qz mortale est et tenet de dāms. **S**i
tutelā alicui? sibi cōmissam non fidelr egit
uel de bonis illi? supsit uel dissipauit quia
mortale est et tenet d dāms oibus. **S**i in
terris sue iurisdictionis sustinuit iniustas
mensuras. aut iniusta pōdera. aut iniusta
pria rerū penaliū scienter qz mortale est et
teneri uidet de dāms si tñ comode obuia
re potuissz hmōi. **S**imilr peccat si moucit
uel sustinet malas osuetudiēs aut corrup
telas. **S**i tollerauit publicos usurarios pp
ter hoc recipiēs ab eis certā quātitatē uel
summā pecniarū ānuati uel ob aliā causaz
qz mortale ē et tenet ad restitucōnē illi?
sic accepti nō tamē usurario sed creditori
bus ei? a quib? sunt usure accepte et extor
te scdm **Tho**. **S**i aliqd castrū uel dommi
um aut aliā rem in pignus hūit et fructus

illius nō oputauit in fortē qz usura est. Et
sic ulterius hic interrogandū est de alijs
spēbus usure si viz in aliqua offendit uel p
ticeps fuit de quib⁹ supra in prima pte. e
de usura. Si penas uel emēdas in pecun
iam ppter cupiditatē ul' odiū uel ppter cor
reptionē delinquētū accepit uel ultra de
bitū extorsit uel peās corpales uel mortis
in pecūnarias ppter auariciā extra iusticiā
commutauit qz mortale est. Si pmissit in ter
ris suis latrones inualescere uel maliciose
eisdē fauēs fuit aut ex auaricia nolens ex
pedire ad tutandā patriā qz mortale ē et
tenet de dānis factis. si comode obuiare
poterit. Si iusticiā uēdidit uel munera in
ique accepit scz p administracōe iusticie ul'
alias iniusticias fecit uel fieri fecit in iudi
cando qz mortale est. Si fidem pmissam
violauit eciā inimico nisi pri⁹ ipse violasset
qz mortale est. Si treugas non seruauit
et si obsides suos nō liberauit qz mortale
est. Si uiduas et pupillos cōtra oppresso
res suos nō defendit. Si nimis supertuosus

et curiosus fuit in uestitu et apparatu cibo
rū et equorū familie cū cambus auib⁹ edi
ficijs et cuius nā qñq; ut hmoi ualeāt fa
cere emūgūt subditos sibi populos usq; ad
sanguinē eorū faciētes multa iniusta. Si
fecit edificare domos suas uel agros aut
vineas arare et in eis laborarē aut ligna ap
portari et similia p subditos suos et eis nō
soluit plene de labore suo nisi subditi ad h
debite teneant. ul si in dieb⁹ festiuis fecit
p se laborare qz mortale est qd tñ multi
faciūt nec subditi tenent in hoc obedire.
Si nimis se occupauit in venaciōib⁹ et au
cupicijs ul qd pei⁹ ē subditos suos in h⁹ oī
grauauit eos ad hoc inducēs et qd pessimū
ē si hoc fit in dieb⁹ festiuis maxie nō pri⁹
audita missa ppter qd oēs peccant mortalr.
et ipe est reus omniū. Si ppter discursus
et hmoi destruxit segetes aliorū quia tē
de dāms. ul si pmissit accipi d feno aut bla
do suorū subditorū ppter equos suos non
petita et obtenta licencia qz tenet de dā
no. Idē de quib⁹ cūq; fructib⁹. Si histrio

nibus supflue dedit. uel mimos turpia rep-
sentātes in curia nutriunt uel cōcubiās aut
meretrices aut ludentes ad aleas in curia
tenuit. que oīa sunt dānabilia. Si de hoēs-
tate familie sue nō curauit. sed in hoēste se
hñtes cū femis aut masculis in curia sua r-
tinuit. nec correxit cum posset. qz peccauit
mortalr. Si uero hmōi princeps ē coniuga-
t9. Interroga ultra pmissa de his que ha-
bent in. c. p. pcedēti. p ut uidr expedire

Circa iudices uel q̄cūq; hñtes autorita-
tē ul' iurisdīctōz ordiariā ul' delegatā a aliā

Iurisdictionē aut potestatem
suam accepit simomace aut usurpa-
tiue. quia hmōi potestas nō dat au-
toritatem iudicandi. vnde talis quociens
iudicaret. peccaret mortaliter. Si excessit
fines mādari siue potestatis sue. quia mor-
tale. hoc si sciēter aut ex ignorātia cassa.

Si timore. cupiditate. odio ul' amore aut
aliqua alia iniqua causa tulit iniquam sen-
tentiam aduertenter. quia peccatum est et
mortale et tenet ad oē interesse parti lese

Et hoc si ille p quo lata est illa sentēcia in
iqua non p̄t uel nō mlt satisfacere qz an ō
nia ille teneret. h̄m Ray. Si p ignorācia
crassam tulit iniquā sentēcia in iudicio aīe
qz tenet reuocare. n̄. et peccat mortali ut
dicit Ray. debuit em̄ se scire insufficiētem
et non iudicare. Si p negligēcia qz suffici
ens erat et si laborasset ad legēdū et in qui
rēdū inuenisset ueritatē sed qz hoc neglex
it agere tenet ut prius. miti? tñ agit cum
eo qui p ignorācia q̄ cñ eo qui ex malicia
et habet locū in iudice ordinarior nō in de
legato. Si delegat? iudex iudicauit bona
fide et de cōsilio discretorū uel pitorū tulit
iniquā sentēcia nō uidet peccare aut te
nere ad restitucōnē lesō. tū qz nēcitate ob
ediēcie iudicauit. tū qz ex certa sciētia dē
gantis sup̄tus est cū ēet ignarus iuris qz
uidebat bonus uir. Istud tñ uerū est nisi
in inquirēdo cōsiliū fuisset negligēs aut cō
pabilis qz tūc peccaret et teneret ad resti
tucōem. Hec Guillh. Si assessor inducit iu
dicē ad ferendū iniquā sentēcia excusatur

quidē iudex si simplex ē ut p̄dicat̄. cū tñ hā
b3 cōsciāz bonā credēs sc3 sentēciā iustā et
cum nō fuit in culpa eligendo assessorē iu
stum et bone fame ac sufficientē sed asses
sor ille mortalr peccat et ad r̄stitutionem
leso tenet siue dolose siue ignorāter indu
cit iudicē ad iudicandū iniuste. Hec. Ray.

Si iudex ignaz in iure secū assessorē du
cit qui cōiter nō reputat̄ sufficiens sed mi
qu9. si de cōsilio illi9 fert iniquā sentēciā. li
cet eā credat iustā. uterq3 mortalr peccat
et tenet quisq3 ad r̄stitutionem in solidū.

Si accepit pecuniā in iudicō qd pōt atin
gi. p. mōis et ip̄ iudex mortale. **P**rimo si
accepit ut male iudicaret et oīra iusticiam
et tunc illā pecuniā tenet dare illi in cuius
iniuriā lata est sententia. primo. q. i. Tu
bemus. **S**ecō si accepit ut bene iudicaret
Tercō ut iudicaret et dar3 sentēciā. **Q**uaz
to ut nō iudicaret cū drēt iudicār. **Q**uinto
ut nō male iudicaret. **I**n his quatuor cali
bus dēe fieri r̄stitutō illi qui ledit. i. q. i.
Nō licet. Hec Ray. **S**3 scō3 **S**uil. in foro

consciē pōt paupib⁹ erogār sic alia t̄pia lū
cra et de asilo. **S**i nullomō iudex mlt fer
re finā cui drēt et ppter hoc quis perdit
ius suū mortale est et tenet illi restituere
litis estimacōnem. **Hec Ray. xxiij. q. i. ad**

ministratores. **S**i iudex accepit aliquid a
paupibus qz nulla ab eis rema recipe dēt.

Tibi nota qz ordinar⁹ iudex m̄hil pōt acci
pe neqz etiā expensas nisi moderata rema
oblata ut esculentū uel poculentū non tñ
scdm ea plus uel m̄ iudicare debet. **di.**
xli. de eulogijs. **D**elegat⁹ tamē bñ potest
recipe expensas moderatas et hoc qñ est
paup uel qñ oportet eū exire uel extra do
miciliū suū equitār aut ambulare p exami
nacōe cause uel etiā p assessore scdm glo.

Si autē papa causam alicui delegauit non
videt qz aliquid posset petere nec etiā ex
pēsas si sibi sua sufficiūt nisi deberet ex
ire et facere expēsas maiores solito **h Ray.**
p. et Guil. **S**i iudex ecclastic⁹ ordinar⁹
uel delegat⁹ extra sciam et iusticiā in gra
uamen alteri⁹ partiū in iudicō quicqz fecit

p graciā uel p fortes puta p pecuniā incu-
rit suspensionē ab executōe officij p alium
odemnādus ad estimacōnē litis de qua vi-
de in sūma iij. pte. **S**i iudex ecclīasticus sen-
tēcias excoīcatōis suspēsiōnis uel interdi-
cti d̄ facili fulmiāuit aut sine mōicōe p̄mis-
sa uel sine scriptis uel alijs oītra ordinē iu-
ris qz grauiter peccat de hoc hēs in. iij.
pte sūme. **S**i iudex quicūqz dilacōnes ali-
quas fecit oītra ius. **S**i ordinē iudiciarij
nō seruauit. **S**i alterā p̄tū oītra iusticiā
in aliquo grauauit. **S**i reo fecit qtiōs seu
inquisitiōnes ad quas r̄spondere non tene-
bat. **S**i appellacōes legitīas nō admisit.
Si dolose locū appellandi dedit. **S**i post
appellacōnem legitīāz m̄hilōi in cā p̄ces-
sit. **S**i in dubijs magis p̄itos non cōsiliuit.
Si allegaciones friuolas admisit. **S**i pau-
pibus. uiduis. orphans. et hmōi nō subue-
nit. et nō p̄uidit i aduocacōem in quolibz ho-
rū iudicē ēē mortale. cū sciēt deliquit. **N**ota
qz qui fingit fraudulentē casum aliquem.
p quem aliquis iudex uadat uel mittat ad
aliquā mulierem p testimonio ē excoīcat?

extra de Iu. mulieres. li. vi. Si iudex il
licite relaxauit penā debitā reo qd fit tri
plr. Primo qz nō erat supm? iudex. i. pi
ceps nec ei publica prās est plenarie omis
sa sed ut iudicet scdm leges constitutas ciui
tatis. Secūdo si habet plenariā prātē. is
tamē qui passus est iniuriā non assentit si
bi remitti sed mlt puniri. Tercō q si habz
ptātem plenariā et lefus mlt remittere tñ
nō subest causa utilitatis rei publice s; no
ciue scz paciēs mcentiuū delinquendi. Dec
Tho. In quolibz horz peccat mortaliter.
Si penā dbitā auct uel minuit cū nō pos
set uel nō deberet. qñ aut possit uel nō. vi
de in tercia pre summe. ti. iij. c. si etiā mu
tari possit. Si iudicauit in iudicō cādētis
ferri uel duelli q hmōi qz mortale ē. d hoc
vide in. iij. pte sū. tit. i. c. iij. Si iudicauit
scdm allegata et pbata cōdemnās quē no
uit innocentē. qui tamē utrū peccet uel nō
et quō. vide in. iij. pte sūme ti. c. iij. Si mi
nister iudicis exns execut? est in iustā sen
tēciā nā si p certo scit inocētē nō excusat

17
a p̄tō hec Ray. Quod si dubitat qz tunc
excusat ppter obediēciā hec Tho. De ce
teris ptinentib⁹ ad iudiciū hēs in terciā p
te titulo. in. p totum

Circa ad
uocatos pcuratores et notarios

Circa aduocatos pcuratores et no
tarios tales formade sunt qñs et
primo. si viz posuit se ad aduocand.
cum in iure phibeat. et hoc sciēter qz vide
tur peccare. Prohibent aut infideles et
excoicati maiori excoīcaciōi et religiosi mi
si p suo monasterio et de licentia sui plati.
Clerici in sacris uel etiā in minorib⁹ cōsti
tuti et beneficiati qui tamē phibēt aduo
care in iudiciō seculari nisi in causa ppriat
p ecclia sua uel p diuictis et miserabilibus
psōnis. Sūt et alie psone phibite d quib⁹
habet. in. q. vii. § tria ubi inter alios est
fodomita p̄cipue notori⁹ de iure uel de fa
cto. Iudex uel assessor etiā nō pōt esse ad
uocat⁹ in causa in qua ē iudex nec cleric⁹
p extraneis cōtra eccliam suam. hec Ray.
¶ Si aduocat⁹ ul pcurator sciēter d̄fendit

17
iniustā causam peccat mortali et tenet al
teriptū & omī damno inde habito h̄ Tho.
nisi satisfaciat clientul⁹. qui principaliter
tenet si sit iniusticiā qñ scz optinet victori
am cause. Si ignorāter iniustā causam de
fendit. i. putās iustā excusat scd̄z modum
quo ignorātia excusari pōt. h̄m Tho. Unde
si ex ignorancia crassa peccat mortali. Si
in principio credebatur iustā. h̄m p̄cessu cae
uidet eā iniustā. dēt d̄sere et nō ulterius p̄
sequi. alias em̄ peccaret. Et si obtineret vi
ctoriā cāe. tenet ad satisfactionē lesi. non
tamē debet eā p̄dere aduersario uel secze
ra sue cāe reuelare ei. sed inducere clientu
lū suū ad cedēdū. ul̄ ad sponēdū cū aduersario
sine aduersarij dāno. hec Tho. dū tñ cau
sa est dubia usq; ad finē. licz p̄sequi eā sine
p̄tō hec Gunt. Si in aduocādo usus ē in
debito mō. viz h̄m Rap. Si p̄ducit falsos
testes uel p̄duci fecit. ul̄ corruptos. Si in
duxit falsas leges. Si alias p̄bacōnes fal
sas iuris uel facti. Si mentitur uel mētiri
facit clientulū suū in iudicō. Si dilaciōes

nō necias querit in grauamē ptiū. **S**i ap-
pellat scienter oītra iustā sentēciā. **I**n quo-
libet supradictorū casuū uidē mortale. **S**i
non fidelī causam fouet quātū iusticia sua
det. obmittēdo de crimētib⁹ ex negligēti-
a uel ignorātia notabiliū quo possz ēē mor-
tale. **S**i pccatiter se hūit ut dicēdo quicia
uel nimīū uociferādo. **S**i pdidit aduersa-
rio suo secreta ptis sue. **E**t si p pdictos mo-
dos vicit iniustā cām tenet leso. d oī dāno.
hec Ray. et hosti. **S**i aduocat⁹ non adhi-
buit in causa iusta pauperū prōcūm et mi-
serabiliū psonarū. **Nā** si nouit talē cām et
scit talē p se non posse iurari qz nō habet
ad soluendū nec aliū uidet uelle talez adiu-
uare. et q ex hoc uidet causaz illi⁹ iustam
non posse psequi. tenet gratis iurare si p-
alias em peccar⁹ mortali. **scd⁹ Tho. Ray.**
Si imoderatū salariū accepit d sua aduo-
cacōemā moderatā pōt petere aduocatus
et iuriscōsultus ut dicit. **Augustin⁹. xiiij.**
q. v. non sane. **Q**d moderamen sumit ex
quatuor. s. quātitate cāe labor aduocandi.

sciētia et faciēdia aduocati et cōsuetudie re
gionis. Et scōm hoc magis uel min⁹ pōt
accipi scōm Ray. ul cū abmtio fecit pactū.
uel ex post facto cōpleto. i. causa completa.
Sed ex quo causa ē incepta nullū debz pa
ctū cum litigatore fieri quē accepit in p̄pā
fidem qz posset ēē occasio magni piculi. in
q. n. §. p̄pterea. Item nō licet pacifici de
quota cū aduocato. puta decia uel centesia.
sed de quāta licet tamē moderate scōm iu
ra de hac materia ple. h̄r in ticia pre t. iij.
Si iurispit⁹ exns in causa quaz nouit miu
sta cōsuluit quō obtineret mortālī peccarz.
Et si vincit ex cōsilio suo tenet leso d dāno.
Si ex ignorātia crassa male cōsuluit. Si
non cōsuluit paupibus nō h̄ntib⁹ ad soluen
dum. Si nimis pecūt pcurator de hoc di
cendū uidet sicut de aduocato. Si pcura
tor defendit causam miustā. Si non fide
liter et sollicite iustā fouet. Si paupibus
non p̄stitit prōcūiū. Si nimis de sallario
perit. De his ommb⁹ dicendū ē sicut d ad
uocato. p ut supi⁹ habet. Si notari⁹ exns

aduenterter falsat instrumentū. qz peccat
mortaliter. et tenet de omni dāno inde se
cuto. **S**i malicōse occidit iura aliorū seu
instrumenta. et nō assignauit aut destruxit
uel alijs dedit. aut alias fecit cū illis sic de
buit. qz ultra mortale. tenet de omni dāno.
Si ex ignorātia notabili uel negligentia
male notauit seu dictauit instrumenta uel te
stamenta cū defectib⁹. vñ oriū litigia. ul p
dunt bona aliorū. qz peccat mortaliter. et tē
t de omni damno ex mō secuto. **S**i fuit ro
gatus in testamētis eorū qui nō fuerūt in
i sensus scienter. tanq̃ vsum rōnis liberum
hntiū. et scripsit seu notauit. qz mortale est.
et tenet lesio de omni damno. **S**i instrumē
tis suis nō est usus solennitatib⁹ legalib⁹
vñ ualidant⁹ tract⁹. qz mortale est. et tene
t de dānis inde secutis. **S**i fecit instrumē
tum in fraudē usurariū sciēter. qz mortale
est. et est p̃iur⁹. **S**i notari⁹ ex officio sala
riatus sufficiēter a cōitate accepit. etiā ab
alijs p quibus scripsit lras. gras. et hmoi.
uel si nō salariat⁹ a cōitate accepit de cō

suetudine p suo labore ultra debitū q equi
tate qz peccauit et tenet r̄stituere. **S**i die
bus festiuis absqz nccitate sed ex cupidita
te fecit instrumēta ul' copiauit aut extēdit
scripturas cū possit differre qz uidet mor
tale. **S**i rogat? uel nō dictauit ul' in scrip
tis redegit statuta oīra eccl̄asticā liberta
tem qz mortāl̄ peccauit et est excōicatus
Si notari? ex n̄s Ep̄i p scribendis nōibus
ordinādoz ul' l̄ris ordinacionū accepit pe
cuniā qz si sallariat? ab ep̄o ē symoniā cō
milit si nō sallariat? satis accipit ut d̄ lucro
pticipet ordinatoz symoniā ē de quo vid̄
plem? in scda pte sūme ti. i. c. hoc

Ecce m̄gr̄s q doctozes
Et primo si docēs publice in legib?
ul' phica admittit in leccōnem suam
scienter religiosos aut p̄bros seculares ul'
alios clericos non sac̄dotes s̄ in dignitate
ōstitutos qz excōicat? est quēcūqz etiam p
dictoz admittat aduertēter simul cū scola
ribus suis ut extra ne cle. vel mo. se. se im
mis. neg. c. sup specula. **I**te docēs in qua

cūq; facultare etiam theologia si admittit
ad leccōnem suā religiosum exeūtē de mo
nasterio cū habitu tñ ad audiendū sine licē
tia p̄lati sui sciēter qz excoīcat? ē cū eo qz
pticipauit in crimīe. **Idē** si cū licētia p̄la
ti sui sed sine habitu talē recepit ad lectiōz.

Si mgr̄ ul' scolaris exñs Bonome tracta
uit cū aliquo ciue. Bonomensis d' adductiōe
hospicij irrequisitis inquilinis. nisi tps cō
ductiōis illi? fuerit elapsū qz ē excoīca
tus. extra de loca. a. adduc. et hoc nō habz
locū nisi in Bonomia ppter sp̄ale p̄uilegiū
illi? ciuitatis. **S**i quis ex pacto recepit? ē
in canōicū ut scolas teneat. symōiac? ē. vñ
et mortale. sed vacāte p̄bēda pōt ei anecti
hoc on? scz docēdi licite. hec Hosti. a. Ber

Si aliqd exigat' uel pmittat' p licētia do
cēdi q̄uis scdm Hosti. nō sit symōia tñ ē
otra iura. vñ a mortale qd p̄t ex pena p
ter h' impōita qz exactū r̄stituit' et d' exac
tores officijs et bñficijs spoliati extra de
exac. c. i. s̄m Ray. **S**i mgr̄ festū colēdū d'
iure l' d' cōsuetudinē nō mlt' cedere colēdū.

in si p pecunia uel oia nō colendū p pecu
nia symoniā cōmittit. scōm. **Rap.** Si mgr
h3 bñficiū uel salariū sufficiēs p docēdo si
exigit aliquid a scolariib? q2 symoniā cōmit
tit p̄cipue a paupibus q2 vendit doctrinā
et tenet ad restitucōnē. scōz **hosti. 1. Rap.**
Si uero nō sufficit salariū suū s3m exigē
ciam sui status pōt exiger si tamē sit p̄do
ne? in docendo alias non. **A** paupib? etiā
non debet exigere oblata tñ pōt sp̄ recipe
et multo magis si nullū uel paucū h3 sala
riū q2 tunc etiā pōt exigere collectā p la
boze. **S**i magisteriū querit et recipit me
ptus et valde ignorās uidet esse mortale
ppter piculum qd sequit̄ q2 rōne magiste
rii datur fides in quibus requirit̄ ne nocu
mentū sequet̄ p̄ximo ex malo cōsilio et hoc
p̄cipue in theoloyca facultate. **E**t admittēs
tales scienter ad magisteriū uidet peccār
mortalr. **S**i querit grad? uel magisteriū
non ad utilitatē aiāz 7 dei honozē sed ad
sui ostentacōem et vanū honozē qd priet̄
ad ambicōem et ideo de hoc vide supra in

caplo de ambicōe. qñ mortale ⁊ qñ pēiale
fit. Si tamē querit expositionē. uel diuicias
et libertatē hoc totū uidet dānabile ⁊ pēi
pue in religiosis. Si docuit publice in theo
exis in mortali notorio peccat mortali. se
cundū pe. Si sciās phibitas legit. uel didi
cit. aut docuit. ut in gromanciā. uel artē no
torziā ⁊ hñmōi mortale ē. Si notabilr igno
rās. posuit se ad docēdū. et errores notabi
les docz. qz mortale ē. Si nō adhibuit di
ligentiā ad pfectū scolariū in sciā et mori
bus quantū debet. faciēs nimis vacacōes.
uel nō utilia sed curiosa docens. uel d mo
ribus eorū non curās. nec opescens in qui
b⁹ potuit in hñmōi notabilis negligentia. vi
det mortale. Si iuramenta vniuersitatis
nō impleuit. qz mortale ē. Si se iactauit
de doctriā. ul alijs detraxit pferēdo se. ul
eis inuidit. aut sectas nutrit inter scola
res. aut scolares alteri⁹ doctoris ad se tra
xit iniuste. uel pōpōse indurus ē. qz morta
le ē. et d hoc vide laci⁹ s m. c. de supbia v
tractat de ambicōe. ¶ Circa scolares

Scolares nō fuerunt obediētes
doctoribus in quib⁹ tenentur. **S**i
fecerunt inter se rixas. **S**i minus
aptum elegerunt ex causa iniusta ad legen-
dum. **S**i dimiserunt ieiunia ecclesie cū im-
plere potuissent. uel misse auditionem die-
bus festiuis. uel sacramenta. **S**i contēdit
in disputatione contra veritatem scientie.
ne videatur succumbere. **S**i superbiuit
ex scientia. **S**i aliquem malum finem pro-
posuit ex sua scientia. ut lucra iniusta. curio-
sitates. et hui⁹. **S**i fuit negligens in stu-
dendo. uel nimis prodigus in expendēdo
bona parentum causa studiū sibi data. uel
missa. uel etiam bona propria. Et alia hic ne-
cessaria. queras pro ut uidebitur expedi-
re d̄ peccatis in prima parte. sc̄da. et tertia.
Si nimis ardentem studuit in libris gen-
tilium ppter ornatum. minus uacans studi-
o utili sibi quo ad salutem. ut sacre scriptu-
re. precipue quo ad religiosos. uel si studu-
it in poetria ppter materiā turpē in qua d̄
lāt. et illd̄ ē mortale. di. xxvii. iō phibet

Sposuit se ad **C**irca medicos
practicandū in medicia. sine suffici
enti pitia. qz si parz ul' nihil studuit.
uidet' mortale. qz exposuit se piculo occide
di hōies. **S**i picus et sufficiens exns obmi
sit aliqd d' cūgētib? circa infirmos quos
habet in cura ex negligētia. qz si ex negli
gentia notabili. vñ secutū est magnum in
comodum infirmo. uel sequi potuit. non be
ne se excusari pōt a mortali. si uero parua
negligentia fuerit. scz ubi non est piculum.
ut si nō sollicite visitauit infirmos. et hmoi
remale uidet'. **S**i dedit consiliū uel medi
cinā p salute corporis. in periculum anime.
scilicet quod sit contra pcepta. ut puta si cō
suluit q' quis fornicet' ut euadat uel euret
certas infirmitates. uel si medicinam dat
pregnantī ad occidendū fetum. etiam p
conseruacōne matris. uel si dat potum me
briatē. et hmoi. qz mortale ē. et phibet hoc
ex de pe. et re. c. cū infirmitas. **S**i nō serua
uit pceptū factū medicis. scz q' iducat irir
mos qñ pmo ad eos vocāt ad agēdā d' res.

qz scdm doct. ē mortale extra d pe. et re.
Cū infirmitas. Si paupes infirmos quos
ipe nouit non valētes soluere nō visitauit
gratis. qz ad hoc tenet. et soluere etiā me
diciās illi? si p̄ alias em mortale ē. di. lxxx
ij. in principio. Si minimis larg? fuit ad in
ducēdū debiles ad frangēdū ieiunia ecclie
absqz rōnabili cā qd frequent faciūt. nec ē
sine pctō. Si etiā sams dissuaderet ieiunū
a ecclie. dicētes ea ē nocitura. et hmoi. et sic
induceret ad frangēdū illa sine cā. qz mor
tale ē de pe. d. i. noli. Si dedit medicīnā
dubiā mortificacōis ul sanacōis. qz morta
le vidē. ut d pe. et re. Cū infirmitas. dimitte
re poti? infirmū in māu dei d. qz exponer
piculo medicīe. De emulacōne et detracti
one quas faciūt adinuicē medici ut frequē
ter interroga ut videbit expedire et scdm
qz hēs s m. c. d. inuidia

Circa Aromatarios

Si in sponendis medicīnis. nō po
fuit que ordinauit medic? eum for
san non habet. uel habent et nō ita

bona ut est necesse. **I**n quo etiā offendū
medici non faciētes añ se opom. Nam si ex
hoc sequit' graue piculū infirmo uel si nō
opatur sanitatē quā fecisset si bene illā cō
posuisset ē mortale. **E**t in medico etiā si hoc
dissimulat. **S**i docent uel vēdūt ea que p
curāt abozsum uel aliud ad interficiēdū uel
vendūt his venena quos credūt abusiuos
qz mortale est. **S**i sophisticauit aromata
qđ frequēter faciūt ponētes in eis vnū p
alio. ut in electuarijs. in siropis. in specie
bus. in ofectionibz. et alijs hmoi. facientes
malas mixturas. faciētes nō pura p puris.
qz ultra pātī mortale tenēt satisfacere le
sis. seu erogare paupibus cum incerti sunt.
De nimio prio rerū ut piur'is et mēdacijs.
et diminutis pōderibz que faciūt. interro
ga p ut habes s. m. c. de auaritia. **U**bi tra
ctat de frauoueria et alijs vicijs ibidem

Mercatore **C**irca mercatores
querēdū est. **S**i negociat' ē nō p
ter aliquē finē honestū puta ob sus
tentacōnē familie sue uel subuencōnē pau

per. uel puisionē eor. p ciuitate. et hmoi.
et hoc cū lucro moderato. sed negociat? ē
ppter auaritiā et ad thesaurādū sibi pecu
mas. qd ē mortale. maxie si in hoc lucro cō
stituit finē. et intendit ad luczū p fas et ne
fas mōrntez. **S**i cōcordauit cū alijs mer
catorib? q non vendant aliquā rem mino
ri p̄tio q̄ inter eos ē ouentū. ut cogāt ho
mines emere in caro foro. qz p̄tū est s̄m
hosti. et p̄hibitū in legib? **S**i misit non
solū arma et ligna. sed etiā quēcūqz merci
monia alia in alexādrinā. uel p̄tes egipti
et terras sarracenor. **S**oldano subiectas.
qz excōicatus est excōicacōe papali. si non
habet licētiā a papa. **E**t nota q veneti ge
neralr hnt talē licētiā. **S**i vedit merces
p maiori p̄tio q̄ ualeāt. ex eo q non solum
facit ei terminū. sed etiā mutuāt sibi aliam
pecuniā. qz usuram omittit. **S**i vendendo
mercātiās suas. puta lanā uel pānos. et re
cipiēdo p p̄tio alia mercimōia. ut sericiū. ul
aromata. uel alia. et illa multo maiori p̄tio
vendit. q̄ si pecuniā recipisset. qz p̄tū in

iusticie est et mortale nisi ille cui prius vē
dit suas etiā lōge maiori p̄cio tradat mez
ces ip̄ius qz sic posset vnus excessus recon
pensare aliū si sunt equales. **S**i vendit ad
terminū pl̄ iusto p̄cio rōne dilacōis. Et de
diuersis reb⁹ cambior⁹ et varijs modis v
surar⁹ et fraudulētis in quātitate et quali
tate et suba rer⁹ interroga hic p̄ ut hēs s̄
in priā pte in c. de auaricia et ibi de usur
patione rei aliene et de usura. **S**i fraudauit
uel fraudari fecit iusta pedagia seu ga
bellas qz mortale est et tenetur ad restitū
cōnem. **S**ecus de iniustis uel cum non re
nentur illa loca tuta a latronib⁹ p̄ domōs
locoz illoz. **S**i dedit falsas monetas uel
diminutas scienter p̄ bonis uel eas diminu
it qz p̄ctm̄ est et tenet ad r̄stitutionem. **S**e
cus si accepit monetas ualentes in loco p̄
eo qd̄ valent ibi et mittit illas ad locum v
bi plus valent. **S**i faciēs societate cū ali
is mercatorib⁹ non fidelit̄ se hūit aliqua lu
cra occulta sibi r̄tmēs qz tēt ad satisfaciēdū
nisi tēt ēet qd̄ socij r̄atūō occulte s̄bzaxissent.

Si fecit p alijs securitates cū fraudibus
nā asscuraze sine fraude merces p maze t
p terrā et inde quere emolimentū plus et
min⁹ sed⁹ quātitatē piculi nō videt illicitū
cū ostet alias d piculo magno. **A**sscuraci
o vero pecūie p modū satisfactiōis ubi nul
lum ē piculū et dānū non est tutū quātum
ad sciam⁹ secus si ibi etiā esset piculū. **S**i
accepit pecuniā aliquā sub nōie depositi r
spondēs ad rationem. l. lxxx. p cētenario.
et cū illis pecunijs lucrat ipe mutuādo uel
alijs illicitis tractib⁹ ad racionē. x. p cē
tenario et hmoi. duo mortalia omisit. vñ
in accipiēdo aliud in mutuādo et tenet de
usura. **S**i intromisit i Barocholis. Perzā
golis. Agalmis. que vocabula nō declazo
ob breuitatē. sed de his vide in sūma. li. ij.
t. i. c. quid malicie fit d eis. **A**galmū dī cū
quis gerit negotia stipendarioz. i. suor
dñor. laborās p eis. cū mutuāt eis pecuni
as cū expendūt recipiētes incertū salariū
quātū meret labor p iustis causis. vñd p
nō bellantib⁹ iniuste pōt accipe racōe mu

8
tū mihl pl⁹ alias vsura ē. Si uisus ē mēda-
cīis in emendo et vēdendo que solent ēē ta-
libus cibis et potus. Et de his interroga-
ut hēs supra in priā pte in locis suis m. c.
de auaricia. Et q̄diu stant in tali pposito u-
tendi. viz mēdacīis. piurīis. et dolis hmoi.
qñ occurreret sp sunt in mortali. vñd non
sunt absoluēdi nisi prius disponāt se absti-
nere velle ab illis. Si emit res raptas ul
furatas p mare uel p terrā de qua dīc ut s
in priā pte m. c. d. auaricia. ubi dīr d. rapiā.
Si emit uel vendidit dieb⁹ festiuis absq̄
necitate sed ex cupiditate uel fecit rōrimia
libroz. ul hoc fieri fecit p alios subditos
suos. d. quo vide supra in priā pte. c. d. ter-
cio pcepto. Si fuit mediator qui dīr sena-
lis in aliquib⁹ locis p̄cipue in p̄alia oīrac-
tūū fraudulētoz. scienter qz mortale ē. et
tenet ad restitucōnē leso in hoc. Si medi-
ator fuit oīract⁹ vsurarī. intendēs utilita-
tem vsurarī. et ex sua magis causa ranq̄ ac-
cipiētis sub usura mortale videt. Et si ipse
induceret ad mutuacōū sub vsura qui alias

8
non facere cogitasset. videtur teneri ad restitu-
tione[m]. Si mediator extitit in alijs con-
tractib[us] puta vendendi domos equos aut a-
lia: animalia et male consulit alteri parti in dam-
num eius et utilitate[m] sui et alteri[us] peccat
mortaliter et tenetur ad restitutionem lesi. Si
in merimonijs contrahendis mediator existens
utitur mendacijs et homini in notabile damnum
contrahentium peccat mortaliter.

Circa mechanicos in genere
Circa mechanicos etiam interrogaci-
ones fiende sunt. Et prius in genere
quantum ad omnes. Si scilicet facit arte[m]
cum opus est cum peccato: vel ad peccatum morta-
le ut facere taxillos: servire usurarijs in
usura: servire militi in bello iniusto: in nauis-
gia piratarum in lenocinio et homini quia opor-
tet quod ex toto omittat illam arte[m] quia alias non
esset absolue[n]s. Si arte[m] facit cuius artificii
cum potest esse ad bonum vel ad malum ut facere
gladios balistas: lanceas: venena: et homini.
Nam si verisimiliter potest estimari quod velit ad ma-
lum usum tunc non potest facere vel vendere fa-

t

et a ut viz p̄dicta in bello māifesto iniusto
deseruiāt. secus si dubitat. **S**i aliqua fecit
que sunt ad malū vsum quāi sp̄. ut fucos fa
cere. et hmōi qz peccat. et debet ab ill̄ desis
tere. **S**i utit̄ mēdacij. piurn̄s. dolis. mal
mensur̄is uel pōderib⁹. aut alijs fraudib⁹
in arte sua. quia mortale est. **S**i diebus re
stis laborauit. de hoc dic ut̄s. in priā pre
caplo de tercō p̄cepto. **S**i non ieiunauit
cum potuit. moderādo laborē. dic ut̄s.

Circa mechanicos in specie. Et priō cir
ca lamfices. **I**nterroga.

S vendidit pannū laneū min⁹ p̄cio
sum pro magis precioso. et sub vno
pretio. vel vnius tincture pro alia.
uel habentem aliquem defectum tanq̄ nō
habentē. ml minuens pretiū. ppter hoc. qz
p̄t̄m est. et pl⁹ uel min⁹ scdm sub et s̄. **S**i
in festis fecit lanā tōdere sine nccitate. uel
si nō plene soluit laboratorib⁹. et hmōi qz i
his p̄t̄m ē pl⁹ l min⁹ scdm materiā. **S**i rex
torib⁹ p̄m̄ p̄t̄m sui laboris nō dedit i pecū
a scdm rebus diuisis. puta critico. aut blado.

aut in alijs rebus. maxie cū ille nō indige
at tali re. sed oporteat illā vendere p̄ mīo
ri p̄rio q̄ lucratus ē. si iuste solueret quia
peccat et tenet ad restitucōnē. nisi tamen
prius a principio sic ouenerint q̄ daret d̄
hmōi p̄ p̄rio tali. qz tūc nō videt̄ deceptio

Sū p̄didit Athabnario et hospite
vnā speciē vmi p̄ alia. uel limphatum
p̄ puro. uel ad clarificandū v̄mū aut ad co
lorem suū retinendū. et hmōi. miscuit aliqua
nocīua corpib⁹. uel nō dedit plenas mensu
ras. uel in taberna tenuit meretrices et zi
baldos et lufozes ad taxillos. uel aduerſen
ter dedit illis v̄mum quos vidit mebrari.
peccauit in quib⁹ dā mortali. et in quib⁹ dā
veniali. et tenet de dānis omnibus. nec dēt
absolui nisi p̄ponat ab hmōi desistere velle

Sū p̄didit carnes A macellario
corruptas p̄ bonis et recētib⁹. qd̄ est
mortale. uel vnā speciē p̄ alia ut caprinā p̄
mutomna. et hmōi. aut diminutū pond⁹. ut
xi. vntias p̄ libera. qz peccauit mortali. et
tenet de dānis. A pistore

Secit panē minimis porosū ut sic emē
res decipet. uel fecit panē miōris pon
deris q̄ deberet. ul' si accepit bonā farmā
alteri? ad pistandū panē. et cābiuit. ponen
do mm? bonā loco illius. uel si miniscuit mi
mū de furfure. peccauit mortali. et tenet
de dānis. ¶ A sartore

Sillud qđ restabat uel supfuit de pā
no uel serico dato p uestitu faciendo.
sibi r̄tinuit furādo illud. qz mortale ē. max
ime si sit quid notabile. nisi tñ ille diminu
te dedisset sibi mercedē laboris. et illud ca
pit tñ ad supplementū. ul' nisi in pacto ēet
scordatū. Itē si in noctib? uel dieb? sollē
nitatibus sine magna nccitate laborat. uel
si facit nouas inuencōnes vanitatum.

Suēdit uel utit. ¶ Ab aurifabro
auro alchimico p puro. uel uendit au
rum mm? pur. p magis puro. qz mortali
peccat et tenet d dāno. Si emit calices sa
cros nō oflatos p se ab illis quos non no
uit iustos uel iusto titulo eos possidere qz
p hibet et ergo mortale. Similr si aliqua

alia ornamenta ex auro uel argēto: maxie
ad ecclīastica primētia ad hmōi emit

Sed dedit vnā speciē **¶** Ad Cerdone
corei pro alia minus bona p solulari
bus et alijs **¶** Ad locatore equorū.

Sed dedit ferrū p calibe ul' malū fer
rū p bono. **¶** Si sciēter equū locauit pi
culosum uel defectuosum et hmōi qz ultza
pctm tenet de dānis leso. **¶** Et sic discurre p
singulas artes. **¶** Ab histrione

Sed fecit repñtacōes aut iocos in vrbis
uel factis turpia pmetes ul' si fecit hoc in
ecclīis uel dñis officijs uel tpib? mdebitis
qz pctm ē pl? uel min? sñm sub et supza.

Sed citharisauit aut fistu **¶** Ad musico
lauit ad cgregacōes illicitas uel in ec
clesia in orgams pulsauit ballatas uel cho
reas videtur mortale in pulsante et in hoc
pcurante. **¶** Ad seruitozib? uel colla
boratozib? in quocumqz artificio

Sed infidelr coopezati sunt. i. nō bono
mō ex incuria et negligētia uel nō tm
quātū cmode potuerūt qz pctm est.

Sed non bene. ¶ A rusticis et agricolis
credidit. saltem explicite articulos fi
dei et alia mysteria que continent solle
mniter ecclesia. ut incarnationem. passionem. et re
surrectionem. et sacramenta ecclesie et hominum. **¶** Si
nescit orationem dominicam. scilicet patris nostri. et symbolum
plene. et. x. precepta. quod scire tenetur. **¶** Si non
bene seruauit festa et ieiunia ecclesie cum tamen
potuit. et si non audiuit missam ad minimum die
bus festiuis. et si non confessus est neque communionem
recepit ad minimum semel in anno. quod ad illa tenetur.
et ergo peccauit mortaliter. **¶** Si tenuit proprios
filios ad baptismum uel confirmationem. quod
est prohibitum. et ergo peccatum. **¶** Si mendaciis
usus est. periuriis et blasphemis. uel ebrieta
tibus. quod in omnibus mortale est. **¶** Si ad me
retices accessit. quod aliqui ex ipsis non cre
dunt esse mortale. nec tamen excusat eos ig
norantia. **¶** Si decimas non soluit secundum
consuetudinem loci illius. quod peccauit. et tenetur
satisfacere de preterito si sibi non remittitur. uel
quitteretur. uel si oblationes secundum consuetudinem
loci non dedit. nisi etiam presbiter uel curatus suus

sibi eas remitteret. Si excōicat? nō cura
uit absolui sed ingessit se dñis. uel ostēdit
vitare excōicatos qz mortale ē. Si nocu
mēta alijs fecit p se uel p familiā suā. ut ai
malia sua que forsan pmisit discurrere pfa
ta aliorū. uel intrare prata aliorū. ibi pascē
do uel si mutauit terminos possessionū. ut a
rando addidit terrā vicinū agro suo. In
his peccauit scdm quantitātē damni qd fe
cit. uel qd intendebat facere. et tenet ad re
stitutionem illi. Si doliū commisit in agri
cultura. uel notabilē negligēciā in dānum
patronū ut non funādo. uel cultmādo. uel
semmādo. aut fructū terre colligēdo tpe d
bito. ppter qd pierūt. uel ager destructus
aut desolat⁹ est. uel nimis fatigādo boues
uel equos nō destruūt. et pcpue cū vsus ē
eis magis ad lucrū suū q̄ ad lucrū patrōi.
qz mortali peccauit. et tenet de dāno. Si
tenēs possessionē ad fictū male tractauit.
uel parciari? nō rēdit dñis d̄ quātitate to
ta eis debita. fingens se minus recolligisse.
uel si aialia tenēs ad sociā nō respondit.

ex integro d lana. caseo. uel fetib? et hmoi.
in his pct m e mortale uel veniale. fm qua
titate damni et tenet ad satisfactioe. Si
diebus festiuis laborauit. pcpue tpe mes
sis uel yndemie. sine magna necessitate. ut
portauit ligna uel alia victualia dñis suis
rehedo cu equis et plaustis. et hmoi. quia
mortale uidet. Si vacauit vaitarib? et co
reis ludis ul tabernis. et hmoi. et quo. et qu.
De gubernacoe familie scdm pcepta dei
et ecclie interroga. De supsticib? et falsis
opinionib? que solent habudar in eis similr
interroga diligent. fm q hēs s. m prima
pre m. c. de priō pcepto. de votis implēois
uel nō. et de alijs generalib? p ut videbit
expedire.

In pueris et puellis.
Interrogadi sunt pueri d mēdacijs.
de piurns d votis. qui nō tū obligat.
si a pntib? irritant. et cū ruit an an
nos pubtatis. De missa nō audita in festis.
De cōfessione et cōione semel in ano fiēda.
De irreuerētia ad pntes. De rixis. qz si vbe
rauit clericū cū fuerit doli capax. e extōica

bus. De furtis factis de reb? pntū ul' mgtō
rum suoz. seu etiā alioz. De detractionib?
et turpib? verbis libeter auditis et dictis.
De om̃elijs admittē. De muldria et alijs. p
ut expedire videbit' plus uel mm? scdm e
tatē et sensum. a p̃cipue d' vicijs carnalib?
cum masculis ul' femellis. uel p seipōs con
missis. que hodie habundant in ipis ppter
malas societates. et qñq; ex malis exēplis
pntū seu alioz. sub quoz. regimie sunt. sed
tñ hmōi cū magna cautela. et a lōge inter
rogent' ab ipis. ne discant que ignorabant.
Et multo magis seruandū ē hoc circa puel
las. De om̃ibus p̃dictis. si credūt habuisse
tunc vsum rōis. iudicādū ē d' mortali ul' ue
nali. s̃m regulas p̃dictas.

¶ Quolibz. **¶** Circa clericos in ciō
clerico interrogari p̃t. cū expedire
videt' ut sequit'. maxie cū p̃sona est
ignota. si vñ accepit aliquē ordmē p symo
niā qz p hoc peccauit mortalr. et ē suspen
sus. et scdm iura ātigua nō pōt ministrare
in suscepro. vel ulterius p̃moueri. nisi p̃zi?

p papā dispēset. qđ est ven. si fuit cōsciū
symonie. qz si sit pōt etiā p aliū dispensari
secum. alias em̄ semp peccar̄ mortali. nec
excusat ignorātia iuris. **hec Ray.** Si rece
pit aliquē ordmē licet nō p symoniā tamē
a symoniaco in ordiē. uel dignitate. siue oc
culte siue māifeste. est suspens⁹. et indiget
dispensacōe a papa. sed dū ignorat factū
id est ipm̄ esse symoniacū excusat a pctō
exequēdo officia sua. sed cū certificat. nō
pōt exequi sine dispēlacōe. Si suscepit ali
quē ordmē a symoniaco in ordmē cōse
do. vel cū in bñfitio. similr̄ ē suspens⁹. De
cū tamē si symonia non est notoria. dum
aut̄ nescit ip̄e excusat mō p̄dicto. qñ autē
certificat. tūc indiget dispensacōe pape. a
alias em̄ nō pōt exequi illū ordmē. Si r
cepit ordmē habēs aliquā irregularitatē
puta qz fuit. hōicida. mutilator. illegitt⁹.
et hui⁹. et hoc absqz dispēlacōe. qz pecca
uit mortali. nec pōt exequi absqz dispēla
cōe. Si recepit ordmē excōicatus. suspē⁹.
uel interdictus. qz peccauit mortali. et non

habet executiōnem. **I**dem si excoīcatus uel
interdictus uis et cū hīs ordmē ministrat
in illo ut puta cantādo euāgeliū cū sit oya
conus et hmoi q̄ diu fuerit in aliqua p̄oi
ctarū sentēcia. qz similr peccauit morta
liter et est irregularis scdm Ray. nisi tamē
ignorantia facti eū excusaret. **S**i recepit
aliquē ordmē in p̄tō mortali scienti qz pec
cauit mortali. **I**dem quociēs exequit offiti
um alicui ordmīs in mortalitatu ut acco
litatum. subdiaconat. diaconat. et. uel a
liud sacramentū sollemniter ministrādo ut
baptisando. oīcādo. uel pfessione audiēdo.
et hmoi hoc **Tho.** **S**i extitit publicus cō
cubinari. uel alias notorius fornicator. qz
est suspēsus ab executiōe offition. suoz. p̄
cipue celebracōe missae et si exequit sic sus
pensus efficit irregularis. indigens dispē
satione papali. alias em nō pōt exequi **hec**
hosti. **S**i nō portauit tonsurā et habitū
clericales ex leuitate uel lasciuia. uel qua o
causa. qz uidet mortale. **I**dem si exercuit ne
gocia secularia. iūgendo se mercatorib. ra

ciendo ut ipi. vel si tenuit tabernā uel lusit
ad aleas uel taxillos uel immiscuit se turpi
tudinib⁹ uel enornitatib⁹ cū femis. Si cū
exequit⁹ offitiū ordinis nō utit⁹ debitis or
namētis ut subdiaconatū faciēdo sine māi
pulo. diaconatū sine stola. hmoi. qz in quo
libet horū ē mortale si sciēter dimittit. nec
excusat eū ignorantia iuris. Si exis in sa
cris sez in subdiaconatu et supra dimisit ho
ras canōicas. qz quociēs obmisit aliquā ho
rā etiā beate vginis ex negligētia cū dice
re potuisset. peccauit mortali. secus si ex o
bliuione. sed tūc q̄ cito recordat⁹ debet ob
missa recuperare. secus si obmisit etiā ex im
potētia infirmitatis. Si in dicēdo horas
alijs exercicijs se occupauit manualib⁹ ut
faciēdo aliqd op⁹ manuale. qz nō satisfecit
pcepto ecclie. Si mente ad alia volūtarie
vagat⁹ in legēdo horas hoc nō curās. sic
quali p totū offitiū pmanēs. videt⁹ morta
le. secus si pmit intendere sed distrahit⁹
et cū aduertit displicet ei scdm De. Si re
cepit ordinē sacriū an legitimā etatē puta

subdiaconatū añ. xviij. annū. diaconatū añ
xx. annū. et sacerdotalē añ. xxv. annū. suf
ficit tamē annū mchoatū fore. qz mortālī
peccauit. nec d3 exequi offitiū illi? ordinis
ante legitimā etatē. nō tñ efficit totalī iz
regularis scdm omunē opinionē. q̄uis gra
uiter peccet. **S**i in cōfessione ul' collacōne
sacramētōz. obmisit debitā materiā. ul' for
mā. uel ritū. qz in quolibz horz. ē mortale. si
ue ex certa sciā faciat. siue ignorantia cras
sa. uel notabili negligentia. nā inde lequit
magnū piculū. et irreuerētia magna dei et
sacramētōz. **H**ic etiā interrogadi sunt 8
formis si sciūt. p̄cipue baptisimī. et eucaristi
e. que sunt maioris pōderis. De quibus et
alijs formis hēs infra. c. vlt. **S**i sacerdos
exñs omisit aliquā symoniā. puta audiēdo
cōfessiones p pecunia hñda. alias nō audi
turus. baptisando. omūicādo. imungendo
et filia faciēdo semp p pecūia. similr etia3
vendēdo sepulturas. quia sp̄ symonia est et
mortale. **S**i notorñs peccatorib3 dedit
sacramētū eucaristie uel alia sacramenta.

non penitētibus uel si occultis pētōribus
quos ipse tñ nouit denegauit publice euca
ristiā uel alia sacramēta qz in utroq; uidet
mortale. **¶** Si celebrauit missam cū morta
li pētō non cōfessus licz tñ cōtritus qz mor
talr peccauit nisi aliqua ncēitate instante
et si sacerdotis copiā tūc non hrēt qz tunc
sufficeret orr icō cū pposito cōfiteendi sed si
ne cōtricōe celebrās semp mortalr peccat
Hec Tho. Si celebrauit nō dictis matuti
nis qz mortale ē. Si dicēdo missam nō cō
secrauit ex hoc putans euaderē pētīm mor
tale grauissimū ē pētīm. Si celebrauit ad
beneficia et maleficia celebrāda uel fiēda
qz mortale est et graue. Si dixit nō inte
gre sed dimisit aliquas notabiles ptes mis
se ex ignoratua uel festmācia pēcipue in ca
none uel si dicit vba et nō intendit cōsecra
re uel si non supsit sacramentū. Itē si non
ieiunus celebrauit si plures missas dixit i
pno die in casu nō cōcesso si nō in azimo sz
in fermento pane cōsecrauit si cū hostia
quasi corrupta uel vmo acetoso aut putri

do celebrauit. **S**i semp in missa occupat⁹
est vanis cogitacōibus et hoc uoluntarie.
nihil curās d̄ attencōe. **S**i non posuit aquā
cū vīno in calicē ex ignorātia uel certa sci
entia qz in quolibz p̄dictorū ē mortale. **S**i
non diligēter seruauit eucaristiā sub sera
ppter qd̄ depdīt. uel a muribus deuoratur.
uel si nō renouauit ut debuit. et sic efficit
hostia cōsecrata putrida uel a v̄mibus cor
rofa et inde vermes generant. **S**i non d̄
fert eucaristiā ad cōicandū infirmos apte
et cū lumiē ac mō debito. **S**i euomit euca
ristiam uel ebrietate uel alia d̄ causa. **S**i de
dit infirmo patienti vomitū. et hoc sciēter.
Si scilla sanguinis ex calice cadat in terzā
uel sup altare. in his omnibus est mortale
frequēter. nō tamen semp. **S**i nimis raro
celebrauit p̄cipue in magnis solēnitatibus.
videt mortale scōz **Tho.** **S**i p̄misit alicui
dicere missam recipiēs elemosinā. et nō in
tendit facer uel negligit qz videt mortale.
Si habēs pollucionē nocturnā ex causa v̄
fuit mortale uel vbi dubitat fuisse mortale.

et die sequenti immediate celebravit. videtur
mortale secundum Tho. vel secundum pe. d. pat. quoniam
sic incōtritus celebrat. **V**eniale autem peccat
si ex causa veniali fuit facta pollutio. nisi
tamen subesset aliqua necessitas. **S**i audiuit
confessionem alicuius. non habens auctoritatem ab ali
quo quia mortale est. **S**i absoluit a casibus a
quibus non potuit ex certa scientia seu igno
rantia crassa quia mortale est. **S**i intromisit
se de dispensatione vororum. vel absolucione ab
excommunicatione maiori absque speciali commissione
et licentia quia mortale est. **S**i posuit se ad au
diendum confessiones ignorans et nesciens discer
nere inter mortale et veniale. vel inter mor
talia contra quia videtur mortale. **S**i absoluit
quem novit excommunicationem maiori excommunicatione a
peccatis quia non potuit. et ergo mortale. **S**i ab
soluit eum qui non vult abstinere a peccatis mor
talibus. vel non satisfacere ut debet. quia mor
tale est. **S**i revelavit peccatum auditum in confes
sione. et maxime cognoscere illum. sine licentia illi
us quia mortale est. **S**i nimis festinavit in au
diendo non sufficienter interrogando. **S**i in p

plexis casib⁹ pitiores se nō cōsuluūt. Si in
caut⁹ fuit in iūgēdis pñis. viz si nimis p
uas uel nimis magnas dedit. Si interro
gauit de his de quibus nō debuit. ut nomē
psoē cū qua peccauit sine cā nēcīa. uel incau
te de turpib⁹. Si pōicauit in pctō morta
li exñs. qz tōciēs quociēs hoc faciēdo. pec
cauit mortālī. scdm. Tho. Si pōicauit ad
uertēter mēdacia. qz mortale ē. scd⁹ Tho.
Si pōicauit scandalosa vñ coincidunt sedi
cōes in populo. Si pōicauit indulgētiās
indiscretas. Si pōicauit ppter pecuniā si
bi pmissam uel datā. qz mortale ē. et syno
nia. Si pōicauit ppter inanē gloriā. ibi cō
stituēdo fmē. qz mortale ē. Si pōicauit si
ne licētia supioris. Si dicit nimis curiose.
allegādo poetas et phos frequenter. Si
dicit fabulosa. et puocātia ad risum. Si ab
hmōi se nō abstraxit cū potuit. sed magis
se immerisit. peccauit mortālī. Si nimis fa
miliaris ē in cōuersando cū mulierib⁹ visi
tando eas sine causa aut nēcitate. ppter qd
multi scādalisant et ipe nouit. qz posset ēē

mortale. **S**i uisitauit monasteria mōialiū
sine legitima causa. uel ex qua cā hoc fecit
interroget scōz hoc iudica. **S**i cognouit
carnalr illā quaz in confessione audiuit. uel
baptisauit. uel confirmauit. aut matrē suā
uel similem. quia grauissimū scelus est. et
casus reseruatus Episcopis. **D**e alijs inhonesti-
tibus. interroga p ut videbit expedire. **S**i
uestes sacras. calices. et alia p̄mētia ad cl-
tū dīmū non cōseruauit munda et decent-
aptata. **I**tem si benedictionē mense et grā-
rum actionē non dixit. quia dicere tenetur.
cl̄n̄. di. non licet. **S**i non fuit modestus
in aspectu. respiciendo frequenter hinc in-
de mulieres. uel uana que mltū scandalisant
p̄sonas. **S**imiliter in incessu. auditu. et huius-
mōdi. **S**i non obediuit mandatis iustis p̄-
latorū suorū. et sententijs eorū. qz si cōtēpserit
ea mortale ē. **D**e alijs p̄ctis singlis interro-
ga p ut hēs s.

Circa bñficiarios et
bñficiū simplex aut. **C**anōicos
curatū optinet p̄ symoniā cuius ipse
fuit sc̄lus. qz non p̄t nisi p̄ papā di-

spensari q̄ illud retineat. si aut̄ eo ignorā
te p̄t etiā p̄ aliū dispensari. nō tamē p̄ eū
cum quo est cōmissa. siue in sciāt siue igno
ret symoniā omisissē. oportet renūciari illi
benefitio si non secū dispēsāt. qz alias fur
tiue teneat. ymmo cōtinue staret in mor
tali postq̄ hoc sciuit. nec fructus illius bñ
ficij habere posset. sed teneret restituere
deductis expēsis in utilitatē beneficij. Et
hoc maxie de symonia p̄ mun⁹ a māu. Si
aut̄ symonia est notoria. suspensus est quo
ad executōnem ordinū. sed dispensari p̄t
p̄ et̄ m̄ si cū eo non est omisissā symonia. Si ē
occulta ē suspēsus quo ad se. qz sine morta
li non exequit̄ dū tñ tenet tale bñficiū. ali
as suspēsus ē quo ad ordines. Si recepit
benefitiū simplex uel curatū p̄ p̄ces carna
les. i. p̄ indigno p̄orrectas. cū ēet male vi
te. et h̄mōi. uel p̄ obsequiū tpale factū col
latori ip̄ius beneficij. qz peccauit mortalit̄.
Si beneficiū curatū p̄ p̄ces suas recepit. si
alias dignus fuit. vel sit. qz tales p̄ces e
stimant. p̄ simplici licet porrigere preces

p se. si alias ē dign⁹. tamē nō tenet⁹ reuicti
are. p bñfitio autē cōuñsit symoniā. vñ et
mortale. **¶** Tho. forte indigno tanq̃ abici
oso et p̃sumptuoso. qz uel etiā p bñfitio in ge
nerali intendēs ad sui sustentacōnē nō ad
curā. nec magis curatū petēs q̃ aliud. **¶** Si
querit uel habet bñfitiū nō intēdens cleri
cari sed uxozari. et interī gaudere d̃ fructi
bus bñficij. uidet⁹ vsurpacio rex. ecclīasti
cay. et oītra intencionē dorantiū ecclīas. et
ideo graue p̃ctm. **¶** Si non fuit elect⁹ a pa
tronis uel collegio. et cōfirmatus p supiorē
ad quē spectat. huc p Ep̃m institut⁹. sed de
mandato dñi t̃p̃alis uel p potenciā accepit.
¶ Et cū intrusus. qz fur est et latro. nec pōt a
liquid disponere d̃ t̃p̃alibus uel spūalibus.
vñ nec absoluerē nec sacramēta ministrā
pōt prochiāms talis ecclīe. sed in quolibz a
ctu h̃mōi. peccat mortalr. **¶** Si renūciāuit a
licui bñfitio qd̃ habz. eo pacto. q̃ det⁹ s̃san
guineo. ut ppter pecuniā sibi datā. qz symo
nia est. et mortale in utroq̃. nec p̃t ille reti
nere tale bñfitiū sic sibi collatū. **¶** Si fecit.

mutacōnē sui beneficii. uel ecclie. cū bñfi-
tio alteri? uel ecclia. ueniēdo inter se absq;
iudicō supiorz ad quos spectat collacō bñ-
fitorz. qz symonia repucat. **De hoc et d a**
lijs symonijs uide pleni? in sūma tertia p
te ti. i. **Si** recepit bñficiū exñs illegitim?
absq; dispensacōe. qz extra iura recepit vñ
hoc tenere nō pōt. pōt tñ in hoc dispensare
de simplici bñficio Epūs. de curato aut ut
dignitate solus papa. **Si** fuit elect? p sy-
monia. qz nō valet electio. uel si ipse eligit
p symonia aliquē uel ad epātum. uel canōi-
catū. uel aliā eccliam. ut clerici collegiatas.
eccliaz. faciūt. uel si eligit alias indignū ad
placurā. ut ignorantē. ut publice malū. ex a-
micicia et hñmōi. qz mortale ē. et grauissimū.
et omnia mala. que sequūt ex hoc. ei imputā-
tur. **Si** male tractauit beneficiū uel eccle-
siam suā. ut edificia eius ruere. uel possessi-
ones inculcari. et alias res ei? p̄ire pmit-
tens. qz mortalr peccat. et tenet ad satisfā-
ciendū. si tñ omittit notabilē negligētiā. et
sit notabile damñū. **Si** fruct? bñficii non

bene expendit. viz ultra sustentacionē suā.
subueniēdo cū ip̄is paup̄ib⁹. **¶** Si dilapida
uit fructus beneficii sui in om̄iū turpib⁹.
uel dedit nō indigētib⁹ cōsanguineis suis.
qz mortale ē. **¶** Secus si cōsanguinei indige
rent. qz ita bene faceret elemosinā ip̄is dā
do. sic alijs paup̄ib⁹. **¶** Si plura bñficia hñ
tia curā tenet absq; dispensacōe. qz fur est
et latro. **¶** Nam habens vnū beneficiū cū cu
ra. si recipit secundū. eo facto. vacat primū
ip̄so iure. extra d̄ p̄ben. d̄ multa. et h̄ post
q̄ habuit possessionē pacificā secundū. uel
habere potuit. et fructus eius percipit. alias
em̄ non vacaret primū. extra de p̄ben. sicut
li. vi. **¶** Si habens p̄bendam habentē digni
tatem et sine cura aliarum. si recipit secū dā.
similem. vacat prima. extra de p̄ben. de mlt
ta. Et in isto casu et in priorī tenet ad r̄sti
tucionem fructuum. si recepit. **¶** Si habens
beneficiū vnū. violenter occupat secundū.
uel per se sciēter intrudit. similiter primū
p̄dit. et si qd. ius h̄eat in. ij. etiā p̄dit et va
cat illō scōm. ut extra d̄ p̄ben. eū qui li. vi.

Item nō pōt hrē quis dignitatē cū p̄benda
absq; dispensaciōe pape. **I**tem quicūq; reci
pit dignitatē uel p̄sonatū aut offitiū ul' be
neficiū cui cura aiāz. est annexa. **S**i ante
optineat simile cū sit priuat⁹ primo. ut di
ctum est. **S**i nō dimittit illd̄ primū absq;
moza in manus ordinarī in cui⁹ ep̄atu est.
Ip̄o iure ē priuat⁹ etiā secūdo. **E**t mabi
lis ad sacros ordines. **E**t ad qd̄cūq; aliud be
neficiū extrauagān. **Bo. xxij.** **I**tem absq;
dispensaciōe nō pōt quis tenere plures ec
clesias. uel p̄bendas. que tñ nō habet curā
aiārū. nisi in quibz casibus. **P**rim⁹. qñ sunt
ita tenues ecc̄ie. q̄ neutra earū sufficerz ad
suscētacōnē. **S**ecūds. si vna depēdet ab al
tera. **T**erci⁹. p̄pter raritatē cl̄icorū. **Q**uaz
tus si ecc̄ia est ānexa p̄bende uel dignita
ti. **Q**uintus. si vnā habet intitulatā et aliā
omēdatā. **S**ed talis omēda de prochiāli
ecc̄ia nō p̄t fieri. nisi illi qui attigerit. **xxv.**
annū. **E**t fuerit sacerdos. **E**t tali nō p̄t omitti
nisi vna ex eundēti nēcitate ul' utilitate. que
tamē omēdario nō durabit nisi p̄ sex men

les. ut extra de elec. Reuoc. li. vi. **S**i hēt
plures ecclias uel. p̄bendas. hñres curā aīa
rum. absq; dispensacōne pape. fur est et la
tro. **et** cōtinue in mortali. nec ep̄s pōt dis
pensare in hñmōi. **S**imilr est si habet p̄ cul
penationē pape. sed surreptiue. puta quia
petendo vnū. tacuit de alio qđ hēbat. ul' qz
se dicit hñre etatē. cū nō hñret et hñmōi. **S**ed
etiā iudiciū est si p̄ dispensationē. **E**t si hēt
plura. sed simplitia. sed ad supfluitatē. uel e
ciam p̄ dispensationē pape. simplitia uel cu
rata. cum vnū sibi sufficeret. **S**i fuit minis
facilis dispēsando in ieiunijs ecclie. **S**i ele
mosinas extorsit a subditis ad quas non te
nebant. **S**i questores mendacia p̄misit di
cere in ecclia sua. **et** qđ pep̄ ē. si pactū fecit
cū eis de quota. **S**i scōas nuptias benedi
xit sciēter. **S**i p̄misit xp̄ianas nutrices se
uire in domibus iudeor. **S**i sortilegos et
diuinatores sustinuit in prochia sua. **S**i p̄
misit ludos ul' malas osuetudines inuale
re in prochia sua. nō obuiādo illis quantū
potuit. **S**ed si clerici manifestis vsuarijs

alienigenis aut alijs nō oriūdis de terris
ip̄orū ad fen̄ exercēdū domos locauerint.
uel alio titulo accesserint. ip̄o facto sunt ex
cōicati nisi sint Ep̄i extra d̄ vsu vsurarioꝝ.
li. vi. **I**tem clerici sc̄z archidiaconi. decani.
plebani. p̄positi. cātores. ⁊ alij clerici p̄sona
tū habentes. ac etiā sacerdotes qui audiūt
in scolis. leges. et phicā. post duos menses
si non dimittūt h̄mōi lectiones. sunt excōi
cati extra ne. cle. v̄l. nō. se. se. m̄m̄s. c. sup
specula **D**e hoc vide plen̄ m̄. iij. p̄. sum
me. ti. i. c. **I**tem clerici qui inducūt aliquem
ad vouendū uel iurandū. uel fide interpo
sita seu alias p̄mittēdū. ut sep̄turas apud
eos eligāt. et iam electam nō m̄mutēt. sunt
excōicati. nec p̄nt absolui citra sedē ap̄licā.
nisi in articulo mortis. extra d̄ pe. cupiētes
Idem de religiosis. ut infra. **S**i sponte p̄tici
pauerint cū excōicatis a papa. **I**tem clericus
qui sciēter excōicatos a papa in officijs e
orū recep̄nt. sunt excōicati. et absolutio illo
rum. solū ad papā spectat. extra d̄ sen. ex.
Significauit. De hoc etiā vide in. iij. p̄.

Sūme. ti. i. Item falsantes lras pape. uel
falsis scienter utētes. etiā remouētes solū
vnā lram de bullis pape. sunt excōicati. et
absolutō eorū pape reseruatur. Itē clerici
sepelientes in ecclīis uel cimiteriis excōica
tos a iure. uel usurarios māifestos. uel no
miātīm interdictos tempore interdicti in
casibus non concessis. sunt excommunicati. ex
tra de sepul. c. i. in Cle. De hoc etiā uide in

quarta pte Sūme. ti. i. Sepelientes etiā
illos qui se occiderunt uoluntarie. uel qui
in torneamentis mortui sunt. in cimiteriis.
peccant mortaliter. sed non sunt excommuni
cati.

Circa religiosos et religiosas
Circa religiosos si sunt ordinati. in
terrogare potes d̄ his. d̄ quib⁹ sup̄
dictū est. de clericis in cōmū. p̄ ut
uideb̄ expedire. Si uero sunt bñficiati. et
in ecclīis curatis. interroga d̄ his que hēs i
c. p̄cedēti. Et ultra p̄dicta. etiā d̄ infra scri
ptis que sūt eorū. p̄pa interroges. et primo.
Si fuit recept⁹ ad mōasteriū p̄ symōiā. qz
mor. s̄ si fuit symōia mētalit̄m p̄nia abolet.

Si aut pecūialis scz qz monasteriū exegit
tū uel tantū p ingressu illius nolēs alitez
eum recipere. et ipi uel pntes aut ppinqui ei?
tantū dederūt. uel etiā min? scdm pactum.
¶ Nisi forte monasteriū esset tenue. et hzēt
psonas sufficiētes scdz facultates et reddi
tus suos. ut esset adeo tenue. qd ēet illi nccē
puidere. nā tunc in ingressu illius licet pe
tere. et pacisci de tpalibus de quib? debeat
uiuere. uel dicere illi. ¶ Artes fer recū. si tu
vis uiuere mecū. scdm Hosti. et aliquos a
lios. ¶ Si autē monasteriū est pingue et sa
tis habundās. tūc ultra peccatū sic ut pfer
tur omissum. recipiēs et receptus uel rece
pta debēt expelli d illo monasterio. ut ex
tra de symo. qm. ¶ Potest tū Epūs in hoc
dispensare. scz ut non expellant d monaste
rio. hec Ray. et Guilh. ¶ Precipue talis sy
monia solet repiri in monialib? modernis
ubiqz terrar. ¶ Si ingressus ē religionē nō
pura intencōe. scz seruiendi deo. sed alia cā.
scz nō laborādū. uel si monialis quia nō po
terat nubere. uel qz pntes posuerūt ipsam

ea inuita. licet em̄ male fecerit. pōt et debz
mutare intencōnē suā. scz ut ibi uelit maue
re ad seruiendū deo. et sic erit in bono sta
tu. alias scōm suū statū qz non videt̄ tutus
scōm scīam suā. qz magis dissipacō est q̄
dispensatio. **¶** Si recipit eccliam prochialem
a quocūqz. cū nō attigisset. xxv. annū. absqz
dispensacōne pape sup etatis defectu. quia
nulla est excessio et nullū ius ibi habz. extra
de elec. i. canon. li. vi. **¶** Item si infra an
nū cōputandū a die assumpti uel assignati
sibi regim̄is ecclie. non facit se ad sacerdo
ciū pmoueri. qz ipso iure est priuat⁹. extra
e. t. c. c. quo. s. **¶** Stud tñ non extendit̄ ad
ecclias collegiatas. et nō habētes curā. nec
ad assumptos ad illaz regimen. ut extra d.
elec. statu. li. vi. **¶** Possunt tñ etiam Ep̄i dis
pensare cū his qui habēt ecclias prochiales.
ut usqz ad septemū lrāz. studio insistentes.
pmoueri non teneant̄ nisi ad ordinē subdi
aconat⁹. quē tñ nisi infra annū suscipiāt. sūt
ipso facto priuati tali bñfitio. Et in dicto
tpe illis eccl̄is pvideat̄. ut extra. de elec.

po. cū ex eo. li. vi. **S**i habēs qđcūq; bñfi
ciū simplex et quantūcūq; puū. nō dixit ho
ras canonicas omī die. qz peccat mor. si ob
misit ex negligētia crassa etiā si nō sit in sa
cris ordmib; constitut;. secus si ex infirmitate
obmisit. **I**tem tenet residere psonalr in resi
deū benedicij sui nisi ex causa notabili et ra
cōnabili Epūs dispensaret secū ad tps. **S**i
canonic; uel alius cleric; recepit quotidia
nas retribucōnes. que dant̄ intereissentib;
horis. cū non interfuit. qz furtū omittit. et
tenet ad restitutionez. **S**i cū non posset
p se curā ecclie exercere. nō posuit ibi loco
suū pdoneū qui bñ officia ret. s; malū aut ig
norantē. qui exemplo suo scādalisabat sub
ditos. ut qz fuit notorius fornicator. uel lu
sor. et hmōi. uel qui nescit debite ministra
re sacramēta. et cōfessiones audire. qz pec
cat mortalr. quāp̄mo omīa mala que secū
tur. ei impurant. q; si non pōt inuenire pdo
neū. p se exerceat. uel si nō pōt alr puidere.
renūciat bñfitio. **I**tem nō licet p̄latis sub
p̄tio uel ānuo cēsū cōcedere vices suas. seu

iurisdictionē qz spūale est. extra de pla. vi.
fu. c. i. et. n. et. in. puta. ut si diceret. Con
cedo ut exerceas vices meas uel talē iurif
ditionem et totū lucrū sit tuū. sed tu dabis
mibi tantū quia illicitum est. Sz amittēdo
vices suas pure. licet cōstituere ei salariū
n. q. n. caritatis. puta dicendo. dabo tibi
tantū p salariū tuo. et totū lucrū sit meū.
Dec. Inno. Item si alienauit res ecclīas
ticas. ut mobilia. sicut sunt calices. ornamē
ta. et hmōi. aut immobilia. ut sunt possessio
nes agri. et hmōi. et hoc sine necessitate uel
maiori utilitate. uel non seruata forma iu
ris. et hmōi. quia grauiter peccauit. Item
de exercitio cure aiārum interrogas quō
scz se habuit in audientia confessionum. in
collacōne aliorū sacramentorū. et visita
ōne infirmorū. et hmōi. et p̄cipue si vnqz de
fecerūt eis sacra cū expediebat. quō ecclīa se
hūerūt in amōicōe subditorū. in correcciōe
vicorū. p̄cipue quo ad notorios p̄ccatores.
ut ocubiazios. hñtes inīcias. iurazios. et
hmōi. nō ofitētes ānuatim. et nō ofitentes

Si amonuit quātū potuit significādo epō
cū p se eos ad hoc nō potuit inducere. ⁊ h?
mōi. nā oues ex negligētia pōte. ab eo re
quirent. **D**e quibus ⁊ supradictis et alijs
hmōi hēs satis in tercia pte. **S**ūme. ti. i.

Si alienos prochiāos audiuit in cōfessioe.
non habens auctoritatē specialē ipse. uel cō
fitens. qz nō pōt illos absolvere. **I**tem si
emit aliquas res immobiles de fructib? ec
clesie que debent remanere. vñ si emit nōi
ne alterius. ut sic possit dare ul? legare cui
uellet. fraus est et furtū. et tenet ad resti
tucōnem. **I**tem si indulgentias p se dedit
cū non possit. uel plures dicit hēre in ecclia
sua q̄ hēt. et hoc ob questū. qz mortale ē.
Si reliquias nouas exhibuit populo vene
rādas. nō ab ecclia approbatas. **S**i nimis fu
it facilis ad dispensandū in mortali. **S**ed
si intrauit monasteriū dissolutū non uiuēti
um regulariter. querat sibi mutare locū cū
dispensacōe. si ea indiget. **S**i aut non pōt
illud facere. maneat. et nō sequat turbā. i.
alios nō obseruātes regulā. et seruet ipse t

20
ip̄a regulā suā sc̄dm ordinē suū. si tamē in
duci pōt q̄ mutet locū. melius est p̄ eo lea
Si ingrediens monasteriū tacuit impedi
menta que habuit ad hoc scienter. puta e
rat seruus. uel hēbat occultā infirmitatem.
aut fuit alterius religionis p̄fessus. aut cō
iugatus. aut debitor in multis. ⁊ h̄mōi. quia
peccauit mortali. p̄cipue si sciebat talē non
posse recipi. uel interrogat⁹ de his mēda
tū dixit. et pōt ⁊ debet de monasterio ex
pelli. si aliter p̄uideri nō p̄t. **S**i hēbat vo
tum astiozis religionis. qz querere d̄z p̄zi⁹
dispensationē si intrare vult aliā m̄m⁹ stri
ctam. dū tñ fuerit obseruātia in illa. uel p̄
ire ad aliā equalē uel maiorē sine dispensa
cōe pape. **D**e mendicāti tñ ordine vno ad
aliū mendicantē. uel de mēdicāte ad monā
chalē nō pōt sine dispēfaciōe pape. nisi solū
ad carthusiā. **S**i induxit aliquē ad religi
onē p̄ symoniā. uel p̄ fraudes. puta asseren
do ibi bene seruari om̄ia. qd̄ tñ nō fit. uel di
cendo se ad m̄hil. uel modicū obligari. reti
cendo austeritatē religionis. quā alter nō

20
intendit seruari et hmoi qz mortali peccat.
Illos etiā qui uolentes ingredi ad locum
religiosorū bene uiuētū. auertūt et trahūt
eum ad se ut aquā alteri? ad suū molēdmū.
infamātes alios et crimiā eis imponentes.
ac occupaciōes illorū. mutiles asserentes.
suas bonas et in terciū celū se extollentes.
ut sic talem attrahant ad monasteriū eorū.
certū est non euadere damnacōnē eternā.
nisi acciter penituezint. qz ostra caritatem.
otra iusticiā. et otra sacram scripturam fa
ciunt.

¶ Quo ad votū paupertatis
S in religione exis seruauit votū paup
tatis. nihil ppiū retinēs uel retinere de
liberās. quia si habuit ppiū quātūcūqz par
uū est. peccauit mortali. et rociēs quociēs
hrē pponit. Dicit aut ppiū qd celat supio
ri suo. ut si habeat et teneat pecuniā uel ue
stem nesciente plato suo. uel si sciat. tamen
otra uoluntatē et licenciā ipsius. uel si de li
cencia et uoluntate eius non tamē patus ē
sibi reddere et tradere ad peticōnez eius. s;
recusat aut recusaret si posset o facto. Et

multo peius si non solū mobilia sed etiā im-
mobilia ut redditus et possessiones retine-
at sicut propria dans et vendēs ac donās ac
dissipās et dispōēs ad placitū suū nec pla-
tus pōt dare licēciam sic retinēdi nec papa
in proprio dispōsare. extra d̄ sta. mo. cum ad
monasteriū. Si dedit d̄ bonis monasteriū
siue auentus sine licentia superioris sui habi-
ta uel p̄sumpta. **I**dē si aliquid recepit uel
tenet eodē mō qz mortale ē et proprietās.
Si repiens se in loco ubi nō uiuit in cō-
muni ppter qd̄ oportet sibi puidere d̄ ncc̄a-
rijs habet aliqua uestimēta pecuniā et h̄
in oī cū bona licēcia et beneplacito prelati
aduertat diligenter. **P**rimo quidē q̄ p̄ eū
non stet quim oīa uellet ponere in omni
si alij uellent et ad hoc op̄etur quantū po-
terit. **S**ecūdo si hoc non pōt semp sit patus
oīa simplr ponere et dimittere in m̄ib?
plati. **T**ercō ut d̄ h̄mōi ocessis m̄i det sine
licēcia superioris generali uel speali etiā in e-
lemosinas m̄si exēma ncc̄itate. **Q**uarto ut
non thesauriset nec sup̄flua teneat nec deli-

di. xviij. p. totū. Scādala etiā multa ⁊ ob
locucōnes ex hoc sequūt in populo. ⁊ h? oī.
⁊ ideo omnino p̄hibēdum ē hī oī accessus
⁊ sanguineorū tamē rari⁹ erit accessus

¶ Quo ad votum obediencie

S fecit oīa uotum obiē. qz semp mortu
le est. Et nota q non semp qn aliquid agit
qd est oīa regulā suā. uel qn transgredit
regulam uel cōstitucōnes suas. Sed etiam
qn facit contra p̄cepta cōtenta in regula. ul
cōstitucōib⁹ supiorū suorū. uel qn trāsgre
dit in aliquo ex cōtemptu quantūcūqz etiā
paruo. Qn ergo p̄latus uel p̄lata inuincit
aliquid p̄cipiēdo sub tali mō loquēdi. viz. p̄
cipio uel mando tibi in uirtute obediencie.
uel spūs sancti. ut facias hoc uel omittas il
lud. uel sub pena excom̄icacionis. ⁊ hī oī. Il
lud dī p̄ceptū cui⁹ t̄transgressio semp ē mor
tale. Idem est quādocūqz p̄latus aliquid
subdito p̄cipet. non tñ sub his uerbis decla
raret sibi. tñ q intendere illū obligari. h?
n oī p̄cepto et sub p̄tō mortali teneret s̄
dictus. nisi p̄cipet sibi aliquid illicitū uel qd

esset extra regulā et constituciones. **S**imiliter
quā in regula uel constitucōne ē aliquid p̄cep-
torie mandatū. uel sub pena excoīcacionis.
uel sub pena carceris. uel sub pena grauio-
ris culpe. uel simili locucōne. cōiter censet̄
obligari ad hoc. sub mortali. **A**lias autē faci-
endo contra ceremonias. ut frangēdo silē-
ciū. tarde ueniendo ad chorū. et h̄mōi. uēia-
le. nisi faceret in contemptū. qz tunc morta-
le esset. **E**t ideo caue ne assueſcas alicui tras-
gressioni. qz consuetudo quāuis ip̄a nō sit cō-
temptus. tū tēptus inductiua.

Non dixit. **Q**uo ad dñm offitium
horas canonicas. aut offitium Beate vir-
ginis. aut defunctorū. **N**ā religiosus etiā
si nō habeat ordinē sacrum. tenet̄ ex p̄cepto
ad offitium p̄cipue tamē si est p̄fessus. vñd
obmittēdo aliquā horā. peccat mort. si tam
obmittit ex negligētia. non autē tenet̄ ex p̄-
cepto ad istud uel illud. quāuis nō debeat
eciā ad placitū suū mutare offitium. sed debz
dicere scdm̄ consuetudinē ordinis sui. **I**tem
si tardauit ad dicendū. uel si nō cum alijs

in ecclia fuit: si sompnolenter uel ibi dormi
endo et recuperet illud in quo dormiuit, uel
aliud dicat loco eius: si autē p maiori pre
dormiuit totum iteret: ul si ibi incōpositus
fuit et oculis vagis: si risit ul ridere fecit
aliquē: uel aliā leuitatē opatus ē: ul si locu
tus est sine nccitate: si mente distractus p
cipue qñ aduertere debuit: si male legit ul
cātauit: uel non inclinauit cum debebat ex
negligencia. ¶ In quolibz horum et si ē vñ
ale coiter tñ est pccm. ¶ Si elegit p̄latū p
symoniā uel etiā si nō symoniace tamē sciē
ter indignū. ¶ Si nō illum quem iudicauit
meliorē ad illud officiū sed aliū rōne ami
cicie uel alia intencōne mundana elegit: qz
mortale est. ¶ Si accusauit calūpniose p̄la
tum uel sociū de aliquo criminali uel testifi
catus est contra aliquē iniuste uel alias mfa
mauit p̄latum uel subditū dicēdo criminalia
de eo etiā si essent vera cū diceret intencō
ne infamādi peccauit mortalr. ¶ Si secre
ta sui ordinis ruelauit sine causa iusta et ra
cionabili: et quō quis teneat ad restitucō

nem fame hēs s̄. m̄. i. pre. **S**i in visitacō
ne p̄latorū non reuelauit dicēda que scilicet
sunt contra honestatē religionis. d̄ p̄latis
et d̄ soc̄is. Et precipue qñ sic cōiter serua
tur. q̄ fit p̄ceptū a visitatore. ut frēs dicāt
que sunt dicēda. et que indigēt correptiōe.
qz tunc obnittere aduertēter ea que dicen
da sunt. est mor. **D**ebet tñ istud intelligi ser
uato ordīe fraterne correptiōis. vñ ōmo
occulta a quibz pōt presumi emendacio. di
ci non debent. **V**bi aut non sperat̄ emenda
cio sed presumit̄ recidmācō. uel aliud mag
num scandalū. dici debet. non tñ accusando
si p̄bari sufficiēter non pōt. qz tūc grauit̄
peccaret. sed simplr denunciando prelato
ut patzi. si tamen sperat̄ q̄ p̄uidebit. **S**i
fecit uel coopatus est aliquā cōspiracōnem
contra prelatos. uel inuenit aut sectatus est
p̄ualitates in monasterio. aut ouenta. aut
sectas et diuisiones. qz mortale ē. et crimē
mūdanoz. puerloz. p̄mmo demonioz. po
cius q̄ religiosoz. **I**tem scdm Ray. **I**n
terrogādi sunt. de. xij. abusiombz claustrī.

que scdm Bug. iste sunt. platus negligēs.
Discipul⁹ inobediēs. iuuenis ocōsus. senex
obstinat⁹. monach⁹ curial⁹. religiosus cau
fidic⁹. habit⁹ p̄ciosus. cibus exquisit⁹. Ru
moz in claustrō. Lis in caplo. dissolucio in
chozo. irreuerentia circa altaria. **I**n his
qñq; est mortale et qñq; veniale. scōz quan
titatē et qualitatē defectus. ⁊ intencōnem.
Magna abusio etiā est religiosum iurare in
omni sermone. etiā si veritatē dicat. quāto
magis maledicere et blasphemare. etiā si
ex leuitate. **I**tem interrogandū etiā p̄ci
pue ē de ceremonialib⁹ principalib⁹. ut dē
sui carmū extra infirmitatē. de lineis non
utendis ad carnē. de lectis non plumis. de
ieiunijs regule et cōstitutōib⁹. dē observa
cōne silenci in certis locis ⁊ horis. ad que
om̄ia tenent monachi ⁊ monache. p̄cipue
ordm̄is benedicti. extra de sta. mo. **Cū** ad
monasteriū. **E**t etiā plures religiosi aliorū
ordinū ex cōstitutōib⁹ suis. et licet platus
possit in his dispēsare. qđ pōt scdm Ber.
qñ fit causa racōnabili ⁊ urgente nēcitate.

alias em p̄t̄m esset dispensati ⁊ disp̄sato.
plus aut min⁹ sc̄dm transgressiones. **S**i
obediendo male se habuit. viz qz obediuit
in malo in dicendo mendaciū. uel ex negli
gentia dimisit om̄ue mandatū. uel tard⁹ fu
it ad obediendū. uel nō affectuose. sed que
rulose et dissolute. nō cū maturitate obedi
uit. **S**i irruerēs erga maiores fuit. egre su
stineudo rephensiones et cū indignacōe.
cōiter ē p̄t̄m veniale. nisi excessus magn⁹
fuit.

De exercitio

Si vacauit ocio qd ē sentma oīm vicōz.
Per quantū. **S**i inutilr tps expēdit in fa
ciendo ea que sunt nulli⁹ utilitatis. **S**i re
cit exercitia mūdanoz. ut faciēdo bursas.
vestes ope polimito more seculariū. ut re
chamatiōes. uel linea reticulata. et hmoi. t
ōfectiones multū p̄ciosas. uel alia gloriofa.
qz magnū p̄t̄m est. et abusio. et occasio m̄l
tor. maloz. **E**t ideo phibēdū ē hoc p̄cipu
e momalib⁹ modernis. que ut frequēter in
hoc offendūt.

De ouersacōe cū alijs

Si nimis fuit leuis. uel inducēs alios ad

leuitatē et risum uerbis uel gestib⁹. uel so-
lacijs. que licz aliqñ sine pctō fieri pūt ad
recreacōnē. uel subleuandū se ul' aliū ab ac-
cidia. ¶ Caro tñ hñmōi decēt religiosos. et cō-
muniter est pctm veniale. ¶ Si murmura-
uit circa victum et uestitum. ¶ Si impac-
iter tulit mores graues aliorū. ¶ Si se gra-
uē alijs reddidit. ¶ Si singularitatē que
fuit in cibo. uestitu. ⁊ dormitu. ⁊ alijs vñ
frequenter ozitur in ipso supbia. et in alijs
murmuratio et indignatio. ¶ Si fratrem de-
linquente fraterne non amonuit. uel defec-
tus aliorū non significat plato ad remediū
dū seruato fraterne correpcōis ordiē. ¶ In
quolibz horū pctm est cōiter veniale.

Si murmu. ¶ De executōe officij omissi
rauit oīra sibi omittentē offitiū aliqd. tan-
q̃ mōdiscretum. ¶ Si impacienter se habuit.
dure loquendo cum quibus se habuit intro-
mittere. ¶ Si non diligēter tractauit res
monasterij. ¶ Si nimis tenax uel nimis
prodigus aut largus fuit in dando. uel
fuit acceptor psonarū sine causā rōnabili

magis dans vni q̃ alteri de rebus cōibz.

Si dedit quibus nō potuit. qz nou hūit li-
cenciā. **S**i p̃misit res p̃ire ex negligētia
minis sollicit? fuit. p̃pter hoc parū vacādo
sibi. p̃pter multiplicacionē tpaliū. qd̃ viciū
multū hodie regnat. **¶ De studio.**

Si nō fuit diligens ad discēdū ea ad que
tenet scdm̃ regulā et cōstitucōes. qz peccat.
et transgrediēs ex ignorātia. nō excusatur.

Si sacerdos est. debet querere et scire que
debita sunt ad celebrandū et ministrandū.

Si cōfessor est. que p̃mēt ad illud offitū.
et sic d̃ alijs. **E**t si in his ē negligēs. p̃cipu-
e cū pōt. grauiter peccat. **D**ebz etiā frequē-
ter legere doctores exponentes scripturā.
et alios libros deuotos utiles. vñ instrua-
tur. et cōfortet ad bonū. **N**ō em̃ leget curi-
osa et mutilia. ut doctrinas gentiliū. uel fi-
ctiones poetarū. et h̃mōi. que retrahunt a
magis nc̃carijs. qz p̃ctm̃ ē curiositatis. **T**-
tem qui vocant ad dirigēdas mouales in-
electionibz et alijs. nisi ab his p̃ que possit
inter eas oriri discordia se abstineant. sunt

exercitati.

De oratione.

Si nō orauit ultra dñū officiū priuatim
p se et p alijs sanguineis et benefactori
bus et p̄cipue sibi recōmendatis uiuis et d̄
functis sollicitē ut debuit. **S**i non frequē
tauit cōfessionē. cōiōnē scdm morē regule
sue. **I**tem monachis m̄gris p̄ceptū est. q̄
hoc faciāt semel in mēse. extra d̄ sta. mo.
ne in agro in Cle. **S**i non vacauit medita
cōi. que p̄maxiē deuocōnē inducit. **S**i fu
it tepidus in dilectiōe dei et p̄ximū non ar
denter affectās honorē dei. et salutē aiā.
ut decet. **S**i ingrat⁹ fuit ad recognoscen
dū et recogitandū bñficia dei. et recōpen
sandū deuote ei seruiēdo. **S**i non p̄pauit
se ad d̄ma ut debuit. hec sunt in quib⁹ quo
tidie offendit. et ex hoc impedit p̄fectus
Si nimis carnalr. Quo ad sanguineos
dilexit sanguineos. nimis affectās eorum
p̄speritatē. uel gaudēs d̄ ea. aut si nimīū
tristat⁹ d̄ eorū aduersitate. uel si nimis eos
uiscitat. uel querit et gaudet nimīū visita
ri ab eis. **S**i de secularib⁹ cū eis loquitur

que non expediūt. uel etiā cū alijs de guer
ris et factis p̄ncipū seculariū. et frequen
ter huiōi interrogat. uel libenter aduertit
ad hec. uel si p̄ sanguineis suis p̄curat be
nefitia eccl̄astica uel tpalia. et p̄cipue ad h̄
non apris. qz pōt esse mortale. **De alijs vi
cijs cōibus. ut. ira. inuidia. supbia. et huiōi.**
vide s̄. m. i. et. ii. pte. **De his que p̄tinent**
ad regulā suā. ultra p̄missa. ipe sibi p̄uideat.
Si viz penas uel p̄nias sibi taxatas uel in
iūctas a regula et cōstitutōib⁹. uel p̄latis
nō fecit ex negligētia. qz peccauit. **Si autē**
nullo mō esset parus facere que p̄latus p̄
ciperet. uel in regula aut cōstitutōe sibi
mādata essent. mortalr peccaret. si autē nō
intendit p̄ficere in uita sp̄uali. attñ seruat
seruāda. licet inuitus facit. male otent⁹ q̄
est in religione. ypocrita ē. et in statu dam
nacōis. **Sequūt̄ exccatōs religiosor̄.**

Religiosi. qui inducunt aliquē ad ro
uenou. uel fide interposita. seu alias
p̄mittēdū. ut sepulturas apud suas
eccl̄ias eligāt. ut electas nō mutēt exccōicati

sunt excoīcati excoīcacōe papali. ¶ Religio
si qui clericis uel laicis sacramentū eucari
stie. uel vñctiomis extreme ministrare. uel
mīriomū solēmīsar. absq̃ licētia sacerdotis
prochialis speciali. uel aliquēz excoīcatū a
canone. p̃terq̃ in casibus a iure exp̃ssis uel
p̃ p̃uilegiū cōcessis. uel a sentencijs p̃ statu
ta synodalia uel p̃uincialia p̃mulgaris. uel
quenq̃ a pena ⁊ culpa absoluerē p̃sumpse
runt. sunt excoīcati excoīcacōe papali. ¶ Re
ligiosi p̃fessi. qui uadūt ad studia līrāz. que
cūq̃. nisi habuerint licētiā a p̃latis cū cōsilio
maioris ptis uentus. sunt excoīcati. extra
ne cle. uel mo. se. se. ne mīis. ut p̃ictōsa li.
vi. ¶ Religiosi qui uadūt in scolis ad audiē
dum leges uel phisicā. post duos menses si
non dimittūt. sunt excoīcati. ¶ Religiosi qui
apostatāt. sunt excoīcati. Et dicūt aposto
tare. q̃n̄ dimissa religione ⁊ habitu. non in
tendūt reuerti. ¶ Religiosi qui temer̄ habi
tum sue religionis dimittūt. q̃uis nō sint a
postate ex hoc sunt excoīcati. ut in p̃dicto
c. ut p̃iculosa. li. vi. ¶ Religiosi etiā cuiuscū

qꝫ ordinis. cū viderint uel sciuerint cathe
dralem seu matricē eccliam loci seruār inter
dictū qd cūqꝫ positū auctoritate sedis aplice
uel ordinariorū dñt ⁊ ipi obseruare. nō ob
stantibꝫ quibꝫ cūqꝫ appellacōibꝫ antea eti
am ad eandē sedē uel alias. aut etiam alijs
interiectiōibꝫ ⁊ obiectionibꝫ. alioquin sꝫ
excōicati. extra dñ fen. ex. Ex frequentibus
m Cle. ¶ Religiosi qui aliqua dicūt. ut audi
entes a decimarū ecclijs debitarū solucōne
retrahant in sermonibꝫ suis uel alibi. sunt
excōicati. extra dñ pe. Cupiēti. m Cle. ¶ Reli
giosi qui scienter postposuerūt cōfiteantibꝫ
sibi cōsciā facere dñ soluēdis decimis. sunt
suspēsi ab officio cōfessionis. tam diu donec
cōfessis eisdem si comode poterūt faciāt cō
sciā. qꝫ si in dicta suspēsiōe nō purgata
consciā cōfiteāt. sunt excōicati. extra dñ pe.
Cupiētes. m Cle. ¶ Monachi et canonicī r
gulares. non habētes aliquā amministracōz.
si cōferunt se ad curias principū sine licētia
platorū suorū. ut inferāt damnuū platis suis
uel monasterijs. sunt excōicati. ut m Cle.

ne in agro. de sta. mo. 7 ca. re. **Religiosi**
mendicantes qui accipiunt noua loca ad ha-
bitandū. uel antiqua eorū loca alienāt. ul' p-
mutāt absq; licētia pape. sunt excōicati. ut
extra de pe. Cupiētes. in Cle. **Qui** mēzāt
monasteria monialiū ordinis p'dicatorū. si
ue frēs ipi siue alij quicūq; mares. nisi i ca-
sibus cōcessis in cōstitucōib; eorū. sunt excō-
municati. nec pūt absolui nisi a papa uel ma-
gistro ordinis. uel aliquo alio qui sup hoc
habeat auctoritatē specialē. **Et** qui uel que
hoc admittūt. etiā vident' excōicati ul' excō-
municati. qz p'cipāt micrimie. **Similr** qui
ingrediunt' monasteria monialiū ordinis
imozū in casu nō cōcesso. sunt excōicati ex
cōicacōne papali. p' extrauagan. **Qui** uero
ingrediūt' alia monasteria monialiū. non
sunt ipso facto excōicati d' iure. sed excōicā-
di. **In** multis tñ locis ppter cōstitucōnem
synodale etiā sunt excōicati. **De** hys igit'
etiā quere. **Et** de his etiā excōicatis plene
habet in. nñ. pte sume. ti. i.

Circa platos in communi.

Relati interrogādi sunt in comuni-
prio Si legitime affectus est digni-
tatem seu placationem an viz aliqua
irregularitate uel sententia fuerit irretitus
cum fuit assumptus ad placaturā in qua non
fuit secum dispensatum vel d qua non fuit
absolutus ut viz si fuit bigamus si coopatus
est in causa sanguinis si ē illegittimus si ex
coicatus si suspensus aut notorius concubina-
rius nā qui in quolibet horū se nescit et p-
lacionē in eis uel aliquo illorū accipit eam
furtiue tenet et ē in otinio mortali ¶ Et
nota q illegittimus ad dignitatē uel bnficiū
curatū uel prioratū in religione qui p elec-
cionem creat sine dispensacione pape pmo-
ueri non pōt ex pūilegio tamē mgi ordi-
nis in causa hac pōt dispensari ad placaturā
in ordine pōicatorū De hoc habes m. iij.
pre sume. t. i. Si rite absq vicō symonia
co fuit electus confirmatus et ordinatus
Si interposuit preces p se vel pcurauit
q alius p eo porrigeret qz symonia fuit Et
si ibi fuit symonia pactiois indiget dispen-

2
sacone pape. et antequam dispenset furtive te
net dignitate. De hoc hes m. ij. pte sume.
ti. i. c. i. **I**tem de oibus his que hes. s. m. c.
de bnficiatis. et m. c. **I**tem de clericis in omni pte
hic interrogare put videbit expedire si e
platus seculariu clericorum. si uero platus rli
giosorum. interroga de his que sunt m. c. pce
denti et de his que sequuntur. **S**i aliqd pec
catum manifestu simlaunt in subditis et no
correxit. aut si no maifestauit que ad eius
noticia aliquali puenerint. ulterius no inqui
sunt. qz si mere ex negligetia ominter. puto
mortale quo ad criminalia. secus si ex aliqua
rone hoc omittit. ut puta ad euitanda maio
ra scandala. **S**i in capitulo equis iudex
no fuit. **S**i rex monasterij dilapidator
fuit. **S**i superioribus non obediuit. **S**i
causas sibi a suis supioribus commissas. no
scdm consiliu peritorum determinauit. sed se
cudu acceptacone psone. **I**n omnibus su
pradietis e pccm mortale l. verale. szm qua
litate excessus. et malicia ac negligetia. **S**i
indignos et no ydoneos in officijs posuit.

maxiē ad curā aiāz. qz male videt excusa
ri a mortali. ꝑcipue si eos quos scit malos.
et in mortali ꝑseuerā. ꝑmit ad curā aiāz.
cū possit repellere. nec credo q excusꝑ pau
citas. qz aliꝑ nō muemūt. etiā si ille quē sic
posuit sit multū industrius. et bñsciat of
ficiare eccliam in exterioribꝫ. **¶** Idē cū talē
sustinet quē ipse tñ nou posuit. licet iuridi
ce eum remouere pōt. **¶** Si posuit in audi
entiā cōfessionū nobilr ignozātes et ineptꝫ
uel criminōsos. qz mortaliꝫ peccat ꝑ illā rē
lam. **¶** Qui causāz damni dat. damnu dedisse
videt. **¶** Idē si tales toleret cū posset eos rē
mouere. nisi forte a supioribus suis sint ad
hoc positi. sed quā curā d ipis habebit. cū
ad sui damnacōnē exerceāt tale officiu au
diendū est. **¶** Quō aut videat ineptus uel no
tabilr ignozās. hēs in tertia parte **¶** Sūme
¶ Si fuit nimis curiosus et ꝑꝑosus i edi
ficijs ecclie. et monasterij. et ornamentis et
huiꝫ. qd ē oīa sanctū. **¶** Hiero. et Ambro
xxij. q. ij. c. Aurū. et c. Gloria epi ven **¶** Et
tamē a modernis fuit mltę supfluitates et

curiositates et pallacea. et a exempla san-
ctorum omnium. Et de his amittit multum de tpe
et deuotione ita ut operis edificij exhauf-
ti videntur. omnis spiritus et deuotio et paupes
in terra moriuntur fame. quos ipsi religiosi de
superfluis eorum tenent sustentare. xxij. q. i.
Si fuit nimis sollicitus circa temporalia ex his
nimis debito vacans spiritualibus in se et in sub-
ditis. et lectioni. orationi. meditationi. et amo-
nitioni. utique peccatum est plus et nimis. secundum quod
tunc excessus principalis est intentio seu
cura debet esse de spiritualibus. **S**i nimis per-
curias discurret in litigando cum scandalo
hominum cum possit per alium modum magis paci-
ficum sua repetere. etiam si non tamen per hoc recu-
pare deberet. **S**i iura et privilegia sue ec-
clesie non seruauit. et defendit ut debuit. **S**i
in dispensando indiscrete se habuit. ut quia
nimis de facili et sine causa rationabili dispensa-
uit de ieiuniis. de esu carum. de retinendis
rebus ad usum. **I**n penitentiis taxatis secundum
regulam et constitutionem. et hominum quia peccauit.
mouendo relaxationem et religionis rigorem.

eneruado. Pñ btūs. Bñdict⁹ in rēgula sua
dicit. qđ de omī dispensacōne habet redde
re rationē. vñ etiā si fuit nimis dur⁹ in dis
pensando cū debuit. p̄cipue cū debilibus. ⁊
infirmis et hmōi. nō puidēs eis. ⁊ Si non
fuit bonus exemplaris. in incessu modera
to. in habitu nō p̄cioso. in modestia gest⁹.
in locucōne rāza. et graui. et fructuosa. ⁊
uēs discordias. nutriēs pacem. omēs paci
enter audiēs et tollerās. singularitates vi
tans. oīā sequēs cū pōt. nemini blādus. af
fabilis cūctis. susurracōes. detractiōes. in
risiones. ⁊ fabulacōes. maledictiones. oten
cōnes. in se et in suis eliminās. in oībus ciz
cūspect⁹. non delectans in p̄sidentia. sed ti
mens de negligētia. cū de singulis sibi con
missis habet reddere rōnem. ita aliorū cu
ram habens. ut sui nō obliuiscat. ut docet
Breg. in pastozali. Nā sic tenet quilibz p
latus ēē. et ita se hrē. ⁊ Si in corrigēdo fu
it nimis remissus uel nimis rigid⁹. qz utrū
qđ cauendū est. sic dicit Breg. in moralib⁹.
et ut hētur di. xliij. discipliā. Nā facilitas

venie. incentiuū p̄bet delinquēdi. Ambro.
xij. q. iij. Est iniusta. Et asperitas nimia
in increpatione. nec correptionē recipit. nec
salutē. Leo. di. xli. Cū brūs. Precipue cir
ca seniores debet p̄latus in corrigēdo huā
nus esse. et sic se hrē. ut d̄r in. c. seniores. i
q. vii. scdm. Greg. nisi essent habituati in
malo. qz tūc duzi? corripi debēt. scdm ennd
ubi s̄. ¶ Si districta fecit p̄cepta. a quibus
multū debet cauere. nisi sit res ardua. Et si
cogeret p̄ceptū uel sententiā ad aliqd̄ fa
ciendū uel dicendū. in quo nō esset ei sub
ditus astrictus. uel nō deberet ei obedire.
nec in releuando ei p̄c̄m. omnino ēet mor
tale ei. ¶ In inquisitione etiā criminū. in r̄ce
ptione accusacionis. uel denūciacionis. uel in
placōne sentēcie extōicacionis. et h̄mōi. non
sit p̄ceps. nec p̄cedat p̄ suspiciōes sed p̄ p̄ro
bacōis. et p̄ modos iuridicos. alias em̄ in
curreret graue p̄c̄m. et aliqui sentēcias. ¶
hoc h̄es in Sūma. ¶ Si recepit p̄latus in
ordme mendicantiū aliquē ad p̄fessioz. an
nū opletū p̄bacōis seu nouiciat? ē suspē

fus a receptiōe cui⁹ q̃ ad p̃fessionē et dēē
puniri pena que solet infligi p̃ grauiozib⁹
culpīs. vñ ⁊ mortalr peccat. extra. d. reg.
et trā. ad rel. nō solū. li. vi. **S**i nō mou
it quātū potuit verbo et exēplo subditos
suos ad obseruandū oēs cerimonias sui or
dimis. **S**i malas cōsuetudines seu corrup
telas contra regulā et decentiā religionis
quas inuenit iā inductas nō abstulit quan
tum potuit. ut viciuz p̃prietatis. discursum
fratrū ad placitū. familiaritatē cū mulierī
bus. uel viris si est monacha. tollacōnē ze
rū amicis cōsanguineis sine licētia et rōna
bili causa. esum carniū sine causa racōnabi
li. qđ ē vniuersale omī monacho. d. cōse. di.
p. mo. Et similia que sunt p̃cipue cōtra es
sentialia vota religionis. nullomō debet p̃
mittere. nec etiā p̃ceptionē aut etiā recepti
onem symoniacā monialiū. sicut hodie fit
quasi ubiq̃. q̃ si talia nō pōt remouere nec
est spes in futurū. dimittat curā exemplo
beati Bñdicti. ut. vñ. q. i. ibi. ne quietē su
am amittat. ⁊ tandē cum eis damnacōnem

incurrat. **Q**uicūq; sit ille abbas ul' abbatif
sa. prior. uel priorissa. uel alias quocumq;
nomiē censeat. nec sufficit q; platus corri
gat vicia que otigerit ipm nosse. sed dilige
ter agnoscere vultū pecoris sui cōsiderādo
vias eius. **C**aveat aut ne crimīa delata sibi
in foro cōsciē. uel in secreto iudicet in foro
otencōso seu in caplo. ibi em̄ tantū māi res
ta corrigēda sunt. **¶** **¶** Si habet sub cura mo
nasteria monialiu. inquirendū est ut infra
m. c. sequēti d' hmoi. **¶** **C**irca Epōs et

Episcope et alijs. **¶** alios superiores
superiores plati sic pnt interzogari.
Si vñ nō sit talis lrature et sciētie.
q; p se explicare sciat que debet. et ad qd te
net. cū ipe hēat alios sup hmoi informare
et dirigere. **I**nā si bonus ab oibus cōiter re
putat et sufficiens. nō ē necēariū nisi ipm au
dire. et si d' aliquo negocio nō intelligit. p
cōfessor eū quantū poterit informare. **¶** **E**t si
tale quid est in quo variāt opmiones. ul' d'
quo non pōt dari lata sentēcia. zelinquendū
est sue cōsciē. **¶** **B**onē dicēdū ē circa alios cle.

ricos. religiosos. platos. et laicos p̄itos. et ri
mozatos. qui sciūt sufficiēter dicere et dis
cernere facta sua. **¶** Si uero h̄mōi Ep̄us ul
alius sup̄ior non sit talis. sed indiget adiu
torio interrogātis. inquantū clericus ē. tunc
inquiri p̄t p̄ ut expediri uidet. de his que
habes s̄. c. circa clericos in cōi. ut de offici
o d̄mo. celebracōe et m̄stracōe sacramen
tor. et de mō. et h̄mōi. **¶** Si uero assumptus ē
ex religiōe ad ep̄atum. **¶** Interroga de his
que h̄es in. c. circa religiosos quo ad m̄tra.
¶ Nam quāuis assumptus sit ex monasterio.
tamē adhuc tenet seruare ordmē suū. nisi i
his que nō paciūt officiū pastoris. ut silen
ciū. solitudo. vigilie. et h̄mōi. **¶** In quantū ue
ro fuerit b̄ficiat⁹ seu curatus et platos. in
terroga de his que habes s̄ in. c. circa b̄
ficiatos. **¶** Et si r̄cepit dignitatē seu Ep̄atū.
habens aliquā irregularitatē. uel sentēciā.
aut symoniace uel p̄ intrusionē sibi acqui
uit p̄laturā. **¶** Dic ut in. c. p̄ceden. in prim. **¶** ex
inde de his que sequunt⁹ que sunt specialia
officō pastorali interroga. **¶** Si viz stulit

ordines sacros indebite qđ est vñū in quo
maxime offendunt. **¶** Si p symoniā otulit
uel occulte quia mortalr peccauit non tñ i
pse est suspēsus ex hoc quo ad alios. **¶** Si
li notoria est symonia suspēsus est quo ad
alios. **¶** Si autem in utroq; cau. ordinar? ab
eo est suspēsus et indig? dispēfacōe. **¶** Si
contulit scienter ordines non hñtib? legit
timā etatē qz mortale est nec pōt Epūs su
p etate dispensare. **¶** Si cōtulit ordines p
faltū sciēter uel duos sacros siml. uel. nñ.
miōres cū subdiacōatu qz mortale ē. **¶** Si
otulit ordines sacros extra tpa ordinatio
nū qz mortale est nisi ex dispēfacōe pape
hoc fieret alias em ordinar? esset suspēsus
miōres tñ ordiēs dieb? festiuis offerre p̄t.
¶ Si in ordinacione dimisit aliqd faciendū
quia si obmitteret aliquid de substācialib?
ex quibus imprimitur caracter oporteret
rotum iterare in alia solemnitate quatuor
tym. **¶** Si uero non est substancialē iđ d sim
plici solemnitate non debet iterari sed sup
plete tñ omīssum in ordiācōe p̄xiā futura

nec prius an illā supplecōnem debz ille sic
ordinatus exercere offitū ordinis. qz alias
peccaret. Epūs aut in hmōi peccat morta
liter si ex certa sciētia ul' crassa ignorātia
h accidat. **I**deqz videt' si ex notabili negli
gentia. **S**i ordinauit aliquē qui non fue
rit sue dioē. uel aliquē religiosum aut aliuz
beneficiatū in aliquo collegio. sine licentia
sui supioris sciēter. quia mortale est. et est
suspensus a collacōne ordmū p annū. **S**i
non fecit fieri examiācōnem d' ordinādis
debitā. viz de etate. sciā. moribus. et hmōi.
scdm iura. quia peccauit mortalr. **I**dē si fe
cit fieri examiācōnem p meptos ad hmōi.
Idē si p tales fecit fieri examiācōnē. quos
estimauit ppter eorū malā cōsciām admit
tere idignos. si tamē ad eū spectat pvide
re de talibus. **S**i scienter admittit indig
num quē repellere pōt. ut ocubinari. et il
lratum. et hmōi. **S**i non orulit sacramen
tum cōfirmacōnis qn̄ debuit. **S**oli em̄ epī
possunt cōferre. et om̄i āno semel debent cō
ferre. et extra illud tps solitū. om̄i tpe āni

et omni hora morituris potest accedere ne sine
hoc decedat. quāvis sine hoc saluarentur. **Cō**
mittendo ergo magnam negligētiā in hoc
ut post multos ānos semel cōferre. credo
esse mortale. **¶** Si nō dedit scdm debitam
materiā et formā et locum. qd cūq; sacramē
tum. qz mortale. qd aut ieiun? offerat sacra
mentū cōfirmacōis. nō est necariū. tñ decēs
et de iure. **¶** Si bis sciēter cōfirmaret ali
quē. qz peccaret mortali. vñ in hoc debet
esse cautus ne iteret. et etiā aduertere ne
aliquis non crismat? teneat crismādū. aut
etiā ne cōsangne? teneat cōsangneū. **¶** Si in
cena dñi non cōsecrauit cū poruit. crisma et
oleū sanctū ut debuit. qz innouāda sunt tali
a. **¶** Et si nō seruauit debitā materiā formā
et ritū ecclie. qz mortale ē. **¶** Si cōsecracōs
eccliar. uel altariū. uel calicū. uel patenar.
uel bñdictiōes uestiū sacrarū. non fecit ut
debuit scdm formā et ritū ecclie. ul si aliqd
horū p symoniā cōsecrauit. **¶** De bñdictiō
ne abbatū et abbatissar. **¶** De de recōcilia
cōe eccliar. uel cimiterior. qz mortali pec

cauit. **M**onialē aut quā nouit corruptam.
non de facili debet eā consecrare in uirginez.
nec tamē debet māifestare si est occultum.
sed mutare nomē uirginis in castā. si nō p
pēdit. **S**i otulit bñficia p symoniā. quia
mortale est. **E**t si notoria ē. suspensus est
quo ad se et alios. si uero occulta. suspēsus
est quo ad se. non quo ad alios. **S**i otulit
sciēter bñficia indignis siue simplicia siue
curata. qz mortale est. **I**dē si acceptauit p
sentatiū a prōmis ineptū. **I**dē si cōfirmant
indignū. **S**i otulit vni plura bñficia in ca
su non cōcesso. aut pendas. aut dignitates.
uel si consanguineis minus aptis contulit
rōne cōsanguinitatis postponēdo aptiores.
qz mortale est. **S**i admisit ad bñficia ha
bentia curā āiaz. seu ipa otulit non habē
tibus. **xv. ānos. mortale ē.** **S**i in ecclīis
de iure vacātibz non puidit de rectore ut
debuīt. sic vacāt curata data absqz dispēsa
cōne pape. his que non contingūt. **xv. ā**
num. vel qui infra annū ab acceptaciōe hz
mōi curati nō faciūt se ad sacerdocium p

moneri nisi causa studiū sit obmissum et dis-
pensatū de quo hēs s. m. c. d. beneficiatis
Si uero Epūs de hmoi curatis vacanti-
bus infra sex menses postea non pūderit
non pōt post hoc se intrmittere d illo qz
mortale esset et tunc teneret errozē suum
manifestare. **D**e qñ recepto scdo bñfici-
o vacauit primū d quo hēs. s. plen⁹. et in
Summa in. iij. pre. **S**i ordinauit aliquē
clericū ad ordmē sacrū sine iusto titulo. i.
sine bñficio. vel saltē priōrio sufficiēti ad
sui sustentacionem. qz ultra pām mortale
tenet ei expensas facere. quousqz d benefi-
cio sit ei prouisum. nisi aliquis Epūs hmoi
cōmisisset alijs determinādo psonas. quia
tunc ille cui dmissum fuit tenet. **D**e quib⁹
vide in Summa in. iij. pre. **S**i non visitauit
Epātum suū ut debuit. aut si in visitacōne
sua nimis sup̄tuosus fuit. et cū magna et ni-
mia familia venit. **E**t cū equitarijs nimis
ultra p̄scriptū numerū. vel si ip̄e uel famili-
a eius munera accepit. sup̄ quo speālis pe-
na est. de quibus ple. m. iij. pte. **S**umme

Si in visitacōne non diligēter inquisiuit
de quib⁹ debuit. et maxie de vita et hōesta
te clericorū. vñ sacerdotum. et officiantium.
et quō se habent in āministracōne sacrōrū.
et de formis eorū. si bene pñunciat p̄cipue
baptismi. qui est magis nccari⁹. de audien
cia cōfessionū quō in eis se hñt. quō populū
āmonent. Et in rebus ecclie. p̄cipue altaris
q̄ mūdās teneāt. **S**i autē vidz in hñmōi no
tabili excedere. corrigat et emēdet quātū
poterit. qz si nō correxerit et punierit exces
sus. uel si tales sunt incorrigibiles nō pui
derit d̄ alijs. grauiter peccat. Et om̄ia ma
la et damna āiarū. que mō sequūt ei impu
tant. dū tamē obuiare pōt et nō facit. di.
lxxxiij. p totū. **S**i sustinuit in officijs et
bñficijs notorios scubimarios. quos debet
post āmonicōem si nō abstinerint priua
re bñficijs. qz grauit peccat. **S**i i alijs sce
leribus et malis māifestis. ut vsuris. taber
nis. ludis in aleis. p̄dicōib⁹. negocijs secu
laribus se occupātes et venacōib⁹. nō bñ
se habuit circa clericos. Illos enim in his

22
non puniendo videt male posse excusari a
pctō mortali nisi ex hmōi pūicionib⁹ seque
ret mai⁹ malū ut scisma uel magnū scanda
lū di. l. ut cōstitueret. **¶** Si laycos sibi sub
ditos notorios peccatores quos p se nouit
uel sibi p alios denūciatos ut adulteros. v
furarios. inimicicias exercētes manifestas
non corrigit p censuras. ⁊ alios modos ut
debet peccat grauius nisi omittat qz non
sperat emendacio sed poti⁹ deterioracio
ex hoc. Et hoc tamē nō videt excusari suf
ficienti nisi ex hoc timeret aliqd graue scā
dalum di. xliiij. **¶** Cōmessacōes. **¶** Si malas
cōsuetudines quas reperit in sua dpoē. non
mitit auferre quantū pōt ut vendere ⁊ la
bozare diebus festiuis nō cōicare et cōfi
teri semel in āno tripudiare in ecclīis vio
lare ecclīasticā libertatē ut clerici ouemian
tur p debitis ul' delictis corā iudicō sc̄lari
uel ecclīasticā immunitatē ut extrahant' ōbi
tores uel malefactores p violentiā d locis
sacris ⁊ hmōi in casib⁹ non ocellis qz tene
tur illis hmōi p̄hibere. Et si post ānomicō

22
nem nolūt dīstere. excōicare. qz alias pec-
cat grauiter obmittēdo hoc ex timore uel
negligentia. di. xliij. Si 2ctōz. Si fruct?
seu redditus Epāus sui male expendit. do-
nando s̄sangneis. uel alijs nō indigentib?
qz peccat grauiter. Et si distincta sunt ea
que deputant̄ ad mensam eius. ab alijs. Et
si de alijs que erogare debz clericis. uel p
repacōe eccie. uel paupib? dat s̄sangneis
uel alijs amicis suis sine rōnabili indigēti-
a. tenet̄ restituere illa. qz rapinā fecit. et si
mili recipiētes ab eo. si uero non sunt dis-
tincta hmoi bona. sed intelligunt̄ omnia a
mitti fidei sue. ea que sufficiunt ad vsu su-
um et familie sibi oueniētis. debz paupib?
erogare. et alijs dādo paupibus subtrahit.
Hec Tho. m. ii. r. xij. q. ij. Aurū. r. c. gl'a
Si grauauit subditos suos indebitis col-
lectis. Si fecit clericos suos soluere tal-
lias a dño tpali impōitas. uel gabellas. ad
instanciā eius. uel si ipe sponte dedit sine
licētia summi pōtificis. qd phibet. r. ergo
mortale est. Si delicta clericorū uel lay

cor. punit pēa pecuniaria ex avaricia. et
non ad magis refrenādū qđ phibet. et ez
go mortale ē. ¶ Si visitavit diocesim ul' vi
sitare fecit magis ppter lucrū qđ salutē ho
minū qz mor. ē. ¶ Si alienavit bona epār.
sine licētia pape. et in casu id debito qz mor.
ē. ¶ Si iura ecclīar. non servavit qz mor. ē.
¶ Si bona vacantū ecclīar. sibi usurpavit
cū debeant successorī reservari qz mor. est.
¶ Si iusta debita a pdecessoribus cōtracta
rōne ecclīe nō solvit qz mor. ē. ¶ Si fruct.
alic. bñficij ad tps ad se accepit. uel partē
ab eo cui stulit mlt hrē qz rapiā ē. et mor.
¶ Si formā iuris erga usurarios manifest
tos non servavit. sed de certa quantitate o
tentus non facta debita restitucōne sibi r
mittit. et ad sepulturā et ad sacramenta ad
mittit qz mor. ē. ¶ Si incerte paupibus de
putanda. in suū vsum suertit sine ncēitate.
qz mor. est. ¶ Si sentēcias excōmunicōis de
facili ppter lucrū pfert. uel absolucōne ei
us qz mor. est. ¶ Si pmissit questionarios
uel alios punciare indiscretas indulgēti

as et falsas qz mortali peccauit. ¶ Si exē
ptos ut frēs p̄dicatores. mīnores. heremi
tas sancti Aug⁹. carmelitas. seruītas. Cist
cienses. ⁊ alios hñtes p̄ p̄uilegiū exēptiōs
iniuste molestāt. non seruādo p̄uilegia eo
rum. specialr p̄ audientia cōfessionū non ad
mittendo sibi p̄natos p̄doneos. scōz Cle.
dudū de sepul. vel sibi retmēdo mīnos ca
sus ⁊ incōsuetos. ut hēatur recursus ad eū.
vel ad quartā cogēdo quantū ad id in quo
sunt p̄uilegiati. uel eos ad iudiciū trahēdo
cum in nullo possit eos ouemre. nisi p̄ he
resi. qz grauit̄ peccat. ¶ Si monasteria
monachorū. vel monacharū. non exēptā nō
diligenter ⁊ hōeste visitauit. ⁊ eos vel eas
ad seruādū regulā induxit. deponendo ab
bates vel abbatissas p̄ relaxacōe cū expe
dit. hñdo curā de honestate earū. Et q̄ nō
habeāt familiaritatē cū clericis. religiosis.
vel laicis ille moniales. p̄uidēdo eis de di
ligēti clausura. d̄ confessorē securo ⁊ con
sciēciato. p̄hibendo ingressum symoniacū.
et quīua feiāz que ibi fiūt. et festa vana

in consecracōe earū. **¶** Si in iudicādo in fo
ro contencōso sibi non tenuit vicariū pītū et
bonū p̄cipue qñ ex se non habet sufficiēciā
iuris. **¶** Si nō seruauit ordmē iudiciariū d
bito mō. **¶** Si fuit acceptor psonarū. **¶** Si de
dit iniquas sentēcias. de istis. dic ut s. m. c.
circa iudices. **¶** Si non seruauit debitā for
mā iuris inferēdo sentēcias excoīcacōis.
suspensiones. et interdicti. qz incurrit ultra
et in certā penā. de qua vide in sūma. nñ.
p̄te. p̄cipue in causis mziōnialibus. qz ibi o
portet esse cautissimū et ponderosū. spe
cialr circa diuorcīa. **¶** Si dedit licētiā dño
tpali uel iudici verberādi uel alr puniendi.
ut in carcerādi. aut hñmōi. clericos suos. nisi
in casu in quo essent incorrigibiles p eū. qz
efficit excoīcatus. extra d. sen. ex. ut fame
Reminē tñ etiā debet p̄berare manib⁹ p
prijs. sed p clericū aliū faciat castigare cli
cum p delictis. et hñmōi. cū expedit. scdm iu
ra. **¶** Itē a causis sanguinis debet abstine
re. ope. cōsilio. et mandato. **¶** Si hereticos
non diligēter p̄quisiuit in sua dioē. et puni

uit scdm iura. **S**i testamenta et ultimas
voluntates nō fecit impleri. p̄cipue quo ad
legata ad pias causas. **S**i dispensauit in
uotis et iuramētis in quibus non potuit. et
si potuit. tñ indiscrete et sine causa rōnabi
li. **S**i absoluit a sentēcijs a quib⁹ nō po
tuit. ut in pape reseruatis casibus. uel dis
pensauit in irregularitate in qua uō potuit.
Si bonus exēplaris fuit in habitu nō p̄ci
oso. suppellectilib⁹ non argēteis et curio
sitatibus. in apparatu dom⁹ et ornatu nō se
culari. in victu sobrio. non diuualis mimis.
nisi cum paupibus. in uisitādo eccl̄ias inter
essendo dñis. et p̄cipue diebus festiuis. qz
hoc debz facere scdm iura. in solēnitatib⁹
p̄cipuis p se cantādo missam. in dicēdo of
ficiū deuote non cursiue sed ordinate. et q̄
dicat in eccl̄ia sua debite pcurando. in fre
quētando orōes priuatas. in uacando lec
cōibus sacris. ut di. xxxvi. p totū. in p̄di
cando si sit pdone⁹. i. si sciuerit. si uero ne
sciuerit. puidēdo gregi suo de alijs p̄dica
torib⁹ utilibus. nō curiosis. similr d̄ cōfesso

ribus: in tenendo honestā et deuotā fami-
liam sollicitus de salute eius: in vitando con-
uersationē cū mulieribus ut pestem: in ra-
ro exitu de domo nisi ad ecclesiam. **I**n cō-
ferendo et inquirendo sepe cōsilia cum ser-
uis dei: quō possit melius puidere gregi su-
o. **A**dulatores ut venenū abhorredo. **M**a-
ter pauperū. viduarū. orphanorū. et oīp-
forū. existat: et causas eorum sine expen-
sis expedire facit. **I**n iniuriis propriis nō
sit vindicatiuus sed patientissimus. **I**n v-
bo. et gestu. non sit subitū. et iracundus
Nemini multum familiaris. nisi seruitori-
bus dei. superioribus obediens. equalibus
non inuidens. non gaudens de dignitate et
honore sed lugens pro exteriori occupati-
one et plebis offensis. die noctuq. resistat
contencionibus. maxime contra fidem ca-
tholicā quia si in his omnib. diligēter et bñ
se hūit nihil dō acceptū. si aut p̄sumptorie et
male nil miseri et dānabili ep̄i dignitate ut
dic̄ aug. di. iij. an̄ oīa. **D**e p̄latis ec̄ mltis
hēs i sū. iij. p̄te. ti. vl. p̄ totū. **T**re ep̄i et s

concedentes aliquā domū usurarijs māifestis alienigenis ad fenus exercēdū sunt ipso facto suspensi. ut extra d. usu. quāq. li. vi.
Similr si pmittūt. q. hmoi usurarij alieni gene. exerceāt fenus in terris eor. iurisdicōm subditis. nisi infra tres menses eos expulerint. ut in palle. c. quāq. Itē qui se ingerit p. papa electus a immori pte quā a diab. p. tribus cardinaliū. ē ipso facto excōicatus. Et similr cardinales qui talem receperunt p. papa. extra d. elect. li. vi. Itē Omnes clerici. religiosi. layci. siue familiares curie. siue alij. qui aliqd pactū fecerint. uel aliquid paruū uel magnū p. miserint. uel p. missioēs receperint. uel ex pacto. uel p. missione occulta uel manifesta dederint uel receperint paruū quid uel magnū p. aliqua iusticia uel grā. p. se uel p. alio. in causis iuridicis uel lris ap. lics. et quibuscūq. modis ab apostolica sede optinēda. sunt ipso facto excōicati. in extrauagan. Bonifacij. viij. Et absolucō pape reseruat. hoc hz locū in cu. ro. Jo. an. 7 an. d. bur. eam alle.

¶ Sequitur quarta et ultima pars huius tractatus
que tractat de absolue et prime inuentione.

Postquam penitens dixit ex se peccata sua
vel ex interrogacione confessoris ut de
buit tandem occludat dicens. **I**n istis
peccaui et in alijs multis et de omnibus dico
mea culpa. Confessor vero tunc interroget.
nisi tamen fuerit persona talis de quo hoc non
dubitet. quia tunc superfluum et risibile esset. **S**i
dolet de peccatis preteritis et proponit in futurum
abstinere ab omnibus mortalibus. **I**tem si ab
stulit uel famam uel res alterius et parat sit
satisfacere uel reddere. uel si iniuriam fecit pro
ea satisfactionem facere. et humilia. et hoc sit pa
tus facere quam cito poterit sine ulla dilacione.
Que restitucio quam sit fienda et quo ordine.
quo ad certa uel incerta vide in .iiij. parte.
Sume tri. pl. p. totum. et est ibi materia longa.
quia si dicat se nolle ista facere. uel non posse
cum tamen bene posset. non est absoluendum. **h**ec
Thom. in .iiij. scode. q. .iiij. Tunc vera. **N**otum tamen
dicit. **M**iseriat tui deus. non. sed nullo modo ab
soluo te. **N**otum etiam ei inuigili aliud bonum fa

tiendū. non tamē in pñiam declarādo sibi
hoc scz qđ in fructuosa sit et sine remissione
pñoz. sed ad mollificandū cor eius de pe.
di. v. falsas. Si aut patus ē ad omnia faci
endū. tūc si esset aliqua sentēcia excōicacō
nis ligatus. si nō potes eū absolueri ab illa.
remittas eū ad Ep̄m. uel aliū qui habeat su
per hoc auctoritatē. uel tu uadas ad p̄cu
randū p eo licētia absoluedi uel absolucōz
ip̄am. et sic absolutū ab excōicacōz. tu p̄ ea
absoluas a p̄cis. et nō pri⁹. hec. Tho. Si
aut potes absolvere hūdo in hoc speciali
autozitatē. si non absolulisti in principio cō
fessionis. qđ tñ decēti⁹ fieret. tamen non ē
multa vis si fiat in fine. dū mō tñ añ absolu
cionē a p̄cis absoluat eū isto mō qui sequi
tur ab excōicacōe. **P**rimo exigendū est
ab eo iuramentū qđ sit patus stare manda
tis eccl̄ie. que scz fient ei p illa causa. quo iu
ramento p̄stito. mūgat ei hoc ut si incidit
excōicacōnem faciēdo extra aliquē canonē.
p̄ponat nō ampli⁹ illud facere. puta. si fuit
excōicacō p̄pter p̄cussionē clerici. p̄pōat nō

*Solutio sup
uitatum*

ampli⁹ uerberare hmoi. ⁊ sic de alijs. **T**er
p̄ offensa facta in aliū. p̄mittat satisfacere
et non amplius offendere. **E**t hoc facto d̄
nudatis humeris eius Confessor cum disci
plina uel uirga percuciat dicēdo. p̄s. **M**ile
rere mei deus. vel aliū p̄s. p̄nalem. dādo
ad quemlibet uersum unum ictum. postea
Gloria patri. **D**e inde kirieleyson. x̄pelei.
kyriel. pater nr̄. **E**t ne nos. **S**aluū fac
seruū tuum. **R**espō. **D**eus meus sperantez
in te. **E**sto nobis domine turris fortitu
dinis. **R**es. a facie inimici. **N**ihil p̄ciet
inimicus in eo. **R**es. **E**t fili⁹ iniquitatis nō
nocebit ei. **D**omine exaudi orōnem. **D**omin⁹
uobiscum. **O**ratio. **D**eus cui p̄pri
um est misereri semper ⁊ parcere. suscipe
deprecationem nostram ⁊ hunc famulum
tuum quem sententia excommunicacōis li
gat. miseratio tue pietatis absoluat. **p**̄ cris
tum dominū nr̄m. **A**mē. **A**bsolutio
Autoritate oīpotētis dei ⁊ brōz. **A**p̄lon
pe. ⁊ pau. ⁊ dñi nr̄i pape. ul̄ ep̄i. si ip̄e omisit
h̄ in amissa t̄ ocella. absol. te a victo excois.

quā incurristi ppter talē ul' talē causam pu
ta. ppter manuū iniectiōē violentā in cle
ricū uel religiosum. uel ppter ingressum in
monasteriū monialiū. uel monachorū. si fu
erit mlier. in casu non ocesso. ⁊ hmoi. Et si
in plurib⁹ sentēcijs fuerit ligat⁹. singulas
exprimat dicēdo. Ego te absoluo ligatum
sentēcia excōicacōis quā incurristi ppter
talez causam ⁊ talē ac. vel si pluries ppter
eandē causam excōicat⁹ ē. Dicendū ē tociēs
quociēs incurristi. Addendo. Et restituo
te sanctis sacris ecclie ⁊ cōiomi et vnitati fi
delium. In nōie. p. ⁊. f. ⁊. ff. Amen. rbe
rando eū usq; ad amē. **N**ota tñ q; ista for
ma licet drēt seruari. ut extra d. sen. ex. nu
per. Non ē tamē ncāria. quā eciā simpli
ci uerbo fieri possit scdm pe. d. pal. ⁊ Jo
de lig. Sic. et excōicacio pōt fieri simpli
ci uerbo. quāuis fieri non debeat. ergo et
absolucō que sequi debet excōicacōnem in
his. extra. d. regu. iur. **S**is. Sed si etiā es
set fienda hmoi absolucōi publico. uel erga
mulieres. forte tunc omittēda ē denudacō

et uerberacō·ne denudet p̄c̄m· **I**tem si
quis est excōicatus p̄pter rem alteri abla
tam·quāuis restituerit non tamē ē absolu
tus·nisi iudex qui tulit sentēciā absoluerit·
Et hoc p̄sonis declarandū ē· **P**ost absolu
cōnem h̄mōi que p̄ponit·uel si nō ē aliqua
sentencia ligat·si h̄z aliquos casus p̄dicto
rum d̄ reseruatis Ep̄i uel pape·absoluas e
um nihilōi·de quib· potes sub hac cōdicōe
et forma· **S**i teneris aliquo vinculo excō
municacōis mōzis· **E**go te absoluo ⁊ r̄stitu
o te sanctis sacris ecc̄ie· in nōie·p̄ris ⁊ fi
lij·et·ss· **A**men·⁊c· **F**ilius dei p̄ suā miām
te absoluat·⁊ auctoritate eius qua fungor
ego in hac p̄te te absoluo ab om̄ibus p̄cis
tuis mihi cōfessis·c̄ritis·et oblitis·a quib·
possum te absolvere· **I**n no·p·et·f·⁊·ss·
Amen· **E**t p̄c̄a a quibus nō potes absolue
re exprimas penitenti·imponēs ut habeat
recursum ad Ep̄m uel eius vicariū·⁊ dicat
ea sibi in cōfessione· **S**ed si esset simplex ⁊
nescizet ita bene exprimere factū suū ut es
set necē·scribat cōfessor illud ut illa in cedu

la. et det penitenti ut portet ep̄o uel eius vicario sub hac uerborū forma uel simili. **L**atorem p̄nitentiū uel latricē p̄ homicidio uel incestu in tali gradu uel h̄mōi omisso ad absolueūdū. p̄nitenti uē trāsmitto. ut absolucōnis b̄n̄ficiū impendendo et ei p̄niam salutarem iniungendo. ip̄m uel ip̄am sancte ecclesie recōsiliētis. **¶** Si ip̄e ep̄us remittat illum ad cōfessorē. auctoritate illi? iterū absoluat ab oībus. et imponat p̄niam p̄ illo p̄ quo nondū imposuerat. et cautū reddat ne cedula illā alteri legendā tradat. **M**elius ergo est ut si ip̄e cōfessor cōmode poterit p̄sonalr̄ ad ep̄m vadat p̄ auctoritate absolucōnis. si sibi uelit dare. **¶** Si uero cōfiteēs nō habet casum de reseruatis. uel si habet et cōfessor p̄t de oībus absolvere. **P**remissa absolucōne ab excōmunicacōe mīōri et alijs. ut supra. s. Misereat. et. filius dei et. Dicat. Et auctoritate ei? qua fungor. ego absoluate ab omnib? p̄cis tuis. **I**n no. p. et. f. et. f. sancti. amē. **E**t faciat signū crucis sup̄ eū cum dicit. in no. pa. **N**ec est nēcēaria man?

impositio sup absoluendū. pmo nec decēs
scdm Tho. p̄cipue sup mulierē. sed magis
decz assignacō crucis. Et p̄ea addat. Das
sio dom̄i nr̄i ih̄u xp̄i et merita bt̄e marie v̄
gm̄is et omnū scōz et sanctaz dei. et quic
quid boni feceris et p̄ponis facere ac malū
que sustines et sustineb̄ sint tibi in remissi
onem oīm p̄cōz tuoz et in augmentū di
uine gr̄e. que uerba nō sunt obmittēda qz
sunt magne utilitatis. ut scz omnia hm̄i p̄
ea habeant vim satisfactiōis. etiā ex uirtu
te clauū. et sic magis valent hec Tho. In
p̄m̄ia m̄iūgēda hoc maxie attendas s̄m om
nes. ut talē des et m̄iūgas quā credas oīno
q̄ implebit quātūcūqz magnus sit p̄cōz. Et
s̄m Crisost. meli⁹ ē i hm̄i redder̄ rōnem
de nimia m̄ia q̄ de nimia iusticia. xxvi. q.
vñ. c. alliga. Dabis etiā sibi libertatē q̄ cū
aliqua die obmitteret p̄m̄iam m̄iūctā pos
sit in alia die sequēti recuperare illam. Itē
cū dubitat de aliquo an faciat p̄m̄iam m̄iū
ctam. dicet ei q̄ si non fecerit illam. puta
si non ieiunauerit q̄ talē faciat elemosinaz

uel aliud bonū et hmoi. Et de orōnibus p
paucos dies pōt sibi dari si sciuerit verifi
milr qđ d' facili poterit reciduari in crimi
nalia. Et p plures dies pōt sibi dari d' eleō
fimis et ieiunijs. qz hmoi etiā si fiant i mor
tali nō sunt iterāda. quia ualent quantum
ad effectū quē relinquūt post expletionē i
satissaciēte cum quis reuertit ad graciā.
hec Tho. Querendū ē etiā ab eo si pōt
illa facere. uel dubitat. qz tunc nō ē inuim
genda illa. sed alia quā pōt facere. Decla
randū est etiā pēoribus magnis sūm host
qđ scđm regulas ecclie taxatas. xxij. q. i. c
pōdicandū. p quolibet mortali esset septem
mis pnia inuigenda. Et ideo nō reputz pēa
sua leuia. eo qđ pua ei dat pnia. qz hoc fir
ne cadat in desf acōnē et dimittat eā. qđ es
set sibi mortale. et oporteret riterare cōfes
sionē. vñ etiā pōt āmoneri qđ faciat aliqđ
meōriale de pnia sibi inuicta ut melius re
cordet. et si obliuisceret reuertat ad con
fessorē qui sibi illā uel aliā similem reddat.
Item similr inuigas qđ si post cōfessionem

23
de aliquo criminali recordat. qđ tunc fuit
oblitus. qđ reuertat ad te cōfitemdo illđ qđ
cito poteris. qz alias nō pdesset sibi cōfessio.
nec tñ necariū ē ut vadat ad te. qz pōt ire
ad aliū. nec tñ tenet nisi illud dicere. **¶** **¶**
votis si que habet. que nō pōt bene impleri.
uel dubitat si habes in hoc spē ille autorita
tem dispensa. uel potius in aliud pū opus
cōmuta. **¶** Si uero nō hēs illā autoritatē. re
mitte quantū ad hoc ad ep̄m uel ei? vicari
um. **¶** **¶** Et caueas ne iniūgas pūtam p quā
fiat p̄iudiciū iuris alieni. aut p quā det ali
cui occasio ruine spūalis. aut p quā p̄m oc
cultum possit alijs māifestari. **¶** Et p ma
xime ita cōfitemē. āte et in fine cōfessionis
uerbis quib? potes inducas ad cōfessionem.
ne dicat sicut fabulā p̄ca sua. sed cū detesta
cōne. **¶** Et ut dicit Aug? caute et astute in
rogādo. que credit qđ ille ex verecūdia uel
let occultare. **¶** Circa turpia. nō descēdēdo
ad p̄riculares circūstancias postq̄ habet
sufficienter spēs p̄ci. et in h̄mōi a remotis
interrogādo. ne doceāt hominēs intelligē

malicias quas antea nesciuerāt. hec. Tho
Ammonēas etiā sup omnia ut videret malas so-
 cietates. ut frequēter cōfiteat. ut sepe audi-
 at uerbū dei. ut querat sp orōes et p̄cipa-
 cōes bonorū que fiūt in religiōibus. et in
 dulgēciis et h̄mōi. ¶ Circa infirmos.

Circa infirmos sic est agendū. aut
 em talis est in articulo mortis aut
 non. Et dī piculū mortis nō solum
 quia est in extremis cōstitut⁹. sed etiā qz ē
 infirm⁹ infirmitate ex qua frequenter cō-
 tingit homines mori. et ubi medici dubitāt.
 In tali em casu pōt quilibz absolui a quo-
 libz sacerdote. dūmō non p̄cise de quolibet
 p̄cō. et qualibz sententia cum piculū ē ī mo-
 ra. Talis ergo infirmus aut omisit iam lo-
 quelā uel vsum rōnis. puta qz frenetic⁹. aut
 non. Et in priō casu si bene viuebat ut bo-
 nus et fidelis et frequētabat cōfessionem
 et cōiōnem. et h̄mōi. quāuis sacramēta nō
 pecierit. qz ex inspirato ei talia acciderunt.
 vel etiā si malus obstinat⁹ diu pseuerās in
 p̄cis et a diu nō cōfessus si p̄cēt p̄fessio

ne sacerdotē. et ostēdit se velle facere omnia que debet. et ira factus mutus uel freneticus. et periculum est in mora. debet presumponi contritus. Et faciente aliquo confessio nem generalem pro eo. sicut fit in populo. sacerdos faciat ei absolutionē ab omni sententia et peccato. Et mitigare potest circumstantibus aliquid pro eo faciendum. uel heredibus. aut consanguineis pro anima eius. si volunt acceptare. Deinde dari debet Eucharistia a proprio sacerdote. quāvis nō sit confessus. quia nō potuit. uel ab alio sacerdote seculari. nō autem religioso nisi habuerit licentiam ad hoc a proprio sacerdote uel Episcopo. quia ille alias incideret in excommunicationē papalem. in isto casu uel in simili. et hoc verum. nisi timeret de expiratione uel vomitu eius. Sed extrema unctio etiam si non potuit communicare propter frenesim. etiam si nō permittit se mitigari. potest ligari et sibi violenti dari. Circumstantibus autem infirmo in hoc casu debet credi. si prohibet testimoniū quod ostenderit signa contritionis. et peccierit confessorē. Si autem a diu nō confessus

vel notoriꝝ peccatoꝝ incurrit subito amentia
uel muticatio. nec prius nec postea ostendit
signa striccionis. nil ei debz dari. nec sacramē
ta nec ecclīastica sepultura. **T** Si aut nec lo
quelā amisit nec amentia incurrit. debz ab
eo exigi pura confessio pccor. plus uel minꝝ
scdm q̄ parit tps. nā si est in extremis de
principalibꝝ tm̄ interrogandū est. et p ma
xime inducēdo ad striccionē cum spe remi
e. **S** i aut nō est ita in extremis. n̄ vult fa
cere confessionē generalē de tota vite sua. si
cut multi faciūt. quāuis non sit necessariū
de his que rite cōfessus est facere de nouo
confessionē. tamē admittēda est. et tandē ab
solucō impendenda ab om̄i sententia excō
municacōis. n̄ ab om̄i pccō mō supradcō m. c
pcedēti. **E** ta tm̄ q̄ si ligatus est excōicacō
ne aliqua. a qua cōfessor extra piculum illd
non potuisset absoluerē. debet ei mūgi q̄
si euadat infirmitatē. q̄ citiꝝ cōmode pore
rit pntet se ei ad quē ordinarie spectz abso
lucō excōicacōis illiꝝ. qz alias si hoc non fa
ceret remideret in eandē sententiā. extra

de sen. ex. Eos qui. li. vi. Si erat detēt?
aliquo pctō de casibus reservatis epō non
oportet q̄ inūgat ei q̄ post sanitatē vadat
ad Ep̄m p̄ absolucōne qz ad illud non tene
tur. sed sufficit sibi illa absolucō. Pota q̄
si talis esset vsurari? publicus. non pōt tal
admitti ad cōfessionem. nec ad aliqua sacra
menta. nisi facta prius cautōne de restitu
cōne vsuraz. uel p̄missione ab heredib? d
h̄mōi. In casu quo amisisset ip̄e loquelaz
ul̄ vsūm rōnis post signa cōtriciōis s̄m for
mā iuris que habet de vsu. c. quāq̄. li. vi
His pactis infirmo non est inūgenda pe
nitencia cū non possit facere. sed innotescē
da. ut dī. xxv. q. vii. Declarādo sic. talem
tibi darē p̄niam si ēes sanus. quāuis debe
res facere multo maiorē scdm regulā iuris
et ecclie. Sed qz non potes modo. cū eris
sanus hoc ul̄ illud facias. uel venias ad me
et tunc dabo tibi. Istud tñ ultimū non vi
det̄ securū. eo q̄ raro reuertant̄ h̄mōi pro
p̄nia. Sed dicat sibi si aliter deus disposu
erit de te. Dimittas tantū p̄ anima tua. p.

penitēcia aliquid. **P**otest etiā inūgi ami
cis et sanguineis aliquid in pnia si utriq;
acceptāt. **¶** si credit qd p eo satisfaciēs ēet
ī statu grē. **S**up omnia bene etiā auisand⁹
est ut si debet aliquid alicui. uel rōne male
fici. uel tract⁹. uel depositi. uel aliter dēla
ret bene. ut nō discedat cū alieno. ne meter
nū damnet. **E**t de restitucōnibus ad pias
causas. et legatis p anima sua ita disponat.
ut cogāt cito executoēs expedi. et nō plō
gare sicut quotidie faciūt. qd si non uellet
sufficienter disponere uel restituere. non ē
absoluend⁹. sed exhortand⁹ ad contricōnē si
mul et cōfidentia dīne mīe exēplo latronis
ex meritis passionis xpī. **¶** Si non pōt hrē
copiā sacerdotis. quāuis bonū sit in h⁹ mōi
piculis. in mari. bello. infirmitate uel mor
te violenta. pōt laico cōfiteri. non tñ ē necē
rium. qd si fiat et quāuis euadat. tenet tal
iter. de illis oībus confiteri. qz nō habz cla
ues ecclē. **¶** Si uero infirm⁹ nō ē in piculo
mortis. et si hz casum excōis uel casum rēser
uatū. d⁹ cōfessor ire ul mittere ad ep̄m si p̄t

p auctoritate hmoi. mo tñ tali ut nō pdat
pcozē nisi prius ille dedezit licentiā noīā
di psonā. **S**i aut infirm⁹ hz indulgētiā i
articulo mortis a papa appinquantē morte
tūc pt fieri absolucō post oīa pdicta. **P**ro
pdicta mōdulgētia forma absolucōis in ar
ticulo tñ mortis hñtib⁹ indulgētiā plena
riam. viz si illo tūc infirm⁹ cōfessus est nō
oportet iterare scz. **C**onfiteor. nē. **M**isere
atur nē. sed sufficit dixisse illa semel in pzi
cipio confessionis. et subiungat. **C**onfessor
dicens. **A**bsoluo te. nē. **A**uctoritate dei et
beatorū Aplorum petri et pauli. nē. usq ad
finem. **S**ed si antea non cōfessus fuerat
Dicat infirm⁹ si pōt **C**onfiteor nē. **S**i ve
ro non pōt dicat alius loco sui. **P**ostea sa
cerdos cui fuerat generaliter confessus ul
specialiter dicat. **M**isereat tui omnipotēs
deus nē. **I**ndulgentiam nē. **C**onsequēter
subiungens dicat. **D**ūs nr ihūs xp̄s p suā
sanctam misericordiam te abluat. **E**t au
toritate ipsius dei et beatorū apostolorū
eius petri et pauli et sancte Romane ecclie

mihī in hac premissa et tibi concessa qua nūc
fungor ego. Absoluo te ab omni sententia excommu-
nicacionis maioris uel minoris suspensionis et
interdicti si teneris et restituo te unitati fi-
delium et sanctis sacris ecclesie. Et eadem autorita-
te dei et beatorum eius apostolorum petri et pauli et sanc-
te. Ro. ecclesie et domini nostri pape mihī in hac pre-
missa et tibi concessa in quantum clauis sancte ec-
clesie se extendunt et merito debeo et possum si
ista vice morieris Absoluo te ab omnibus penis
tuis in purgatorio debitis propter culpas et of-
fensas quas contra deum et animam tuam et proximum
tuum commisisti si non preteritu istius indulgentie com-
misisti illa et in quantum mihī permittit restituo te
innocentie in qua eras quando baptizatus fuisti. Si
uero ista vice non morieris reseruo tibi plenam
auctoritatem et indulgentiam tibi concessam a do-
mino papa per ultimum articulo mortis tue. In
nomine patris et filii et spiritus sancti. Amen.

Explicit Summa confessionum seu interrogato-
rium per simplicibus confessoribus Editum ab Ar-
chiepo florentino. scilicet fratre anthonio oratore predicatorum.

Incipit sermo beati Johis Crisostomi
De penitencia.

Prouida mente et profundo cogitatu
cognosci debent duo res distincta
negocia. id est quantum distat inter bonum
et malum. nec aliunde hec cogitatio quam
a primordio reperenda est. quid aliud sit ma
lum quam peccatum committere. quid sit bonum quam age
re penitentiam per amissum. hec est discretio utriusque
negotii. Serpens in paradiso peccatum suavit Eue
penitentiam reclusit et inde est boni mali re ori
go. Quis deo dignior quam dauid et tamen deliquit
qui cecidisset de culmine si non fuisset operatus
de scelere. Quis scelerator Manasse et hunc
penitentia reuocauit. Penituit deum quod Saul et
gem elegit. quia propter misericordiam quod idem penitentiam igno
rauit. Quis sapientior salomone sed nesciens
penitentiam perdidit gratiam. Et ob hoc dictum est. Co
cepit dolorem et peperit iniquitatem. Concepit
peccatorum delicti dolorem et si non penituerit pe
perit sibi mortem. Paruum? antequam prodeat ex ute
ro dolor est matri. peccatum uero conceptum coluber est
in precordia hominis parit mortem nisi penitudinem

fuerit expiatum. p̄ci oceptio serpens est in
p̄cordia latens oſuātū venenū ſpirat et le
tiſer generat morbum qui p̄ctm parit in
iudiciū cadit et ſi neglexerit in ip̄o māebit.
Natū ſuum mulier libēter plac̄tat. natum
vero peccatum facit exitū nutriendi p̄ci p̄i
ter et mater eſt venter incont̄mens et libi
do captus q̄ ducit in utroq̄ p̄digus et p̄
fuſus. p̄ci virtus eſt p̄fuſa ebrietas et caſ
tiganda ſecuritas. **S**eminariū. delicti lex
eſt cupiditatis in mēbris. et cor impem̄tēs
capiet ab eo. omiſſum crimen dulce eſt ad
momentū ſed vertet p̄ctm in exiciū. reme
rarius et audax feſtm cecidit in crimē. d̄
clinat aut̄ ab eo p̄uidus penitēdo. **N**ā ſicut
aqua ignē extinguit ardentē. ſic p̄nia dele
bit crim̄a fontib⁹ lacrimar⁹. **S**icut in tene
bris non eſt abſq̄ lucerna lumen. ſic nō p̄t
p̄ctm ſine p̄nia aboleri. **H**oc de homiē iam
baptiſato d̄r. **I**tem lēctor intelligat marti
riū penitēcie p̄teriti nō egere. et ſicut lux
diei non querit lucernā. ſic iuſticia añ deū
lme p̄nia lucet. pond⁹ p̄ci deprimit deſpe

rantē. puidus autē penitēdo leui⁹ pergit
p̄suptiuo spū subintrat p̄m. ⁊ multiformis
callidus discurret in hoīes. sapiēs non illi
dat locum gradiēdi. in corde pigri ut cere
us ardet p̄m. Nam in pectore penitēti li
quescit ut cera. p̄c̄i princeps factus est as
pis si in Adam subintravit dol⁹ et fecit eū
intra ligna paradisi latere cōfusum. vocauit
illum deus non matura sed vespertiā voce
id ē lucifero dicēs Adam vbi es. et quid il
le. vocem tuā audiui et timui qz nud⁹ sum
⁊ abscondi me. Timui. quare qz nud⁹ sum
et erubui. Quid ergo. expulsus ē p̄r p̄ pec
catum reuocant filij p̄ p̄niam. nā qd p̄m
clausit p̄n̄ia reserauit. Et de quo ira p̄cipi
tauit pietas reuocauit. Qui nō penit⁹ mō
nudus manebit in vmbra mortis. Qui ve
ro timet deū p̄ p̄niam illustrat. Peniten
cia que cūcta miserāte deo remittis. et pa
disum reseras. que otritū sanat hominē et
tristē exhilarat. vitā de interitu restauzat
et hominē renouat. fiduciā reformat gra
ciāq; abundantiore refundit. P̄n̄ia quid d

te noui referā. oīa ligata tu soluis. omnia
soluta tu reseras. oīa aduersa tu mitigas
oīa strita tu sanas. omnia ofusa tu lucidas
omnia desperata tu aiās. **P**enitencia ru
tilancioꝝ auro. splendidioꝝ sole quā nō vi
cit p̄m. nec defectio supat nec despatio d
let. **P**enitēcia respuit auariciā. horret lu
xuriā. fugit furoꝝē firmat amorē calcāt su
pbiam. linguā strinet. **C**omponit mozes. o
dit maliciā. excludit inuidiā. **P**erfecta pe
nitencia cogit p̄cōrem omnia libenter suf
ferre. **S**i violentus querat que habet nō
vetat. si vestē dirimat nō refragat p̄cūciē
ti maxillā p̄bet alterā. **A**ngariat? vltro a
diciet. castigat? grās agit. puocat? racet
Exaspāt? blandit. **S**upiori suplex ē. **I**n
feriori subiacet. in corde ei? stricō ē. in o
re cōfessio. in ope tota hūilitas. **N**ec est p
fecta et fructifera penitudo. sic penitenti
p̄sto est deus. **E**suriēti nutritōꝝ est. sicien
ti potatoꝝ. **S**apiēti qđ stultū putat sapit
qđ triste ē placet. qđ molle ē displicet quod
fluxū ē horret. **P**enitencia misericordie

in te magna virtutū. magna vbera tua quibus
reos resoluis. ac reficis delinquentes. lap
sos releuas. recreas desperatos. pro te nobis
christus regnū celorum appiaturum signat dicens.
Penitēciā agite appropinquabit enim regnū ce
lorum. Et ita baptista clamat. facite fructus
dignos penitēcie. quoniam ecce ad regnum
dei. **D**er te dauid post flagitiū felix iter
recepit spiritū sanctū. pro te Manasses post cru
enta facinorosa ecce meruit fieri receptibilis.
pro te petrus. Apostolus postquam ter negauit data
est ei indulgentie dextera. pro te filius prodig
regressus ad patrem non solumplex osculū
quod paternū. sed etiā Epulū vituli saginati
vestēque insignē promeruit adipisci. pro te mul
ier fornicaria uberes stillauit lacrimas for
desque sui deterisit. **M**inime ciuitas magna
populusque integer barbarorum subito deum
sapuit. virtutem tuā sensit. odorē tuū acce
pit. saporē tuū strinxit. dulcedinē tuā gus
tauit. Ciliciū tuū straxit. cinerē tuū cōme
dit. ieiuniū tuū protraxit lacrimas tuas produ
xit gemitū tuū suspiriūque pro sensit fructūque

libertatis tue abundanter exhibuit et sic o-
pera tua non solum decreta mortis discrimi-
ne euasit sed etiam vite incognite coronam
accepit. **C**ui similitudinem penitencie opare?
sic est quomodo ager fructifer aut vinea secunda
aut etiam arbor fructifera. fructus eius ede
peccator famelicus et perficit in fiduciam dei. ac-
ceptaque remissione pinguescunt in vita. **E**t
hec sunt verba eius. **D**onec ante te desiderium
meum et gemitus cordis mei non est absconditus
a te. amor meus. suspirium intellige. pauper
peccati sollicitat me. pondus mee conscientie oppri-
mit. **N**on est mihi spes viuendi. neque fiducia
moriendi. **I**udicium tuum deus vereor et peccata
timeo propinquas impijs. **A**udi me obsecro mo-
do dum ipse est remitte quod timeo dele quod ve-
reor prius quam obeam et apostolus non ero tali
animo penitenti remissio datur et vita donatur
nec regnum deerit a domino tribuendum. **Q**uid
ergo times penitentiam o homo etiam ab hac
regula penitencie expectatum intellige bap-
tisma et martirium. sine aqua non est viuere
nec deo placere. **C**lamat Jeremias opus est?

populo. Quis dabit capiti meo aquā. et o
cul' meis fontē lacrimarū. et fleo vulnera po
puli mei. Sciebat enī qd lacrimae iuuarent
populū trāsmigratū. sciebat qd eius fletib?
subueniret. sciebat qd de? stricōnē qrit et
fletib? flectit. sciebat qd lugētes de? letifi
cat et pēitētib? p̄sto ē. iō pphandi q̄rbar lo
cū r̄motū ut usq; ad vallē p̄tigerz lacrimarū
quā de? amat. quā xp̄s āplectit. vallis est
remotis fletib? secretaq; dī. Josaphat. i
qua iudex celestis populos discutit et om̄s
gentes examinat. Disposuit in valle flet?
est enī vallis remota ppter iudiciū quidem
metuēda. publica et secreta ē. publica ē ad
futuri iudicij penam. secreta propter salu
bres penitencie lacrimas. magnus p̄fectus
est lacrimarū. plorando seru? p̄piciat dñm.
filius lacrimis mitigat patrem. et asperaz
matrē plorās paruulus mulcet. Ita ergo
et peccator profusis fletibus remouit irā
dei reformatus in ip̄so cupit videre Thi
motheum Paulus propter fletum. deside
ro inquit videre te memor lacrimarū tuarū.

Et dauid dicit. venite adorem⁹ ⁊ plorem⁹
corā dñō qui fecit nos. **E**t iter⁹. **F**uerūt mi
chi lacrimae mee panes die ac nocte ⁊ potū
meū cū fletu miscebā stratūq; meū p singu
las noctes lacrimis rigabā. **E**t iter⁹. **D**eus
vitā meā annūciaui tibi. posuisti lacrimas
meas in ospectu tuo. tanq; si diceret. **S**u
scipe dñe lacrimas meas. qm lacrimae mee
sunt que tradūt rudera et sanant vulnera.
Lacrimae sunt que penitentiā armāt ⁊ peni
tentiā puocant. **L**acrimae sunt que celū pul
santes crimiā delent et osciām degrauant
sanant in ore penitencie verba et mouent
in pectore pietatis veniā et implet caput
aqua tumescunt oculi. irziganē gene decur
runt riuuli et deus indulgētia mentē exhi
larat. **L**acrimae sunt que reconciliāt deo a
pēis redimūt animā. uestre lacrimae lauāt
et dant illi remissionis candorē. **N**ā sicut
aucupis homo aut visco aut rete magno a
liquo captū tenet passerē et manu sua sub
tilissimo funiculo ligatū retinet ⁊ quasi di
mittens laxū de manu sua dans ei libera⁹

volandi potestatem. ac ille auid⁹ ad volādū
euasumq; se putans alacer altiora appetit.
sed iste summū funiculū tenens restringit
eū cū volaret ⁊ ad se trahit a spe volādī ⁊
viniēdi deceptū. **S**ta et diabol⁹ versut⁹ ve
nator p spiritū p̄sumptionis laqueo decep
tum implicat hominem qui se semel leserit.
vult quid ab eo euelli sed vinculū velox ve
nator tenēs reuocat captū semel in laqueo
suo reuolutū. **N**on mit equidē vinculū ipm flux
um ē ac facile potest dirūpi sed desidia no
stra et dilatio diurna facit ut robustū fiat
et non cito rumpat. **Q**uicquid em̄ durum
aut rigidum obicit. vigilācia vincit. ⁊ peni
tudine ppulsatur. oracōibus molliet. fleti
busq; resoluit. **N**am vbi p̄sumptionis spi
ritus impat. vbi exclusa penitudie sola p̄ci
arbor fructib⁹ suis exuperat. et hec est ar
bor in qua deceptus p̄thoplast⁹ in mortē
defluxit. sed restat lignum vite in paradiso
dei repositū quod nūc p penitēciā reperit
homo. **R**ecurre o homo recurre ad arborē
vite. quid tardas manducare fructus eius

ut maneat in eternū. quid times penitēciā
• nihil. durū est qđ dlectat. **N**unc cū gusta
ueris tunc pſenties qđ suauis sit odor eius
inuariabilis et sapor in faucibus. peniten
cie sapor ē ieiuniū p peccato qñ pfectā ar
ripueris abstinentiā ⁊ compellentis castri
margie cupiditatē supas contmendo. pēi
tudo est. **Q**uādo pſuadentis gule libidmē
a vmo potando vnces. ⁊ iam aqua parcis
sime uteris penitudo est. **Q**uādo te somn⁹
pmit et vnces eū penitudo est. **Q**uando e
suriēti veneras. precū vite ē. vestire nu
dum. pascere pegrinū. et cum indigentib⁹
mense habere cōsortiū. **S**criptum est enī
qđ Elemosina animā a morte liberat si non
habet huius vituperacōis meritū qđ dicit
Elemosina cum iniquitate acquisita abhōi
natio est coram deo. illa est ptiū vite p
petue. **D**icazaueris ⁊ ieiunaueris ⁊ elemo
sinam iustā feceris oplesti ptiū. redemisti
peccata tua. rmissa sunt crimiā. reparata
ē vita tua. **Q**uo era nimuta muliez vidua
misit in area dei. et p̄lata est opulētis. **E**t

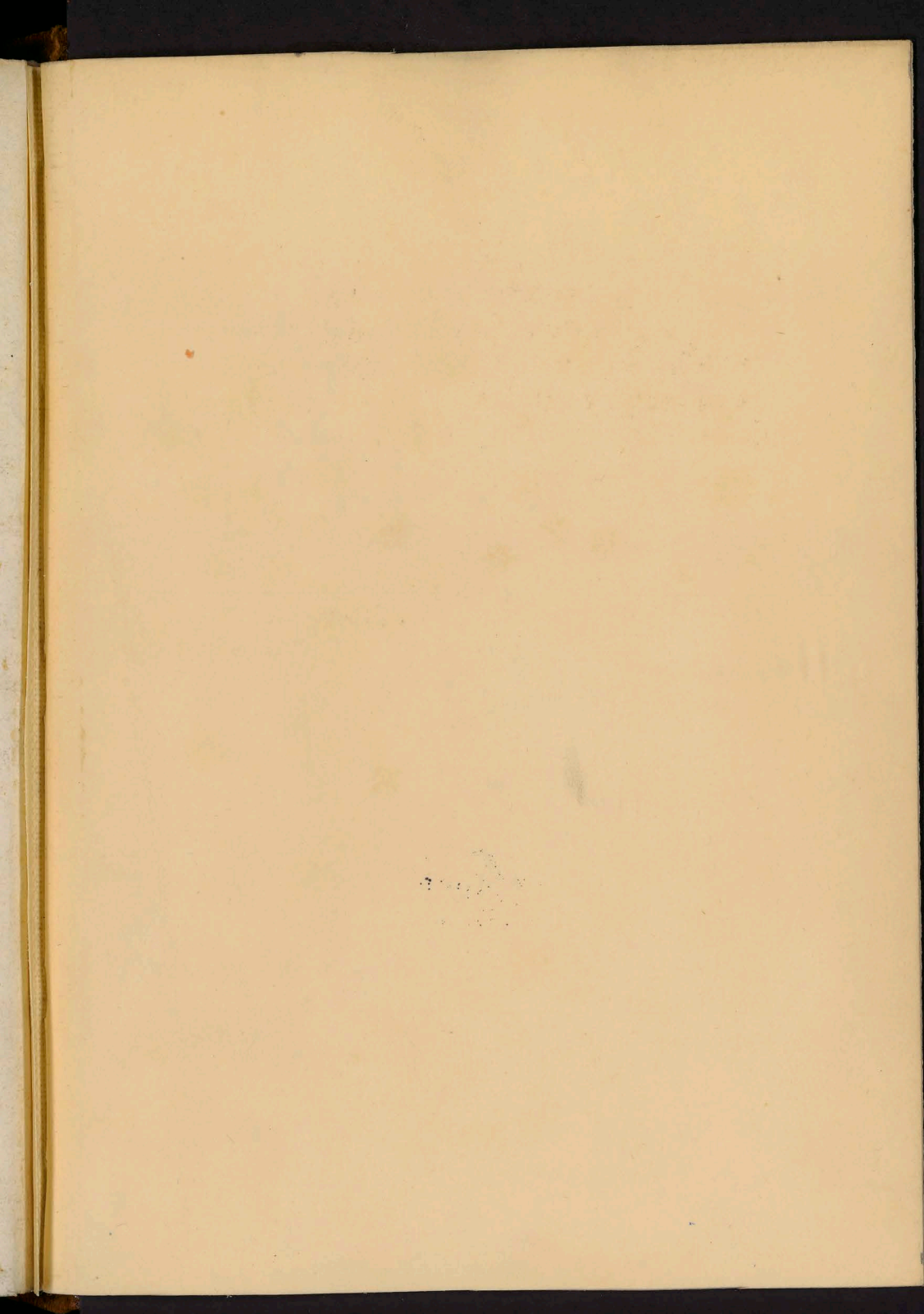
quid de duobus minutis dico quādo calix
aque frigide porrectus non vacat ad pre
tium vite. ergo non expauescas penitentiā.
sed esto in processu eius promptior in ope
re paratior in amore p̄p̄seor. **R**isum fuge
Linguam cōtine. mores compone. vicia vī
ce. virtutem dilige. sanctitatē sequere. pro
missa male loquentiū damna. et plena est
penitencia tua atq; perfecta. promerebit
indulgentiam **p**restante vero dommo nos
tro ihesu xpo in secula seculorum. Amen.

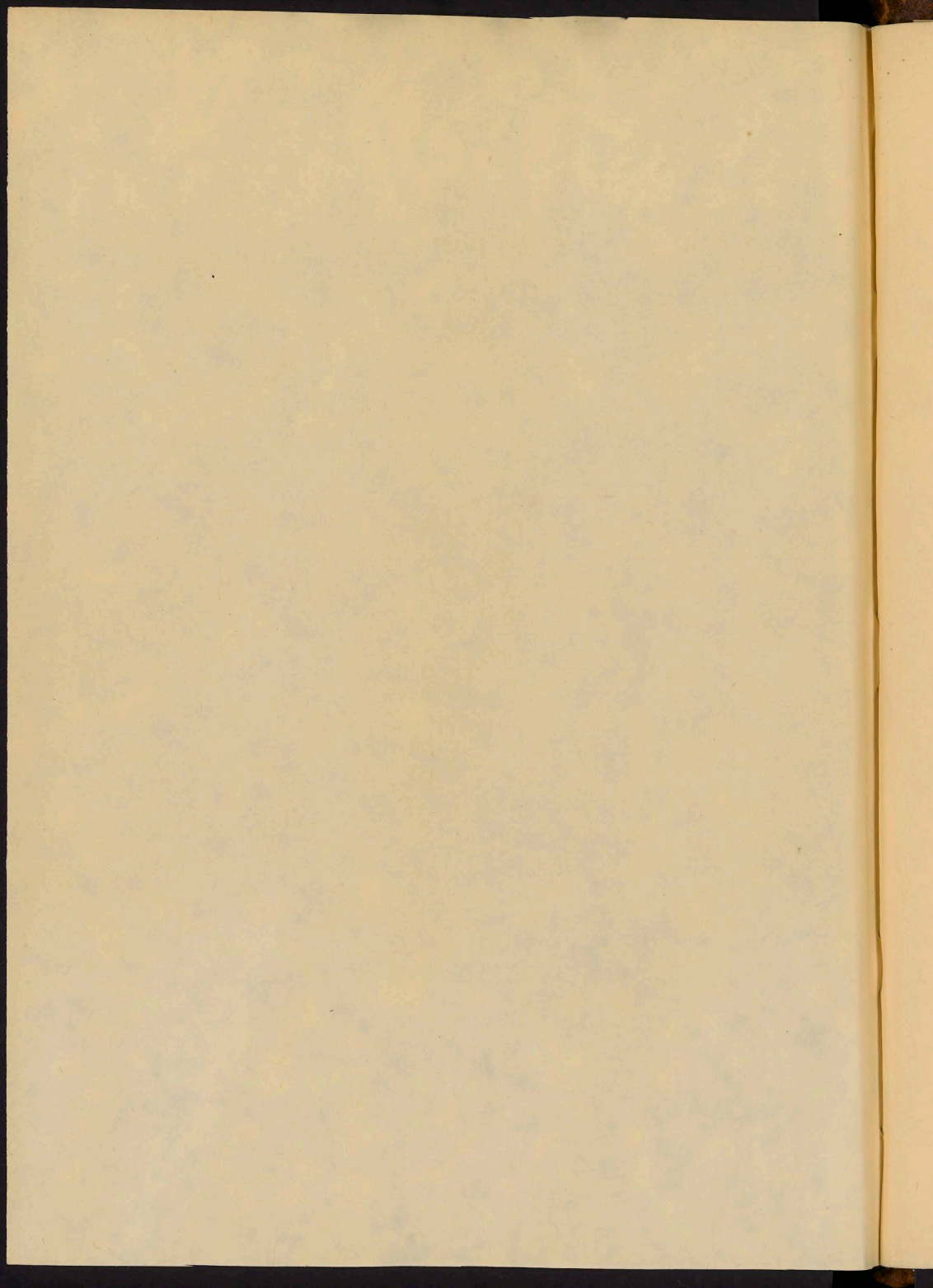
Bibl. Jag.

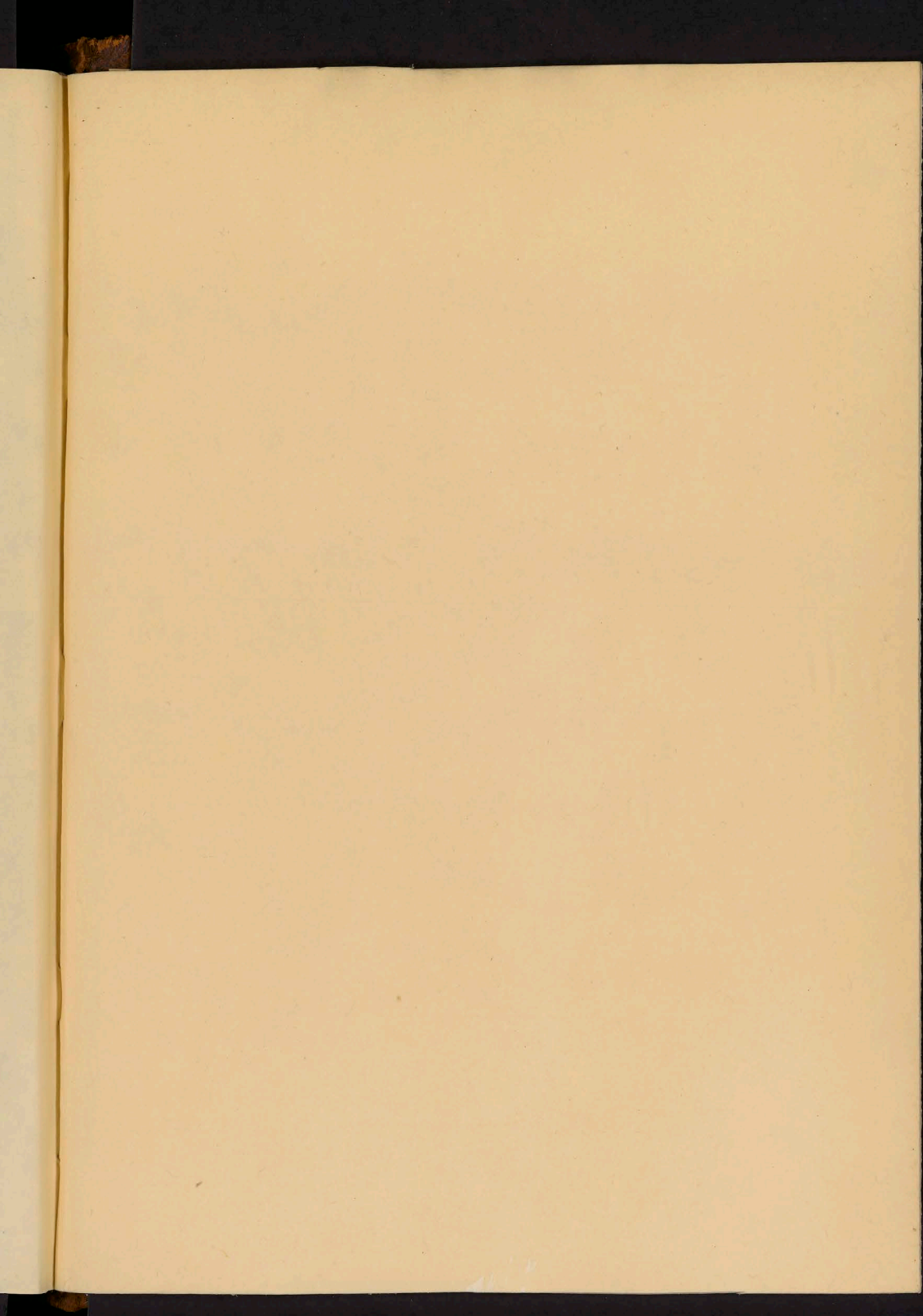
BIBLIOTHECA
V. M. V. M. S. S.
CRACOVENSIS

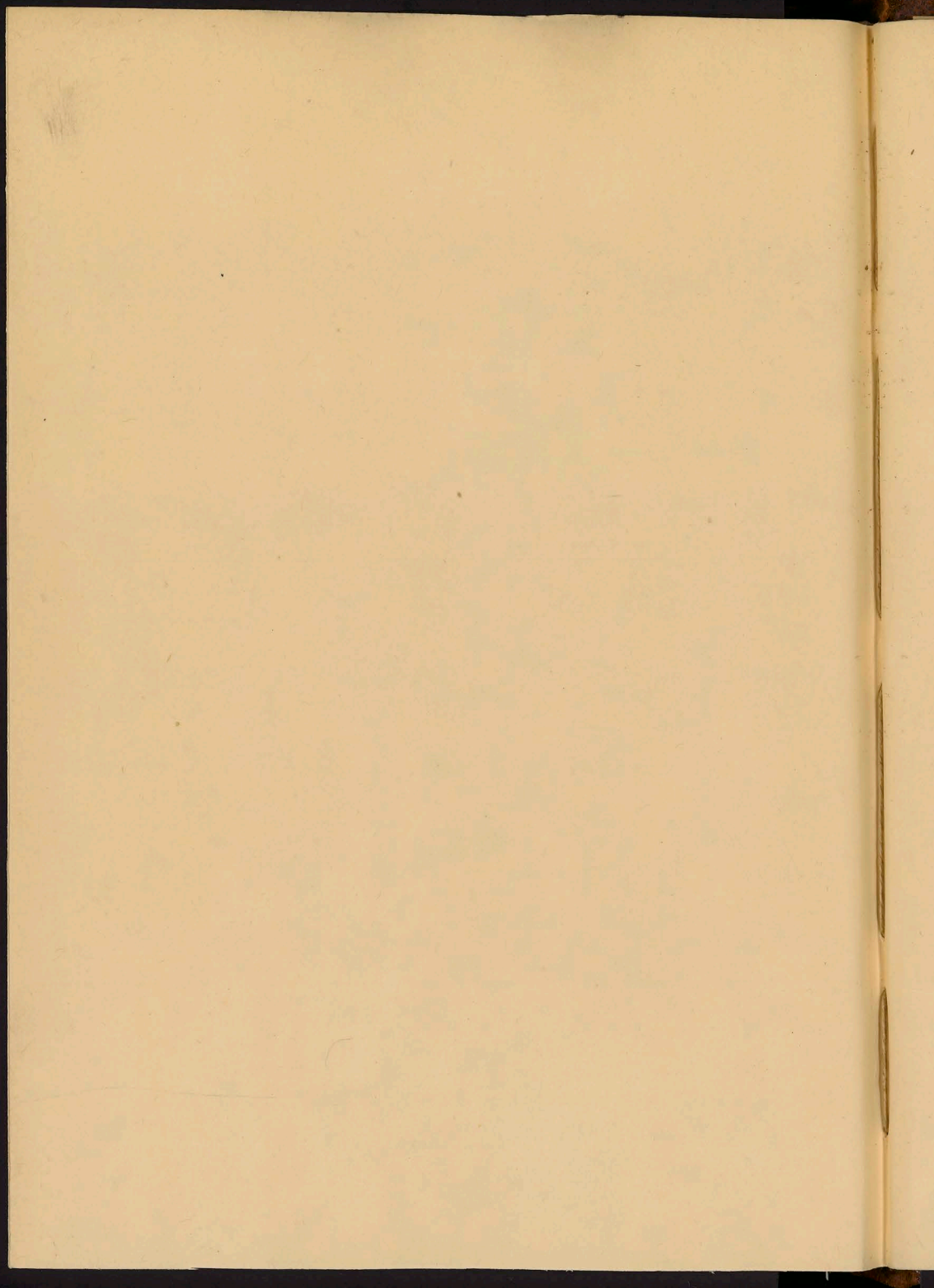
Lat. K. P.

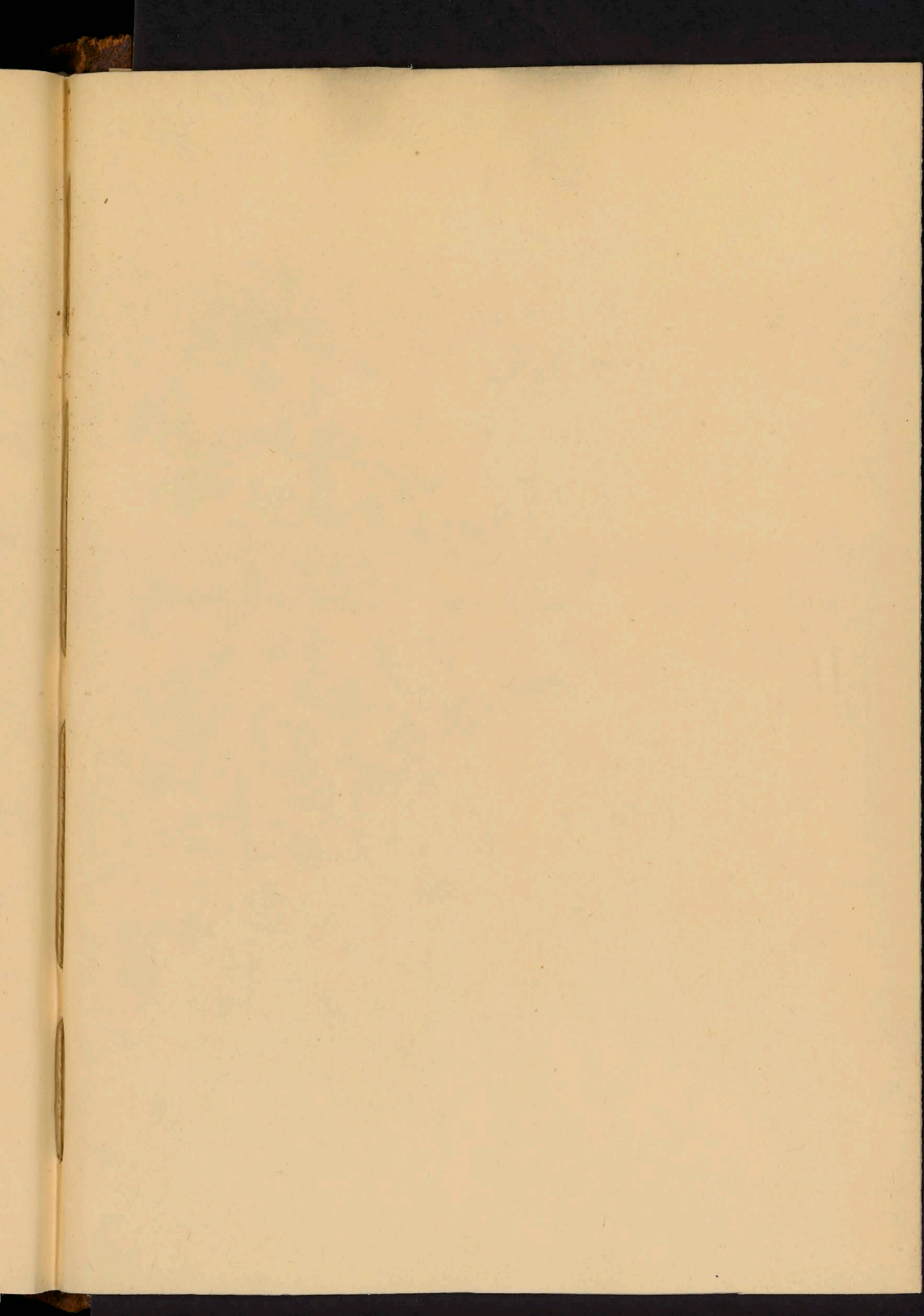
22. II. 1927

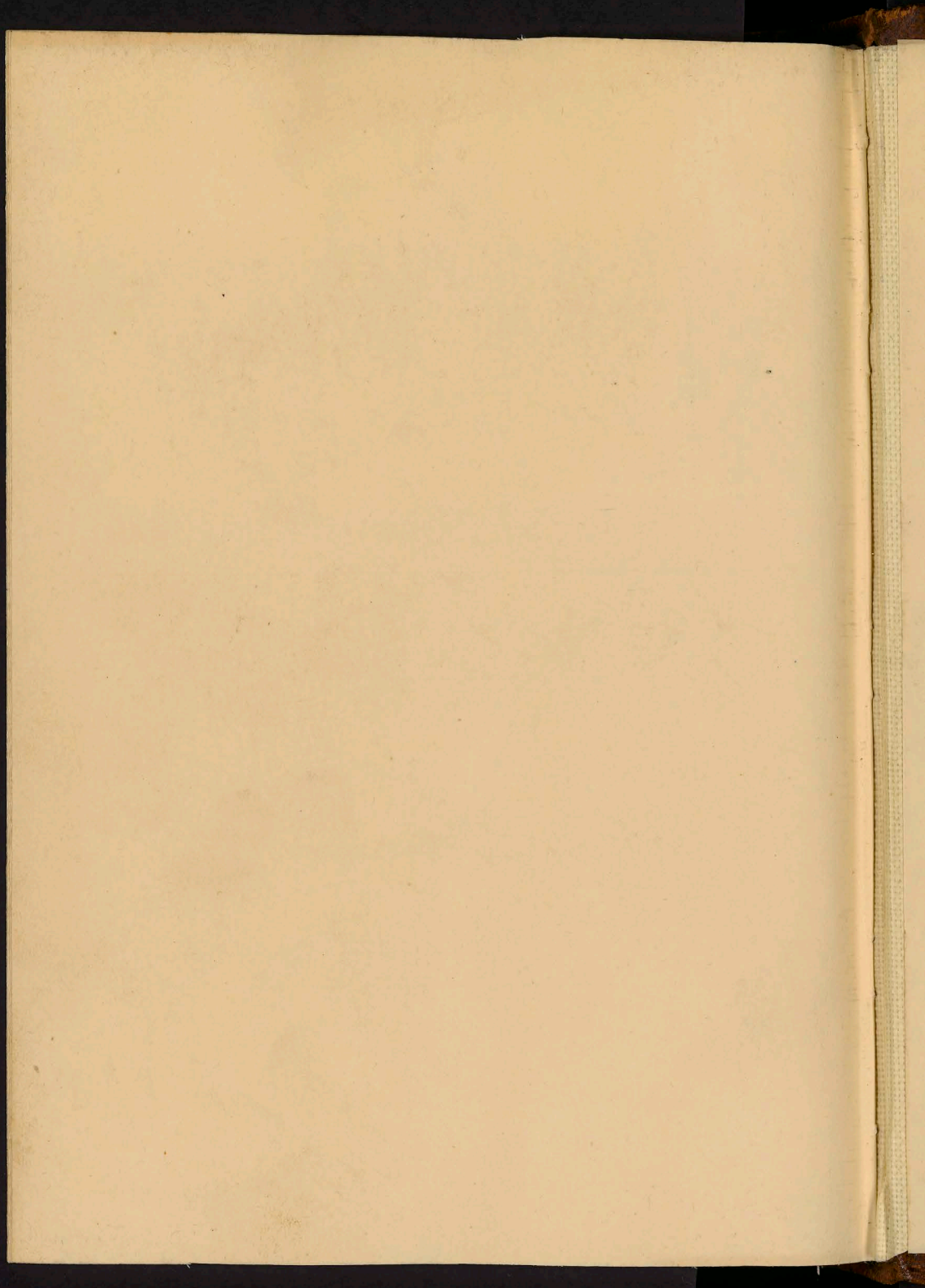

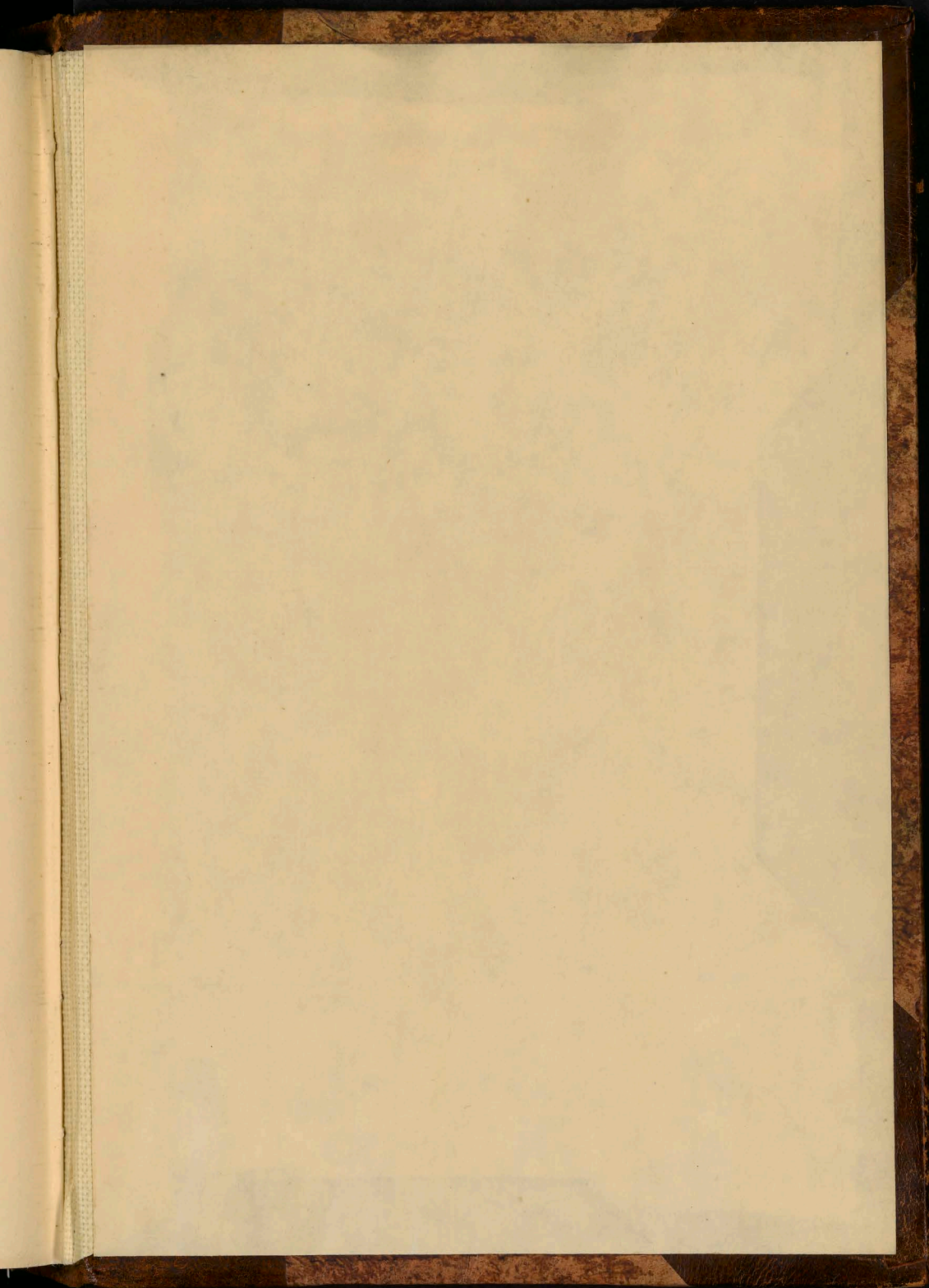

Antonius
Florentinus
De
instructione
confessorum

Vratislaviae
C. Elyan